

Cumhuriyet Döneminde
ARNAVUTKÖY

*Arnavutköy;
İstanbul'un yarını...*

Arnavutköy / 1950

Arnavutköy / 2016

Cumhuriyet Döneminde
ARNAVUTKÖY

ARNAVUTKÖY BELEDİYESİ

Kültür Yayın No: 002

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Recep BOZLAĞAN

Doç. Dr. Nail YILMAZ

YAZARLAR

Dr. Akif PAMUK

Yrd. Doç. Dr. Ali Osman KOCALAR

Yrd. Doç. Dr. Seher Demet YÜCEL / Ar. Gör. Gizem AKSÜMER

Doç. Dr. Nail YILMAZ

Dr. Şenol KURT

Prof. Dr. Recep BOZLAĞAN

İLETİŞİM

Arnavutköy Merkez Mah. Gençosman Cad. No:19

Arnavutköy / İSTANBUL

İletişim Merkezi: 444 4 597

Fax: 0 (212) 597 00 57

e-mail : arnavutkoy@arnavutkoy.bel.tr

YAPIM

www.gafa.com.tr

Görsel Yönetmen:

Hasan DEDE

BASIM TARİHİ

2014

ISBN

978-605-85241-2-5

BASKI

İMAK OFSET

İnsanın öncelikli görevi dünyayı güzelleştirmektir.
Turgut Cansever

*Hüner bir şehir bünyad etmektir, reaya
kalbin abad etmektir.
Fatih Sultan Mehmet*

SUNUŞ

Sevgili Hemşehrilerim,

İstanbul'un çiçeği burnunda ilçelerinden Arnavutköy, kurulu henüz birkaç yıl olmasına rağmen, bütün Türkiye'nin odaklandığı bir büyük çekim merkezi hâline geldi.

Bundan birkaç sene önce yedi farklı beldenin birleştirilmesiyle oluşturulan ilçemiz, bütünleşmesini ve kurumsallaşmasını hızla tamamlayarak örnek bir gelişim sürecine girdi.

Bir yandan ilçemizin ihtiyaç duyduğu büyük altyapı yatırımları hızla gerçekleştirilirken, diğer yandan dünya çapında öneme sahip vizyon projeler gündeme geldi.

Dünyanın en büyük havalimanı, beşyüz yıllık bir rüyanın gerçekleşeceği Kanalistanbul projesi, İstanbul'un çağdaş yüzünü temsil edecek modern şehirler, ulaşım projeleri, turizm yatırımları, çevre koruma projeleri, organik tarım faaliyetleri ve sayısız yatırım önümüzdeki beş yıl içinde tamamen hayata geçirilmiş olacak.

İstanbul'un yarınlarının şekillenmekte olduğu Arnavutköy'e büyük bir gurur ve heyecanla şahit olmaktayız. Bu sürece katkı yapmayı bizlere nasip ettiği için Cenâb-ı Allah'a ne kadar şükretsek azdır.

Bu süreçte başta Sayın Başbakanımız Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere, Büyükşehir Belediye Başkanımız Kadir Topbaş ve bu kutlu davaya gönül veren bütün hemşehrilerimize en derin şükranlarımı sunarım.

Arnavutköy'ün yarınlara koştuğu bir süreçte, ilçemizin dününün ve bugününün bilinmesi ve etüt edilmesi, geleceğin inşa edilmesi için kaçınılmazdır. Bu bilinçle, Cumhuriyetimizin kurulduğu günden bu yana ilçemizin geçirdiği dönüşümü sistematik bir yaklaşımla inceleyen bilimsel bir eseri sizlerin istifadesine sunmaktan büyük bir memnuniyet duymaktayız.

Her biri kendi alanında uzman akademisyenler tarafından titiz bir çalışma sonucunda hazırlanan eser, ilçemizi bu kapsamda tanıtan ilk eser olması bakımından da ayrı bir anlam ve öneme sahiptir.

Arnavutköy'ü tarihî gelişim, coğrafi yapı, sosyo-ekonomik durum, planlama ve yönetim sistemi açısından inceleyen eser, Arnavutköy hakkında çalışan herkese faydalı olacak temel bir başvuru kaynağı niteliğindedir.

Elinizdeki eser, ilçemizin daha iyi tanınması, sahip olduğu değerlerin yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla hazırladığımız üç kitaplık bir külliyyatın ikinci kısmını oluşturmaktadır. Diğer iki kitap ise “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Arnavutköy” ve “Geçmişin Sesinden Arnavutköy: Savaşın ve Göçün Çocukları” adlı eserlerdir.

Külliyyatın hazırlanmasına emeği geçen herkese yürekten teşekkür ederim.

Yarınların İstanbul’un olacağına, İstanbul’un yarınının da Arnavutköy’ün olacağına yürekten inanmaktayız. Bu vesileyle, hepimizi saygı ve sevgi ile selâmlar, gösterdiğiniz ilgi ve verdiğiniz destek için en kalbî şükranlarımı sunarım.

Ahmet Haşim Baltacı
Arnavutköy Belediye Başkanı

İnsanın en büyük erdemi şehir kurmaktır.

Eflatun

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	10
GİRİŞ.....	18

1. BÖLÜM Tarihçe22

Trikos Kalesi'nden Arnavutköy'e	25
---------------------------------------	----

Arnavutköy.....	35
-----------------	----

Arnavutköy'ün Önemli Yerleşim Yerleri.....	38
--	----

Bolluca.....	38
Haraççı.....	38
Taşoluk.....	38
Boğazköy.....	38
Hadımköy	41
Köyler	42

Arnavutköy'de Tarihi Yapılar.....	47
-----------------------------------	----

Boğazköy Camii.....	47
Nakkaş Yalnız Minare	50
Nakkaş Köyü Camii	50
Osmanlı Camii.....	52
Yassıören Camii.....	53
Karaburun Camii.....	54
Hadım Baba Cami.....	56
Abdülhamid Bendi.....	57
Dursunköy Sivil Mimari.....	57
Bahşayış Tabyaları	58
Hadımköy Askeri Yapılar ve Hadımköy İstasyon Binaları	60

2. BÖLÜM Coğrafya.....68

ARNAVUTKÖY İLÇESİNİN COĞRAFI YAPISI, İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ	71
---	----

1. Coğrafi Konum.....	71
-----------------------	----

2. Fiziki ve Jeolojik Yapısı	74
------------------------------------	----

2.1. Topoğrafya (Yer Şekilleri)	74
2.2. Jeolojik Yapı.....	76

3. İklim ve Doğal Yaşam	77
-------------------------------	----

3.1. İklim	77
3.2. Bitki Örtüsü	83
3.3. Yabani Yaşam.....	86
3.4. Akarsular	89
3.5. Göller	90
3.5.1. Terkos(Durusu) Gölü.....	90
3.5.2. Tayakadın Gölleri.....	93
3.6. Barajlar	94
3.6.1. Sazlıdere Barajı.....	94
3.6.2. Şamlar Barajı	96
3.7. Plaj ve Koylar	98

4. Turizm ve Doğal Güzellikler.....	101
-------------------------------------	-----

4.1. Günlük Turizm ve Mesire Alanları.....	103
4.2. Deniz ve Av Turizmi.....	107
4.3. Doğal güzellikler	107

5. KAYNAKLAR	110
--------------------	-----

3. BÖLÜM Planlama 114

KENTLEŞME VE PLANLAMA.....	117
----------------------------	-----

1. ARAZİ KULLANIMI	120
--------------------------	-----

2. FİZİKSEL DOKU ANALİZİ	123
--------------------------------	-----

3. PARK VE REKREASYON ALANLARI	125
--------------------------------------	-----

3.1. Orman İçi Mesire Alanları.....	125
İmrahor Mesire Yeri	127
Tayakadın Mesire Alanı	128
Şamlar (Hacımaşlı) Mesire Alanı	128
Baklalı Mesire Alanı.....	129
Balaban Mesire Alanı.....	129
Bolluca Mesire Alanı	130
Taşoluk Mesire Alanı.....	130
Tayakadın Mesire Alanı	130
3.2. Kent içi Park Alanları	130

4. İLÇESİNDEKİ KENT PLANLAMA.....	134
-----------------------------------	-----

4.1. İstanbul Çevre Düzeni Planında Arnavutköy	134
4.2. Nazım İmar Planlarında Arnavutköy.....	134
4.3. Uygulama İmar Planlarında Arnavutköy.....	144

Kaynaklar.....	146
----------------	-----

Son Notlar.....	146
-----------------	-----

4. BÖLÜM Demografi.....150

NÜFUS VE SOSYAL YAŞAM 153

1. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER:..... 153

- 1.1. Nüfusun Yıllara Göre Genel Dağılımı:..... 154
- 1.2. Nüfusun Yaşa Göre Dağılımı:..... 155
- 1.3. Nüfusun Medeni Duruma Göre Dağılımı:..... 157
- 1.4. Nüfusun Eğitim Durumuna Göre Dağılımı:..... 158
- 1.5. Nüfusun Kütüğe Kayıtlı Olunan İle Göre Dağılımı:..... 161

2. SİYASAL YAŞAM..... 164

3. OKULLAŞMA VE EĞİTİM 167

4. SAĞLIK..... 169

5. KÜLTÜR VE SANAT 169

6. SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLENMELERİ..... 174

7. SPOR TİF YAŞAM VE REKREASYON ALANLARI..... 174

8. KIRSAL ALANLAR (KÖYLER) 175

Kaynakça: 176

Son Notlar..... 176

5. BÖLÜM Ekonomi 180

EKONOMİK YAPI 183

1. ULAŞIM VE EKONOMİ 184

2. EĞİTİM VE EKONOMİ 185

3. SANAYİ..... 187

4. TARIM..... 189

5. TURİZM..... 192

Kaynakça: 194

Son Notlar..... 194

6. BÖLÜM Yönetim 198

ARNAVUTKÖY'ÜN YÖNETİM YAPISI..... 201

1. İLÇENİN KURULUŞU 201

2. MÜLKÎ YÖNETİM 204

- 2.1. Kaymakam 204
- 2.2. İlçe İdare Kurulu 205
- 2.3. İlçe Müdürlükleri ve Diğer İdarî Birimler..... 205

3. ARNAVUTKÖY BELEDİYESİ..... 207

- 3.1. Belediyenin Tanımı, Özellikleri ve Hukukî Dayanakları..... 207
- 3.2. Belediyelerin Görevleri..... 210
- 3.3. Arnavutköy Belediyesi'nin Kuruluşu ve Gelişimi 216
- 3.4. Belediyenin Organları..... 218
- 3.4.1. Belediye Meclisi 218
- 3.4.2. Belediye Encümeni..... 219
- 3.4.3. Belediye Başkanı..... 219
- 3.4.4. Organlararası İlişkiler 219
- 3.5. Teşkilat Yapısı 220
- 3.5.1. Dikey ve Yatay Kademenleme..... 220
- 3.5.2. Müdürlüklerin Görevleri..... 224
- 3.6. Arnavutköy Belediyesi'nin İnsan Kaynakları Yapısı..... 225

4. Arnavutköy'ün Mahalleleri 227

Kaynaklar..... 232

GİRİŞ

Bu çalışma, Arnavutköy üzerine hazırlanan bir dizi bilimsel kitap projesinin ikinci halkası olarak ortaya çıkmıştır. İlk çalışma, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Arnavutköy* ismini taşımaktadır. Osmanlı Arşiv kaynaklarına dayandırılarak hazırlanan ilk çalışma, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı çatısı altında bulunan arşiv belgelerinde Arnavutköy'ün nasıl ve ne şekilde ele alındığını incelemiştir.

Kitap çalışmasının üçüncü halkası ise *Geçmişin Sesinden Arnavutköy: Savaşın ve Göçün Çocukları* adını taşımaktadır. Bölgede yaşayanlarla yapılan derinlemesine görüşmelere dayandırılarak hazırlanan üçüncü kitap, sözlü tarih çalışması niteliği göstermekte olup ağırlıklı olarak sahadan elde edilen bilgiler çerçevesinde şekillenmiştir.

Cumhuriyet Döneminde Arnavutköy adını taşıyan ikinci çalışma ise Arnavutköy'ün bugünkü durumunu ortaya koymayı hedeflemiştir. Toplam olarak altı bölümden oluşan kitabın her bölümü alanında uzman akademisyenler tarafından hazırlanmıştır.

Kitabın ilk bölümünde Arnavutköy'ün tarihsel gelişimi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede Arnavutköy'ün sınırlarının nerede başlayıp, nerede bittiği; bölgenin tarihi bakımdan stratejik önemi; Arnavutköy adının ilk defa ne zaman kullanıldığı; Arnavutköy'de yaşayan yerli ahalinin kimlerden oluştuğu ve bölgede yaşayan nüfusun tarihsel değişimi; Arnavutköy'deki önemli yerleşim alanları ve köyler gibi birçok hususa açıklık getirilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise günümüz Arnavutköy'ünün coğrafi özellikleri ele alınmıştır. Bu bağlamda, ilçesinin coğrafi konumu; fiziki ve jeolojik yapısı; iklimi; bitki örtüsü; yabani yaşamı; akarsuları ve gölleri; plajları ve koyları; turizm potansiyeli ve doğal güzellikleri detaylı olarak incelenmiştir.

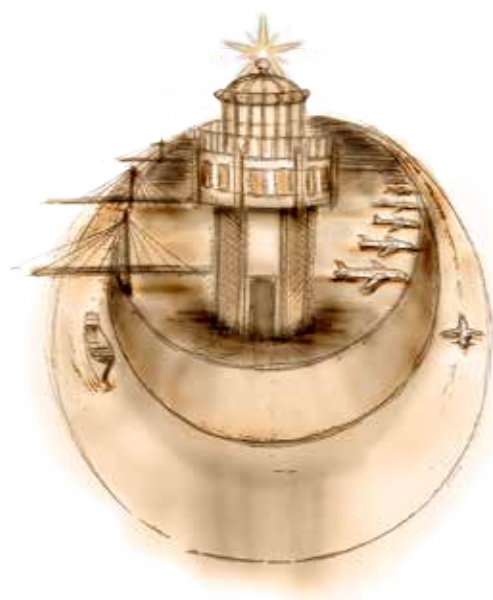
İlçenin kentleşme ve planlama açısından değerlendirildiği üçüncü bölümde arazinin nasıl kullanıldığına bakılmıştır. Bölge arazisi, kırsal ve boş alanlar; tarımsal alanlar, hayvancılıkta kullanılan alanlar ve ormanlık alanlar; imalata ve ticarete ayrılan alanlar; eğitim, sağlık ve sosyal donatı alanları; konut ve idari alanlar bakımından özellikleri bağlamında değerlendirilmiştir.

Nüfus ve sosyal yaşam başlığı altında ise ilçe nüfusunun yıllara göre nasıl bir seyir izlediği tespit edilmiş; nüfusun cinsiyet, yaş, medeni durum ve eğitim durumuna göre nasıl dağıldığı ortaya konulmuştur. Öte yandan iç göçlere bağlı olarak büyüyen ilçe nüfusunun hangi il ve bölge insanından oluştuğu; siyasal yaşam; okullaşma; kültür-sanat; spor ve sağlık alanındaki gelişmeler ile sivil toplum örgütlenmelerinin durumu irdelenmiştir.

Turizm, ulaşım, tarımsal ve ticari bakımlardan Arnavutköy'ün ekonomik yapısının mevcut hali ve gelecekteki potansiyelinin ele alındığı beşinci bölümden sonra; ilçenin yönetim yapısı başlığı altında Arnavutköy'ün ilçe olarak kuruluşu, mülki yönetim ve belediye yönetimi konularında detaylı bilgiler verilmiştir.

Cumhuriyet Döneminde
ARNAVUTKÖY

Arnavutköy, önceleri Eyüp İlçesi'ne ağılı bir köy iken, 1963 yılında Gaziosmanpaşa'ya bağlanmış, 1987 yılında belde yapılmış, 2008 yılında ise ilçe haline gelmiştir.

1. BÖLÜM

Tarihçe

Cumhuriyet Döneminde
ARNAVUTKÖY

Trikos Kalesi'nden Arnavutköy'e

Bugünkü Arnavutköy'den tarih, Osmanlı öncesinde iki şekilde bahseder. Bunlardan ilki; Teodosios surları ve Trikos Kalesi, diğeri de Konstantinopolis'in su havzası olarak Terkos Gölü'dür. Konstantinopolis, bin yıl süren yaşamını, Teodosios surlarına borçludur. Bunları yaptıran imparator Hristiyan olsa da, kentin geç Antik Çağ'ın en büyük savunma sistemi olan ve günümüze ulaşan bu kara surları, Roma görkeminin ve pagan geleneğin göstergeleridir. Ortaçağ dünyasında efsaneleşmiş geçilmezlikleriyle bilinen bu surlar, Konstantinopolis'in Hristiyan mitosunun bir parçasıdır. Kara surları Avar, Arap ve Bulgar saldırılarını bozguna uğratmış, kenti fethetmeye girişenleri ürkütmüş, aynı zamanda bu, Roma imparatorları kentinin ele geçirilemeyeceğinin bir simgesi olarak, bin yıl Bizans İmparatorluğu'nun yıkılmayan gücünün göstergesi ve Hristiyan Bizans'a atfedilen en değerli pagan miras olarak kalmıştır. II. Teodosios Surları önceden de olduğu gibi hala kentin fiziksel, simgesel ve tarihsel çeperlerini belirler. Konstantinopolis halkının günlük yaşam güvencesinin iki bileşeni, surların gücü ve kutsal ikonların etkisine olan inançlarıydı. Bizans İmparatorluğu, kuruluşundan başlayarak sayıları giderek artan düşman halklar ve devletler tarafından tehdit edilmişti. Bizans imparatorları, bozkır göçerlerinin saldırılarından o denli korkuyorlardı ki, 507-511 arasında, surlara ek olarak I. Anastasios (491- 518), kara surlarının yaklaşık 65 km dışında, Marmara kıyısındaki Selimbria (Silivri) ile Karadeniz'deki Derkoz (Terkos) Gölü'nden 70 km'lik bir alanı kapsayacak uzun suru inşa ettirmişti. Saldırganlar birçok kez kent kapılarına dayanmış, kent çevresini yerle bir etmiş, hatta bir keresinde de kenti ele geçirmiştir. Yine de surlar kentin bin yıllık tarihinin temel dayanağı ve ölümsüzlüğünün simgeleri olarak kaldı¹.

Çin Seddi, göçerlerin istilasına karşı duramamış, Mezopotamya ve İran'daki hiçbir büyük savunma sistemi, kentlerin yok olmalarını engelleyememişti. Konstantinopolis ise, sınırlı sayıdaki askeriyle Hunlardan Avarlara, Araplara, Bulgarlara, Vikinglere ve Türklere kadar, güçlü filolara ve daha kalabalık ordulara karşı kendini savunabildi. En basit askeri savunma araçları olmalarına karşın Konstantinopolis surları tarihte eşi olmayan bir performans sergilemiş-

lerdir². Her ne kadar kara surları bağlamında Arnavutköy, Trikos kalesiyle tarihte anılmaya başlamış olsa bile, 22.2.1994 tarih, 3384 sayılı İstanbul II Numaralı K.T.V.K.K. kararına ile belirlenen Sazlıbosna-Kayabaşı yolunun doğusunda Filiboz Viranlığı (Filiboz Çiftliği) Mevkiinde, tarihte çok da fazla adı geçmeyen antik bir yerleşimin varlığı belirlenmiştir. Bu bağlamda Arnavutköy sınırları içinde en eski yerleşim birimi, Sazlıbosna-Kayabaşı yolunun doğusunda Filiboz Viranlığı (Filiboz Çiftliği) olarak adlandırılan Antik Filiboz kentidir. Bugünkü Durusu (Terkos) semtinin tarihçesi de 1000 yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Terkos Gölü'nün içinde yer aldığı Çatalca İlçesi ve çevresi Bizans İmparatorluğu döneminde Roma'ya bağlı eski bir Trak yerleşimidir. Göl, adını yakınındaki en eski yerleşim ve günümüzdeki adı Durusu olan, Terkos Köyü'nden almıştır. Göl kenarında, Bizans İmparatorluğu dönemine ait Anastasios surlarının kalıntıları bulunmaktadır. Yakın çevresinin, çok eski zamanlardan beri geniş orman alanlarıyla kaplı olması nedeniyle, alanın Bizans ve Osmanlı İmparatorluğu dönemlerinde önemli bir av merkezi olarak kullanıldığı belirtilmektedir³. Durusu Gölü kenarına, Bizans döneminde inşa edilen Trikos Kalesi, İstanbul'un ön savunma hatlarından birini oluşturmaktaydı. Zamanla Cenevizlilerin eline geçen kale, 1452 yılında II. Mehmet tarafından fethedilmiştir⁴.

Trikos kalesiyle surlarından Evliya Çelebi şöyle bahseder: Tarihte İspanya' da Rim Papa adıyla tanınan ülkenin sapkın ve çirkin işler yapan kralı ki, Frenk ülkeleri denilen bakımlılıkta ve büyüklükte yedi iklim krallarının da hasedini çeken bu topraklarda hakimiken Kostantin adında bir padişah ortaya çıkıp, batı, doğu, kuzey, güney, bütün ülkeleri sözün kisası yedi iklimi eline geçirip sadece Makdonya hükümü dışında kaldı. Padişahların hasretlik çektikleri İstanbul'u almak amacıyla ol ulu sur üzerine Afrika'dan ve Makedonya illerinden on kere yüz bin kişilik bir ordu toplayıp, Konstantin karadan ve denizden derya misal askerle Makdonya'yı kuşattı. Kostantin Silivri'den kenti kuşatırken, bin parça gemiyle ve Ceneviz Kral'ın

2 Kuban, a. g. e. 2004, s. 47.

3 Van, R. Çatalca – Durusu Orman Köylerinin Sosyo – Ekonomik Sorunları. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, İstanbul, . 1997. s. 74.

4 Hülya Yalçın, Arnavutköy'ün Doğal ve Tarihi Değerleri, Sürdürülebilir Kent Yapmak Arnavutköy Yaklaşımı içinde, İstanbul 2012 s. 104.

1 Doğan Kuban, İstanbul Bir Kent Tarihi, İstanbul 2004, s. 47.

yardımla denizden sarılan kent yedi ayda zorla alındı. Silivri'den Terkos'a kadar uzanan yedi kat germe kale duvarları, kule ve dirsekleri, hendekleri yıkılıp harap edildikten sonra iç kale olan İslambol'a girerek burasını taht kenti edindi. Ceneviz Kralı ise Galata'dan ta Karadeniz boğazının ucuna varınca olan deniz kıyısındaki kaleleri yıkarak harebetti. Frenkler de Galata'ya yerleştiler. Ondan sonra Kostantin İslambol'u yeni bir biçimde onarmaya girişti⁵.

Su sıkıntısı Konstantinopolis'in her zaman en önemli sorunu olmuştur. 330'da toprak sahipleri, kentin su kemerlerinin bakımını üstlenmeye zorlanmıştı. Daha 19. yüzyılda jeoloji ve Anadolu ile Boğaz'ın doğal coğrafyası üzerine önemli araştırmaları yayımlanan ünlü Rus bilim adamı Prens Tchihatchef, kentte nasıl bir sistem kurulursa kurulsun, Boğaz bölgesinin jeolojik yapısından ötürü, sürekli artan nüfus için su yetmeyeceğini ve bu nedenle çok uzak bölgelerden kente su getirilmesinin gerekli olduğunu belirtmişti. Kente su sağlayan iki ana bölge vardı: Kuzeybatıdaki ormanlık tepeler (Belgrad Ormanı) ile Karadeniz kıyısındaki dağlar ve kente daha yakın olan gene kuzeybatıdaki Terkos (Derköz) Gölü ile Halkalı bölgesi. Hadrianus'un Bizantion'a su sağlamak için inşa ettirdiği su yolu, kullanılır durumdaydı; kente her gün 6 bin metreküp su sağlıyordu. Belgrad Ormanı'ndan, Halkalı'dan daha fazla su elde edilebiliyordu. Constantinus döneminden başlayarak, kuzeybatıdaki Karadeniz tepelerinden su getirmek için yeraltı kanalları açılmış olabilir. II. Constantius döneminde su sıkıntısı trajik boyutlara varmıştı. Fakat Valens Sukemeri ile yeni kanalların II. Teodosios tarafından tamamlanmasından sonra Tauri Forumu'ndaki büyük havuza su getirilebilmişti. Mango, Anastasios'un Uzun Duvarı'nın kente yeni su kaynakları sağlamak amacıyla yapıldığını öne sürer. Uzak bölgelerden yeraltı tünelleri ve özenle yapılmış sukemerleri aracılığıyla su getirme çabalarına karşın, kent halkı su ihtiyacını açık ve yeraltı sarnıçlarında toplanan yağmur suyuyla karşılıyordu⁶. Terkos Gölü bu anlamda bugün ve geçmişte İstanbul'un su kaynağı olarak anlam kazanmaktadır.

Geç Roma döneminde İstanbul'a su getiren isale, Arnavutköy ilçesi'nden de geçerek şehre ulaşmaktadır. Bu isale hattının yapımına Constantinus (324-337) tarafından başlanmış olması ihtimali çok büyüktür. Constantinus, imparator olunca kenti imara başlamış ve İstirancalardan çok uzun bir isale galerisi ile kente su getirmeyi planlamıştı. 242 km. uzunluğundaki bu isale hattının tamamının Constantinus'un kısa süren imparatorluk döneminde yapılmış olması mümkün değildir. Constantinus tarafından başlatılan hat, oğlu Constantius (337-361) veya daha sonraki Roma imparatorları tarafından tamamlanmış olabilir. Bu isale galerisinin izine, en son Vize'nin 6 km. batısındaki Fındıklı Dere'nin içerisindeki (Pazarlı) su alma yerinde rastlanmıştır. İsale hattı Vize, Saray, İstiranca, Aydınlı, Gümüşpınar, Çiftlikköy, Kalfaköy, Dağyenice üzerinden Terkos Gölü'nün güneyinden geçerek Tayakadın'a ulaşır. Sonra Alibeyköyü Deresi'nin sağ kıyısından devam ederek Cebeciköy ve Küçükköyü geçip Edirnekapi'nin 200 m. kadar güneyinden kente girer. Vize yakınlarında toplanan bu sular, tek bir yerden alınmayıp ağaç dallarına benzer bir şekilde çeşitli kaynaklardan akmaktaydı. İsale hattının üzerinde halen yarı yıkık veya yalnız temelleri kalmış 40 kadar su kemeri vardır. Yaklaşık 1000 yıl devamlı olarak kullanılan su ikmal sistemi muhtemelen depremlerin yarattığı hasarlar yüzünden XII. yüzyılda terk edilmişti⁷.

Fotoğraf 1: Durusu-1232 Parselde Bulunan Suyolu

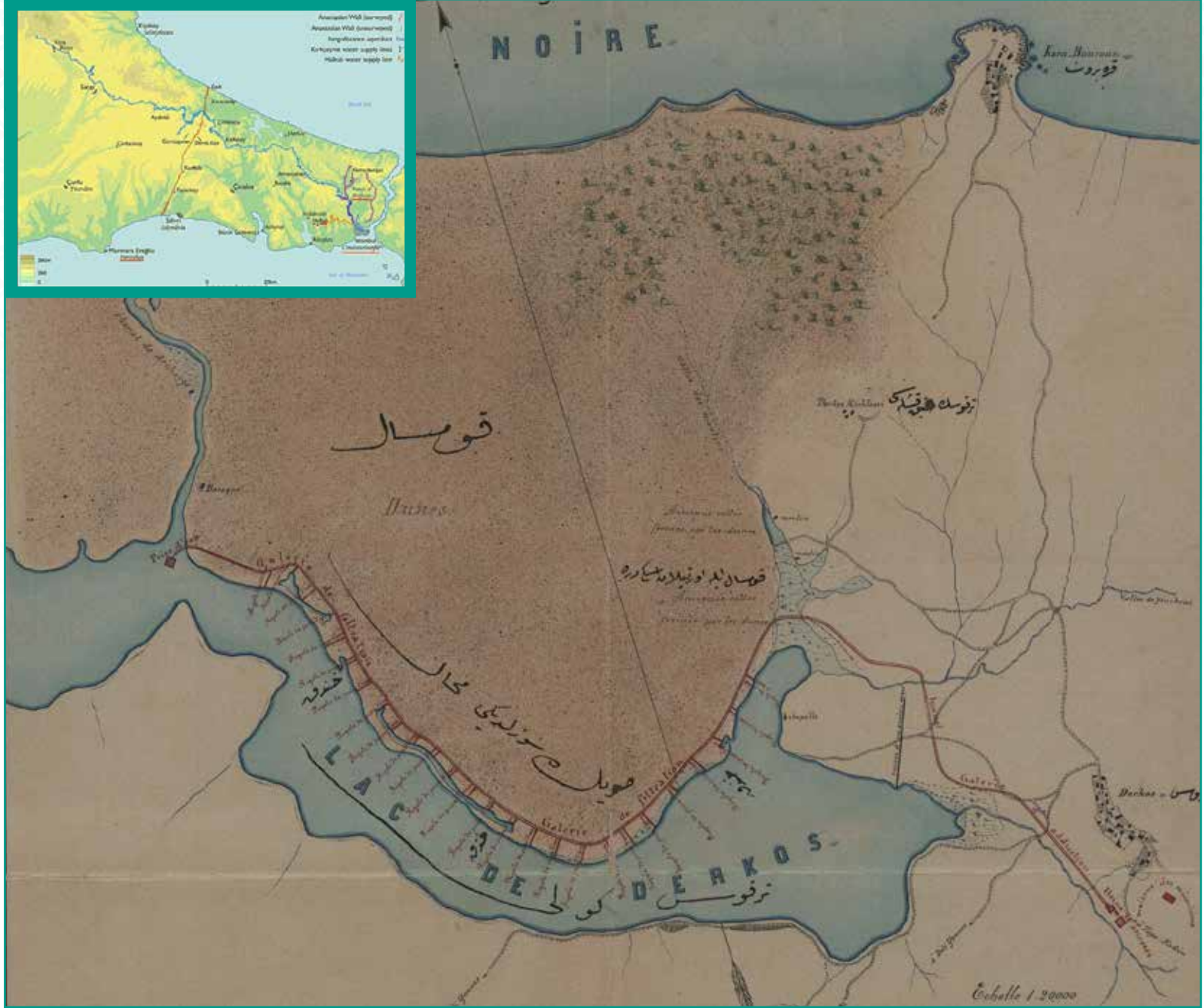
Kaynak: Nergiz Binoğul, Arnavutköy Belediyesi Plan ve Projeler Müdürlüğü Osmanlı Camii Rölöve Raporu, İstanbul 2011.

5 Evliya Çelebi, Seyahatname, Haz. İsmet Parmaksızoğlu. Ankara 1983 s. 25.
6 Kuban, a.g.e, 2004, s. 93.

7 Binoğul, a. g. e, 2011, s. 3.

Harita 1: Vize İstanbul Suyolu (Roma Suyolu)

Kaynak: Nergiz Binoğul, Arnavutköy Belediyesi Plan ve Projeler Müdürlüğü Osmanlı Camii Rölöve Raporu, İstanbul 2011.

Harita 2: Terkos Gölü ve Civarı

BOA, 1167/1123

Osmanlı Dönemi'nde Terkos Gölünün, İstanbul'un su ihtiyacını karşılaması sırasında sık sık problemlerle karşılaşmıştır. Bulanık ve ağır kokusu bulunan ve halk arasında bağırsak iltihabına neden olan Terkos suyu⁸ bentlerinin bakım, onarım ve temizlikleri yapılarak suyu demir borularla değiştirilerek⁹ sorun aşılmaya çalışılmıştır. Ayrıca Mekteb-i Tıbbiyece yapılan tahlil sonucunda Terkos suyunda bulaşıcı ve mikrobik hastalıklar olduğu tespit edilmiş ve süzülüp kaynatılmadan içilmemesi ve kullanılmaması¹⁰ yönünde halk bilgilendirilmiştir. Bu tedbirlere ek olarak Terkos suyuna yabancı maddelerin girmesini engellemek için Çatalca'dan askeri birlik görevlendirilmiştir¹¹.

İstanbul'un çekmekte olduğu su sıkıntısının başlıca sebebi su yollarının bozukluğundan kaynaklandığından bunların bakım ve onarımlarının yapılmadığı sürece bentlerin yükseltilerek suların artırılmasının, beklenen faydayı sağlayamayacağına kanaat getirilerek¹² terfi ve pompa istasyonu kurulmaya karar verilmiştir. Suyolu yapmak için gerekli alet ve edevatın nakliyatını kolaylaştırmak üzere Terkos-Karaburun arasında bir tramvay hattı ile Karaburun'da bir set ve iskele inşa edilmesi,¹³ İstanbul'un su sorununun Terkos suyuyla çözülmesinde ne denli çaba sarf edildiğinin göstergesidir.

İstanbul'un su ihtiyacını karşılamak amacıyla, Terkos Gölü kıyısına 1855-1857 yılları arasında bir terfi merkezi ve pompa istasyonu kurulmuş, temin edilen su, Terkos Su Kumpanyası tarafından arıtılarak şehre verilmeye başlanmıştır. Söz konusu tesislerin, İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi tarafından "Su Müzesi"ne dönüştürülmesi çalışmaları devam etmektedir¹⁴.

8 BOA, A. MKT. MHM, 600/18-1319

9 BOA, DH-MUİ, 16-3/3-1325

10 BOA, Y. PRK. ASK, 95/12-1309

11 BOA, Y. PRK. ASK, 94/53-1309

12 BOA, Y. A. HUS, 282/115-1309

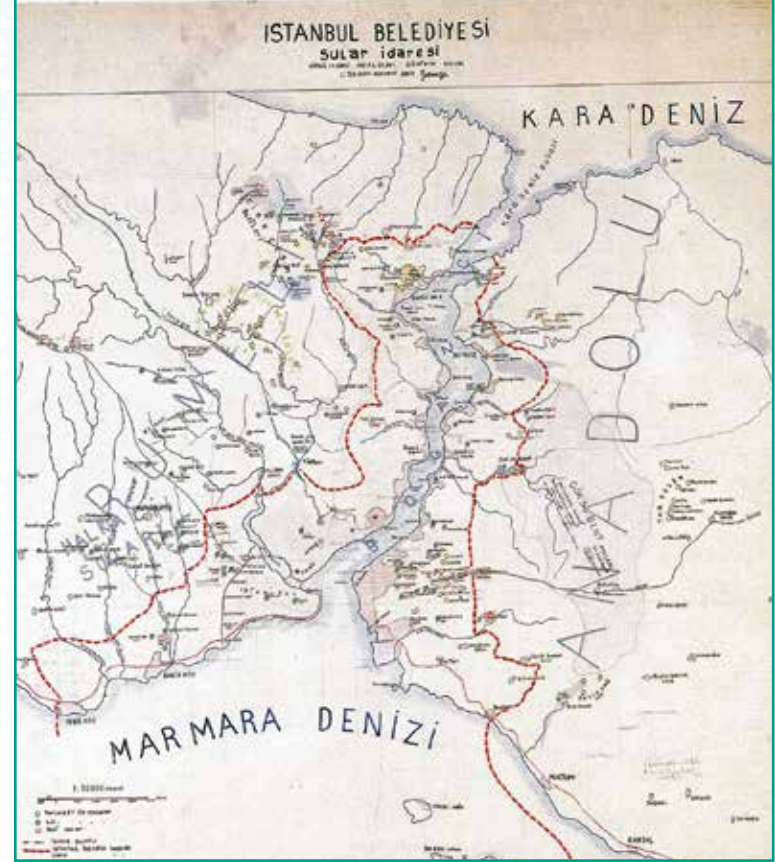
13 BOA, Y. A. RES, 23/7-1299

14 Binoğlu, a. g. e, 2011, s. 5.

Fotoğraf 2: Su Müzesi

Kaynak: İSKİ arşivi

Harita 3: İstanbul Memba Sular

Kaynak: Remzi Doğan, İstanbul Memba Suları, 1932

Arnavutköy İlçesi İstanbul'un su ihtiyacını karşıladığı gibi aynı zamanda Tersane-i Âmire'de inşa edilecek ince donanma için ihtiyaç duyulan kerestenin tedarik merkezidir. Terkos, Çatalca, Silivri, Büyükçekmece, Midye, Saray, Vize ve Pınarhisarı bölgelerinden tedarik edilen kerestelerle ince donanma inşa edilmiştir¹⁵.

15 BOA, C. BH, 128/6181-1183

Fotoğraf 3: Su Müzesi

Kaynak: İSKİ Arşivi

Harita 4: Sazlıbosna ve Hacımaşlı Cıvarı

Kaynak: BOA, 2453/2410

Arnavutköy'de yaşayanlar için hayvancılık¹⁶ ve tarım, geçim kaynağını oluşturmaktadır. Bölgenin coğrafi yapısı ve iklimi, özellikle koyun yetiştirmeye elverişli olduğundan bölgenin önde gelen aileleri çiftliklerde hem tarım hem de hayvancılıkla uğraşmaktadır. Bölgede hayvancılığın yaygın olması, özellikle Balkan Savaşı döneminde asayiş sorunlarını beraberinde getirmiştir. Rum ve Çingene grupları, bölgedeki halkın koyunlarını gasp etmeye çalışmışlardır. Nitekim Çatalca'nın Bahşayış İstasyonu civarındaki Müslüman halka ait koyun ağılına eşkiyaca taarruz edileceği haberi üzerine, askeri-

yece alınan tedbirler neticesinde ele geçirilenlerin, hayvan hırsızlığı yapan çetelere kılavuzlukta bulunan Rum çingeneleri olduğu anlaşılmış ve evraklarıyla birlikte Adliye'ye teslim edilmiştir¹⁷. Yine 1914 senesinde Çatalca'nın Haraççı Köyü'nden Boşnak Şakir ve Hasan Ağalar ile Boğazköylü Gome Çorbacı'nın Bakırköy'de bir şahıstan satın aldıkları 130 keçiyi bir müddet sonra Rumeli'den göç eden Tayakadınlı Ali Ağ'a'ya sattıkları, keçilerin beş sene boyunca çoğalarak 310'a ulaştıklarını gören Gome Çorbacı'nın fırsattan istifade ederek İngiliz Büyükelçiliği'nden temin ettiği askerlerle Tayakadın Köyü'ne gelip Ali Ağ'a'nın keçilerini cebren alıp köyüne götürmüş ve birkaç gün sonra tekrar gelerek köydeki bütün hayvanları alacağını ifade etmesi üzerine köy halkının korkup dehşete kapıldığından hadisenin adalet ve hakkaniyete uymadığı İngiliz kumandanına bildirilmiş ve gasp edilen hayvanların geri alınması için girişimlerde bulunulmuştur¹⁸. Bu durum, savaş sırasında Arnavutköy İlçesinde yaşayan halkın sıkıntılarını göstermesi bakımından ilginçtir.

Bölgede yapılan hayvancılıktan dolayı sıklıkla sığır vebası hastalığı ortaya çıkmakta ve halkın hayvanlarının telef olmasına neden olmaktadır. Nitekim Çatalca sancağına bağlı Bolluca, Boğaz ve Mirahor köylerinde sığır vebası görülmesi üzerine bir baytar gönderilmiş ve sıhhi tedbirlerin temini için jandarma sevk edilmiştir. Terkos nahiyesinde daha önce ortaya çıkan hastalığın uzun süre ihtiyar heyeti tarafından gizli tutulduğu ve bulaşık hayvanların satıldıktan sonra haber alındığından, hakikati gizleyenler hakkında gerekli kanunî muamelenin yapılması ve nahiye'nin derhal kordon altına alınmıştır. Adı geçen köylerdeki hastalığın Edirne'ye kadar genişlemesi ihtimali olduğundan, hastalığın giderilmesi için yegâne çarenin bir yerde ortaya çıkar çıkmaz sıhhi tedbirlerin lâyıkıyla tatbik edilerek sirayetinin önünün alınması ve hayvanların aşılması olduğu, Çatalca Kasabası'nın İslâm mahallesinde sığır vebası ortaya çıkmasından dolayı hastalığa tutulan hayvanların kordon altına alınması ve tamamen aşılması için biri Çatalca merkezinde ve ikisi çevre köylerde bulunmak üzere üç baytar gönderilmiştir. Bununla birlikte büyükbaş hayvan ithalat ve ihracatı yasaklanmış, ilgili yerlere levhalar asılmış, birçok mevkiye bekçi ve jandarmalar

¹⁶ BOA, HH. THR, 744/86-1310

¹⁷ BOA, DH. EUM. AYŞ, 13/17-1919

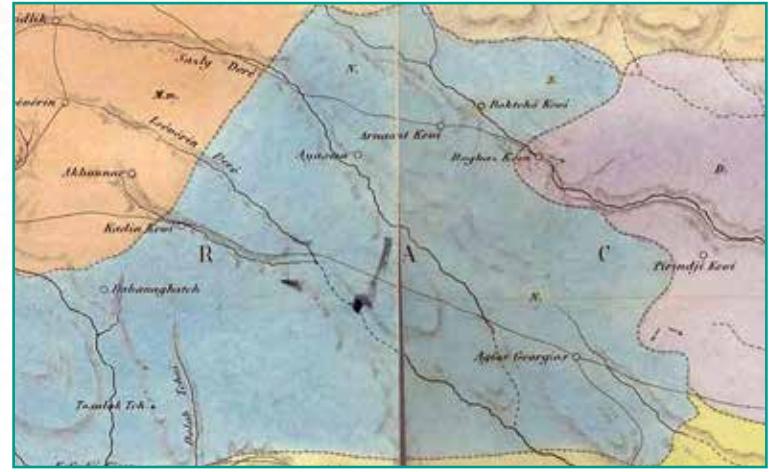
¹⁸ BOA, DH. EUM. AYŞ, 16/93-1335

yerleştirilerek sıhhi tedbirlerin uygulatılmasına çalışılmış ve bin doz aşı gönderilmiştir¹⁹.

Bölgedeki çiftliklerin savaş sırasında yabancılara satılması genel asayiş itibarıyla sıkıntı çıkaracağından Çatalca'daki istihkâmlara yakın olan İzzeddin, Bahşayış ve Papasbergosu Çiftlikleri'nde yaşayan Kırım muhacirlerinin arazilerini Bulgarlara ve yabancılara satmamaları sağlanmaya çalışılmış ve Çatalca civarındaki Tozalık Çiftliği, Hazine-i Hâssa tarafından satın alınmıştır²⁰. Ayrıca çocuksuz olarak ölen Rami Kadın'dan kalan Çatalca nahiyesine bağlı Papasbergos Çiftliği ile Terkos nahiyesine bağlı Haraççı, Beylik ve Tirkeş Çiftlikleri, haremde üçüncü hazinedar Nevres Kadın'a verilmiştir²¹. Bahsi geçen çiftlikler Hazine-i Hassa tarafından işletilemeyeceği için kiralama yoluna gidilmiştir. Kiralama yapıldığında ise başka sorunlar ortaya çıkmıştır. Nitekim Çatalca'da tasarruf ettikleri Karaburun, Terkos, Deliyunus ve Çanakça çiftliklerinin kiracılarının söz konusu çiftlikleri bırakmadıkları gibi, bedellerini de vermediklerinden, Dersaadet Liman Dairesi Rüşûmât Kalemî Müdürü Mehmed Sadık Bey ile diğer iki hissedar tarafından şikâyetle bulunulmuş ve sorun çözülmeye çalışılmıştır²².

Bölgedeki diğer geçim kaynağı ise balıkçılıktır. Terkos bölgesindeki göllerdeki balıkların avlanması için vergi karşılığı avlanma hakkı elde edilmektedir²³. Bölgenin önde gelen çiftlikleri İzzeddin, Bahşayış, Papasbergosu, Haraççı, Beylik, Tirkeş Terkos, Deliyunus, Sazlıbosna, Bahşayış, Kelevri ve Kılınçlı'dır²⁴. Tarım için en büyük tehlike bölgedeki dolu olaylarıdır. Nitekim 1902 yılında Büyükçekmece kazasına bağlı Kastro, Palu, Kumburgaz, Arnavutköy, Pelaya ve Meneçkeri köylerinin mahsulü doludan dolayı tamamen ziyan olmuştur. Bundan dolayı da Rumi 1321 senesi (1903) vergisi dört taksite bağlanmış ve her taksitin harman mevsiminde alınıp senenin vergisiyle beraber tahsil edilmesine karar verilmiştir²⁵. (7)

Harita 5: 1850 Tarihli Bir Harita

Kaynak: Taksim Yapı, Arnavutköy Belediyesi Plan ve Projeler Müdürlüğü 10 Pafta 1188 Parseldeki Aşşap Yapı Rölöve-Restitüsyon-Restorasyon Raporu, 2012.

19 BOA, DH-MKT, 1083/17-1325

20 BOA, DH-MKT, 691/63-1321

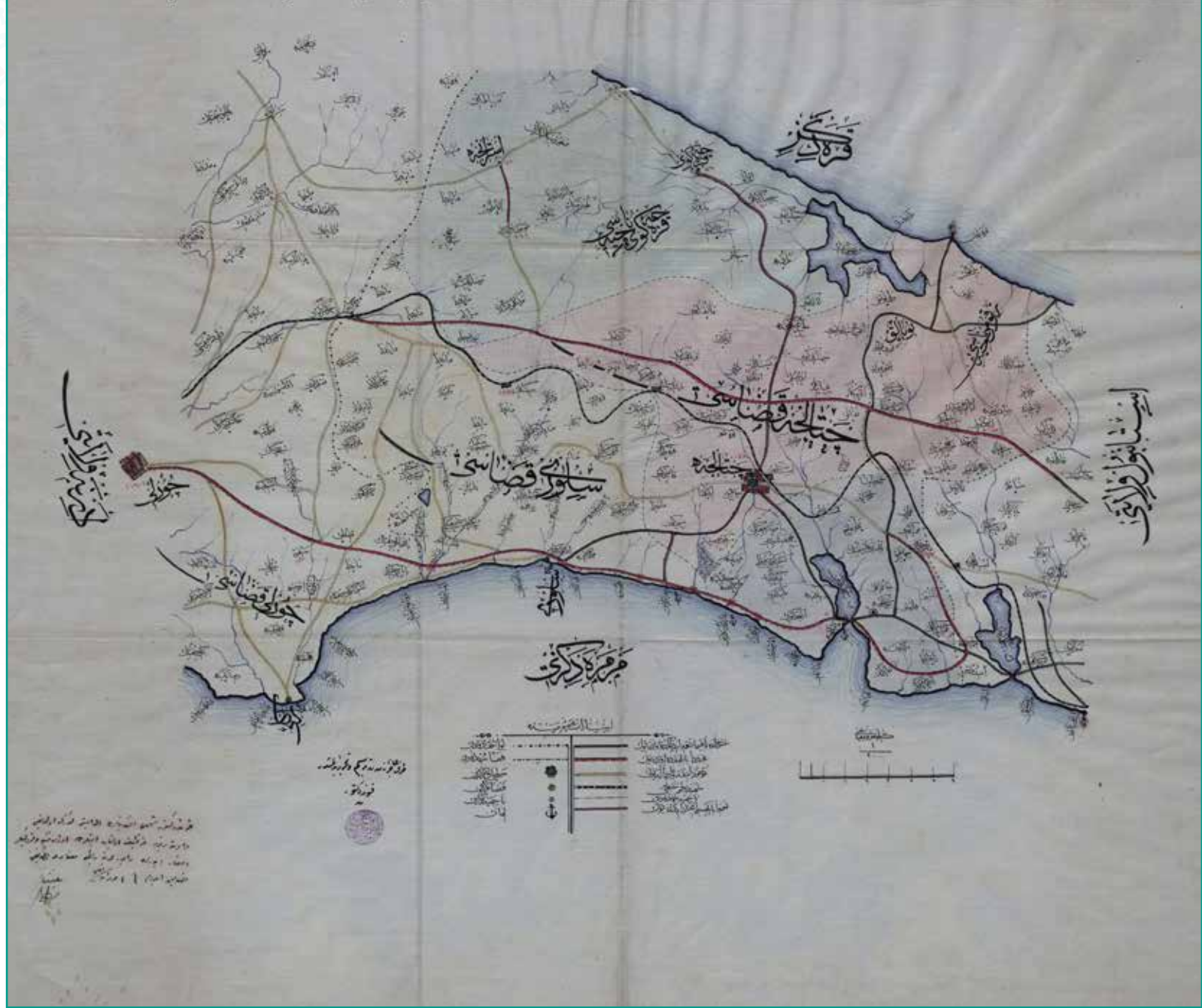
21 BOA, C. ML, 556/22847-1194

22 BOA, DH-MKT, 877/54-1320

23 BOA, DH-MKT, 326/7-1312

24 BOA, HH. THR, 746/21- 1307

25 arşiv

Harita 6: Çatalca Sancağının Liva, Kaza ve Hudutları ile Kara ve Demiryolları

Kaynak: BOA, 1180/1136

Fotoğraf 4: Arnavutköy'de Tarım

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi

Arnavutköy, İstanbul ile Balkanlar arasındaki ulaşımında önemli bir geçiş noktası olduğundan dolayı, Balkan isyanları sırasındaki askeri hareketlilik, bölgenin imar faaliyetlerini etkilemiştir. Hem askeri sevkியatta yaşanan sıkıntılar hem de bölgedeki halkın yaşadığı sıkıntıları ortadan kaldırmak için yol tamiri için tahsisler yapılmıştır. Nitekim Küçükçekmece kazasına bağlı Rumeli Feneri nahiyesinin Sarıyer'e doğru olan yolu geçilmez bir hale geldiğinden tamirinin nahiye ahalisi tarafından talep edilmiştir. Bahçeköyü'nden Terkos'a kadar yapılacak 30 kilometrelik yol yapımı çalışmaları devam ederken, gerek bu yolun ve gerekse Terkos'tan Çatalca sancağında bulunan Hadımköy'e kadar yapılacak diğer askeri yolun inşası için tahsisata ihtiyaç olduğu merkeze bildirilmiştir²⁶.

Savaş şartlarının, bölgenin imar faaliyetleri yanında sosyal yaşantısını etkilediğine dair örneklerle de rastlamak mümkündür. Savaş koşullarının etkili olduğu 1920'de, evinde imal ettiği yoğurdu satmak ve alacağı parayla un almak üzere Hadımköyü'ne ve oradan da Derviştepe'ye gidip köyüne dönen, Çatalca'nın Sazlıbosna köyü halkından Hasan'ın Hanımı otuz sekiz yaşlarındaki Fatma Hatun'a, Hadımköyü'nde bulunan Yunan taburundan bir askerin fil-i şen-i icrası (ırza geçmek) üzerine askerin hüviyeti tespit edilemediğinden Yunan taburu kumandanı nezdinde suçlunun bulunması için teşebbüste bulunulmuştur²⁷. Bu durum Mütareke sırasında savaş şartlarının, bölgede yaşayan halkın yaşamını nasıl zorlaştırmış olduğunun bir göstergesidir.

Arnavutköy

Arnavutköy (ArnaoutKevi) adı, Osmanlı arşivlerinde ve zamanın haritalarında 19. yüzyılın ortalarından itibaren geçmektedir. Eski dönemlerde bu bölgede yaşayan Arnavut bir köylü, Arnavutköy'ün isim babası olarak bilinir. Şöyle ki; bölge en eski dönemlerinden bu yana Edirne'ye ve dolayısıyla Avrupa'ya gidiş güzergâhı üzerinde yer almıştır. Yol üzerinde oluşu ve burada bir Arnavut'un yaşamasından dolayı bu güzergâhtan geçenler zamanla bu mevkiye Arnavut'un Köyü ismini takmışlardır. Geçen süre içerisinde de "Arnavut'un Köyü" "Arnavutköy" olarak değişmiş ve halkın diline bu şekilde yerleşmiştir²⁸.

26 BOA, DH. MKT, 212/18-1310

27 BOA, DH-EUM. AYŞ, 43/22-1336

28 Taksim Yapı, Arnavutköy Belediyesi Plan ve Projeler Müdürlüğü 10 Pafta 1188 Parseldeki Ahşap Yapı Rölöve-Restitüsyon-Restorasyon Raporu, 2012, s. 2.

Fotoğraf 5: Eski Arnavutköy'den Bir Görünüm

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi

Arnavutköy, Osmanlı Döneminde Çatalca Sancağı'na ve daha sonra Çatalca Nahiyesi'ne bağlıdır. Cumhuriyet Döneminde önce Eyüp İlçesi'ne bağlı bir köy iken, 1963 yılında Gaziosmanpaşa İlçesi'ne bağlanmış ve 1987'de belde olmuştur. İlçe sınırlarında yer alan Hadımköy 1969, Durusu 1989, Boğazköy, Bolluca, Haraççı ve Taşoluk ise 1994 yılında belde haline gelmiştir.

Teşrin-i Sâni 1325 (8 Aralık 1909) tarihli arşiv vesikasında Arnavutköy'ün ahalisinin tamamının Rum olduğu ve 165 hanede 1100 nüfusa sahip olduğuna dair bilgiler yer almaktadır²⁹. Başka bir arşiv vesikasında Rumi 1322'de (1906-1907) Tayahatun'da 738, Mirahor'da 446, Deliyunus'da 371, Çanakça'da 841, Tarfa'da 990, Terkos'da 502 Bulgar yaşamaktadır. Rumi 4 Kânûn-ı Sâni 1329'da (17 Ocak 1914) Tayahatun'da 668, Mirahor'da 448, Deliyunus'da 8, Terkos'ta 266 Bulgar yaşamaktadır³⁰.

Bölgenin nüfusunda üç büyük değişim yaşanmıştır. Bunlardan ilki Balkan Savaşları sırasında Bulgaristan'dan Arnavutköy'e ve Arnavutköy'den Bulgaristan'a yapılan göçlerdir. Bulgaristan'dan Arnavutköy'e göç eden halk için yeni nüfus belgeleri hazırlamak ve kalacak yer tahsisi en önemli sorun olmuştur. Bu duruma çözüm olması için

29 BOA, ŞD. ML. NF, 1947/12-1325

30 BOA, DH. KMS, 3/29-1329

Meclis-i Vükelâ, Çatalca'da 15.030 dönümden meydana gelen Taya-hatun Çiftliği'nin muhacirlere tahsisi için istimlâkine karar vermiştir³¹. Fakat bu geçici uygulama bölgenin iskan problemine kalıcı bir çözüm sağlamamıştır. Nitekim Çatalca Sancağı'nın Terkos, Deliyunus, Taya-kadın ve İmrahor köylerine Balkan Harbi'nden itibaren Demirhisar, Toyran, Selanik, Tikveş ve Priştine'den gelen muhacirler ve mültecilerin iskân yerleri, sanatları, hane ve nüfuslarına ait listeler hükümet tarafından talep edilmiş ve iskân edilen muhacir ve mültecilerin birçok işler yaptıkları halde hiçbirisinin gayrimenkul sahibi olmadıklarından, gerek geçici ve gerekse kalıcı olarak iskân edilecekler hakkında acil çözüm bulunması merkezden talep edilmiştir³².

Balkan Savaşları döneminde Bulgaristan'a göç eden Bulgarların bir kısmı Bulgaristan'da yaşayamayıp tekrar geriye Arnavutköy'e dönmüşlerdir. Çatalca'ya bağlı İmrahor, Tayakadın, Terkos, Tarafe, Çanakça ve Deliyunus köyleri halkından olup Balkan Harbi'nde Bulgaristan'a iltica eden ve daha sonra oradan dönüp Ayazma Köyü'ne yerleşen Bulgar ailelerinden, Bulgaristan'a dönmeleri istenmiş, fakat halk kesinlikle Bulgaristan'a dönmek istemediklerini ifade etmişlerdir. Bu durum Balkan Savaşları sırasında göç eden Bulgarların yerine Balkanlar'dan göç eden Müslümanların yerleştirilmelerinden dolayı sıkıntılara neden olmuş ve tekrardan Bulgaristan'a dönmek zorunda kalmışlardır. Nitekim İmrahor köyünden 1914 yılında Bulgaristan'a göç edip, daha sonra 1921 yılında eski köylerine döndüklerinde kendilerine ait olan evlere Müslüman muhacirlerin yerleştirilmesinden dolayı açıkta kalmışlardır. Daha sonra İstanbul Şişli'de Bulgar Hastanesi yakınındaki bir barakada her türlü geçim vasıtalarından mahrum ve sefil bir halde kalmakta olan 14 Bulgar ailesinin kendi istekleri doğrultusunda Bulgaristan'a gitmelerine yardımcı olunmuştur³³. Toplumsal yapıdaki bu karışıklık, iç ve dış göçün, aynı zamanda da savaş koşullarının bir sonucu olarak toplumun yaşayış biçimini olumsuz etkilemiştir. Zaman zaman bölgede yaşayan gayri Müslimler Osmanlı askerleri tarafından zulme uğradıklarını iddia etmişlerdir. Yapılan tahkikatlarda durumun gayri Müslimlerin köylerinde konaklayan askerlerden rahatsız olduklarından dolayı onların bölgeyi terk etmesi için bu yolu tercih ettikleri sonucuna varılmıştır³⁴.

Bölgenin nüfus yapısındaki ikinci büyük değişim, 1923 yılında

Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanan Nüfus Mübadelesi Anlaşması sonunda ortaya çıkmıştır. Önceleri, çoğunlukla Rumların yaşadığı bölgeye, mübadele ile birlikte Yunanistan'ın Drama ilindeki Türkler yerleştirilmiştir³⁵. Bu bölgeye Bulgaristan ve Yunanistan'dan mübadele yolu ile gelen Türklerin yerleşimi ile hane sayısı 350'ye ulaşan Arnavutköy 1951 yıllarında yeni yerleşimlerle bugünkü Merkez isimli bölge şekillenmeye başlamıştır³⁶.

Üçüncü büyük değişim ise Arnavutköy'ün belde olmasından sonraki süreçte yaşanmıştır. Yıllar itibarıyla ülke genelinde köylerden şehirlere doğru yaşanan göçten Arnavutköy de etkilenmiş ve giderek büyük bir merkez haline gelmiştir. 22 Mart 2008 tarihli Resmi Gazetede yer alan ve yürürlüğe giren kanun ile Arnavutköy ilçe olmuştur³⁷. Üçüncü köprü, Kanal İstanbul ve yeni kurulacak kentle dördüncü büyük nüfus değişimin olması muhtemeldir.

Fotoğraf 6: 1950'li Yıllarda Arnavutköy Merkezi

Kaynak: Taksim Yapı, Arnavutköy Belediyesi Plan ve Projeler Müdürlüğü 10 Pafta 1188 Parsel-deki Ahşap Yapı Rölöve-Restitüsyon-Restorasyon Raporu, 2012.

31 BOA, MV, 203/52-1332

32 BOA, HR, İM, 26/9-1338

33 BOA, HR, İM, 103/36-1340

34 BOA, BEO, 4135/310109-1328

35 Binoğul, a. g. e, 2011, s. 6.

36 Taksim Yapı, a. g. e, 2012, s. 5.

37 Taksim Yapı, a. g. e, 2012, s. 5.

Arnavutköy'ün Önemli Yerleşim Yerleri

Bolluca

Bolluca Arnavutköy'ün tarihindeki önemli yerleşim yerlerinden- dir. Osmanlı arşivlerindeki ismi Boğluca olan Bolluca'ya ilk yerleşenler, 1497 tarihli tapu tahrir defterlerinden edinilen bilgiye göre Osman Gazi'nin silah arkadaşı Akça Koca'nın soyundan ve cemaatinden gelenlerdir. Fatih Sultan Mehmed ve oğlu II. Bayezid'in, geç ortaçağın sonlarında neredeyse bir hayalet kent haline gelmiş bulunan İstanbul'un yeniden iskânı için özellikle çaba gösterdikleri, 15. yüzyıl sonunda taşradan İstanbul'a zorunlu nüfus aktarımı yaptıkları bilinmektedir. 1470'li yılların başlarında ise Osmanlı-Akkoyunlu sınırındaki çatışmalar sırasında sürgün edilen Türkmen aşiretleri ve özellikle Ağcakoyunlular, İstanbul çevresindeki nüfusu dengelemiş, ancak bunlar Müslüman olduklarından ortakçı olmayacakları için sürgün-reaya statüsünde sayılmışlardır. İstanbul çevresinin iskânı 1470'li yılların ortalarında büyük ölçüde tamamlanmış olmalıdır³⁸.

Haraççı

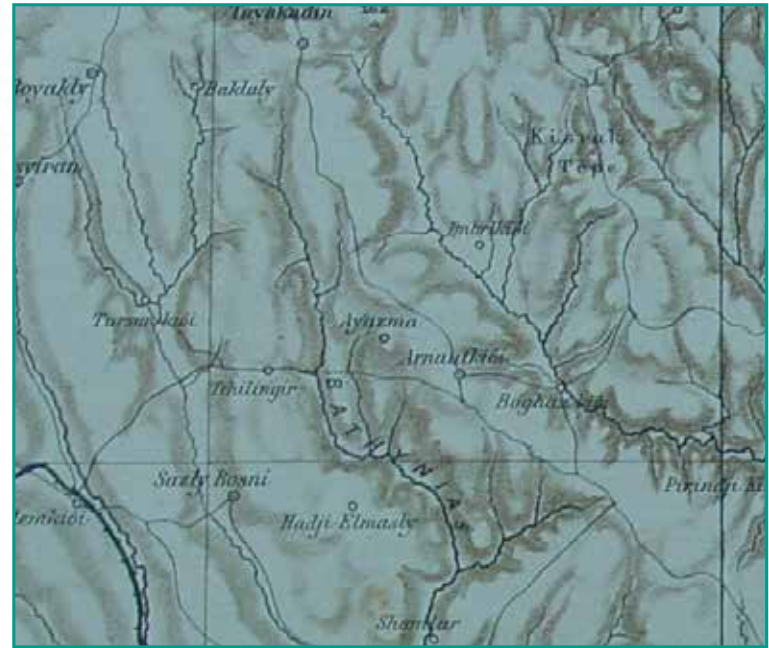
Mültezim eli ile işletilen topraklardan olan Haraççı Köyü, 1529 tarihli defterde Akçakoyunlu cemaatine ait bir Müslüman köyü olarak kaydedilmiştir. Osmanlı toprak sisteminde açık artırma usulüyle, belirli eyaletleri (Özellikle merkezden uzak olanları) kiraya vermeye iltizam, iltizam sahibi olan kişiye de mültezim denirdi. Bu yolla elde edilen para doğrudan devlet kasasına giderdi. İltizam usulü kiraya verilen eyaletlerde çalışan devlet görevlilerin maaşını devlet karşıladı. Haraççı 19. yüzyılda ise, II. Abdülhamid'in mülküdür³⁹.

Taşoluk

Eski adı Ayazma olan Taşoluk, 1924 yılından evvel, Evliya Çelebi'nin de bahsettiği Türkköşe Deresi kenarında yer alan eski Rum yerleşkelerinden biridir. Osmanlı tahrir defterlerinde, Ayazma'da 12 Hristiyan hane ve ortakçıların yaşamakta olduğu bildirilmektedir. 1924 yılında mübadele neticesinde Yunanistan'dan gelen Türkler ile bu bölgede yaşayan Rumlar yer değiştirmişlerdir⁴⁰.

Boğazköy

Boğazköy'ün yer aldığı bölge coğrafi konum olarak Çatalca ile Eyüp arasında kalmaktadır. Çatalca 1371'de I. Bayezid tarafından Osmanlı topraklarına katılmıştır. O dönemde bölge Matrai (Metris) adı ile anılmaktadır. Türk ve Rum nüfusun bir arada yaşadığı bölge, III. Murad ve III. Mehmed dönemlerinde iki kere sadrazamlık yapan Ferhad Paşa'nın çabalarıyla imar edilmiştir. Evliya Çelebi XVII. yüzyılda Çatalca'nın kuzeyden güneye, iki bin adım uzunluğunda; bağlı, bahçeli ve hayat dolu bir belde olduğunu belirtmektedir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde bir tarım merkezi olan Çatalca'da Padişah Abdülhamid'in malı olan 13 çiftlik de bulunuyordu.⁴¹

Harita 8: 1890 Tarihli Bir Harita

Kaynak: Taksim Yapı, Arnavutköy Belediyesi Plan ve Projeler Müdürlüğü 10 Pafta 1188 Parseldeki Ahşap Yapı Rölöve-Restitüsyon-Restorasyon Raporu, 2012.

38 Yalçın, a. g. e. 2012, s. 14.

39 Yalçın, a. g. e. 2012, s. 104.

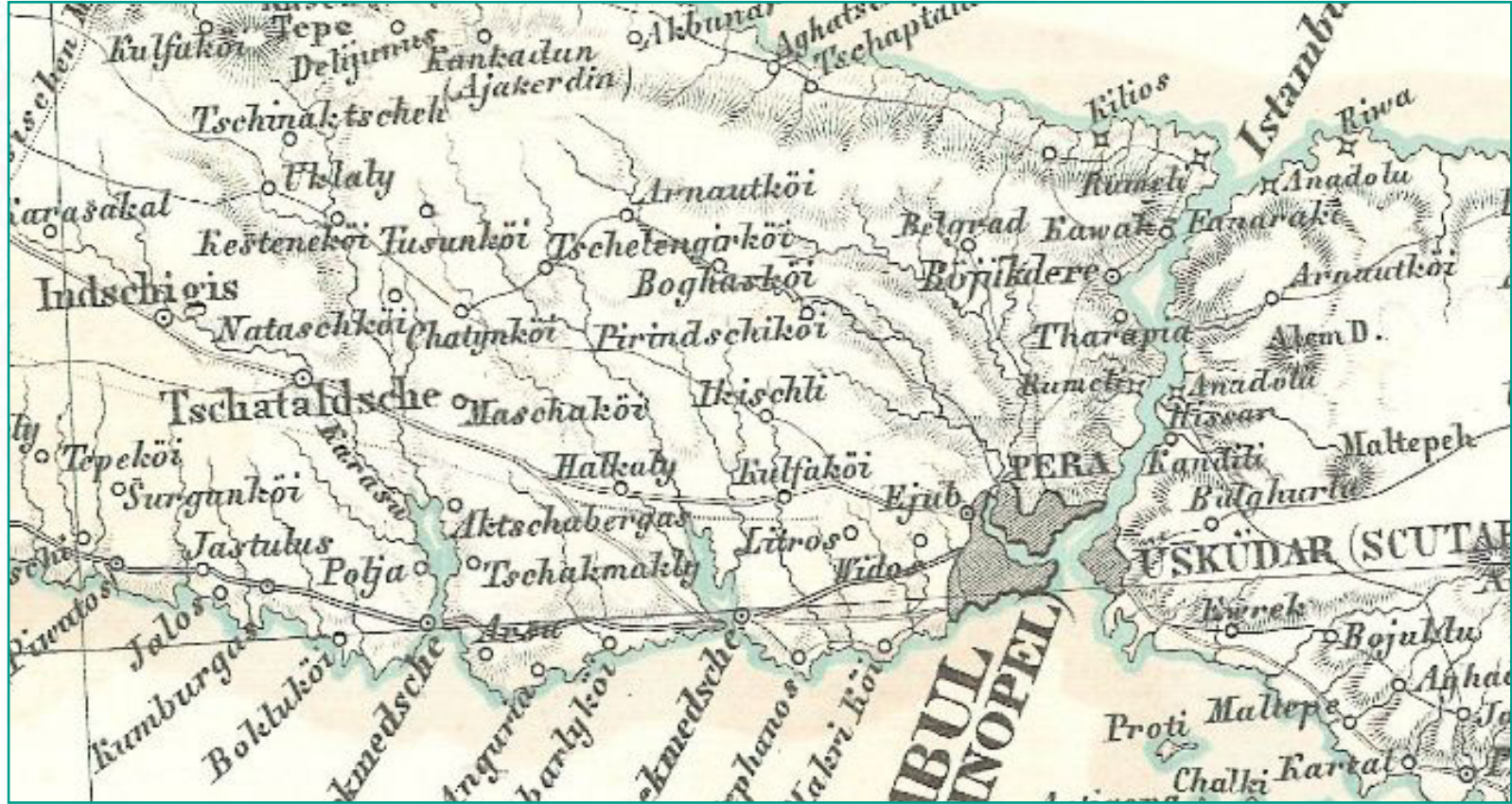
40 Yalçın, a. g. e. 2012, s. 104.

41 Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Çatalca Maddesi, Cilt II, S. 477

Fotoğraf 7: Boğazköy Sivil Mimarlık Örneği

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi

Harita 9: Heinrich Kiepert'in 1853 Tarihli Balkan Haritası

Kaynak: Pelin Çelik Mimarlık ve Restorasyon Bürosu, Arnavutköy Belediyesi Plan ve Projeler Müdürlüğü Boğazköy Cami Restitüsyon ve Restorasyon Raporu, İstanbul, 2011.

1497 tarihinde Boğazköy, Haslar kazasına tabi olup, bu kazaya bağlı 163 köy bulunmaktadır. 110 tanesinde ortakçı kul olarak nitelendirilen savaş esirleri bulunan bu köylerden birisi de Boğazköy'dür. Fatih Sultan Mehmet, Mora ve Balkanları ele geçirdiği zaman hür vatan-
daş ve esirler olmak üzere iki ayrı sınıf insanı buralardan alıp İstanbul'un çevresindeki bu köylere yerleştirmiştir. İlk kayıtlarda ayrıntılı bir şekilde mevcut olan bu ortakçı kullar daha sonraki kayıtlarda gözükmemektedir. Bunun nedeni devletin zaman içerisinde bu esir statüsündeki vatandaşların özgürlüğünü iade etmesi ve bunlara da hür vatandaş statüsü vermiş olmasıdır.⁴²

Cumhuriyet Dönemine yaklaştıkça Boğazköy'le ilgili tarihi kayıtlar da artmaktadır. İstanbul'un işgali yıllarında Boğazköy ve civarında olaylar meydana gelmiştir. İngilizler tarafından silahlandırılan Arnavutköy ve Boğazköy'deki bazı Rumlar bir araya gelerek bir çete kurmuşlardır. Bu çeteye mensup silahlı eşkıyalar 4 Haziran 1921 yılında İstanbul'dan evlerine dönmekte olan Müslümanlara Arnavutköy-Boğazköy arasındaki Kanlı Bostan Mevkiinde saldırmışlar, kendilerini dövüp mallarını gasp ettikten sonra yine yoldan geçen, 3 kişiyi öldürmüşlerdir. Daha sonra çevre köylere de saldıran bu çete mensupları 5 vatandaşı daha öldürmüşlerdir.⁴³ Bütün bu olay-

42 Pelin Çelik Mimarlık ve Restorasyon Bürosu, a. g. e. 2011, s. 5.

43 BDO, DH.EUM.AYŞ, D.N:30, G.n:99

lar üzerine Boğazköy'de 18 Haziran 1921 de bir onbaşı ve 4 erden oluşan bir karakol tahsis edilmiştir.⁴⁴

1923 Lozan anlaşmasındaki Türk ve Rum Mübadelesi maddesi uyarınca Boğazköy'de yaşayan Rumlar, 1924-1927 yılları arasında mübadeleye tabi tutulmuşlar ve Yunanistan'ın Florina ilinin Çalcılar, bugünkü adıyla Filotas beldesine yerleşmişlerdir⁴⁵. Arnavutköy'ün diğer yerleşimlerinden farklı olarak Boğazköy'de bütün yetiştirildiğine dair arşiv vesikalarına rastlanmaktadır. Nitekim Boğazköy ahalisinin bütün ekilmesi yasak olmayan kordon dışındaki tarlalarına ekim yapmalarına, bütünleri köyün içine taşıyıp tarlalarındaki kulübe ve çardaklarda kuruttuktan sonra Reji ambarlarına nakletmek üzere ruhsat verilmesi devlet tarafından onaylanmıştır⁴⁶.

Hadımköy

Hadımköy, Fatih dönemi hadım ağalarından "Hadim Baba"dan adını almaktadır. Hadim Baba tarafından bağışlanan arazi üzerine kurulan Hadımköy'e, ülkenin değişik yerlerinden getirilen Türkler yerleştirilmiştir. Hadim Baba'nın kabri, burada yaptırdığı caminin avlusundadır⁴⁷.

Hadımköy'ün tarihi, son dönem Osmanlı askeri yapılanmalarıyla şekillenmiştir. Askeri yapılardan Hadımköy Hastanesi, demiryoluna yakın olarak konumlanmıştır. Çatalca Bölgesi Kumandalık Merkezi olan Hadımköy'deki Hastane, II. Abdülhamid döneminde 1887 temeli atılarak 1891 yılında tamamlanmıştır. Balkan Savaşı, I. Dünya Savaşı ve Çanakkale Savaşları sırasında kullanılmıştır. Bu yıllarda hastanenin kapasitesinin yeterli olmadığı anlarda vagonların koğuş olarak kullanıldığı bilinmektedir. Yapı 1927 yılında çıkan bir yangınla tahrip olunca iki kapalı kalmış, onarıldıktan sonra 1938 yılına kadar kışla olarak kullanılmıştır. Bu tarihten sonra 1985 yılına kadar orduevi olarak hizmet vermiştir. 2005 yılında revir olarak hizmet vermekteydi⁴⁸.

Ayrıca Rumeli demiryolunun Küçükçekmece - Çatalca arası, 21 Temmuz 1872 tarihli irade ile hizmete girmiştir. Sirkeci- Çatalca arası ise 26 Ağustos 1872 tarihinden itibaren işletmeye açılmış, Constantinople (Sirkeci), Yedikule- Makriköy (Bakırköy), San Stefano (Yeşilköy), Küçükçekmece, Hadımköy ve Çatalca istasyonlarından oluşmaktadır. 25 Mart 1896 yılında Bulgaristan Prensi Hadımköy İstasyonu'ndan geçerek Dersaadet'e gitmiştir. Söz konusu yıllarda bu bölge büyük oranda kırsal bir nitelik göstermekte, hayvanların istasyon alanına sokulmaması konusunda uyarılar yapılmaktadır. 1890 yılında Hadımköy'den Yassıviran'a 12 km uzunluğunda bir dekovil hattı inşası için güzergâhın belirlenmesinde Erkan-ı Harbiye'den görevlilerin nezaret etmesi istenmiştir⁴⁹.

Çatalca'da topçu alaylarının merkezi olan⁵⁰ Hadımköy, tarihte Trikos Kalesi'nin yerine getirdiği görevi, yani İstanbul'u Batıdan koruyan önemli askeri merkezlerden biri olma özelliğini 1959 yılına kadar korumuş, bu tarihten sonra Kolordu niteliğindeki birlik, küçülerek Tugay birliğine dönüşmüştür⁵¹. 1980'li yıllara kadar fazla bir gelişme gösteremeyen ve İstanbul'un batısında askeri bir yerleşke olan Hadımköy, ancak Soğuk Savaş sonrasında askeri önemini kaybetmesinden sonra gelişmeye başlamıştır. E-5 ve TEM otoyoluna olan yakınlığı, fiziki ve beşeri coğrafya özellikleri, boş ve geniş planlanmamış arazileri ve Avrupa'ya olan yakınlığı nedeniyle Hadımköy, yeni kurulan veya daha geniş bir alanda üretimini devam ettirmek isteyen sanayi tesislerinin çekim merkezi olmuştur. Sanayi tesisleriyle beraber Hadımköy'de yerleşim ve ticaret alanları da hızla gelişmeye başlamıştır. Son yıllarda bölgede sanayileşmenin artması ve lojistik merkezlerin burada yoğunlaşmasıyla beraber yerleşmenin bu organik dokusu bozulmuş ve çevresinde gelişmeye başlayan birçok toplu konut alanı ve yerleşim alanıyla beraber Hadımköy kentleşme sürecine girmiştir. Hadımköy'deki sanayi alanları ve lojistik merkezler daha çok yerleşme ile TEM Otoyolu arasında yoğunlaşırken toplu konut alanları daha çok yerleşmenin kuzeyinde gelişmeye başlamıştır⁵².

44 Pelin Çelik Mimarlık ve Restorasyon Bürosu, a. g. e. 2011, s. 5.

45 Pelin Çelik Mimarlık ve Restorasyon Bürosu, a. g. e. 2011, s. 5.

46 BOA, DH-MKT, 1453/21-1305

47 Yalçın, a. g. e., 2012, s. 105.

48 Erkan, a. g. e., İstanbul 2011, s. 2.

49 Erkan, a. g. e., İstanbul 2011, s. 4.

50 BOA, HH, THR, 354/44-1317

51 Yonca Kösebay Erkan, Arnavutköy Belediyesi Plan ve Projeler Müdürlüğü Hadımköy Tren İstasyonu Restitüsyon Raporu, İstanbul 2011, s. 2.

52 Atakan Arnavutköy Belediyesi Plan ve Projeler Müdürlüğü Hadımköy Jandarma Karakolu Rölöve-Restitüsyon-Restorasyon Raporu, 2012, s. 5.

Köyler

Arnavutköy'e bağlı Baklalı, Balaban, Boyalık, Hacımaşlı, Karaburun, Tayakadın, Yassiören ve Yeniköy köyleri yer almaktadır.

Baklalı Köyü ismini baklanın bölgede çok yetiştirilmesinden almaktadır. Geçmişte İstanbul'un bakla ihtiyacını karşılayan önemli köylerden biriyken, zamanla üretimin azalması sonucunda bugün neredeyse nostaljik olarak bakla yetiştirilir hale gelmiştir. İstanbul köylerinden bazıları bir zamanlar çiftlikten ibaretken sonraları etrafına toplanan nüfustan dolayı köy hüviyetine bürünmüştür. Baklalı da başlarda böyle bir çiftlikken süreç içerisinde büyüyüp gelişerek bugünkü noktaya gelmiştir. Köyün ne zaman kurulduğu net olarak bilinmemektedir. Fakat köylülerin verdiği bilgiye göre, elde ciddi bir kayıt olmamasına rağmen, köyün 500-600 yıllık bir geçmişi olduğu tahmin edilmektedir⁵³.

Balaban Köyü, 93 Harbi'yle Bulgaristan'ın Hasköy bölgesinden göçen Mustafa Solak tarafından kurulmuştur. Köyü devrin padişahından izin alarak burada kuran Mustafa Solak 1905 yılının Mart ayında vefat etmiştir. Köyün kuruluşunda Bulgaristan'ın Varna, Pravada ve Hasköy bölgelerinden gelenlerin yanı sıra Romanya'dan birkaç hane de gelmiştir. İlk yerleşenlerden bazıları bir müddet sonra Balıkesir'e göçmüştür⁵⁴.

Fotoğraf 8: Baklalı Köyü

Kaynak: Gafa Ajans Fotoğraf Arşivi

53 İstanbul'un Köyleri İstanbul İl Özel İdaresi, 2011, İstanbul. s. 48.

54 a. g. e. s. 50.

Fotoğraf 9: Balaban Köyü

Kaynak: Gafa Ajans Fotoğraf Arşivi

Boyalık Köyü Arnavutköy'ün en eski ve yerli (gacal) köyü olarak öne çıkmaktadır. Arşiv çalışmalarından anlaşıldığı üzere Boyalık, 100 yıl öncesinde nahiye merkeziydi. Buraya Hükümet Konağı yapılması dahi istenmiştir. Köyde ağaç kabuklarından boyacılık yapıldığından, boya yapılan yer anlamına gelen Boyalık ismi verilmiştir. Köy Muhtarı Tahsin Özdil, Boyalık'ın 700 yıllık bir geçmişi bulunduğunu ifade etmektedir. Evliya Çelebi, Seyahatnamesi'nde Boyalık'tan da bahsederek burada 2 hamam bulunduğunu kaydetmiştir. Bu kadar eski bir köy olmasına rağmen günümüze birkaç eski mezar taşından başka tarihi eser ulaşamamıştır⁵⁵

Fotoğraf 10: Boyalık Köyü

Kaynak: Gafa Ajans Fotoğraf Arşivi

Hacımaşlı, bölgedeki eski köylerden biridir. İstanbul'un fethinden önce kurulan köyün tarihi tam olarak belli değildir. Eski isminin Hacımihaliç olduğu ifade edilmektedir. Köyün eski muhtarlarından Yusuf Mümtaz Özkan'ın verdiği bilgilere göre bölgede Saraybosna'dan gelen Ahmet isimli bir kişinin çiftliği varmış. Çiftlikte Maşlı isminde bir de çalışan bulunmaktaymış. Çiftliğin sahibi hacca gidince çiftliğin idaresini Maşlı'ya bırakmış. Hac dönüşü onu karşılamaya gelenler "Hoş geldin Hacı Ahmet Ağa" demişler. Hacı Ahmet ise "Ben hacı değilim, gerçek hacı Maşlı'dır" demiş. Rivayete göre Hacı Ahmet Kabe'nin etrafında Maşlı'yı görmüş. Fakat onunla konuşamamış. Bu olaydan çok etkilenen Hacı Ahmet, asıl hacının Maşlı olduğunu söylemiştir. Hacımaşlı isminin buradan geldiği ifade edilmektedir⁵⁶.

Fotoğraf 11: Hacımaşlı Köyü

Kaynak: Gafa Ajans Fotoğraf Arşivi

Karaburun Köyü ise Cenevizler döneminden itibaren önemli bir yerleşim alanıdır. Kalesi, korunaklı limanı, denizden Terkos Gölü'ne geçebilme imkânının bulunması gibi sebeplerle, uzun yıllar önemini korumuştur. Fransızların deniz fenerini inşa ettikten sonra İngilizler de 1870 yılında tahlisiyeyi (Uluslararası Can Kurtarma Teşkilatı) kurmuşlar. Fener teşkilatının kurulmasıyla teşkilata ilgili memurlar alınmaya başlamıştır. Köye ilk olarak Karadeniz'den gelip yerleşen hızcırlar, önceleri balıkçılık, ormancılık, çiftçilikle uğraşırken tahlisiyenin memur almasıyla birlikte tercihlerini bu yönde kullanmaya başlamışlar. Günümüzde bir balıkçı köyü olan Karaburun'da büyük bölümü yıkılmış Ceneviz Kalesi, 1850 yılında inşa edilmiş cami ve

55 a. g. e. s. 52.

56 a. g. e. s. s. 54.

1860 yılında inşa edilmiş deniz feneri bulunmaktadır⁵⁷. Fenerin bir diğer özelliği de aydınlatma gücü sıralamasında dünyanın üçüncü büyük feneri olmasıdır. Denizden yüksekliği 54 metre, kule yüksekliği ise 12 metredir. Çakar fener 15 mil mesafeden görünüme sahiptir. Her beş saniyede bir yanıp sönmektedir. Köyde hayat fener kurulduktan sonra yavaş yavaş şekillenmiştir. Ancak daha öncesinde artık kalıntılarının bile kalmadığı kale ve sonrasında kurulan 67. Piyade Alayı da köyün tarihçesinde önemli bir yere sahiptir⁵⁸.

Cenevizlilerden kalma özelliğinden dolayı bölgede zaman zaman kazılar yapılmıştır. Karaburun'a iki saat uzaklıkta bulunan Maltepe mevkiinde Binbaşı Sadık Bey, Tophane-i Âmire yaverlerinden Yüzbaşı Muhyiddin Bey ve 10 kadar işçiyle yapılan eski eser kazı çalışmalarında herhangi bir şey bulunamamış ve kazı sonlandırılmıştır⁵⁹.

Karaburun'un önemli yapılarından olan limanın ihalesi 1962'de yapılmış, temeli 1965'de atılmış, 1978 yılında biraz zaman ve biraz da kısıtlı maddi olanaklar nedeniyle küçültülmüş olarak tamamlanmıştır. Limanın tam karşısında bulunan ve günümüzde kamp olarak kullanılan arazi, çok eskilerde gemilerin amforalarda sakladıkları yağ deposu olarak işlev görmüştür. Liman yapılırken, bu yer işçilere barınak olarak verilmiş ve liman bitene kadar bu amaçla kullanılmış, daha sonra 1984 yıllarına doğru kamp haline gelmiştir⁶⁰.

Fotoğraf 12: Karaburun

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi

57 Yalçın, a. g. e, 2012, s. 105.

58 a. g. e. s. s. 56.

59 BOA, Y. PRK. ASK, 161/86-1316

60 Hanart Arnavutköy Belediyesi Plan ve Projeler Müdürlüğü Karaburun Camii Restitüsyon ve Restorasyon Raporları, İstanbul. 2011, s. 12.

Arnavutköy'e bağlı bir diğer köy, Tayakadın Köyü'dür. Taya'nın kelime anlamı "çocuk bakıcısı"dır. Rivayete göre Osmanlı döneminde sarayda çocuk bakıcılığı yapan bir kadın hastalanmış ve zamanın yöneticileri bu kadını günümüzde Tayakadın Köyü'nün bulunduğu bölgede bir çiftliğe yerleştirmiştir. Zamanla çiftliğin etrafında yeni yerleşimler meydana gelmiştir. Bu bölgede 1. Dünya Savaşı'ndan önce Bulgarlar yaşamıştır. Daha sonra Tayakadın'a, Bulgaristan'ın Şumlu, Aydos, Deliorman bölgelerinden göçeri Türkler yerleşmiştir. Köye yerleşen Türkler, 3 ay buradaki Bulgarlarla beraber yaşamış, 1932 yılında ise 13 bin 750 dönümlük çiftlik arazisini satın almıştır. Ayrıca bölgedeki diğer bir çiftlik olan Türkköşe Çiftliği'nin bir kısmı da Tayakadın sınırları içinde yer almaktadır. 1914 yılında köy 73 hanedir. Zamanla büyüyen köyden şehre azımsanamayacak göçler olmuştur. Aynı zamanda ilçeye en yakın köy olmasından dolayı dışarıdan göç almıştır. Köyün yerlilerinden 70 hane kadar burada yaşamakta, bunların dışındaki köylüler ise Türkiye'nin birçok bölgesinden gelip Tayakadın'a yerleşenlerdir. Köye çoğunlukla Kastamonu, Sinop, Urfa ve Malatya gibi illerden yerleşenler olmuştur⁶¹.

Yassıören Köyü'nün isminin de ilginç bir hikâyesi vardır. Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethettiği zamanlarda buradan geçtiği, o zaman buranın eski bir ören yeri olduğu ifade edilmektedir. Rivayete göre Fatih, burada yatsı namazını kılmıştır. Bu olaydan sonra buraya Yatsıviran adı verildiği ifade edilmektedir. Köyün ismi 1960 yılından itibaren de Yassıören olarak değişmiştir. Kuruluşu fehtiden önceye dayanan Yassıören, geçmişte odun kömürü ile geçinen küçük bir köydür. Balkanlardan gelenlerin ticaret yolu üzerinde bulunduğu için zamanla Bulgaristan ve Yunanistan'dan göç alarak büyümüştür.

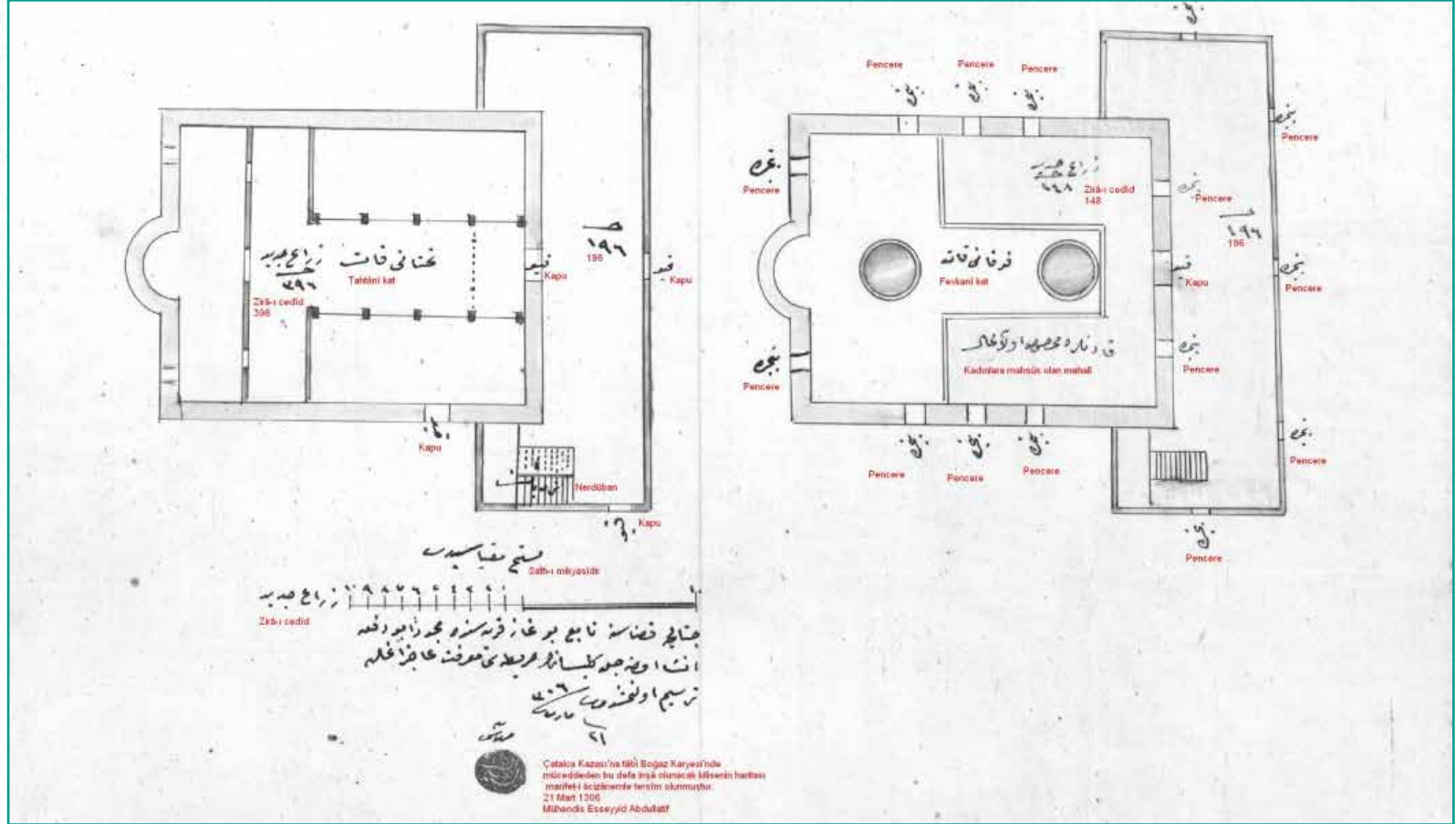

Fotoğraf 13: Yassıören Köyü

Kaynak: Gafa Ajans Fotoğraf Arşivi

Yeniköy, 1924 yılında Yunanistan ile yapılan nüfus mübadelesi sonucunda Yunanistan'dan gelen mübadele muhacirleri tarafından kurulmuştur. Daha önceki döneme ilişkin net bilgiler mevcut değildir. Her ne kadar mübadele ile nüfuslar yer değiştirse de Yeniköy'den Selanik'e giden Rum'lar zaman zaman Yeniköy'e gelerek hasret gidermektedirler. Köy halkı Selanik'te bulunan Yeniköy'ün eski sakinleri ile irtibat halindedir. Dönem dönem karşılıklı ziyaretler de yapılmaktadır. Bölge halkı Selanik'e giden Rumlar'ı Patriyot olarak adlandırmaktadır. İsmi Patriyotlardan alan bir de börek bulunmaktadır. Patriyot Böreği ev yemeği kategorisindedir ve res-toran ile lokantalar da bulunmaktadır.

61 a. g. e. s. s. 58.

Şekil 1: Boğazköy Cami Planı

Kaynak: İ.DH. 1218/95376

Arnavutköy'de Tarihi Yapılar

Arnavutköy İlçesi sınırları içerisinde TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından tescil edilmiş, 88 tane eser yer almaktadır. Bunların içerisinde Boğazköy Camii, Nakkaş Yalnız Minare, Nakkaş Köyü Camii, Osmanlı Camii, Yassıören Camii, Karaburun Camii, Haraççı Camii, Abdülhamid Bendi, Dursunköy sivil mimari örnekleri, Bahçayış Tabyaları, Hadımköy Askeri Hastane, Hadımköy Jandarma Karakolu, Hadımköy Şehitliği, Ömerli Çeşme, Hadımköy İstasyon Binaları bunlardan bazılarıdır.

Boğazköy Camii

Boğazköy Beldesinde yer alan Boğazköy Kilise Camisi, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 29.07.2010 tarihli 1292-1 nolu kararı ile tescil edilmiş, koruma grubu 1 olarak belirlenmiştir. Boğazköy Camisi'ne baktığımızda bu yapının, Tanzimat öncesi döneme ait tipik bir Rum Kilisesi özelliği gösterdiği anlaşılar. Doğu-Batı ekserinde bazilikal plan tipinde, üç nefli bu yapı, mimari özellikleri, tarihi veriler ve günümüzdeki mevcut durumuyla XIX. Yüzyıla tarihlendirilmektedir⁶².

62 Pelin Çelik Mimarlık ve Restorasyon Bürosu, a. g. e. 2011, s. 7.

Kilisenin varlığına ilişkin elimizdeki en eski veri Osmanlı arşivinde İ.DH'de yer alan Hicri 13/B/1308 tarihli ve 95376 numaralı “Çatalça kazasına tabi Boğazköy’ünde bir bab kilise inşası” olarak geçen belgedir. Belgede eski kilisenin eğik ve yıkılmış olduğu anlatılır. Binanın büyük oranda tahrip olması ve artık işlevini yerine getirememesinden dolayı yerine üzerinde 17 pencere ve 3 kapıyı içine alabilecek büyüklükte dört köşe, Ayatiryada⁶³ adıyla yeni kargir bir kilise inşa edileceği dile getirilmektedir.

Fotoğraf 14: Boğazköy Camii

Kaynak: Pelin Çelik Mimarlık ve Restorasyon Bürosu, Arnavutköy Belediyesi Plan ve Projeler Müdürlüğü Boğazköy Cami Restitüsyon ve Restorasyon Raporu, İstanbul, 2011

63 BDO, İ.DH., 13/B/1308, D.N:1218, G.N:95376

Fotoğraf 15: Boğazköy Camii Giriş Kapısı

Kaynak: Pelin Çelik Mimarlık ve Restorasyon Bürosu, Arnavutköy Belediyesi Plan ve Projeler Müdürlüğü Boğazköy Cami Restitüsyon ve Restorasyon Raporu, İstanbul, 2011

Yapı, 1924 tarihindeki mübadeleye kadar yöredeki Rum halk tarafından kilise olarak kullanılmıştır. Mübadele sonrası Rum halk yöreyi terk edince, işlevsiz kalmış, yeni yerleşen Müslüman halkın ihtiyaçları doğrultusunda cami olarak işlevlendirilmiştir. İlk dönemlerde mevcut çan kulesinin minare olarak kullanıldığı köyün yaşlı sakinlerden öğrenilmiştir.⁶⁴ Daha sonra çan kulesi kaldırılıp, 1956 senesinde bugünkü mevcut betonarme minare inşa edilmiştir. Kilisenin batısına inşa edilen modern betonarme cami 1978 senesine tarihlenir. Caminin güneybatı cephesinde yer alan minare 1982 senesinde inşa edilmiştir. 1978 senesinde yapılan yeni cami ile mevcut yapının kullanımı azalmış, sadece özel ve kalabalık günlerde açılır olmuştur. Tam senesi bilinmemekle birlikte yaklaşık 2002-2003 senelerinde mekânın bir kısmının depo olarak kullanımını sağlamak amacıyla, ana mekan beton tabliye atılarak ikiye bölünmüştür. Zemin kat depo olarak işlevlendirilmiş, üst kat ise yapılan ek bağlantı yapısı ile yeni camiye bağlanmış, ibadet alanı genişletilmiştir.

64 Pelin Çelik Mimarlık ve Restorasyon Bürosu, a. g. e. 2011, s. 7. 07 Ekim 2011’de Boğazköylü Besim Özcan ile yapılan görüşmeden.

Fotoğraf 16: Boğazköy KİLİSE Cami ve Boğazköy Merkez Camisi

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Nakkaş Yalnız Minare

Nakkaş Yalnız Minare, Baba Nakkaş Köyü'nde bulunmaktadır. İstanbul 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Bölge Müdürlüğü'nün 12.03.1998 gün ve 4732 sayılı kararıyla tescil edilmiştir.

Fotoğraf 17: Nakkaş Yalnız Minare

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Nakkaş Köyü Camii

Baba Nakkaş Camii ve Hazinesi İstanbul 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 1997 yılında tescil edilmiştir. Cami ve haziresi Köyiçi mevkiindedir. Kapısı üzerindeki kitabeye göre Nakkaş Köyündeki cami 989H./ 1581 tarihli. Kitabede caminin ilk yapanın Baba Nakkaş olduğu, daha sonra Ömer Osman-ı Can tarafından onarıldığı belirtilmiştir:

*“Evvela bu camii kıldı bina
Baba Nakkaş-ı güzün-i arifin
Eyledi tamirine anın şüru’
Ba’dehu derviş-i hayr-üs-salihin
Namına derler Ömer Osman-ı Can
Kıldı itmam anı bir merd-i güzün
Görse Rasim muhrik-i tabın anın
Eyler idi serfürü Nakkaş Hüseyin
Tarziya anın dedim tarihini
Beyt-i Aksay-ı mukaddes mescidin”⁶⁵*

65 Zeynep Ahunbay, Arnavutköy Belediyesi Plan ve Projeler Müdürlüğü Nakkaş Köyü Camii Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Raporları, s. . 4. 2008. İstanbul.

Fotoğraf 18: Nakkaş Köyü Cami

Kaynak: Gafa Ajans Fotoğraf Arşivi

Nakkaş Köyü Camiinin kible duvarının önünde bir açık türbe bulunmaktadır. Taşında bir tarih ve yazı bulunmayan mezarın Baba Nakkaş'a ait olduğu ileri sürülmektedir. Mezarı çevreleyen demir parmaklığın üslubu, 20. yüzyıl başında yapıldığına işaret etmektedir. Caminin kiblesindeki geniş alana yüzyıllar boyunca gömü yapılmış, selvi, çam ve akasya ağaçlarıyla gölgelenen büyük bir mezarlık gelişmiştir. Burada tespit edilebilen en eski mezar taşının 1526 tarihli olduğu ve Baba Nakkaş'ın

oğlu Mahmut Çelebi'ye ait olduğu ileri sürülmektedir. Mezarlıkta 18. ve 19. yüzyıllara ait çok sayıda mezar bulunmaktadır⁶⁶.

Yine aynı yapının içerisinde yer alan çeşme 1998 yılında İstanbul 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu kararıyla tescil edilmiştir. Mezarlığın güneydoğu duvarına bitişik tek yüzlü çeşme Çınarlı Köy meydanına doğru bakmaktadır Osmanlı Klasik dönem karakteri taşıyan yapının onarımlar geçirdiği, üzerinde bulunan iki ayrı tarihli kitabeden anlaşılmaktadır. Kitabelerden ikisi de ön cephededir. Sivri kemerin üstündeki alanda simetrik konumda

66 Ahunbay, a. g. e. , 2008, s. 5

bulunan kitabelerden ilki 1255H./ 1839 tarihlidir. 1323 H./1905 tarihli ikinci yazıt, nişin gerisindeki yüzeye yerleştirilen bir mermer levha üzerindedir. Kesme taştan yapılan çeşme hala kullanılmakta, suyu akmaktadır. Çeşmenin yalağı bir niş içine yerleştirilmiştir. Ayna taşının iki yanında birer maşrapalık bulunmaktadır⁶⁷.

Fotoğraf 19: Nakkaş Köyü Camii içindeki Çeşme

Kaynak: Gafa Ajans Fotoğraf Arşivi

Osmanlı Camii

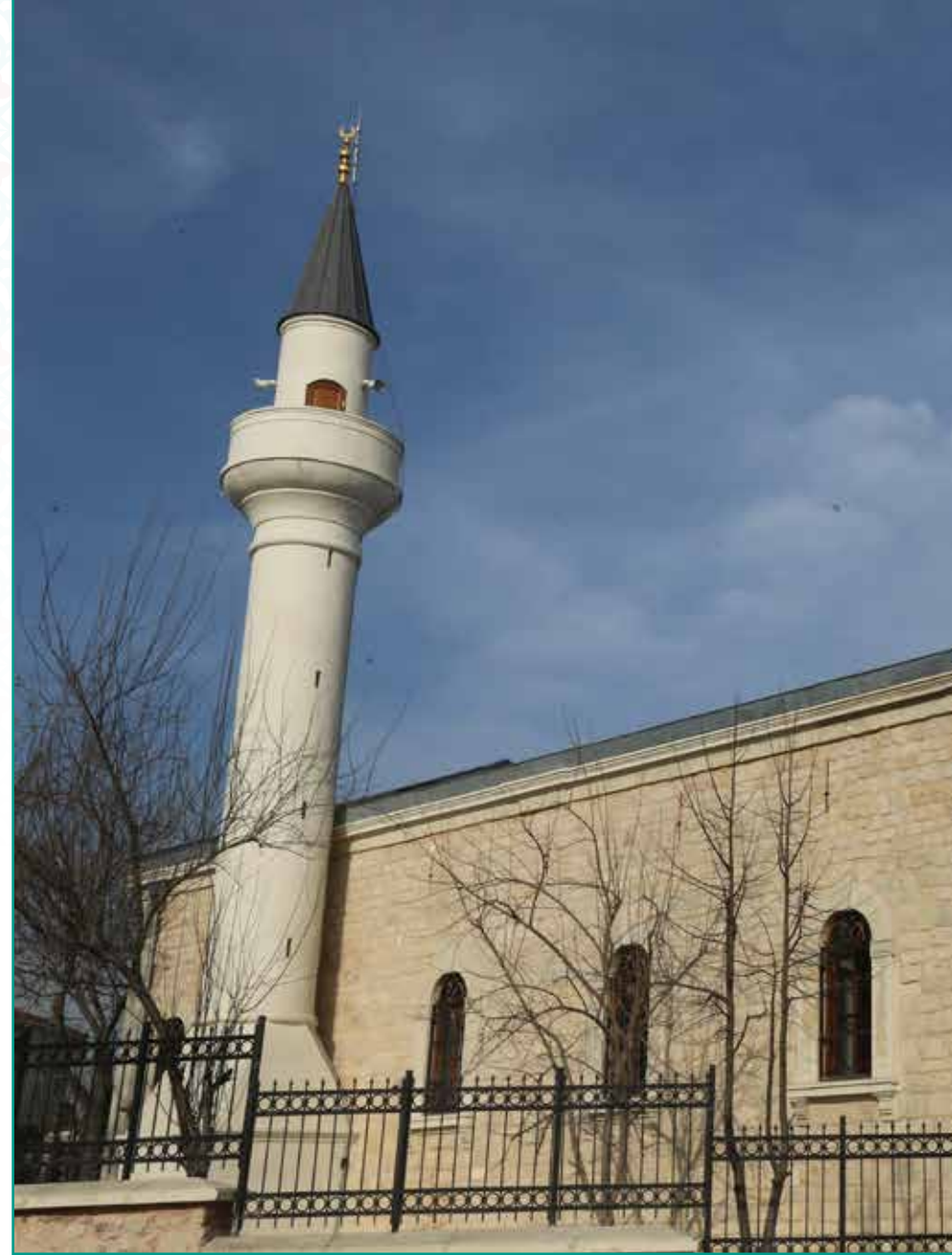
Osmanlı Camii, İstanbul 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 2010 yılında tescil edilmiştir. Merkez Mahallesinde bulunan yapı, 1464 m arsa alanı içinde yer almaktadır. Günümüzde bu parselde bulunan tek katlı kaba yontu taş örgülü yapının Marsilya kiremit çatısı ve tek şerefeli bir minaresi bulunmaktadır⁶⁸.

Günümüzde Boğazköy Merkez Camii olarak kullanılan ve yine aynı dönemde inşa edildiği düşünülen Boğazköy'deki diğer kiliseyle de benzerlik gösteren yapının restitüsyonu çalışmalarında, bu yapıdan da yararlanılmıştır. Boğazköy'deki kilise yapısı da 3 nefli bazilikal planlı olmakla birlikte, taşıyıcı sistem kemerden kirişe dönerek duvarlara oturmaktadır. Ahşap özgün tavan sistemi korunmuş olan bu kilisede yuvarlak tonoz açıkça gözükmemektedir⁶⁹.

67 Ahunbay, a. g. e. ,2008, s. 5

68 Binoğul, a. g. e, 2011, s. 8.

69 Binoğul, a. g. e, 2011, s. 7.

Fotoğraf 20: Osmanlı Camii

Kaynak Gafa Ajans Fotoğraf Arşivi

Yassiören Camii

Yassiören Köyü'nde yer alan Yassiören Köyü Camii, köy halkının ibadet gereksinmesini karşılamakta olup, İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Bölge Müdürlüğü'nün 29.07.2010 gün ve 1292 sayılı kararıyla Koruma Grubu 1 olarak tescil edilmiştir.

Fotoğraf 21: 1982 Yılında Yassiören Camii

Kaynak: Atakan Arnavutköy Belediyesi Plan ve Projeler Müdürlüğü Yassiören Camii Restitüsyon ve Restorasyon Raporları, 2012.

Yassiören Köyü Camii, 1254 (M 1838/1839) tarihinde, Sultan II. Mahmut Dönemi'nde Ali Paşa tarafından yaptırılmıştır. Klasik üslupta inşa edilen Cami'ye 1290 (M 1873/1874) yılında iki oda eklenmiştir. Gusülhane eklentisi ise yakın zamanda yapılmıştır. Günümüzde, yapılan tamiratlar sonucu özgünlüğünü büyük ölçüde yitirmiştir⁷⁰.

⁷⁰ Atakan, a. g. e. , 2012, s. 1.

Fotoğraf 22: Yassıören Camii

Kaynak: Gafa Ajans Fotoğraf Arşivi

Fotoğraf 23: Karaburun Camii

Kaynak: Hanart Arnavutköy Belediyesi Plan ve Projeler Müdürlüğü Karaburun Camii Restitüsyon ve Restorasyon Raporları, 2011. İstanbul.

Karaburun Camii

Karaburun Camii, Karaburun Köyü'nde yer almaktadır. Yapıdan, 1854-1855 Osmanlı Rus savaşı sırasında, kalede görevli askerlere ekmek pişirilen fırının un deposu olarak bahsedilmektedir. Savaşın sona ermesinden sonra kalede binbaşı olan Hüseyin Bey tarafından camii haline getirilmiştir. Hacca giden Hüseyin Binbaşı, Peygamber Efendimizin sakalını getirmiş ve o tarihe kadar saklamış, cami yapım aşamasında iken sakal-ı şerifi camiye hediye etmiştir⁷¹.

Caminin üzerinde bulunan kitabeye göre 1850 yılında yapıldığı tespit edilmiştir. Osmanlı imparatorluğu son dönemlerinde köy kasaba vb. yerleşim yerlerindeki az maliyetli, basit planlı ve ahşap çatılı camilerdendir⁷².

Fotoğraf 24: Karaburun Camii

Kaynak: Gafa Ajans Fotoğraf Arşivi

71 Hanart , a. g. e. , 2011, s. 13

72 Hanart a. g. e. , 2011, s. 13.

Fotoğraf 25: Karaburun Camii

Kaynak: Gafa Ajans Fotoğraf Arşivi

Fotoğraf 26: Hadım Baba Camii
Kaynak: Gafa Ajans Fotoğraf Arşivi

Şekil 2: Hadım Baba Cami Planı
Kaynak: BOA, Y. MTV, 209/47-1316

Hadım Baba Cami

Hadımköy, Hastane Mahallesi'nde yer alan Hadım Baba Camii, İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Bölge Müdürlüğü'nün 27.07.2010 gün ve 1292 sayılı kararıyla, Koruma Grubu 1 olarak tescil edilmiştir. 19 Teşrîn-i Sâni 1313 senesinde (2 Aralık 1900) Çatalca topçu alaylarının merkezi olan Hadımköy'deki mescidin, darlığının yanı sıra minaresi olmaması

ve köyde başka camii ve mescit bulunmamasından dolayı, mescit dışında ve toprak üzerinde namaz kılındığı ve özellikle de kış mevsiminde zorluk çekildiğinden, minareli bir mescit yapılmasına karar verilmiştir⁷³.

73 BOA, Y. MTV, 209/47-1316

Fotoğraf 27: Abdülhamid Bendi

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Abdülhamid Bendi

Şamlar-Kayabaşı, Sazlıbosna, Hacımaşlı köyleri arasında yer alan Abdülhamid Bendi, Osmanlı sivil mimari örneği olarak değerlendirilir. Yapıda Osmanlı Dönemine ait köprü ve su bendi yer almaktadır. 1987 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Kara Kuvvetleri Komutanlığına tatbikat arazisi olarak tahsisi için kamusallaştırılmıştır.

Dursun Köy Sivil Mimari

Dursunköy'e bağlı 2 katlı ahşap yapı, 19. Yüzyılda yapılmış olup 29.7.2010 tarih ve 1292 sayılı koruma kurulu kararı ile 2. grup tarihi eser olarak tescillenmiştir. Bahsi geçen yapı 19. yüzyıl sosyal yaşantısını ve mimarisini yansıtmaları açısından önemlidir.

Fotoğraf 28: Dursun Köy Sivil Mimari

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Bahşayış Tabyaları

Bahşayış Mahallesi'nde yer alan Bahşayış Tabyaları, İstanbul 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Bölge Müdürlüğü'nün 29.11.2012 gün ve 382 sayılı kararıyla Koruma Grubu 1 olarak tescil edilmiştir.

Mimarî yapı olarak, genellikle içinde muhtelif sayıda kuvveti barındıran koruganların ardındaki açık top mevzileri ile avcı siperlerinin bütün etrafını çepeçevre çeviren engel hendeğini ve ayrıca meskûn mahalleri, cephanelikleri, toplama ve eğitim yerlerini, nizamiye ve hazır kıt'a mahallerini, bölük, tabur veya alay binalarını, subay yatma yerlerini içerir.

Balkan Savaşları sırasında yapıldığı düşünülen bu tabyalar, taş ve tuğla malzeme kullanılarak inşa edilmiş olup, değişik dönemlerde tamirat geçirdiği görülmektedir. 7 Ekim 1912 tarihinde Karadağ'ın Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etmesiyle başlayan Balkan Savaşlarında tabyalar İstanbul'un düşmesini engelleyerek, Osmanlı Devleti'nin akıbetini belirleyen bir öneme sahiptir⁷⁴. Sultan II. Abdülhamid'in emriyle Çatalca'da yapılması emredilen Bahşayış istihkâmının hafriyatına istihkâm ve topçu askerleri tarafından Rumi 9 Nisan 1303 (21 Nisan 1887) başlanmıştır⁷⁵

Fotoğraf 29: Bahşayış Tabyaları

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

74 Arnavutköy Belediye Başkanlığı Plan ve Proje Müdürlüğü M 34.3.ARN.0.34 sayı ve 2012 tarihli yazısı.

75 BOA, Y. PRK. ASK, 39/57 - 1304

Fotoğraf 30: Bahşayış Tabyaları
Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Fotoğraf 31: Hadımköy İstasyonu 1921

Kaynak: Yonca Kösebay Erkan, Arnavutköy Belediyesi Plan ve Projeler Müdürlüğü Hadımköy Tren İstasyonu Restitüsyon Raporu, İstanbul 2011

Fotoğraf 32: Hadımköy Askeri Hastanesi

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Hadımköy Askeri Yapılar ve Hadımköy İstasyon Binaları

Hadımköy'de yer alan Hadımköy istasyon binaları İstanbul 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Bölge Müdürlüğü'nün 16.2.2005 gün ve 222 sayılı kararıyla Koruma Grubu

2 olarak tescil edilmiştir. Hadımköy Askeri Hastanesi ise İstanbul 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Bölge Müdürlüğü'nün 27.2.2002 gün ve 6295 sayılı kararıyla Koruma Grubu 2 olarak tescil edilmiştir. Hadımköy Şehitliği de İstanbul 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Bölge Müdürlüğü'nün 16.7.1991 gün ve 2697 sayılı kararıyla Koruma Grubu 2 olarak tescil edilmiştir. Ayrıca Hadımköy Jandarma Karakolu da İstanbul 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Bölge Müdürlüğü'nün 29.7.2010 gün ve 1292 sayılı kararıyla Koruma Grubu 2 olarak tescil edilmiştir.

Hadımköy'ün merkez mahallelerini, Hastane ve İstasyon Mahalleleri oluşturmaktadır. Günümüzde de Hadımköy önemli bir lojistik merkezi durumundadır. Bölgede bulunan önemli yapılar arasında Hadımköy Hastanesi sayılabilir. Çatalca Bölgesi Kumandanlık Merkezi olan Hadımköy'deki Hastane, II. Abdülhamid döneminde 1887 yılında temeli atılarak⁷⁶ 1891 yılında tamamlanmıştır. Balkan Savaşı, I. Dünya Savaşı ve Çanakkale Savaşları sırasında önemi görevler üstlenmiştir. Bu yıllarda hastanenin kapasitesinin yeterli olmadığı anlarda vagonların koğuş olarak kullanıldığı bilinmektedir. Askeri yapılardan Hadımköy Hastanesi, demiryoluna yakın olarak konumlanmıştır. Yapı 1927 yılında çıkan bir yangınla tahrip olunca iki yıl kapalı kalmış, onarıldıktan sonra 1938 yılına kadar kışla olarak kullanılmıştır. Bu tarihten sonra 1985 yılına kadar orduyevi olarak hizmet vermiş ve 2005 yılında revir olarak hizmet vermiştir⁷⁷.

Hadımköy Askeri Hastanesi'nin ve Hadımköy İstasyonu'nun yakınlığı, savaş koşullarında iki yapının birbiriyle ilişkisini gözler önüne serer. Bir dönem Çatalca Bölgesi Kumandanlık Merkezi'nin de Askeri Hastane olması son yüzyılı Balkanlar'da savaşla geçen Osmanlı'nın demiryolu sevkıyatıyla, savaş koşullarını kendi lehine çevirme çabası olarak görülmelidir. Örneğin Rumi 5 Ağustos 1314 yılında (17 Ağustos 1898) Çatalca istihkâmlarından Karaburun istihkâmlarına gönderilen 15 santimetrelilik 5 top ile toplara ait 220 varil harp mühimmatının tekrar Çatalca'ya iade edilmek üzere trenle Hadımköy'e sevk edildiği bilgisi bu durumu doğrulamaktadır⁷⁸. Benzer biçimde 1921 tarihli resimlerde, Hadımköy İstasyonu'nun askeri lojistik olarak kullanımı göze çarpmaktadır. Ayrıca Balkan Savaşları sırasında Çatalca hattı müdafaasında şehit düşen askerler için Hadımköy Şehitliği oluşturulmuştur.

⁷⁶ BOA, Y. PRK. UM, 3/104-1303, BOA, DH. MKT, 1440/70-1303

⁷⁷ Erkan a. g. e., 2011, S. 2.

⁷⁸ BOA, Y. MTV, 180/164-1314.

Fotoğraf 33: Hadımköy İstasyonu 1921

Kaynak: Yonca Kösebay Erkan, Arnavutköy Belediyesi Plan ve Projeler Müdürlüğü Hadımköy Tren İstasyonu Restitüsyon Raporu, İstanbul 376

Fotoğraf 34: Hadımköy Jandarma Karakolu

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Fotoğraf 35: Hadımköy Şehitliği

Kaynak: Gafa Ajans Fotoğraf Arşivi

Tarihi Çeşmeler

Arnavutköy'de Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından tescil edilmiş beş tanesi Nakkaş Mahallesi'nde, iki tanesi Haraççı'da, üç tanesi Çilingir Mahallesi'nde, bir tanesi Dursunköy Mahallesi'nde, bir tanesi Karaburun Köyü'nde, iki tanesi de Hadımköy'de olmak üzere on dört adet çeşme bulunmaktadır.

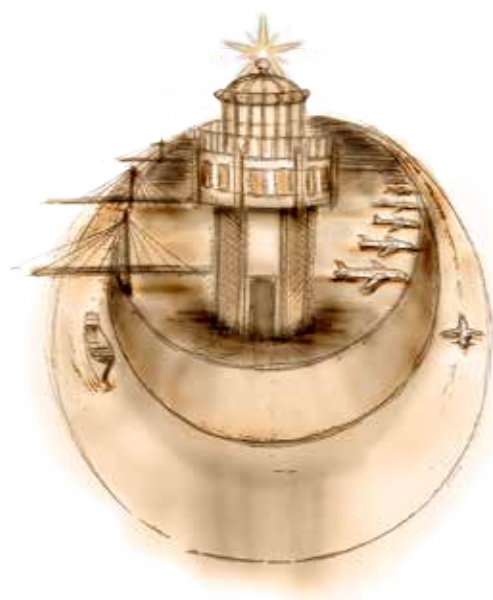
Fotoğraf 36: Ömerli Çeşme

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Fotoğraf 37: Hadımköy Çeşme

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Arnavutköy, geniş ormanlık alanları, tarıma elverişli verimli toprakları, gölleri, barajları, göletleri, sahilleri ve büyük ölçüde korunmuş doğası ile birçok avantaja sahiptir.

2. BÖLÜM

Coğrafya

Cumhuriyet Döneminde
ARNAVUTKÖY

ARNAVUTKÖY İLÇESİNİN COĞRAFİ YAPISI, İKLİM VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

1. Coğrafi Konum

İstanbul'un bir ilçesi olan Arnavutköy, 41° 12' kuzey enlemi ve 28° 44' doğu boylamında bulunur. Doğuda Eyüp ilçesi, güneyde Sazlıdere Barajı, Başakşehir, Esenyurt ve Büyükçekmece ilçeleri, güneybatıda Büyükçekmece Gölü, batıda Çatalca ilçesi, kuzeyde

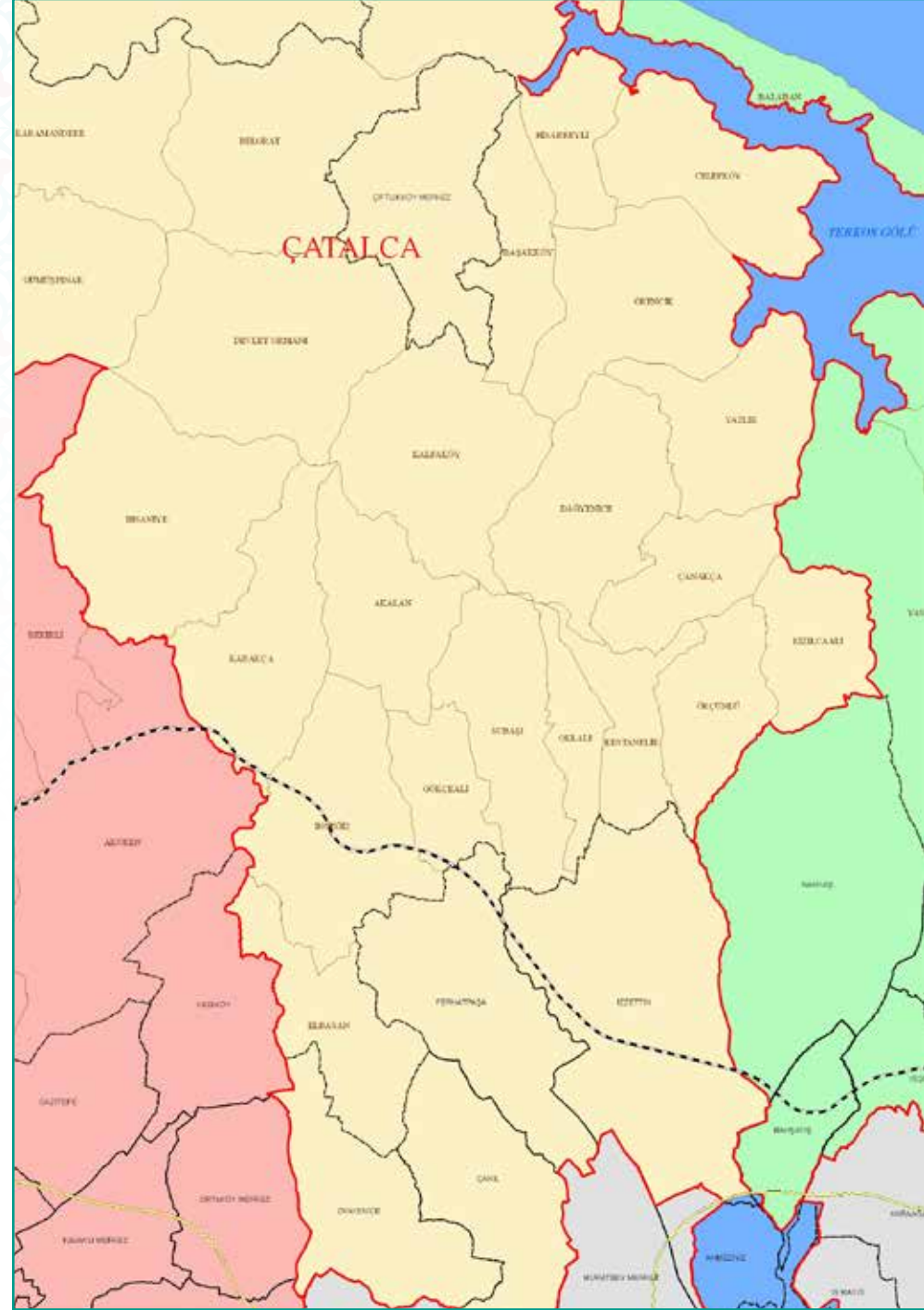
Harita 1: Arnavutköy İlçesi'nin İstanbul İçindeki Konumu

Karadeniz ile çevrilidir. İstanbul'un Avrupa Yakası'nın merkezi sayılabilecek bir mevkide olan bir konumdur. Ortalama rakımın 119 m. olduğu ilçe, 506,52 km² alanı ile yüzölçümü bakımından İstanbul'un 4. büyük ilçesidir(Harita 1).

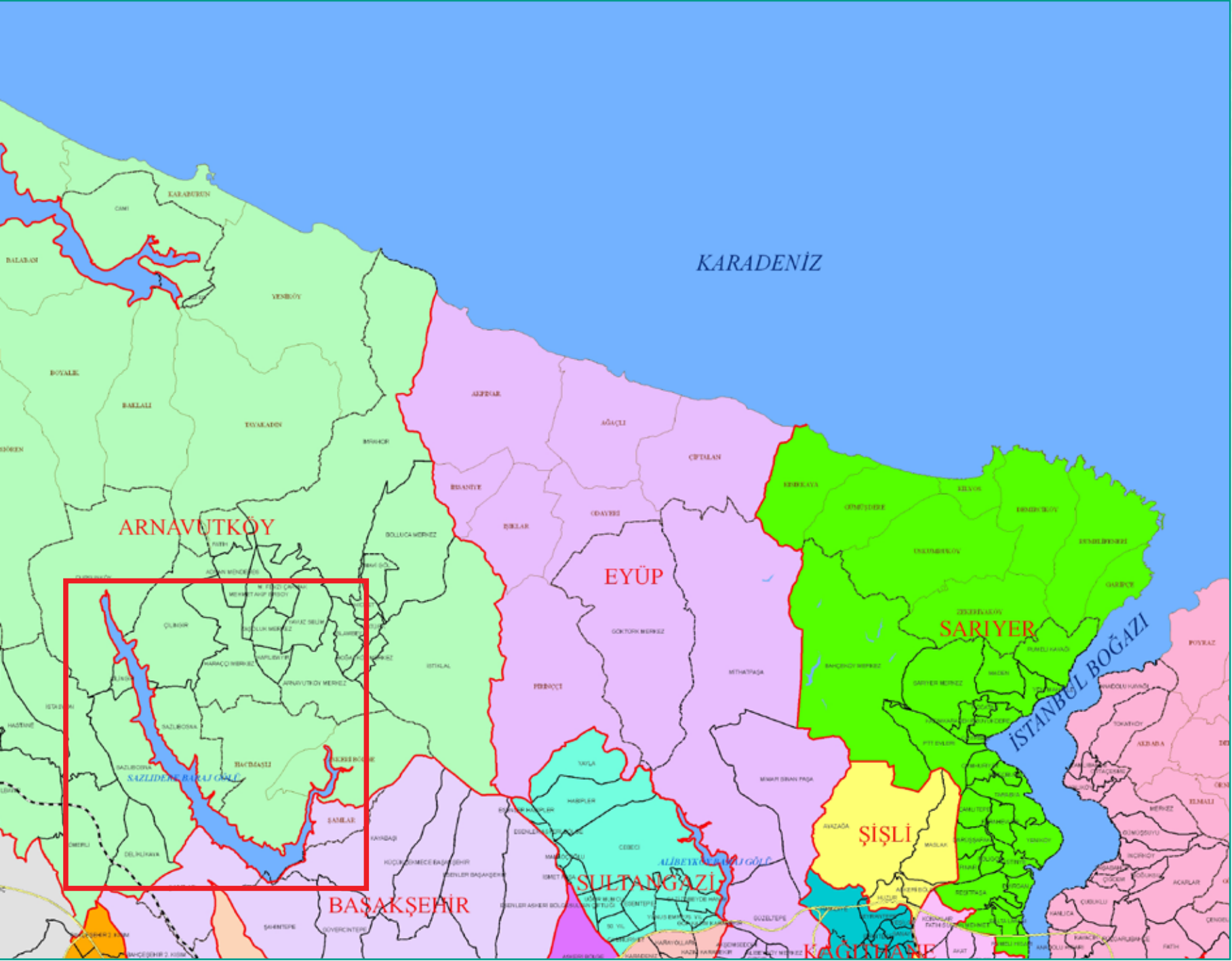
5747 sayılı kanun gereğince, 2008 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisindeki ilk kademe belediyeleri birleştirilerek ilçe belediyesine dönüştürülmüştür. Arnavutköy Belediyesi; Boğazköy, Bolluca, Durusu, Hadımköy, Haraççı ve Taşoluk Belediyesi ile birleştirilmiştir. Ayrıca, Çatalca İlçesi'nin Bahşayış Mahallesi, Baklalı, Balaban, Boyalık, Karaburun, ve Yassıören orman köyleri; Gaziosmanpaşa İlçesi'nin Hacımaşlı, Tayakadın ve Yeniköy orman köyleri ve Küçükçekmece İlçesi'ne bağlı Şamlar Köyü'nün, Sazlıdere Baraj Gölü'nün kuzeyinde kalan kısmı Arnavutköy sınırları içine alınmıştır(Harita 2).

İstanbul'un ciğerleri tabir edilen ormanlık alanlara sahip olan Arnavutköy, tarihte Osmanlı Devleti'nin Avrupa'ya düzenlediği seferlerde kullandığı yol olarak da bilinen Eski Edirne Asfaltı, Arnavutköy'ün merkezinden geçmektedir. İstanbul'un yoğun nüfuslu bölgelerinden uzak, diğer metropol ilçelere oranla daha az nüfusludur. Arnavutköy, geniş ormanlık alanları, tarıma uygun verimli toprakları, gölleri, barajları, göletleri, uzun sahil şeridi ve büyük ölçüde korunmuş doğası ile birçok avantaja sahiptir.¹

1 Arnavutköy Belediyesi Faaliyet Raporu, 2010:38.

Harita 2: Sazlıdere Barajı

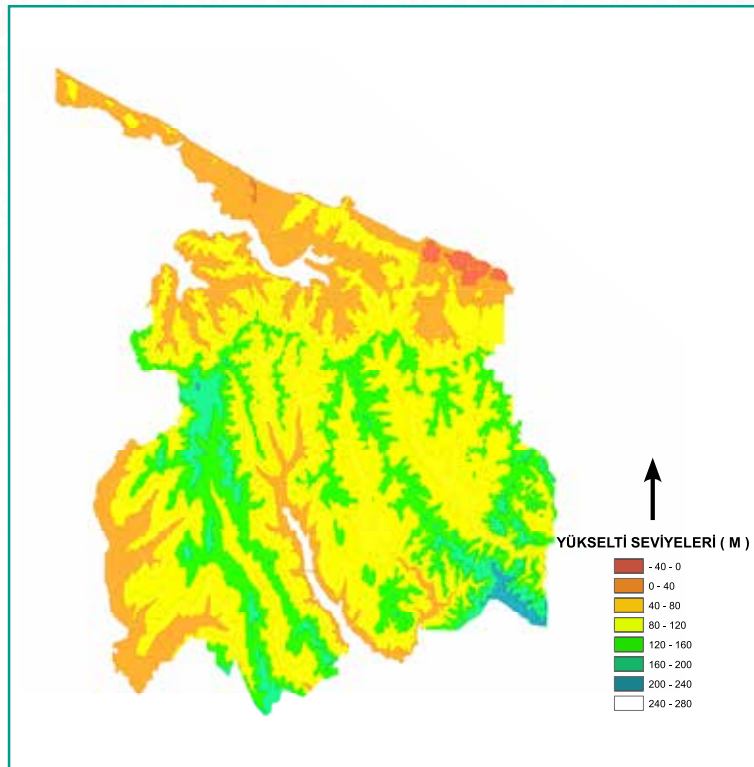

2. Fiziki ve Jeolojik Yapısı

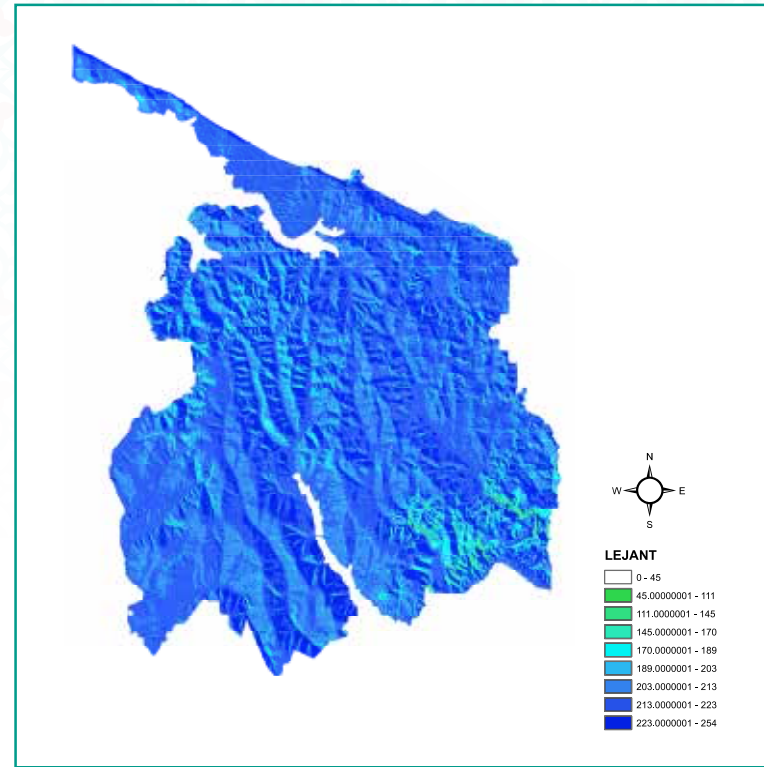
İstanbul, Kocaeli ve Çatalca Yarımadaı üzerinde yer almaktadır. Her iki yarımada da aşınmış birer platodur. İstanbul'un bir ilçesi olan Arnavutköy Çatalca Yarımadaı üzerinde yer almaktadır. Fiziki olarak Çatalca Yarımadaı, akarsular ile parçalanmış olup, yer yer tepeliklere sahiptir. Ortalama 150-200 metre yükseklik gösteren bu tepeler plâto özelliği taşır(Harita 3 ve 4).

lerinde ise hafif dalgalı düzlüklerden oluşmaktadır. İlçenin kuzey doğusunda Karadeniz'e kadar uzanan bölgede eski taş, kum ve maden ocaklarının oluşturduğu onlarca gölcük yer almaktadır. İlçede bulunan Terkos Gölü, 100-150 m yüksekliğinde tepelik bir alanın kenarında, Karadeniz sahil çizgisine paralel uzanmaktadır. Göl çevresinde dalgalı düzlükler ve batıya doğru yükseklikleri giderek artan yüksek eğimli tepeler bulunmaktadır. Genel olarak göl çevresinde az engelli bir morfoloji görülmektedir²(Harita 5 ve 6).

Harita 3: Arnavutköy İlçesinin Yükselti Haritası

Kaynak Arnavutköy Belediyesi

Harita 4: Arnavutköy İlçesinin Kabartma Haritası

Kaynak Arnavutköy Belediyesi

2.1. Topoğrafya (Yer Şekilleri)

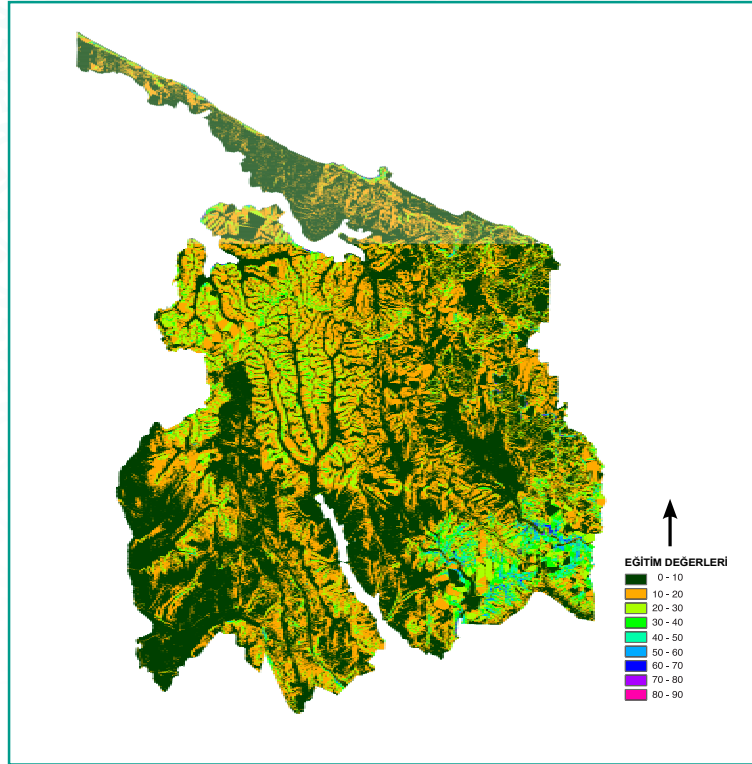
Arnavutköy'ün yüzey şekilleri, dalgalı düzlükler, küçük tepeler, vadiler, göller, barajlar, göletler, maden ocakları, tarım alanları, ormanlık ve makilik alanlardan oluşmaktadır. İlçe toprakları, kuzey ve doğu bölgelerinde tepelik ve dalgalı düzlükler, güney ve batı bölge-

lerinde ise hafif dalgalı düzlüklerden oluşmaktadır. İlçenin kuzeyinde, Terkos Gölü ile Karadeniz arasındaki kıyı çizgisi, kısmen dik falezli kısmen de plajlı bir kıyı tipi göstermektedir. Göl çevresindeki toprakları oluşturan ana materyallere bakıldığında erozyona eğimli bir yapı görülmektedir. Terkos Gölü, Karadeniz'den genişliği 250 m - 5 km arasında değişen ve orta-

² Akşiyay ve ark. 1990

lama genişliği 2 km. olan kum tepeleri ile ayrılmıştır. Terkos Gölü ile Karadeniz arasında kalan Terkos Kumulları, İstanbul Boğazı'nın 25 km. batısından başlayıp Karadeniz kıyısı boyunca 30 km.lik bir sahaya yayılmaktadır.³

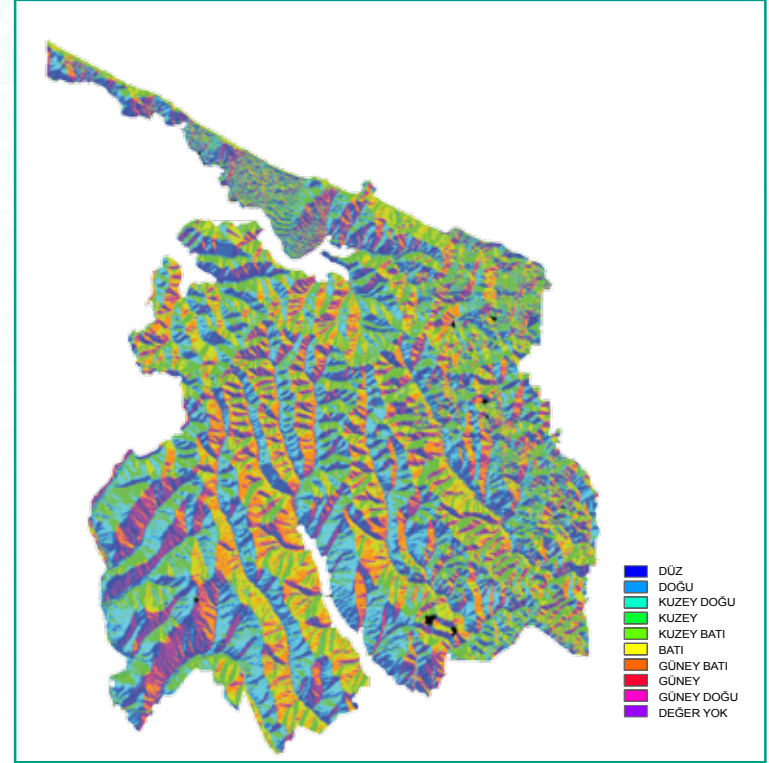

Harita 5: Arnavutköy İlçesinin Eğim Haritası

Kaynak Arnavutköy Belediyesi

Terkos Gölü yakın çevresinde altı büyük toprak grubu saptanmıştır. Göl'ün batı kesiminde ve göle su taşıyan doğu ve güneyden gelen dere kenarlarında, toplam arazinin % 10'unu kaplayan alüvyal topraklar bulunmaktadır. Göl'ün batı ucunda hidromorfik alüvyal topraklar bulunmaktadır. Doğusunda ve kuzeybatısında ise geniş bir alana yayılmış kıyıya kadar uzanan kireçsiz kahverengi orman toprakları ve kahverengi orman toprakları yer almaktadır. Göl'ün genellikle batı ve kuzeybatısında kırmızımsı sarı podzolik topraklar bulunmaktadır. Göl çevresinin güney ve

doğusunda, toplam arazinin % 45'ini oluşturan Rendzinalar yer almaktadır. Göl'ün güneybatısında çok küçük bir alanda Vertisoller dikkati çekmektedir.²

Harita 6: Arnavutköy İlçesinin Bakı Haritası

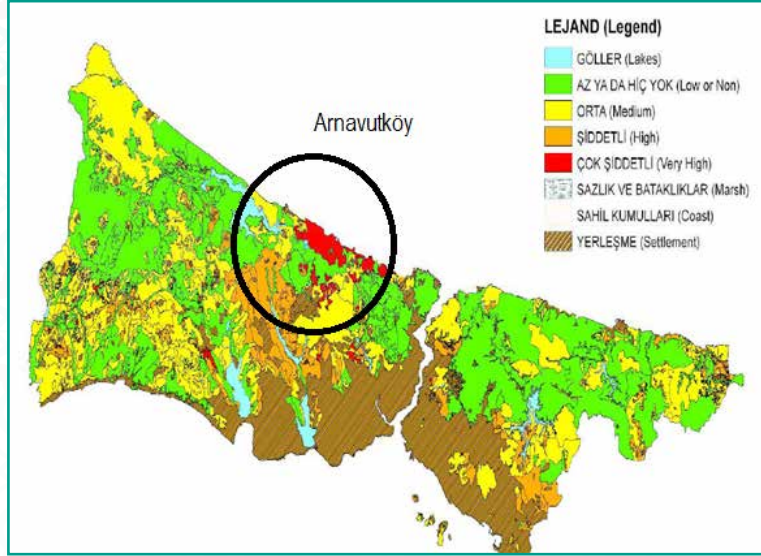
Kaynak Arnavutköy Belediyesi

Erozyon, su ve rüzgar erozyonu olmak üzere iki başlık altında incelenir. Ülkemizde ve İstanbul'da baskın olan erozyon şekli su erozyonudur. İstanbul ili arazilerinde hafif dereceli erozyon alanları 205.147 ha. lık bir alan ve % 49 oranla çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu alanlar ağırlıklı olarak Anadolu Yakası'nın kuzey kısımlarında ve Avrupa Yakası'nın kuzey-kuzeybatı kısımlarında kümelenmiştir. Orta şiddetli erozyon alanları ise 158.491 ha. ile İstanbul'un % 38'lik bir bölümünü, şiddetli erozyon etkisi altındaki erozyon ise %11'lik bir bölümünü oluşturmaktadır. Çok şiddetli erozyona maruz çok az (% 2) alan bulunmaktadır. Bu erozyonun çok şiddetli

3 Köken, 1991; Aygün, 1994

olduğu araziler, Harita 7’de görüldüğü üzere Arnavutköy ilçesinin Karadeniz’e kıyı kesimleridir.

Harita 7: Arnavutköy İlçesinin Erozyon Durumunu Gösteren Harita

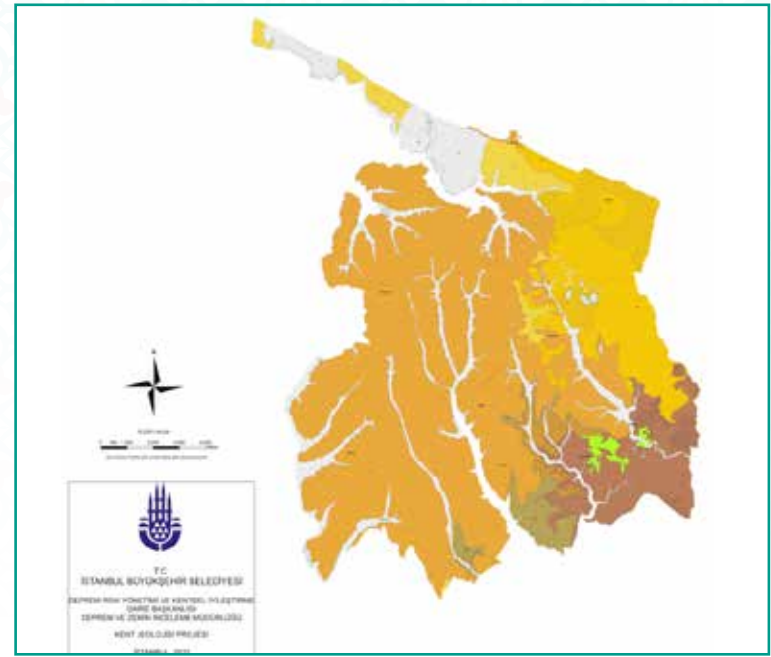
2.2. Jeolojik Yapı

Arnavutköy ilçesi, jeolojik zamanlar içinde III. Zamanın Miosen devri sonunda Sarmat iç denizinin bir körfeziydi. Pliosen devrinde deniz çekilmiş, karalar ortaya çıkmış daha sonra akarsu ve rüzgar aşındırmaları ile uzun bir erozyon devrinin ardından, yükseltilerin kaybolduğu, aşınmaya dayanıklı kuvarsit tepelerin kaldığı, geniş bir peneplen ortaya çıkmıştır.

Söz konusu jeolojik hareketler sonucunda bu alan, genellikle aşınmaya uğramış silik yeryüzü şekilleri içeren bir plato (peneplen) görünümü kazanmıştır. Jeomorfolojik birimler olarak gruplanabilen, vadiler, ovalar, yükseklikler (hafif dalgalı tepelik alanlar), yüksek alanlar vb. anlatılan nedenlerle İstanbul metropoliten alanda keskin ve çarpıcı bir görünüme sahip değillerdir.

İstanbul bölgesinde altta yer alan birimler Paleozoik yaşlıdır. Bu birimler Silüryen’den Alt Karbonifer’e kadar uyumlu bir istif oluştururlar. Genellikle kırıntılı ve karbonatça zengin bu birimler, tektonizmayla karışık bir yapı kazanmışlardır (Harita 8).

İstanbul’un Avrupa yakasında yaygın olarak, kireçtaşı mercekli, andezit ve diyabaz daykları ile kesilmiş kumtaşı, silttaşı ve kiltaşından oluşan Karbonifer yaşlı Trakya formasyonu bulunmaktadır.⁴ Arnavutköy Terkos Gölü çevresindeki temeli, Paleozoyik ve Mesozoyik dönemlere ait metamorfik kayalar oluşturmaktadır. Metamorfik temel kayaları üzerinde çeşitli dönemlere ait örtü kayaları, bunların üstünde genç çökeller ve daha üstte ise Ergene grubu bulunmaktadır.⁵

Harita 8: Arnavutköy İlçesinin Jeolojik Haritası

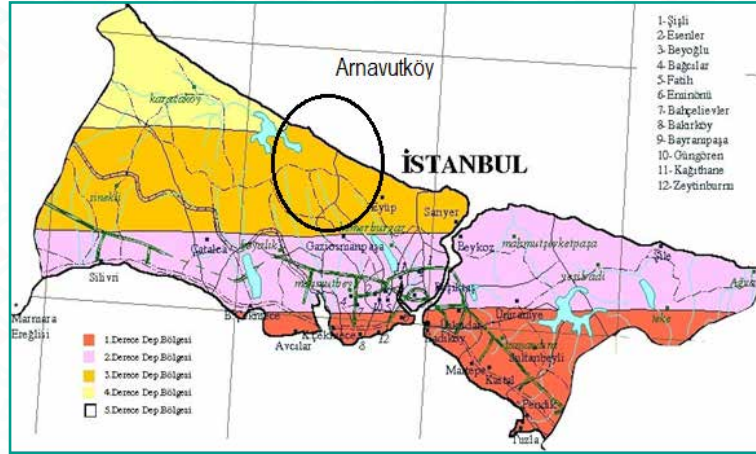
Bakanlar Kurulu’nun 18 Nisan 1996 tarih ve 96/8109 sayılı kararı ile yürürlüğe giren Türkiye Deprem Bölgeleri haritasında İstanbul ve çevresinin deprem durumu gösterilmiştir. Buna göre Arnavutköy İlçesi’nin büyük çoğunluğu, jeolojik ve jeofizik ilkeleri çerçevesinde yapılan genel kategorik ayrıma göre 3. derece (riski az) deprem bölgesidir (Harita 9).

Deprem risk haritaları, sadece deprem dalgalarının etkisini bölgesel olarak göstermektedir. Göz ardı edilmemesi gereken önemli husus depremin zeminin lokal yapısına göre şiddet kazandığı gerçeğidir. Yani aynı bölgede yer alan iki ayrı mekân, zemin yapısına göre

4 Dalgıç ve diğ., 2009:48

5 Akşiyi ve ark. 1990, Bargu ve ark. 1995

depremi farklı şiddetlerde hissedeceklerdir. Bu açıdan bakıldığında, Arnavutköy'de özellikle dere yataklarının ve heyelan potansiyeli olan yamaçların riskli bölgeler olduğu söylenebilir(Fotoğraf 1).

Harita 9: Arnavutköy İlçesinin Deprem Haritası

Kaynak: <http://www.ibb.gov.tr/>

3. İklim ve Doğal Yaşam

Arnavutköy konumu itibariyle, subtropikal yüksek basınç kuşağı ile soğuk-ılık bölgenin alçak basınçlarının ya da karasal (nemsiz) alize rüzgârları ile denizsel (nemli ve yağışlı) batı rüzgârlarının sınırındadır. Yerkürenin hareketleriyle kış ve yaz mevsimlerinde farklı iklim şartları oluşur.

3. 1. İklim

Arnavutköy ilçesi, Karadeniz kıyısında olması sebebiyle Karadeniz ikliminin, Marmara Denizi vasıtasıyla Akdeniz ikliminin görülebildiği bir konuma sahiptir. Arnavutköy'ün yer aldığı alandaki iklim tipini, belirgin bir iklim tipi içinde değerlendirme imkânı yoktur. Çünkü coğrafi konumu ve fiziki coğrafya özellikleri nedeniyle aynı enlemde yer alan birçok yerleşmelerin ikliminden daha farklı iklim özelliklerine sahiptir.

Arnavutköy'de üç hava tipi egemendir. Bunlar kuzeyden ve güneyden sokulan hava tipleri ile sakin hava tipidir. Üç hava tipi arasında, en yüksek frekansı (en çok esme sayısını) göstereni, kuzey rüzgârlarının

Fotoğraf 1: Arnavutköy'de Heyelanlı Arazi

egemen olduğu sırada görülen hava tipidir. Arnavutköy ilçesi kışları ılık ve yağışlı, yazları ise sıcak geçen ılıman iklim kuşağındadır. Arnavutköy ilçesinin topoğrafyanın ve yakınındaki su kaynaklarının iklim şartlarını doğrudan etkilediği düşünülürse bir geçiş iklimi egemendir diyebiliriz.

3.1.1. Sıcaklık: Arnavutköy’de sıcaklık iç kesimlerden Karadeniz kıyılarına doğru gidildikçe azalmaktadır. İstanbul’da yıllık ortalama sıcaklık bir istasyondan diğerine fazla değişmemekte olup, en yüksek değerler ile en düşük değerler arasında sadece 1,5 °C civarında bir fark vardır.6

Arnavutköy İlçesi’nin yıllık ortalama sıcaklık değeri 14,2°C’dir. İlçede en sıcak aylar Haziran, Temmuz ve Ağustos, en soğuk aylar ise Ocak ve Şubat aylarıdır. En yüksek sıcaklık ortalaması 23,8 °C ile Temmuz ayıdır. En düşük sıcaklık ortalaması olan ay ise 5,6 °C ile Şubat’tır(Tablo 1).

Tablo 1: Arnavutköy İlçesi’nin Ortalama Sıcaklık Değerleri (°C)

Meteorolojik İstasyon	Aylar												Yıllık
	O.	Ş.	M.	N.	M.	H.	T.	A.	E.	Ek.	K.	A.	
Florya	5,9	5,6	7,4	11,8	16,4	21,2	23,8	23,6	20,1	15,8	11,2	11,8	14,2

İlçedeki sıcaklık değerlerinin mevsimlere göre değişimi belirgindir. Özellikle kış ve yaz ayları arasındaki fark yüksektir(16,5 °C). Kış aylarının ortalama değeri 6,4 °C, İlkbahar aylarının ortalaması 11,8 °C, Yaz aylarının ortalaması 22,8 °C ve Sonbahar aylarının sıcaklık ortalaması 15,7 °C’dir(Tablo 2).

Tablo 2: Arnavutköy İlçesinin Mevsimlik Ortalama Sıcaklık Değerleri (°C)

Meteorolojik İstasyon	Mevsimler			
	Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar
Florya	6,43	11,87	22,87	15,7

İlçedeki yıllık ortalama en yüksek sıcaklık değerleri ortalaması 18,1 °C’dir. Aylar bazında bakıldığında ise Temmuz (28,3 °C) ve Ağustos (28,2 °C) aylarının maksimum sıcaklık ortalama değerleri çok yüksektir. Ocak ve Şubat aylarının en yüksek sıcaklık ortalama değerleri ise 8,7 °C ve 8,8 °C şeklindedir(Tablo 3).

Tablo 3: Arnavutköy İlçesi’nin Yıllık Ortalama Maksimum Sıcaklık Değerleri (°C)

Meteorolojik İstasyon	Aylar												Yıllık
	O.	Ş.	M.	N.	M.	H.	T.	A.	E.	Ek.	K.	A.	
Florya	8,7	8,8	11,2	16,2	20,9	25,8	28,3	28,2	24,7	19,8	14,5	10,5	18,1

İlçenin ortalama en düşük sıcaklık ortalama değerleri yıllık olarak 10,9 °C’dir. Ay olarak en düşük değer 2,9 °C ile şubat ayında görülmektedir. Minimum sıcaklık değerleri ortalaması en yüksek olan aylar ise Temmuz (19,4 °C) ve Ağustos (19,6 °C) aylarıdır(Tablo 4).

6 <http://www.dmi.gov.tr/>

Tablo 4: Arnavutköy İlçesi'nin Ortalama Minimum Sıcaklık Değerleri (C°)

Meteorolojik İstasyon	Aylar												Yıllık
	O.	Ş.	M.	N.	M.	H.	T.	A.	E.	Ek.	K.	A.	
Florya	3,5	2,9	4,5	82	12,4	16,8	19,4	19,6	16,3	12,7	8,5	5,4	10,9

İlçede donlu gün sayıları ise çok yüksek değildir. Yıllık ortalama donlu gün sayısı 14,3'dür. Şubat ayı donlu gün sayısının en yüksek olduğu aydır(6 gün). Nisan-Ekim arasında ise hiç donlu gün yoktur(Tablo 5).

Tablo 5: Arnavutköy İlçesi'nin Aylık ve Yıllık Ortalama Donlu Gün Sayıları

Meteorolojik İstasyon	Aylar												Yıllık
	O.	Ş.	M.	N.	M.	H.	T.	A.	E.	Ek.	K.	A.	
Florya	4	6	2,2	0	0	0	0	0	0	0	0,3	1,8	14,3

3.1.2. Yağış: Arnavutköy ilçesinin ortalama yağışı 648,4 mm'dir. Bu seviye, kıyı kesimlerinin ortalama yağışından (yaklaşık 1.000 mm) daha düşük olmakla birlikte, Türkiye geneli ortalamasından (220 mm kadar) daha fazladır. Arnavutköy ilçesinin Karadeniz'e kıyı kesimlerinde Karaburun ve Yeniköy civarında 864 mm değerleri görülebilmektedir. En yüksek yağış değerleri Aralık, Kasım ve Ocak aylarında görülmektedir. En düşük ise Temmuz ve Ağustos aylarında yağış düşmektedir(Tablo 6).

Tablo 6: Arnavutköy İlçesi'nin Ortalama Aylık Yağış Değerleri (mm)

Meteorolojik İstasyon	Aylar												Yıllık
	O.	Ş.	M.	N.	M.	H.	T.	A.	E.	Ek.	K.	A.	
Florya	82,2	63,2	54,8	50,7	28,9	30,9	24,9	25,2	31,2	70,5	84,3	101,6	648,4

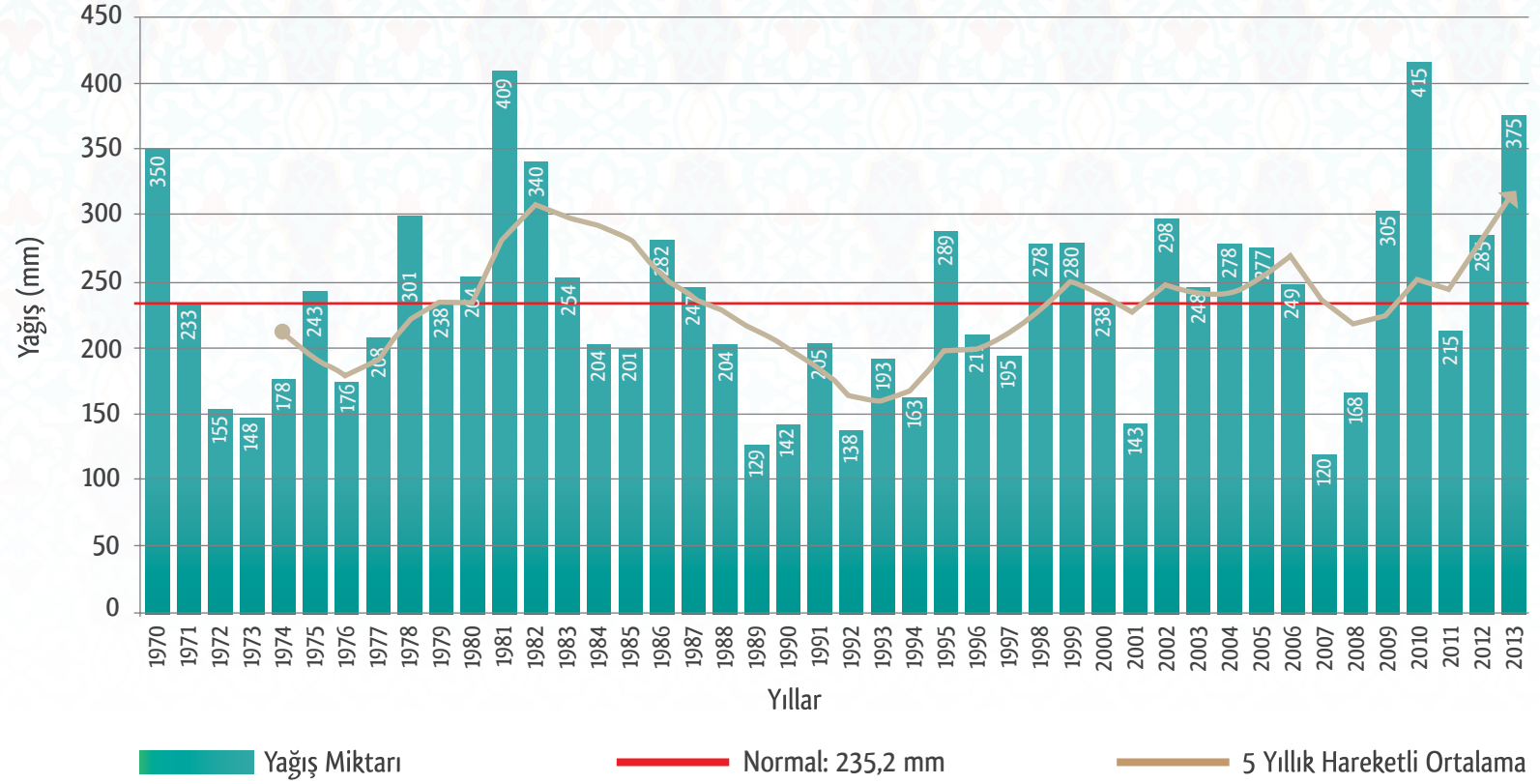
İlçede yaz ayları genelde kurak geçmekte, yağışlar yılın diğer aylarında görülmektedir. Ortalama yıllık yağışın 247 mm'si kış, 134 mm'si ilkbahar, 81 mm'si yaz ve 186 mm'si sonbahar aylarında olmuştur(Tablo 7).

Tablo 7: Arnavutköy İlçesi'nin Ortalama Mevsimlik Yağış Değerleri (mm)

Meteorolojik İstasyon	Mevsimler			
	Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar
Florya	247	134,4	81	186

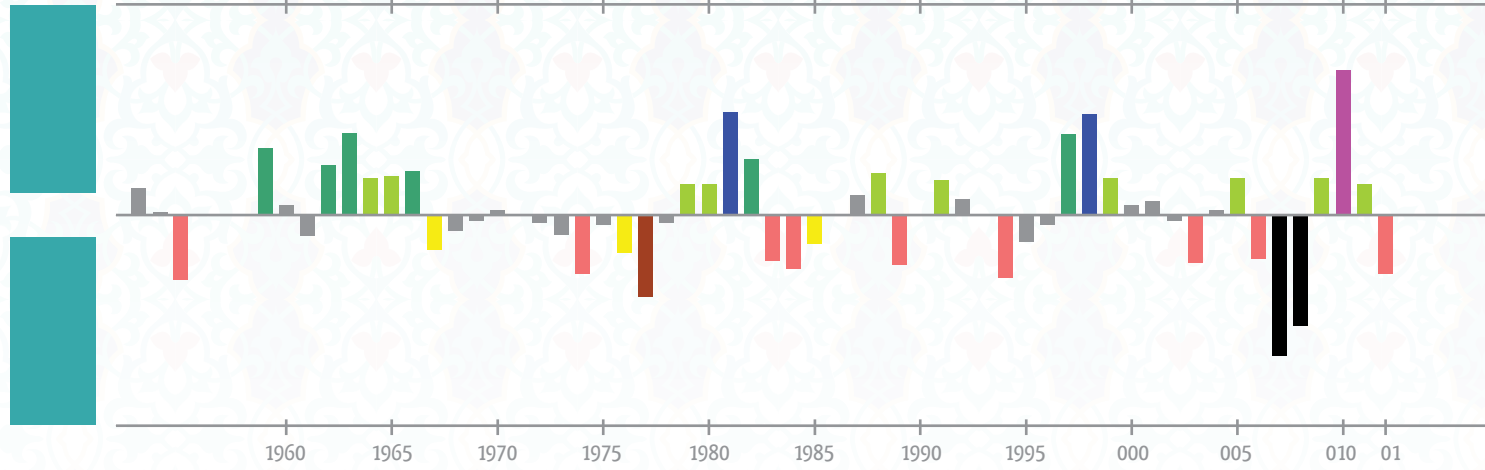
İlçenin 1970-2013 yılları arasındaki kış mevsimi yağış grafiği aşağıdadır(Tablo 8). Buna göre kış mevsimi yağışlarının genelde ortalama değere yakın olduğu görülmektedir. Fakat 1981 ve 2010 yıllarında olduğu gibi yağışların çok yüksek olduğu, 1989 ve 2007 yıllarında da çok düşük değerlerin olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Arnavutköy İlçesinin 1970-2013 Yılları Arasındaki Kış Mevsimi Yağışları Grafiği

1950-2012 yılları arasındaki kuraklık analizleri aşağıdaki tabloda (Tablo 9) gösterilmiştir. Tabloya göre 2010 yılı Arnavutköy ilçesinin kuraklık analizinde olağanüstü nemli olduğu tek yıl olduğu görülür. 1981 ve 1998 yıllarında ise kuraklık analizi aşırı nemlidir. 2007 ve 2008 yıllarının kuraklık analizi olağanüstü kurak olarak görülmektedir.

Tablo 9: Arnavutköy İlçesinin Kuraklık Analizi

Seçilen Dönem (Başlangıç ve Bitiş Tarihi) : 24 Aylık (2011 Ocak - 2012 Aralık)
 2012 Aralık Yağışı : 128 mm.
 Seçilen Dönem - 24 Aylık - Kuraklık Durumu: Orta Derece Kurak
 Önceki Yıl Aynı Dönemin Kuraklık Durumu : Hafif Nemli
 Son 10 Yıl İçinde Kurak Geçen Yıl Sayısı : 5
 En Kurak 24 Aylık Dönem : 2007 - Olağanüstü Kurak
 İlk Gözlem Yılı : 1951
 Analizi Yapılan Toplam Yıl Sayısı : 60
 Kurak Geçen Yıl Sayısı : 17

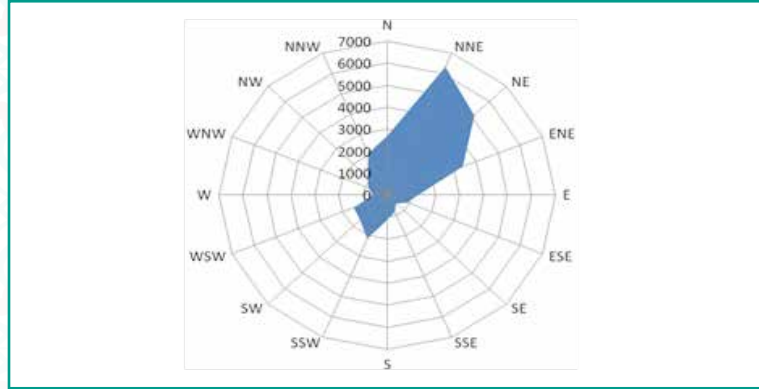
Renklerin Açıklamaları

- Olağanüstü Nemli
- Aşırı Nemli
- Normal Civarı
- Şiddetli Kurak
- Çok Şiddetli Kurak
- Olağanüstü Kurak

3.1.3. Rüzgâr: Rüzgâr önemli bir meteorolojik parametre olmakla birlikte; karakteristikleri zamanla, konumla ve yükseklikle önemli değişiklikler gösterdiğinden, analizi oldukça zor bir parametredir. Arnavutköy’de yıllık ortalama rüzgâr hızı genel olarak Karadeniz kıyılarında yüksektir. Hâkim rüzgâr ise kuzeydoğu yönünden esen Poyraz rüzgârıdır (Tablo 10).

Tablo 10: Arnavutköy İlçesi'nde Yönlere Göre Rüzgârın Yıllık Sayıca Esme Grafiği

Arnavutköy ilçesinde rüzgârın esme yönü yer şekillerinin sade olmasından dolayı her yönden olmaktadır. Fakat esme değerlerini baktığımızda en fazla 6329 ile NNE ve 5134 ile NE'dir. Yüzde frekansı ise en yüksek % 19,71 ile NNE en düşük ise %1,65 ile SE'dir (Tablo 11).

Tablo 11: Arnavutköy İlçesi'nde Yönlere Göre Rüzgârın Yıllık Sayıca Esme Değeri ve Oranı

Yönler	Esme Değeri	Yüzde Frekansı
N	2686	8,37
NNE	6329	19,71
NE	5134	15,99
ENE	3407	10,61
E	1283	4,00
ESE	907	2,82
SE	530	1,65
SSE	834	2,60
S	1135	3,53

İTÜ ile İSKİ'nin yürüttüğü ortak çalışma sonucunda su havzalarının birçoğunun rüzgâr enerjisine uygun bir ortama sahip olduğu belirlenmiştir. Kentte rüzgâr enerjisi potansiyeli olan bölgelerden Karaburun, Yeniköy, Durusu-Terkos Biriktirme Haznesi, Tahlisiye Mevkii Arnavutköy ilçe sınırları içindedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin şirketlerinden biri olan İstanbul Enerji A.Ş., Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'na 1 Kasım 2007 tarihinde, rüzgâr enerjisi üretimi için lisans müracaatında bulunmuştur. Lisans alınmış, rüzgâr tribünleri kurulmuş ve 2010 yılında da santraller üretime başlamıştır. Rüzgâr tribünlerinin ürettiği kesintisiz elektrik yenilenebilir enerji türüdür. Çevreyi ve doğayı korumaya yönelik bir üretim tarzıdır. Özellikle, Karaburun bölgesi her mevsim rüzgârlıdır. İstanbul'a, denizden içme suyu kazandıracak dönüşüm tesisinin de elektriğini sağlayacaktır. Rüzgâr enerjisi santralının 30 rüzgâr tribününden oluşması planlanmıştır. Şuan 10-15 tane rüzgâr tribünü kurulmuş haldedir(Fotoğraf 2).

Fotoğraf 2: Rüzgâr Panelleri

Kaynak: Gafa Ajans Fotoğraf Arşivi

3.1.4. Nem: Arnavutköy ilçesinde Karadeniz kıyıları, Terkos Gölü ve Sazlıdere Barajı çevrelerinde nem oranı yüksektir. İstanbul'da yıllık ortalama bağıl nem % 75 civarındadır ve yıllık ortalama bağıl nem Karadeniz ve İstanbul Boğazı'na doğru artmaktadır. İstanbul'da bağıl nemin genel olarak yıllık salınımı çok fazla değildir ve kış mevsimindeki değerler yaz mevsimine göre biraz daha yüksek değerlerdedir.

3.1.5. Bulutluluk: Arnavutköy ilçesinde, yıllık ortalama bulutluluk % 50'den biraz büyük olup genelde kuzeye/Karadenize doğru gidildikçe bulutluluk miktarı artmaktadır. Bulutlulukla ilgili verile-

re göre; Arnavutköy için ortalama kapalı günler sayısı (bulutluluk 10 üzerinden 8,1 ile 10 arasında kaydedilmiş) 95'tir. İstanbul'da en yüksek güneşlenme miktarları (500 Cal cm-2 dak-1 civarında) Haziran ve Temmuz aylarında olup, en düşük değerler (100 Cal cm-2 dak-1'nin altında) ise Aralık ayında gerçekleşmektedir. Arnavutluk'ta ortalama sisli günler sayısı 20'dir.

3.2. Bitki Örtüsü

Türkiye, birbirinden farklı üç floristik (Avrupa-Sibiryaya, İran-Turan ve Akdeniz) bölgenin buluştuğu yeryüzünün ender çeşitlilik merkezlerinden birini oluşturmaktadır. Türkiye gibi dünyanın çok küçük bir bölümünü kaplayan bir alanda üç ayrı bölgenin buluşması çok nadiren görülen bir durumdur. Bu floristik bölgelerin birbirleriyle kesiştiği ve hatta iç içe geçtiği yerlerin de bulunması bu zenginliği destekleyici niteliktedir. Öyle ki Türkiye florasında bulunan 8-9 bin farklı bitki türünün yaklaşık % 30'u Türkiye'ye özgü endemik tür niteliğindedirler.

Türkiye'nin en önemli metropolü olan İstanbul, habitatlarının çeşitliliği ile birçok bitkiye ev sahipliği yapar. Florasına 2500 civarında çiçekli bitki ve eğreltinin kayıtlı olduğu İstanbul'da yer alan bitkilerden 40'ı Türkiye için, 23 tanesi ise İstanbul ve yakın çevresine endemiktir.⁷

Bölgenin coğrafi konumu ve dolayısıyla hakim olan makro iklim özellikleri, doğal bitki örtüsünün oluşumunda ve ekolojik yapının şekillenmesinde büyük önem taşır. Hâkim olan iklim özellikleri göz önünde bulundurulduğunda İstanbul ve yakın çevresinin doğal vejetasyonu yazın yeşil, kışın yaprağını döken ağaç ve çalılarla hâkim olduğu bir vejetasyon tipidir. İstanbul'un iklim, toprak ve jeomorfolojik özellikler gibi yetiştirme şartlarının olarak verdiği doğal bitki formasyonu ormandır. Diğerleri ise maki, psödomaki (Karadeniz iklimine uyumuş, değişime uğramış, nemli karakterli daha ağaçlı maki bitki toplulukları) ile kıyı bitkilerinden meydana gelmektedir. Çatalca ve Kocaeli Yarımadası'nda iklim şartlarına uyan bitki toplulukları kuzeyde "nemli" güneyde "kuru" türleri şeklindedir(Harita 10).

⁷ Özhatay ve Keskin, 2007; Avcı 2008

Harita 10: Arnavutköy İlçesinin Orman Alanları Haritası

Karadeniz iklimi tipi ile Akdeniz iklimi tipi arasındaki geçiş ikliminin tüm özelliklerinin görüldüğü Arnavutköy’de orman formasyonunun karakterini yer şekilleri belirler. Arnavutköy’ün kuzey kesimine doğru yağış miktarının artması, toprak oluşum koşullarının az da olsa değişikliğe uğraması gibi bazı doğal nedenler, bu sahalarda yayılış gösteren orman topluluklarının nemli orman karakterini kazanmasına yol açmıştır. Nemli ormanlar içinde daha çok kayın, saplı meşe, sapsız meşe, Istranca meşesi, ova akçaağacı, gürgen, kestane ve ıhlamur gibi ağaç türleri yayılış alanı bulur(Fotoğraf 3, 4).

Fotoğraf 3: Kayın Ağacı

Bitki örtüsünün sadece iklimle değil toprakla da ilişkisi vardır. Tüm kayın birliklerinin bulunduğu alanları kireçsiz kahverengi orman toprakları kaplarken, meşe ve kestane türlerinin alanlarında kahverengi orman toprakları görülmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesinin uzmanlara yaptırmış olduğu 1/100.00 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı adlı çalışmada da görüldüğü üzere Arnavutköy ilçesinin büyük bir bölümü ormanlık alanlar ile kaplıdır. Ormanlar, ilçenin güney doğusunda, kuzeyinde ve kuzey batısında yoğunlaşmaktadır. İlçe topraklarının yarısından biraz fazlası (%52: 259,4 km²) ormanlık alan olarak görünmekte ise de, günümüzde bunun yaklaşık yarısı iyi korunmuş alanlardan oluşmaktadır. Geriye kalan kısmı ise ağırlıklı olarak makilik, bozuk orman veya orman vasfını yitirmiş alanlardır. Bu tür alanlar ise ya tarımsal amaçlı olarak kullanılmakta ya da yerleşim birimleri tarafından işgal edilmiş durumdadır.⁸

Arnavutköy'ün kıyı bölgesinde yapraklarını döken çalılar ile bir arada maki elemanları da bulunur. Maki elemanları Karadeniz kıyıları boyunca dar bir şeride yayılım gösterir ve İstanbul'un güney kıyısından farklı olarak iç kısımlara fazla sokulmazlar. İstanbul'dan kuzeybatıya gidildikçe maki elemanları azalmaya başlar. Maki örtüsünün dışında kalan ormanla kaplı alanlarda meşe türleri hâkimdir ve bunlar geniş bir yayılım göstermektedir. Münferit Kayın (*Fagus*) ormanlarına rastlanmaktadır. Bunların yanı sıra Kestane (*Castanea*) ormanları görülmektedir. İstanbul'da İbrelî-Yapraklı orman oranlarına bakıldığında büyük bir oranla yapraklının daha yoğun olduğu görülmektedir.

Fotoğraf 4: Kestane Ağacı

Orman formasyonunun tahrip edildiği yerlerde gelişen çalı formasyonu İstanbul'un kuzeyine gidildikçe yerini nemcil çalı türlerinin de ortaya çıktığı psödomaki formasyonuna bırakır. Orman, çalı ve psödomaki formasyonu dışında özellikle Karadeniz kıyılarındaki kumullar üzerinde ise kumul vejetasyonu dikkat çeker.

Arnavutköy'de bulunan en büyük ve önemli kumul sistemini temsil eden Terkos Kumulları, çok sayıda dar yayılışlı ve bölge için endemik olan türleri içermesi nedeniyle, uluslararası önem kazanmıştır. Bu kumullarda Bern Sözleşmesi kapsamında yer alan ve tehlike altında olan türler bulunmaktadır. Terkos Gölü'nün coğrafi olarak Avrupa ve Anadolu floraları arasında bulunması, lokal ve nadir bitki türleri içeren son derece zengin bir ıslak alan vejetasyonunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Göl'ün sığ sularında ve kıyısındaki bataklıklarda 50'yi aşkın ıslak alan bitkisi saptanmıştır. Göl'ün kara tarafında, yaklaşık 100 metreye kadar yükselen komşu tepeler çoğunlukla yarı doğal çayırliklar, baltalık orman ve çalılık/orman bitki topluluğu ile kaplıdır. Alandaki fundalık ve çalılık bitki topluluklarında ağırlıklı olarak, Karadeniz'e özgü fundalıkların, İstanbul civarında rastlanan karakteristik özelliklerini oluşturan türler bulunmaktadır.⁹

Çatalca Yarımadası'ndaki tepelik alanların kuzeye bakan yamaçları nemli orman toplulukları, güneye bakan yamaçları ise kuru orman topluluklarının yayılış alanıdır. Karadeniz kıyılarındaki kocayemiş (*Arbutus unedo*), defne (*Laurus nobilis*) ve akçakesme (*Phillyrea latifolia*) gibi maki elemanları ile birlikte kıvılcık (*Cornus mas*), fındık (*Corylus avellana*), muşmula (*Mespilus germanica*), geyik dikenini (*Crataegus monogyna*), kurtbağrı (*Ligustrum vulgare*) ve ayı üzümü (*Vaccinium actostsphylos*) gibi nemcil çalı türleri psödomaki topluluklarını oluşturur. Psödomaki Avrupa yakasının kuzey kıyıları boyunca dar bir şerit halinde yayılır¹⁰(Fotoğraf 5, 6).

Fotoğraf 5: Kocayemiş

Fotoğraf 6: Defne

9 Byfield ve Özhatay, 1993:15

10 Avcı, 1994: 247-249

Terkos Gölü ve yakın çevresinde üç ana vejetasyon tipi görülür. Bu vejetasyon tipleri; Terkos Gölü ile Karadeniz arasında yer alan kumul vejetasyonu, göl içi, göl kıyısı ve derelerin göle birleştiği yerlerdeki ıslak alan vejetasyonu ve içlerinde yer yer baltalık orman ağaçlarının bulunduğu maki vejetasyonudur.

İstanbul'da Arnavutköy'ün de yer aldığı, Karadeniz kıyısı boyunca uzanan kumul alanları, kumul vejetasyonu ile belirginleşir. Doğal ortamın bitkiler için yaşam koşullarını kısıtlayan özelliklerine karşılık, bu sahalarda ortaya çıkan bitki türleri ile kumullar büyük öneme sahiptir. İstanbul kumullarında çok sayıda nadir bitki türü yer almaktadır.

Kıyıda kumulların rüzgâr gibi etkilerle iç kesimlere taşınması, tarım alanlarının kum ile örtülmesine veya Terkos gölünde olduğu gibi bu alanların kum ile dolmasına neden olmaktadır. Bu olumsuzlukları önlemek üzere kumulların sabitlenmesine yönelik ağaçlandırma çalışmaları da yapılmış ve sahanın doğal florasında bulunmayan birçok tür Terkos Gölü çevresindeki floraya eklenmiştir.¹¹

Ülkemizce Uluslar arası sözleşmelere göre (Bern Sözleşmesi) bulunduğu yerde koruma altına alacağımızı vaat ettiğimiz nadir ve endemik bir bitkimiz olan *Centaurea hermannii* (Çatalca peygamber çiçeği) adlı bitki; Arnavutköy-Şamlar duble yolu inşaatı sırasında çiçekleri korumak için yolun güzergahı değiştirilmiştir¹²(Fotoğraf 7).

3.3. Yabani Yaşam

İstanbul'da, Sarıyer-Feneryolu Yaban Hayatı Koruma Sahası, Çatalca-Yalıköy (Çilingöz) Yaban Hayatı Koruma Sahası, Arnavutköy-Şamlar Ağaçlandırması Yaban Hayatı Koruma Sahası ve Silivri-Sinekli Sülün Yerleştirme Sahası bulunmaktadır. Bu alanlar, koruma altına alınan ve gelişmeleri yönünde sürekli çalışmalar yapılan sahalardır.

Arnavutköy'de, Terkos Gölü ördek ve yaban kazı, Belgrad Ormanları'nda yaban domuzu, tilki, ender olarak çakal ve kurt, sık ormanlarda çulluk, sülün ve yaban güvercini görülmektedir. Ayrıca, ülkemizde ender olarak rastlanan, sürülerinden ayrılmış ve giderek orman içinde vahşileşmiş mandalar bulunmaktadır(Fotoğraf 8).

¹¹ Avci, 2010:35

¹² <http://dobisu.marmara.edu.tr/terkos-tr.htm>

Fotoğraf 7: Peygamber Çiçeği

Fotoğraf 8: Arnavutköy otlakları büyükbaş hayvancılık için elverişlidir.

Kaynak: Gafa Ajans Fotoğraf Arşivi

3.4. Akarsular

İstanbul'un da içinde bulunduğu Çatalca-Kocaeli pennepleninin, Boğaziçi Vadisi'nin doğusundaki kuzey kısmının kabarması(yükselmesi), batısında ise güney kısmının kabarması ile su bölümü hatları değişmiştir. Akarsu vadilerinde eğim artışı nedeniyle su aşındırması da artmış, doğu yakasındaki büyük akarsular Karadeniz'e, batı yakasındakiler ise Marmara Denizi'ne dökülmüşlerdir.

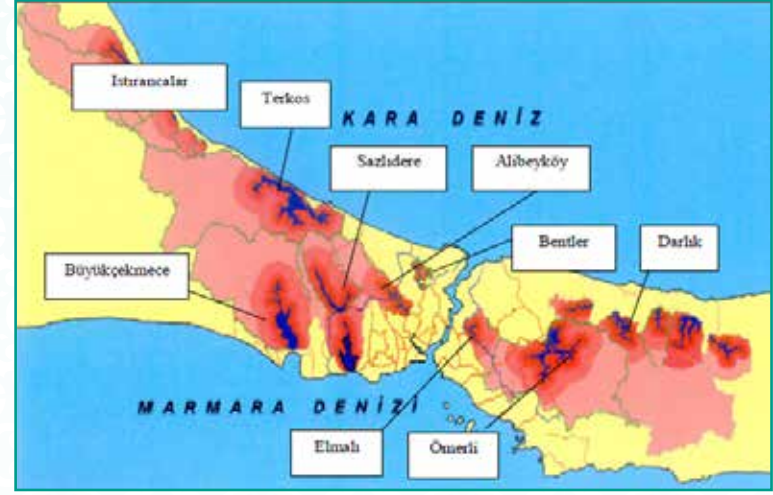
Arnavutköy ilçe topraklarının yaklaşık % 90'ı "su havzası" ilan edilmiş olup, İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ) tarafından koruma altına alınmıştır.

İstanbul'un Avrupa yakasının su kaynaklarından Terkos Gölü ve Sazlıdere Barajı büyük ölçüde Arnavutköy ilçesi sınırları içindedir. İlçenin, Büyükçekmece Gölü'ne kıyısı vardır. Bu üç su kaynağı ile Küçükçekmece Gölü ve Alibeyköy Barajı'nın su toplama havzası kısmen ilçe sınırları içindedir. Sazlıdere ve Alibeyköy Deresi kuzey-batı-güney doğu aksında uzanan vadiler içindedir. Bunlardan Sazlıdere Vadisi ilçeyi adeta ikiye bölen geniş bir coğrafi oluşumdur. Alibeyköy Deresi ise yer yer daralan fakat fazla derin olmayan bir vadiye akmaktadır. Büyükçekmece Gölü'nü besleyen Karasu ve Delice dereleri ise kuzey-güney doğrultusunda hafif dalgalı düzlükler içinden akmaktadır. Terkos Gölü'nü besleyen dereler ise kuzey ve kuzey batı istikametinde derin olmayan kısa vadiler oluşturmuştur. Toplam sayıları 15 olan dereler, genel olarak yağmur ve yer altı suları ile beslenmekte olup, birçoğu yazın kurumaktadır.¹³

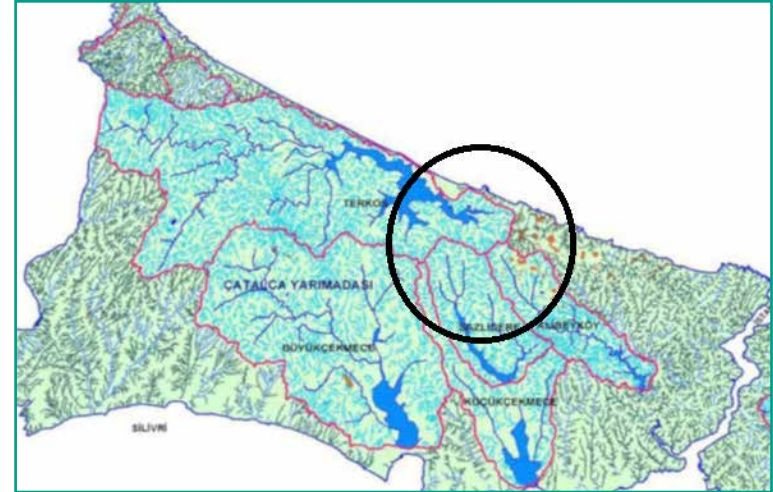
Çatalca yarımadasında "su bölümü hattı" Karadeniz'e daha yakındır. Terkos Gölü, esas suyunu kuzey batıda yer alan Istranca Dağları'ndan alır. Terkos Gölü, Sazlıdere Barajı, Büyükçekmece Gölü, Küçükçekmece Gölü ve Alibeyköy Barajı gibi su İstanbul'un önemli su toplama havzalarının % 90'ı Arnavutköy ilçe sınırları içinde kalmaktadır(Harita-11).

İstanbul il sınırları dâhilinde büyük kapasiteli akarsular bulunmamakla birlikte içme ve kullanma suyu temin edilen göl ve göletleri besleyen dereler mevcuttur. Çatalca Platosu'ndaki başlıca akarsular, Istranca, Karasu, Çakıl, Sazlıdere, Nazlıdere, Nakkaş, Alibey, Kâğıthane, dereleri ve kollarıdır. Bunlardan Sazlıdere Arnavutköy

ilçesindedir. İstanbul'un içme suyunu sağlayan Terkos (736,2 km²) ve Sazlıdere(168,7 km²) havzaları önemlidir¹⁴ (Harita 12).

Harita 11: İstanbul'un Su İhtiyacını Karşılamanı Yüzey Suyu Depoları

Harita 12: Arnavutköy'deki Su Toplama Havzaları

13 2010-2014 Arnavutköy Belediyesi Stratejik Planı

14 1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı Raporu,3

3.5. Göller

Arnavutköy’de Terkos, Kulakçayırı, Kazıklı ve Avukatın gölleriyle birlikte birçok küçük gölet bulunmaktadır.

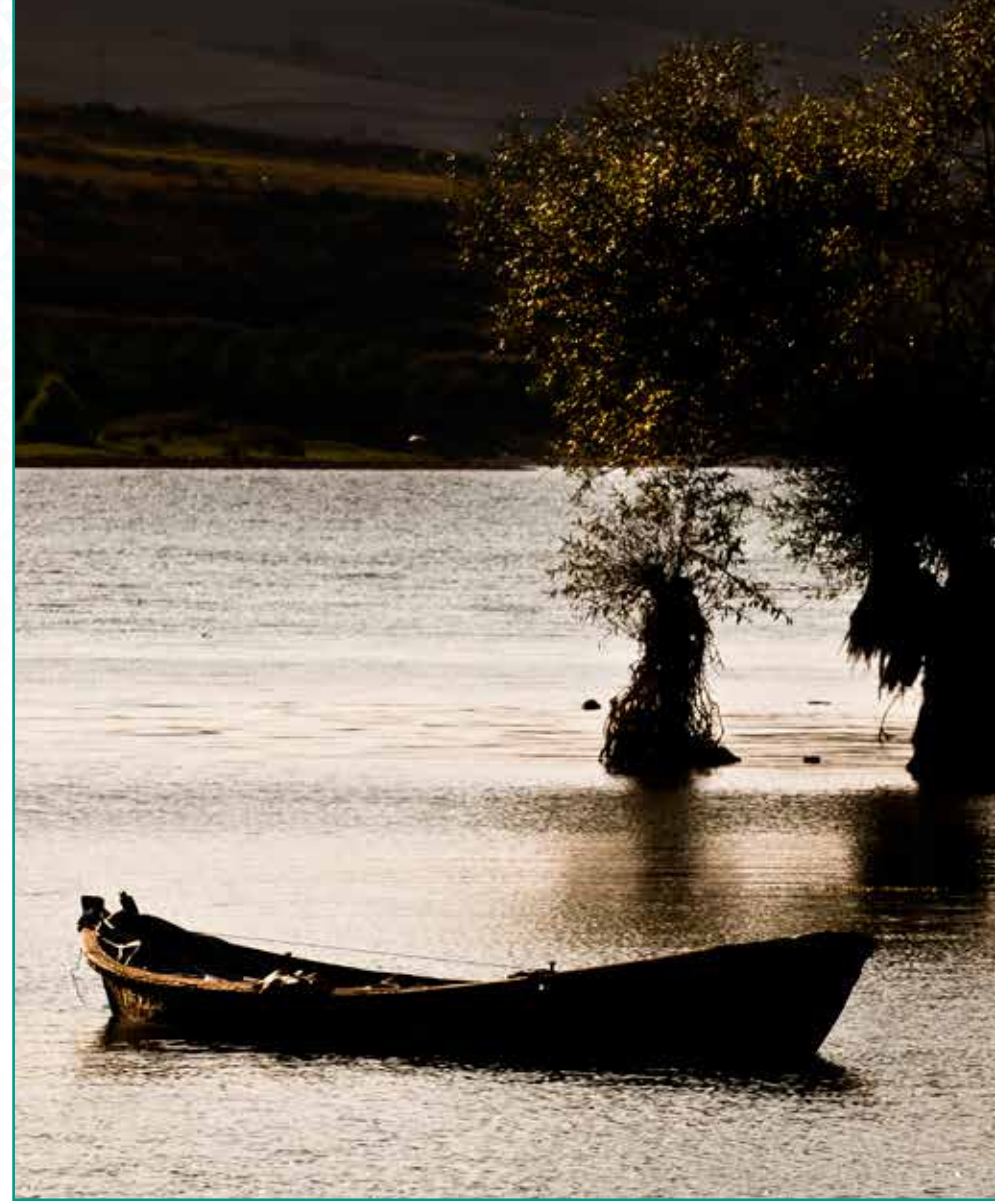
3.5.1. Terkos(Durusu) Gölü

Terkos Gölü, İstanbul’un kuzeybatısında 40° 19’ kuzey, 28° 32’ doğu koordinatlarında yer almaktadır. Terkos Gölü, Çatalca Yarımadası üzerinde yer alan bir doğal göldür. İstanbul’a yaklaşık 50 km. uzaklıktadır. Karaburun’un gerisinde kalan göle, Durusu Gölü de denilmektedir (Harita 13).

Harita 13: Terkos Gölü ve Çevresinin Haritası

Gölün doğusunda bulunan Terkos Köyü, göle ismini vermiştir. Köyün tarihi yaklaşık 1000 yıl öncesine kadar dayanır. Bugünkü köyün kuzey batı istikametinde göl kenarında kale içi olarak bilinen yarım ada üzerinde Cenevizliler tarafından bir korsan yatağı olarak kurulmuştur. O zamanlar deniz ve gölün irtibat halinde olduğu, daha sonraları doğal etkenler ile bir birinden ayrıldığı anlaşılmaktadır. Kaleiçi olarak bilinen yarım ada üzerinde bulunan kale kalıntıları arasında kale içinde Trikos adında bir manastırın bulunduğu ve köy ile gölün adının buradan geldiği anlaşılmaktadır(Fotoğraf 9).

Fotoğraf 9: Terkos Gölü

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Bu köyde Sultan İkinci Abdülhamid Han(1876-1909) zamanında İstanbul'un su ihtiyacını karşılamak için 1885'te Terkos Fabrikası adı verilen tesisler yapıldı. 19 yy. da İstanbul'a gelen bir Fransız elçisi şehrin susuzluğunu gözlemler ve Osmanlı Sarayı'ndan bir heyeti Fransa'ya davet eder. Fransızlar istenirse şehrin su probleminin çözümlenebileceğini belirtirler. Çizilen krokilerde Terkos Gölü'nü su kaynağı olarak gösterirler. 1855 yılında şimdiki fabrika binasının temeli atılır ve 2 sene süresinde fabrika inşaatı bitirilerek İstanbul'a su sağlanır. Yüz senedir İstanbul'un suyunu temin eden bu tesisler günümüzde de mevcuttur. İstanbul'un su ihtiyacını karşılayan bu gölden geniş borularla su gönderilir. Su, gölden alınarak Kâğıthane'de bulunan arıtma tesislerinden geçtikten sonra İstanbul'a dağıtılmaktadır. Son yıllarda görülen kuraklık yüzünden ve artan İstanbul nüfusunun su ihtiyacını karşılamak üzere bazen deniz kıyısında vurulan sondajlardan elde edilen su, pompalarla Terkos Gölüne akıtılmaktadır.

Kenarları girintili çıkıntılı olan Terkos Gölü'nün toplam drenaj alanı 776 km², yağış alanı 744 km²'dir. Yüzey alanı ise yaklaşık olarak 32 km², ortalama 12 km. uzunluğunda ve 5 km. enindedir. Göl'ün minimum su seviyesi -2 m., maksimum su seviyesi + 4.5 m.'dir. Gölün en derin yeri 11.5 m, ortalama derinliği 3.4 metredir. Terkos Gölü ile Karadeniz arasındaki su alışverişini sağlayan, Boğazdere isimli doğal kanal üzerine, su tutma kapasitesi arttırmak amacıyla regülatör yapılmış ve Göl'ün seviyesi yükseltilmiştir.¹⁶

Terkos Gölü'nün oluşum sürecinde, yükselen Karadeniz sularının karaya doğru ilerleyip bir koy meydana getirmesiyle başlamıştır. Koy zaman içinde kıyı setti ile denizin bağlantısının kesilmesiyle göle dönüşmüştür. Ayrıca, Karadeniz kıyısına paralel uzanan Istanca Deresi'nin ağız kesiminin alüvyon bir setle kapanması da Göl'ün oluşum sürecine katkıda bulunmuştur. Oluşumu itibariyle Terkos Gölü, kıyı set gölü; lagündür.

15 Davaşlıgil, 1998

16 Baki, 1997,118

Terkos Gölü kendisini besleyen dereler açısından zengindir. Havzadaki bütün yüzeysel akış ve dereler göle boşalmaktadır. Bu nedenle, Karadeniz'e olan yakınlığına rağmen, zaman içinde tatlı su karakteri kazanmıştır. Göl'e en çok su taşıyan dere, Istranca Dağları'ndan doğan ve batıdan gelen, Istranca Deresi'dir. Göl'e güneyden gelen ve doğudan gelen dereler ise, kısa boylu ve debisi fazla olmayan derelerdir. Terkos Gölü'nün hidrolojik dengesinde kayıp hanesinin başında İstanbul'a aktarılan su gelmektedir.¹⁷

Terkos Gölünün beslenme havzası küçük, fakat göle su taşıyan dereler fazladır. Toplam sayıları 15 olan dereler, genel olarak yağmur ve yer altı suları ile beslenmekte olup, birçoğu yazın kurumaktadır. Bunların suyu en bol olanı batıdan gelen Istranca Deresidir. Denizden ayrıldıktan sonra gölün suyu süratle tatlılaşmıştır. Terkos Gölü'ne bir yılda ortalama 196 milyon m³ su gelmektedir. Çok yağış alan zamanlarda bu su miktarı 237 milyon m³'e çıkmaktadır. Suyun fazlası Yalancı Boğaz'dan Karadeniz'e akar.

İstanbul'un, altı büyük su kaynağından biri olan, Avrupa yakasının su ihtiyacını 1800'lü yıllardan beri karşılayan ve metropoliten alan sınırları dışında yer alan Terkos Gölü; İstanbul Kenti'nin en temiz su kaynağı ve yaşam destek sistemlerinden olan, doğal ve doğala yakın önemli alanlardan, coğrafi konumu itibarıyla çok çeşitli ekolojik özelliklere sahip ve doğal kaynaklarıyla bütünleşmiş tarihi zenginliklere ve farklı kültürel özelliklere sahip özellikleri bakımından önemlidir.¹⁸

Terkos Gölü ve çevresinde yapılan çalışmalar temelde İstanbul Kenti'nin su ihtiyacının karşılanmasına yönelik çalışmalardır. Bu kapsamdaki ilk adım, 1869 yılında "Dersaadet Anonim Şirketi" adındaki bir Fransız şirketine imtiyaz verilmesi ile Terkos Gölü'nün, Kent'in içme suyu kaynağı olarak 1883'te hizmete girmesidir. Terkos İçme Suyu Tesislerini, 1923'ten sonra İSKİ işletmiştir. Su kapasitesini arttırmak amacıyla Göl'e Istranca Barajlarından su aktarılırken belirli dönemlerdeki fazla su ise, Boğazdere kanalından Karadeniz'e aktarılmaktadır. Ayrıca, Göl'den daha fazla su çekmek amacıyla, Terkos Gölü-İkitelli su iletim hattı yapım çalışması yapılmıştır(Fotoğraf 10).

Fotoğraf 10: Terkos-İkitelli İçme Suyu İsale Hattı, Pompa İstasyonu ve Su Alma Yapıları

Terkos Gölü'nün, İstanbul Kenti'nin su kaynağı rolünü uzun süre ve verimli olarak sürdürmesini sağlamak amacıyla yapılan bir diğer çalışma ise, Göl'ün kumullarla dolmasını önlemek için, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Ağaçlandırma Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen ağaçlandırılma çalışmasıdır. Bunların yanında, Terkos Gölü çevresi Dünya Doğayı Koruma Vakfı ve T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı işbirliğince yürütülen "Dünya'ya Armağan" projesi kapsamında, 1999 yılında, Avrupa'nın biyolojik çeşitlilik bakımından en değerli ve acil olarak korunması gereken 100 sıcak noktadan biri olarak belirlenmiştir.

Terkos Gölü çevresinde yeraltı suyu taşıyan başlıca birimler, Eosen yaşlı Kırklareli, Miyosen yaşlı Ergene Formasyonu, Pliyosen yaşlı Belgrad Formasyonu, alüvyonlar ve kumullardır.¹⁹ Terkos Havzasını sınırlayan su bölümündeki kayaların genellikle geçirimsiz veya az geçirimli olmaları, komşu havzalarla su alışverişini önlemektedir. Karadeniz ile Göl arasındaki kumulların bazı kesimlerde geniş olması ve kumulların tabanındaki jeolojik formasyon nedeniyle, Göl'den Karadeniz'e su kaçağı olmayacağı sonucuna varılmıştır²⁰. Bu ise göl sularının deniz sularıyla karışmadığını ve tatlı su olma özelliğini göstermektedir.

17 Aygün, 1994 ve Baki, 1997

18 Baylan ve Karadeniz, 2006:153

19 Baki, 1997

20 Bargu ve ark. 1995

3.5.2. Tayakadın Gölleri

Tayakadın ile Kemberburgaz arasında sık ormanlıklar içinde kalan taş ve kömür madenlerinin çukurlarının suyla dolmasıyla oluşan sayısız gölcüklerdir. Bu gölcükler oldukça derin ve suları çok temizdir(Fotoğraf 11).

Fotoğraf 11: Tayakadın Gölü

3.6. Barajlar

İlçede iki tane baraj vardır. Bunlar Sazlıdere Barajı ile Şamlar Barajı'dır.

3.6.1. Sazlıdere Barajı

Küçükçekmece Gölü'nün 6 km. kuzeyinde bulunan Sazlıdere Barajı, batısında Hadımköy ve Büyükçekmece havzası, doğusunda Alibeyköy havzası ile çevrilidir. Bir ucu Şamlar Köyü, bir ucu Hadımköy, diğer ucu Sazlıbosna'da olan ve bütün kıyıları araçla gezilmeye müsait olan orta büyüklükteki bir barajımızdır.

Sazlıdere barajı kuzeybatı-güneydoğu aksında uzanan vadiler içindedir. Sazlı Bosna adıyla da bilinir. İstanbul'da, Sazlıdere üzerinde, içme suyu üretmek amacıyla 1991-1996 yılları arasında inşa edilmiştir. Kaya gövde dolgu tipi olan barajın gövde hacmi 1.880.000 m³, akarsu yatağından yüksekliği 48 m., normal su kotunda göl hacmi 91,60 hm³, normal su kotunda göl alanı 11,81 km²'dir. Yıllık 50 hm³'lük içme suyu sağlamaktadır(Fotoğraf 12).

Sazlıdere Barajındaki balık çeşitliliği İstanbul'daki diğer göllerin çok üstündedir. Başlıca balık çeşitleri aynalı sazan, adi sazan, israil sazani, yayın turna, tatlısu levreği, kefal ve kızılkanattır.

Fotoğraf 12: Sazlıdere Barajı

Kaynak: Arnavutköy Fotoğraf Arşivi

3.6.2. Şamlar Barajı

Şamlar Köyü ile Arnavutköy arasında kalan ufak ve şirin bir baraj gölüdür. Baraj Altınşehir'deki baruthaneye su sağlamak için yaklaşık 200 sene evvel padişah 2. Mahmut tarafından yaptırılmıştır. Ama hemen yanı başında olan Sazlıdere barajının yapılmasıyla önemini yitirmiştir. Ayrıca, 1990'ların başındaki şehirleşme ve sanayileşmeye maalesef yenik düşmüştür ve göl yok olma noktasındadır. Göldeki balık çeşitliliği azalsa da sazan, yayın, turna, çapak ve kızkıknat gölde bulunan balık çeşitleridir. İki yıl avcılığa kapanan göl 2007 Mayıs ayında yayınlanan ek sirküler ile tekrar avcılığa açılmıştır.

Eski bir yerleşim yeri olan Şamlar, suyun geldiği yer anlamındadır, buradan karşıya geçmek için bu yol, baraj oluşturulmuştur. Baraj yapıldığı günden bu güne su tutmaya devam etmektedir. Baraja gelen suların fazlası yan tarafındaki kanaldan sevk edilmektedir. Baraj bir su biriktirme ve basınçlı su oluşturma barajıdır. Yuvarlak vana sistemiyle suyun istendiğinde yüksek basınçla ve yüksek miktarla verilmesi için tasarlanmıştır(Fotoğraf 13)

Fotoğraf 13: Şamlar Barajı

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

3.7. Plaj ve Koylar

Dağların kıyıya paralel uzandığı yerlerde boyuna kıyı tipi görülür. Bu kıyılarda; girinti-çıkıntı azdır. Doğal limanlar ve koylar azdır. Ayrıca hinterlandı dardır. İç kesimlere ulaşım zordur. Dalga aşındırması ile falez oluşumu fazladır.

Trakya'nın Karadeniz sahili İğneada'dan yani Bulgaristan hududundan başlayarak, kısa aralar vermesine rağmen Kilyos'a kadar gelir. Aralarda Kıyıköy, Kastro, Çilingöz gibi doğa harikaları olduğu gibi, Yalıköy - Kilyos arasında neredeyse aralıksız olarak yaklaşık 40-50 km boyunca uzanan kumsalları vardır. O bölgeye ve plajlara Karaburun ve Yeniköy arası denmesi daha doğru olur. Karaburun'un 2-3 km doğusu Yeniköy Köyüdür. Oradan Yeniköy'ün doğusundaki maden sahasına girer ve Akpınar, Ağaçalı, Çiftalan sahillerini takip ederek Kısırkaya'ya ve Kilyos'a ulaşırlar.

Arnavutköy ilçesinde toplam 22 km. uzunluğa sahip Karadeniz kıyıları bulunur. Bu kıyılarda Karaburun Köyü ve Terkos Gölü'nün kuzeyinde geniş kumsallar mevcuttur. Bu kıyılar kum ocakları, yarlar ve alçak tepelerden oluşmaktadır. Ancak, kum ocakları, sahil şeridinin doğal özelliğini önemli ölçüde tahrip etmiştir. Karaburun, İstanbul'un Karadeniz'e kıyısı olan bir sahil köyü olup İstanbul'a 25 km uzaklıktadır ve Arnavutköy ilçesine sınırları içindedir.

Karaburun sahili, Yeniköy'e kadar olup toplam mesafesi 5 km'dir. İstanbul'un Avrupa yakasında Kilyos'tan sonra hali hazırda merkeze en yakın ikinci plajdır. Uzun bir plaja olup sahil şeridinin ucu Sarıyer'e kadar varmaktadır. Aynı zamanda yazları denize girmek isteyenlerin mavi bayrak ödüllü temiz bir suya sahip olan Karaburun-Yeniköy sahili bu özelliği ile de ön plana çıkmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin 2006 sonunda başlattığı dalgakıran ve altyapı yatırımları ile yeni bir çehre kazanmıştır. Belediye'nin başlattığı "Karadeniz Riviera'sı" projesinin bitmesiyle birlikte Karadeniz'in Cannes'i olacaktır. Ayrıca yat limanı yapımı düşüncesi de vardır. Karaburun yamaç paraşütü, sörf ve kano sporlarına uygun olan coğrafyası ve iklimi ile bir gençlik merkezi durumundadır(Fotoğraf 14).

Fotoğraf 14: Karaburun Plajı

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Fotoğraf 15: Terkos Gölü

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

4. Turizm ve Doğal Güzellikler

Arnavutköy sınırları içerisinde Milli Parklar Müdürlüğü'nün koruması altında bulunan 1 adet doğal göl ve 30 adet suni göl(maden ocaklarında yapılan kazılar sonucu ortaya çıkan çukurların suyla dolmasıyla oluşan irili ufaklı göl) bulunmaktadır. Arnavutköy İlçesi'nin Karadeniz'e yaklaşık 22 km kıyısı bulunmakta ve bu kıyı şeridinin yaklaşık 13 km'si aktif sahil olarak kullanılmaktadır. Sahil olarak kullanılamayan bölgeler genelde kömür ve kum ocakları olarak kullanılan bölgeler ve bu tür ocaklardan çıkan kum ve toprağın deniz dolgusu olarak kullanılmasıyla doğal kıyı çizgisi bozulmuş olan alanlardır.

Arnavutköy İlçesi ormanları ve yeşil alanları ile bilinmesine rağmen, tüm İstanbulluya hizmet eden mesire yerleri haricinde aktif olarak kullanılabilen, çevre düzenlemesi yapılmış yeşil alanlar sınırlıdır. İlçe genelinde toplam 41 adet irili ufaklı şehir parkı bulunmaktadır.

Karaburun plajı ve kıyı şeridi de önemli bir dinlenme alanıdır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin hazırlatmış olduğu, İstanbul İl Çevre Düzeni Planı'nda, Arnavutköy'e daha çok turizm ve sosyal hizmetler eksenli bir fonksiyon yüklenmiştir. İl Çevre Düzeni Planı'nda ilçe sınırları içinde 9 milyon m²'lik bir kent ormanı öngörülmüştür.

İlçenin sahip olduğu turizm potansiyeli Durusu-Karaburun aksı, ormanlar, göller, barajlar, göletler şeklinde ifade edilebilir. İlçe, İstanbul için günübirlik turizm faaliyetlerinin yer alabileceği bir imkâna sahip olması bakımından önemlidir. İlçe sınırları içinde 1 adet arkeolojik sit alanı da bulunmaktadır. Durusu bölgesinde Hun Türklerinin akınlarını durdurmak için Roma-Bizans döneminde inşa edilen surların bulunmaktadır.

Arnavutköy'ün genel özellikleri dikkate alındığında doğal güzellikler açısından birçok üstünlüğe sahiptir. Ayrıca, gün yüzüne çıkarılmayı bekleyen bir antik kent ve önemli sayıda tarihi eser mevcuttur. İlçe topraklarının büyük çoğunluğunun korunmuş olması, buranın turizm açısından cazibesini ve önemini artırmaktadır. İlçe, su sporları, trekking(yürüyüş), sağlık turizmi ve ekolojik turizm gibi alternatif turizm açısından da uygun potansiyele sahiptir. Bu faktörler dikkate alındığında, Arnavutköy'ün hem iç hem de dış turizm açısından gelişmeye açık bir yer olduğu söylenebilir.

Turizm ile entegre bir şekilde yürütülebilecek “kongre turizmi”, İlçe’nin kültürel fonksiyonunu destekleyecektir. Bu çerçevede, kongre salonlarının olduğu otellerin inşa edilmesi ve buralarda önemli kültürel programların gerçekleştirilmesi, “kültür şehri” olma fonksiyonunu pekiştirecektir. Arnavutköy’ün zengin doğal yeşil alanlarının korunması ve kalitesinin yükseltilmesi, park, bahçe ve yeşil alanlarının sayısının artırılmasını sağlayarak Arnavutköy’ü yeşili ile bilinen bir kent yapmak en büyük hedeflerden biri olmalıdır.

Arnavutköy Belediyesi’nin hazırladığı 2010-2014 stratejik plana göre, 2013 yılı sonuna kadar ilçe genelinde 4 adet deniz ve doğa turizmi amaçlı kentsel alan oluşturmak ve su havzalarına yakın mesafelerde ‘hobi bahçeleri’ kurma programı bulunmaktadır(Fotoğraf 16).

Ekolojik turizm: Uluslararası Doğa Koruma Birliği’nin tanımına göre ekolojik turizm, doğayı ve kültürel kaynakları anlayarak korumayı destekleyen, düşük ziyaretçi etkisi olan ve yerel halka sosyo-ekonomik fayda sağlayan, bozulmamış doğal alanlara çevresel

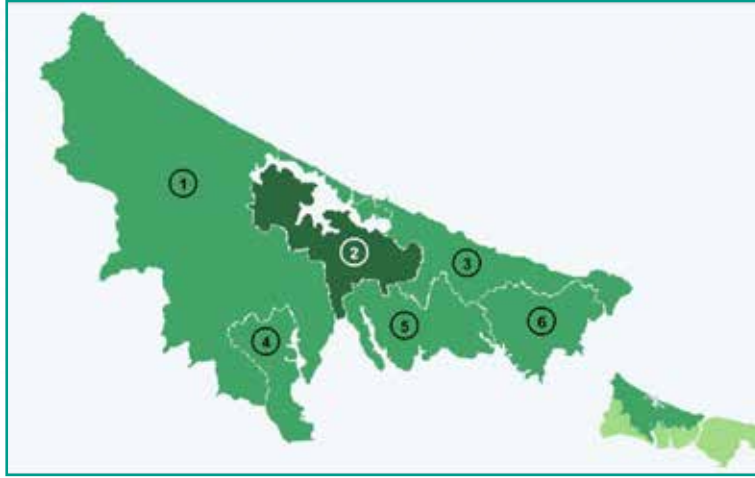

Fotoğraf 16: Arnavutköy Belediyesi Hobi Bahçesi

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

açıdan sorumlu seyahat ve ziyaretir. Uluslararası Ekolojik Turizm Topluluğu TIES ise; “ekolojik turizm, çevreyi koruyan ve yerel halkın refahını gözetken, doğal alanlara karşı duyarlı seyahattir” tanımlamasında bulunmaktadır.

Arnavutköy ilçesinde ekolojik turizmin yoğunlaşacağı alanlar kümesi, Terkos Gölü çevresinde toplam 25.140 ha’lık alana sahiptir. Durusu, Baklalı, Balaban, Boyalık, Başakköy, Celepköy, Hisarbeyli, Örencik, Yazlık, Yassiören Köyleri ile Tayakadın Köyü’nü içeren alan, Avrupa Yakasının kuzey kesiminde ve Terkos Gölü çevresindedir(-Harita-14). Ekolojik turizmin yoğunlaşacağı bu alan Terkos, Sazlıdere ve Alibeyköy Havzaları’nın içinde yer almaktadır. Mekansal organizasyonda kısıtlayıcı rol oynayan Terkos Gölü koruma kuşakları, alan içindeki bazı yerleşmeleri kapsamaktadır²¹

Harita 14: Arnavutköy’de Ekolojik Turizmin Yoğunlaşacağı Alanlar

Karadeniz Rekreasyon ve Turizm Özel Proje Alanı: Avrupa Yakası, Arnavutköy ilçesi, Karadeniz Maden Ocakları bölgesi uluslararası yarışma yoluyla özel proje kapsamında rekreasyon ve turizm alanı olarak planlanacaktır. Bu alanlarda, doğa ile uyumlu malzemeler kullanılması kaydıyla, Karadeniz’in sert doğal özellikleri dikkate alınarak, rekreatif kullanım düzenlemeleri yapılabilir. Bu kullanımların başında; marina, tekne turizmi, tekne imalatları, korunaklı yerel ka-

yık barınakları ve plaj kullanımları gelmektedir.

Kıyıya yakın ocak göletlerinde ise yat sporu alanları ve geniş kapsamlı, temalı “turistik konaklama üniteleri” yapılabilir. Ağaçlıklı ve açık alanlarda ise; kültür ve kongre turizmin yanı sıra, doğa ve yaşamın kaynaştığı, ekolojiye uyumlu, “doğal yaşam temalı” park alanları, konaklama alanları, çay bahçesi, kır lokantası, kır gazinosu, büfe ve tuvalet gibi kullanımlar ile; gezi alanları, yürüyüş, koşu, bisiklet, atıcılık gibi açık havada yapılabilen spor faaliyetleri; seyrir terasları, piknik alanları, kamp alanları, oyun ve eğlence parkları, botanik bahçesi, hobi bahçesi gibi açık alan düzenlemeleri yer alabilir.²²

4.1. Günlük Turizm ve Mesire Alanları

Mesire yerleri, rekreasyonel ve estetik kaynak değerlerine sahip, halkın piknik ve kamp kullanımına açık, ormanlık alanlardır. İstanbul sınırlarında tescilli 35 adet mesire yeri bulunmaktadır. Orman Bölge Müdürlüğü’nün verilerine göre, İstanbul ili içerisindeki mesire yerleri toplam alanı 5105 ha’dır.

Arnavutköy ilçe sınırları içinde geniş ormanlık alanların olması, geniş mesire alanlarının varlığı günlük turizm faaliyetleri açısından önemlidir. İlçe sınırları içinde yer alan mesire yerlerinden Balaban, Baklalı, Hacımaşlı, İmrahor ve Tayakadın önemlidir. Bunun dışında Bolluca mesire yeri, Durusu mesire yeri, Taşoluk mesire yeri ve Yassiören mesire yerleri de bulunmaktadır.

İmrahor Mesire Yeri: Arnavutköy ilçesinin İmrahor köyünde bulunmaktadır. 0,25 km² alanda bulunmaktadır. 1990 yılında tescil edilmiştir. Orman mülkiyetindeki sahanın tüm tasarrufu D.K.M. Parklar Şube Müdürlüğüne aittir. Yerleşim yeri olarak yakınında İmrahor köyü ve Arnavutköy vardır. Flora olarak üst yapıda yapraklı orman, alt yapıda ise yer yer çalı formasyonu bulunmaktadır. Sorun olarak; İmrahor Gölet’i içme suyu olarak kullanıldığından dolayı kullanım hakkı İSKİ’ye aittir(Fotoğraf 16).

21 2010-2014 Arnavutköy Belediyesi Stratejik Plan,51

22 İstanbul Nazım İmar Planında: Arnavutköy İlçesi, 2007, 34

Fotoğraf 17: Taşoluk Mesire Alanı

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Fotoğraf 18: Karaburun Sahili

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Fotoğraf 19: Arnavutköy Tarım Alanları

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Fotoğraf 20: Çulluk Kuşu

Tayakadın Mesire Yeri: Arnavutköy ilçesinin, Tayakadın Köyü, Terkos yolu üzerinde bulunmaktadır. 0,16 km² alanda bulunmaktadır. Bu mesire alanı 1990 yılında tescil edilmiştir. Orman mülkiyetindeki sahanın tüm tasarrufu D.K.M. Parklar Şube Müdürlüğüne aittir. Yerleşim yeri olarak yakınında Tayakadın Köyü bulunmaktadır. Flora olarak üst yapıda yapraklı orman, alt yapıda ise yer yer çalı formasyonu bulunmaktadır. Sınır problemi en önemli problemidir.

4.2. Deniz ve Av Turizmi

Terkos Gölü, önemli su kaynaklarından birisidir ve balık çeşitliliği bakımından oldukça zengindir. Terkos Gölü'nün etrafı sazlık, kıyıları ise oldukça sığdır. Aynı zamanda göl, balıkçılık ve birçok yabanî av kuşunun yaşadığı bir avcılık alanıdır. Göldeki başlıca balık çeşitleri ise turna, yayın, sazan, çapak, israil sazanı, kızılkanat ve kadifedir. Tayakadın gölcüklerinde genelde turna, yayın, sazan, israil sazanı ve kadife bulunmaktadır(Fotoğraf 21).

Fotoğraf 21: İsrail Sazanı

Çulluk avı, göç zamanlarında dinlenme periyotlarında yapılabilir(Fotoğraf 20). Ayrıca, ülkemizde ender olarak rastlanan sürülerinden ayrılmış ve giderek orman içinde vahşileşmiş mandalar, köy muhtarlığının izniyle vurularak avlanılmaktadır. Terkos gölü, yaban ördeği ve yaban kazı için çok uygun bölgelerdir. Ayrıca çevrede bulunan küçük akarsu ve göllerde yukarıda değinilen ördek, kaz ve su kuşları avı yapılmaktadır.²³

4.3. Doğal güzellikler

İstanbul Metropolü'nde şu anda üç bölge "sulak alan" statüsünde yönetilmektedir; Terkos Gölü, Büyükçekmece Gölü, Küçükçekmece Gölü'dür. Terkos Gölü, Türkiye'nin en büyük karabatak kolonilerinden biridir. Değişik kuş türleri bir arada görülebilir. Karabatak, sakarmeke, beyaz ve gri balıkçıl, martı, kaşıkçı pelikan, sülün, arı kuşu, kartal gibi çoğu göçmen olan bu kuş türleri mevcuttur(Fotoğraf 22).

Fotoğraf 22: Karabatak

Terkos Gölü ve civarı, ülke düzeyinde önemli kuş alanlarından biridir. Bu önemli doğal yaşam mekânlarının bir kısmı doğa koruma mevzuatımıza uygun olarak koruma altına alınmış, ancak bazıları hala koruma statüsünden yoksundur. İstanbul İli sınırları içinde uluslararası kriterlere uyan üç orman alanı bulunmaktadır. Terkos Ormanları, Belgrad Ormanları ve Ömerli Havzası'ndan oluşan bu alanlar biyolojik açıdan büyük önem taşımaktadır.

Terkos Gölü ve yakın çevresi, yırtıcı kuşların, leyleklerin ve binlerce kuşun yılda iki kez geçtiği ve bazılarının da durup beslendiği, yeryüzündeki ana göç yollarından biri olan ve İstanbul Boğazı üzerinden geçen önemli kuş yolları üzerinde bulunmaktadır. Yapılan çalışmalarda Terkos Gölü ve çevresinin, 16'sı alanda üreyen, 140 kuş türüne ev sahipliği yaptığı saptanmıştır. Bu türlerden 57'si Avrupa ölçeğinde, "Uluslararası Öncelikli Kuş Türleri Listesi"nde

yer almaktadır. Göl ve çevresinde yaşamını sürdüren 86 kuş türü de, Bern Sözleşmesi Ek Liste II' de yer almaktadır. Terkos Gölü, bu özellikleri sebebiyle 1992 yılında ÖKA (Önemli Kuş Alanı) olarak belirlenmiştir.²⁴

Karaburun Deniz Feneri: Arnavutköy ilçesinin Karadeniz sahilinde kalan Karaburun Deniz Feneri Dünyanın 3. büyük feneri olarak bilinmektedir. Karaburun Deniz Feneri, Kıyı Emniyet Genel Müdürlüğü, Rumeli Karaburun Tahlisiye İstasyonuna hizmet vermektedir (Fotoğraf 23).

Fener, Karaburun eski kale ucunda yer almaktadır. Görünüşte o kadar büyük görünmese de fener ışık gücü bakımından dünyanın üçüncü güçlü feneridir. Fenerin ışık gücünü uzaklara yansıtmak için kristal mercekler kullanılmış. Tavan ve yan cephelerde bulunan kristal aynaların (24 adet) yansımaları orta mercekte toplanarak güçlü bir ışık elde edilmiş. Şile fenerinden sonra Türkiye'nin ışığı en uzun erişime sahip feneri olarak biliniyor. Mercekler gündüz güneş ışığı yansımalarından zarar görmesin diye de kristallerin üstü örtü ile kapatılıyor. Fenerin denizden yüksekliği 54 m., kule yüksekliği 12 m., çakar fener 15 mil mesafe görünümüne sahiptir.

Bahçe içinde bulunan direk ve direğe gerili bulunan uzun halat, kötü hava şartlarında sık zemine oturan bir gemi mahsur kalırsa, roket tarzı ip, geminin üzerinden aşacak şekilde atılıp bağlandıktan sonra, teleferik sistemiyle yolcular kurtarılıyor. Deniz fenerinin denize doğru eteğinde tel örgü ile çevrili "Kimsesizler Mezarlığı" yer alıyor. Tarih boyunca denizden çıkan, kim olduğu bilinmeyen, sahipsiz cesetler buraya gömülmüş. Fenerin bulunduğu burun önceki yıllarda daha ilerdeymiş, liman yapımı için dinamitle patlatılan kayalar buradan alınıp kullanılmıştır.

Fotoğraf 23: Karaburun Feneri

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

24 Akşiyi ve ark. 1990, Yalçın ve ark. 2002

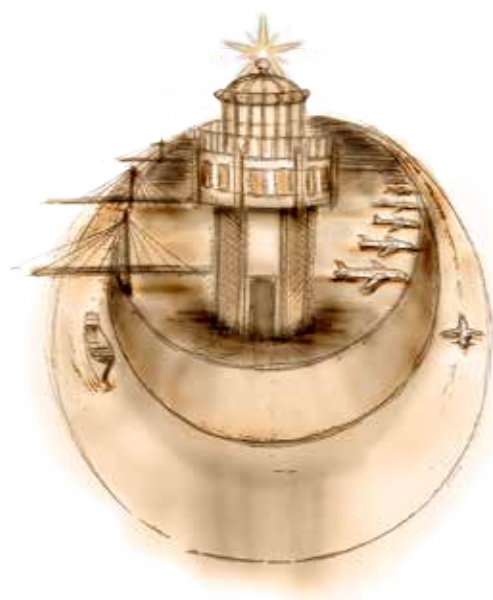

5. KAYNAKLAR

- 1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı Raporu. İBB.
- 1/25 000 İstanbul Nazım İmar Planında: Arnavutköy İlçesi. (2007). İ.B.B.
- 2010-2014 Arnavutköy Belediyesi Stratejik Plan.
- Akşiyi, F., M. Bekbölet ve O. Eroskay. (1990). Terkos Gölü ve Çevresi Fiziksel Kimyasal ve Ekolojik Dengesinin Araştırılması. B.Ü. Çevre Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arnavutköy Belediyesi faaliyet raporu, 2010
- Arnavutköy Belediyesi faaliyet raporu, 2011
- Arnavutköy Belediyesi faaliyet raporu, 2012
- Avcı, M. (1994). Bitki örtüsü. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi 2: 247-249. İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı.
- Avcı, M. (2008). Kentsel Biyo-çeşitlilik Açısından Bir Değerlendirme: İstanbul Örneği” Kentsel Ekoloji ve Yaşanabilir Kent Sempozyumu Bildiriler, İzmir: 81-105.
- Avcı, M. (2010). Tarihsel süreçte İstanbul’un bitki örtüsü ve bahçe kültürü, İ.Ü.
- Aygün, N. (1994). Terkos Gölü ve Çevresindeki Yerleşim Alanlarının İçme Suyu Üzerindeki
- Etkileri. Y. Lisans Tezi. İ. Ü. Sosyal Bilimler Ens. Beşeri ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalı,
- Baki, T. (1997). Terkos Gölü Su Kalitesi Değerlendirmesi. Y. Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Çevre Mühendisliği Anabilim Dalı, 118 s. , İstanbul.
- Bargu, S., E. Doğan ve O. Eroskay. (1995). Terkos Havzası Sonuç Raporu Cilt I. İstanbul Teknik Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü. T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı Çevre Koruma Genel Müdürlüğü, İstanbul.
- Baylan, E. ve Karadeniz, N. (2006). Terkos Gölü (İstanbul) Örneğinde Doğal ve Kültürel Çevrenin Korunması ve Ge-
- liştirilmesi Üzerine Bir Araştırma, Tarım Bilimleri Dergisi 12 (2) 151-161 Ankara üniversitesi ziraat fakültesi
- Byfield, A., N. Özhatay. (1993). Türkiye’nin Kuzey Kumullarının Korunmasına Yönelik Rapor. Doğal Hayatı Koruma Derneği (DHKD). İstanbul.
- Dalgıç, S., Turgut, M., Kuşku, İ., Çoşkun, Ç., Çoşgun, T. (2009). İstanbul’un Avrupa yakasındaki zemin ve kaya koşullarının bina temellerine etkisi, Uygulamalı Yerbilimleri, Sayı:2 ss. 47-70.
- Davaşlıgil, Ö. (1998). Terkos Gölü’ nün Su Kalitesinin Değerlendirilmesi İçin Ön Yaklaşım. İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- <http://dobisu.marmara.edu.tr/terkos-tr.htm>
- <http://www.dmi.gov.tr/>
- <http://www.ibb.gov.tr/>
- İstanbul Çevre Durum Raporu (2010-2011), Çevre ve Şehircilik Bakanlığı.
- İstanbul İl Çevre Durum Raporu (2007).
- Köken, A. (1991). Terkos ve Büyükçekmece Gölleri Çevresinin Litolojik Özellikleri ve Jeomorfolojisi. Y. Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özhatay, N., Keskin, M. (2007). Ömerli Havzasının Doğal Bitkileri. Doğal Hayatı Koruma Derneği.

1950'li yıllarda Karaburun
Kaynak: Arnavutköy Belediyesi

Arnavutköy'deki uygulama imar planının sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde havza şartlarına uygun bir planlama yaklaşımıyla ele alındığı görülür.

3. BÖLÜM

Planlama

Bölüm Yazarları: Yrd. Doç.Dr. Seher Demet Yücel, Ar. Gör. Gizem Aksümer,
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge
Planlama Bölümü.

Cumhuriyet Döneminde
ARNAVUTKÖY

KENTLEŞME VE PLANLAMA

Kentleşme kavramı, en dar anlamıyla kentlerin sayısının ya da kent nüfusunun artması olarak tanımlanabilir. Ancak bu tanım yalnızca nüfus değişimiyle bağlantılıdır, oysaki kentleşme toplumsal, ekonomik ve çevresel pek çok faktörün de bir arada olduğu bütünlüklü bir süreçtir.

“Sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi sürecidir”¹. Kentleşme süreçleri incelenirken, kentsel alandaki toplumsal, ekonomik, ekolojik ve diğer fiziksel bileşenlerin incelenmesi gerekir.

Bu kapsamda bakıldığında; İstanbul’un 39 ilçesinden birisi olan Arnavutköy, İstanbul’un kuzey batısında yer almaktadır. Konumu itibariyle Kuzeyinde Karadeniz, doğusunda Eyüp, batısında Çatalca, güneyinde Küçükçekmece, Esenyurt ve Başakşehir, güneydoğusunda Sultangazi ilçeleri ile sınırlanan ilçe, 46.239,5 ha yüzölçümüne sahiptir. 28° 29’ ve 28° 50’ doğu boylamları ile 41° 5’ ve 41° 24’ kuzey enlemleri arasında kalan ilçe, 06 Mart 2008 tarihinde kabul edilen 5747 sayılı “Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile Boğazköy, Bolluca, Durusu, Hadımköy, Haraççı ve Taşoluk ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak, Çatalca ve Gaziosmanpaşa’ya bağlı köyler ile birlikte ilçe belediyesi olarak belirlenmiştir.

10/7/2004 tarihli 5216 sayılı Belediye Kanunu’na göre ilk kademe belediyesi olan Arnavutköy, 5747 sayılı kanunun yürürlüğe konması ile birlikte ilçe belediyesine dönüşmüştür. 12 Kasım 2012 tarihli 6360 sayılı “On üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un kabulü ile Nakkaş ve Bahşayış mahalleleri Arnavutköy ilçesinden ayrılarak Çatalca Belediyesine bağlanmıştır. Bu değişiklik ile ilçe 38 mahalleden oluşmaktadır (Şekil 1). Mahallelerin yüzölçümleri bakımından karşılaştırıldığında en büyük mahalle Yassıören Mahallesi iken en küçük mahalle Durusu’dur (Tablo 1).

Şekil 1. Arnavutköy İlçesi Mahalleleri

1 Keleş, Ruşen (2007), Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi, Ankara, s:27.

Tablo 1. Arnavutköy İlçesi Mahalleleri ve Alansal Büyüklükleri

MAHALLE ADI	ALANI (HA)	YÜZDESİ %
Adnan Menderes	225,5	0,49
Anadolu	153,8	0,33
Arnavutköy Merkez	676,7	1,4731şmaktadır.şıklık ile ilçe de- ğişiklik ile ilçe de 38 mahalleden
Atatürk	64,2	0,14
Baklalı	1.760,1	3,84
Balaban	3.118,2	6,81
Boğazköy İstiklal	2.935,1	6,41
Bolluca	1.205,4	2,63
Boyalık	2.716,8	5,94
Çilingir	1.265,4	2,76
Deliklikaya	577,6	1,26
Dursunköy	2725	5,95
Durusu	35,5	0,07
Fatih	251,2	0,54
Hacımaşalı	2.858,5	6,25
Hadımköy	1004,1	2,19
Haraççı	868,4	1,89
Hastane	568,1	1,24
Hicret	97,2	0,21
İmrahor	3.321,5	7,26
İslambey	158,0	0,34
Karaburun	752,2	1,64
Karlıbayır	128,8	0,28
Mavigöl	155,5	0,34
Mehmet Akif Ersoy	211,3	0,46
M. Fevzi Çakmak	255,9	0,55
Mustafa Kemal Paşa	130,8	0,28
Nenehatun	123,4	0,26

Ömerli	1.080,3	2,36
Sazlıbosna	2.077,1	4,54
Taşoluk	157,0	0,34
Tayakadın	3.524	7,70
Terkos	1.553,8	3,39
Yassiören	4.109,1	8,98
Yavuz Selim	205,8	0,45
Yeniköy	3152,6	6,89
Yeşilbayır	1.419,4	3,10
Yunus Emre	107,9	0,23

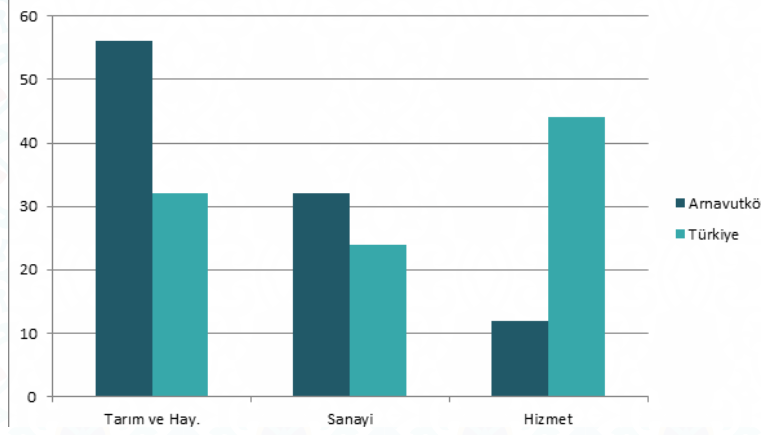
İlçenin ilk kademe belediyeden ilçe belediyesine geçiş ile birlikte, kentleşme süreci içerisinde kentin makroformu hızla bir biçimde gelişmiştir. Kentleşme ve planlama tarihinin de çoğu zaman paralel gittiği, kentleşmenin arttığı alanlarda kent planlama çalışmalarının da sıklaştığı görülür. Nüfusun artması, ekonomik faaliyet alanlarındaki dönüşüm, toplumsal değişim ve fiziki mekâna dair diğer ihtiyaçlar planlı gelişmeyi mecbur kılar. Bu etkenlerle Arnavutköy’de de yakın tarihlerde daha çok sayıda plan yapılmış, kentleşme arttıkça, plan ihtiyacı da buna paralel olarak artmıştır.

Arnavutköy, İstanbul’un çoğu ilçesi gibi önemli ölçüde kırdan göç almış bir ilçedir. Yapılan araştırmalar, Arnavutköy’ün bugünkü nüfus yapısına gelene kadar pek çok değişim sürecinden geçtiğini göstermektedir. Arnavutköy’e mübadele döneminde Yunanistan’dan gelen muhacirlerin yerleştikleri bilinir. Bununla beraber daha ileriki yıllarda gerçekleşen Bulgaristan çıkışlı göçlerde de Arnavutköy’ün yerleşim yeri olarak seçildiği araştırmalar sonucu ortaya çıkar².

Bugün de Arnavutköy’ün çok farklı illerden gelen nüfusu barındırdığı görülür. Özellikle son dönemde inşa edilen toplu konutlar, göçmenlerin tercihleri arasına Arnavutköy’ü birinci sıraya koymaktadır.

İlçedeki çalışma alanlarına bakıldığında, en yüksek oranın tarım ve hayvancılık konularında olduğu görülür. İlçenin kırsal karakterini koruyor olması ve korunması gereken doğal alanları bulundurması sektörel dağılımın bu şekilde olmasını getirir (Grafik1).

² MSGSÜ,2009. Yayınlanmamış Araştırma Raporu, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Planlama Atölyesi 4 Raporu,

Grafik 1. Arnavutköy-Türkiye İşgücünün Sektörel Dağılımı

Kaynak: Şehir Planlama Müdürlüğü, 2009. Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Raporu; TÜİK 2000.

Arnavutköy ile Türkiye'deki işgücünün sektörel dağılımına bakıldığında, Arnavutköy'de tarım ve hayvancılık sektörünün Türkiye'ye oranla önde olduğu görülür. Bununla birlikte ilçede sanayi sektörünün yoğunluğu, bu alanda çalışan işgücünün de artmasını sağlar. İlçedeki hizmet sektörünün ise oldukça düşük oranlara sahip olması, bu alanın henüz kırsal niteliklerini tam anlamıyla yitirmediğini gösterir (Tablo 2).

Tablo 2: Nüfus Çalışma Oranına Göre Dağılımı

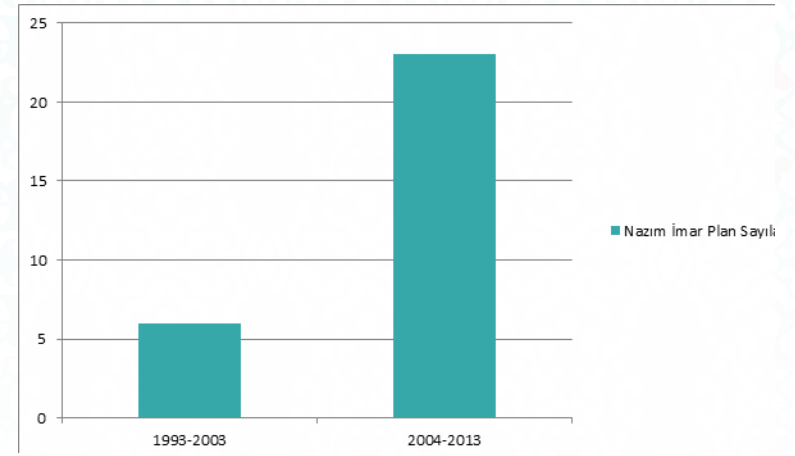
	Çalışan Nüfus	İşsiz Nüfus
Arnavutköy	44328	13490

Kaynak: TÜİK 2000

Kentleşme oranının bu bakımdan kırsal alanları oranı bakımından daha düşük olduğu görülmektedir. Bu oranın düşük olmasının bir nedeni de ilçe sınırları içinde bulunan su koruma havzalarının varlığıdır. İlçede, İstanbul'un su ihtiyacını karşılayan Terkos Gölü'nün büyük bir kısmı ve Sazlıdere Barajı yer alırken, Büyükçekmece Gölü, Küçükçekmece ve Alibeyköy barajlarının da su toplama havzaları bulunması ilçenin doğa özelliklerinin bozulmadan kalması için bir fırsat niteliği de taşımaktadır. Buna karşın, İstanbul içindeki her ilçe gibi hızlı bir kentleşme baskısı içinde bulunmaktadır.

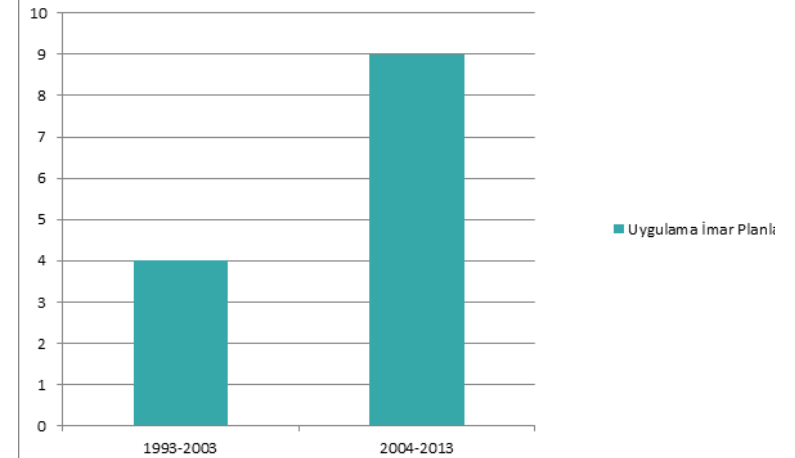
Özellikle nüfusun değişimi, ekonomik dönüşümler ve fiziksel çevredeki değişimlerle paralel olarak da planlama faaliyetlerinde artış göstermiştir. Planlı bir kentleşme sürecine giren ilçe, plan kararlarında alınan koruma kullanma dengesi kapsamında, kırsal karakteri korunarak düzenli bir kentleşme sürecine girmeyi hedeflemektedir (Grafik 2,3)

Grafik 2. Arnavutköy'e İlişkin Nazım İmar Plan Sayıları

Kaynak: İBB Şehir Planlama Müdürlüğü ile Arnavutköy Belediyesi Plan Raporlarından yararlanarak hazırlanmıştır.

Grafik 3. Arnavutköy'e İlişkin Uygulama İmar Plan Sayıları

Kaynak: İBB Şehir Planlama Müdürlüğü ile Arnavutköy Belediyesi Plan Raporlarından yararlanarak hazırlanmıştır.

Yukarıdaki grafiklerde de görüldüğü gibi, Arnavutköy ilçesinde son 10 yılda kentleşmenin artışına paralel olarak planlama faaliyetlerinin de artış gösterdiği ortaya çıkar. 1993-2003 yılında toplamda 10 adet Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planlarının yapıldığı, 2004-2013 yılları arasında ise 32 adet planın tamamlandığı, bir kısmının ise yapımlarının devam ettiği bilinir.

1. ARAZİ KULLANIMI

Doğal çevre ve insanoğlunun karşılıklı etkileşimi sonucunda, arazi örtüsü üzerinde meydana gelen sosyal ve ekonomik aktiviteler bütünü şekillendirdiği arazi kullanımı, mevcut durumu ortaya koyarken bir yandan da gelecek ile ilgili karar mekanizmalarını da yönlendirir. Planlama sürecinde önemli bir altlık teşkil eden arazi kullanım haritaları, mevcut arazi durumuna ek olarak farklı nitelikteki haritaların birleştirilmesi ile de ortaya çıkar. Bu bağlamda, İstanbul'un en büyük dördüncü ilçesi olan Arnavutköy, arazi kullanımı bakımından İstanbul'un diğer ilçelerine göre nispeten doğal karakteri bozulmamış olmasına karşın, son 20 yıl içinde arazi kullanım özellikleri hızlı bir değişim sürecine girmiştir. Yüz ölçümü 51.864,6 ha'lık bir alana yayılmasından dolayı, doğal karakteri bozulmamış orman ve su alanları, ilçenin büyük bir bölümünü kaplamaktadır.

İlçe genelindeki arazi kullanımının dağılıma bakıldığında alanın yaklaşık % 52 sini Orman alanı oluşturmaktadır. İlçe sınırları içinde yer alan Tekos gölü ve Sazlıdere barajı ise ilçenin % 2'lik kısmını kaplamakla beraber, su koruma havzaları ilçenin % 33 lik kısmını kaplamaktadır. Kırsal karakteri korunmuş durumda olan Arnavutköy ilçesinin tarım alanlarının ise yaklaşık alanın yaklaşık % 35 sini oluşturmaktadır³. İlçe genelinde olduğu gibi Arnavutköy merkez ve yakın çevresindeki arazi kullanımında da tarım alanlarının yüzdesi diğer arazi kullanım biçimlerinden daha fazla olduğu görülür. Arnavutköy merkez ve çevresi; Çilingir, Arnavutköy merkez, İmrakor, Adnan Menderes, Haratçı, Adnan Menderes, Yavuz Selim, Mehmet Akif Ersoy, M. Fevzi Çakmak, Nenehatun, İslambey, Hicret, Maviöl, Atatürk, Yunus Emre, Anadolu, Karlıbayır, Mustafa Kemal Paşa, Taşoluk Mahallelerinden oluşmaktadır.

3 İstanbul Bölgesi 3. Havalimanı ÇED Raporu, 2013

Alanın özellikle en kentleşmiş bölgesi olan merkez ve çevresindeki arazi kullanımının varlığı alanın tümüne dair ipuçlarını ortaya koymaktadır (Tablo 3). Merkez ve çevresindeki arazi kullanımı incelendiğinde Tarım alanları % 15,73lük bir kısmını oluşturmaktadır. Buna ek olarak Merkez ve çevresindeki arazi kullanım biçimlerinde en dikkat çekici olan diğer bir hususta Kırsal açık alanların fazlalığıdır. % 39,70lik bir kısmını oluşturan bu alanlar, üzerinde yapılaşma olmayan boş alanlar dışında kalan bölgelerdir⁴.

Tablo 3. Arnavutköy Merkez ve Çevresi Arazi kullanım Biçimleri

Arazi Kullanımı	Alanı (Ha)	Yüzdesi %
Birinci Konut Alanı	278,70	6,83
Kırsal Konut Alanı	230,03	5,64
Kırsal Açık Alan	1.619,73	39,70
Boş Alan	489,01	11,99
Tarım Alanı	641,97	15,73
İmalat Alanı	73,25	1,80
İnşaat Alanı	56,76	1,39
Boş Yapı	21,74	0,53
Ağaçlık Alan	39,47	0,97
Hayvancılık	18,55	0,45
Konut+Ticaret	32,79	0,80
Konut+İmalat	13,88	0,34
Ticaret Alanı	8,00	0,20
Konut+Depo	3,17	0,08
Ticaret+İmalat+Depo	1,02	0,003
Eğitim Tesisleri	28,60	0,69
Kültürel ve Sosyal Tesis Alanı	6,37	0,16
Sağlık Tesisleri	1,73	0,04
İdari Tesis Alanı	3,94	0,10
Dini Tesis Alanı	6,53	0,16
Park Alanı	2,94	0,07

4 Şehir Planlama Müdürlüğü, 2009. Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Raporu

Çocuk Oyun Alanı	1,46	0,04
Semt Spor Alanı	4,07	0,10
Mezarlık	7,08	0,17
Pasif Yeşil Alan	1,68	0,04
Otopark	0,29	0,01
Teknik Altyapı	20,14	0,49
Maden Alanı	14,44	0,35
Askeri Alan	0,18	0,004
Orman Alanı	20,62	0,51
Yollar	431,86	10,58
TOPLAM ALAN	4.080	100

Kaynak: Şehir Planlama Müdürlüğü,2009,Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Raporu

Merkez ve çevresindeki mevcut arazi kullanımı bakımından park alanı, pasif yeşil alanlar ve otopark alanları en az oranda sahiplerdir. Alandaki birincil konut alanı % 6,83 iken Kırsal konut alanı % 5,64'dür⁵. Arnavutköy ilçe geneline göre en kentleşmiş alanı olan merkez ve çevre yerleşmelerde dahi kırsal karakterdeki konut tipolojisinin varlığı, ilçenin daha çok kırsal karakterli yapılardan oluştuğunu gösterir.

Kırsal karakterini halen koruyan ilçede toplu konut üretim biçimlerinin örnekleri de görülür. İlçe genelinde altı adet toplu konut alanı bulunur. Toplu Konut İdaresi (TOKİ) ve Kiptaş'ın sorumluluğunda üretilmiş olan bu konut alanları Mehmet Akif Ersoy, Mustafa Kemal Paşa, Hadımköy ve Ömerli Mahallelerinde konumlanır (Şekil 2)(Tablo 4)

Şekil 2. Arnavutköy İlçe Sınırlarındaki Toplu Konut Alanları

⁵ Şehir Planlama Müdürlüğü,2009,Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Raporu

Tablo 4: Arnavutköy ilçesi Toplu Konut alanlarının özellikleri

Toplu Konut Alanı	Mahalle	Konut Birimi	Sosyal Donatı Alanları
TOKİ Taşoluk 1. Bölge Konutları	Mehmet Akif Ersoy	750	Lise, Spor Alanı, Cami, Şadırvan, Kütüphane, Büfe
TOKİ Taşoluk 2. Bölge Konutları	Mehmet Akif Ersoy	606	İlköğretim, Kreş, Ticaret Merkezi, Cami, Şadırvan, Kütüphane
KİPTAŞ Arnavutköy Konutları	Mustafa Kemal Paşa	768	Ticaret, Spor Alanı, Çocuk Oyun Alanı
Hadımköy Akpınar TOKİ Konutları	Hadımköy	2756	Lise, İlköğretim, Ticaret Merkezi, Cami, Çocuk Oyun Alanı
Hadımköy 1. Etap KİPTAŞ Konutları	Hadımköy	1012	İlköğretim, Çocuk Oyun Alanı, Cami, Ticaret
Hadımköy 2. Etap KİPTAŞ Konutları	Ömerli	2150	İlköğretim, Cami, Ticaret Merkezi, Çocuk Oyun Alanı

Mehmet Akif Ersoy Mahallesinde yer alan Taşoluk Konutları 1. ve 2. Bölge olmak üzere 2 etapta uygulanmıştır. 1. Bölge TOKİ Taşoluk Konutları; 750 konutun yer aldığı yerleşim biriminde ayrıca Lise, Spor Salonu, Cami, Şadırvan, dört adet büfe kütüphane ve bulunur. 2. Bölge TOKİ Taşoluk Konutları; 606 konut birimine ek olarak sosyal donatı alanı olarak; ilköğretim, kreş, ticaret merkezi ve çocuk oyun alanları yer alır⁶. TOKİ tarafından 30.11.2007 tarih ve 2910 sayılı İBB meclis kararı ile onaylanan TOKİ Taşoluk Parselleri, 1/5000 ve Nazım İmar Planı ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planı kapsamında hazırlanmış toplu konut alanıdır⁷ (Şekil 3).

Şekil 3. TOKİ Taşoluk Konutları

Mustafa Kemal Paşa Mahallesi'nde yer alan Kiptaş Arnavutköy Konutları da, 768 konut birimine ek olarak, sosyal donatı alanı olarak; ticaret merkezi, spor alanı ve çocuk oyun alanı bulunur⁸ (Bkz. Şekil). 7.07.2007 tarihli 1069 Parsel ve Çevresi 1/5000 ölçekli Tadılat Nazım İmar Planı kapsamında, 375 kişi/ha yoğunluk, Emsal'i 1,3 ve yükseklik (H) serbest olarak belirlenen toplu konut alanında plan nüfusu 2268 kişi olarak belirlenmiştir (Şekil 4).

Şekil 4. KİPTAŞ Arnavutköy Konutları

6 http://www.toki.gov.tr/programlar/ihale/c_illist.asp?x_ilkodu=34 Erişim Tarihi: 25.06.2013

7 Şehir Planlama Müdürlüğü, 2009. Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Raporu

8 http://www.kiptas.com.tr/tr/projelerimiz/devam-eden-projeler/arnavutkoy-konutlari#tab_1 Erişim Tarihi: 25.06.2013

Hadımköy mahalle sınırları içinde yer alan Hadımköy Akpınar TOKİ Konutları, 4 bölgeden oluşmaktadır. 1. Bölge içinde 392 konut, 2. Bölgede 904 konut, 3. Bölgede 696 konut, 4. Bölgede 764 konut olmak üzere toplam 2.756 konut birimi ve sosyal donatı alanları bulunur⁹ (Şekil 5).

Şekil 5. TOKİ Hadımköy Akpınar Konutları ve KİPTAŞ Hadımköy 1. Etap Konutları

Hadımköy mahallesi içinde yer alan Hadımköy 1. Etap Kiptaş konutları içinde 1012 konut birimi, ilköğretim birimi, Çocuk oyun alanı, cami ve ticaret merkezi bulunur¹⁰ (Şekil 5). Ömerli mahallesinde bulunan 2. Etap Kiptaş Konutlarında (Kiptaş Hadımköy Ömerli konutları) ise yüksek katlı 42 blok içinde 2150 konut birimi bulunur. Ayrıca ilköğretim alanı, cami, ticaret merkezi ve çocuk oyun alanı da bulunmaktadır¹¹ (Şekil 6).

Şekil 6. KİPTAŞ Hadımköy 2. Etap Konutları

2. FİZİKSEL DOKU ANALİZİ

Arnavutköy ilçe genelindeki arazi kullanım biçimlerinde ortaya çıkan kırsal karakterdeki yapı tipolojisinin baskınlığı, yoğun bir Kentleşme baskısındaki ilçenin halen kırsal karakterini koruduğunu ortaya koymaktadır. İlçe genelinde toplu konut alanları ve sanayi alanları bulunmakla beraber fiziksel doku analizi ile ilçe genelindeki yapı stoğunun nasıl bir biçimde var olduğunu ortaya koymaktadır. Fiziksel dokusunun daha iyi algılanması için; Merkez ve çevresi ayrıntılı olarak ele alınabilir. Alan içindeki fiziksel dokunun niteliği, bina kat adedi, bina cinsi ve bina kalitesi bakımından incelenerek ortaya konur.

Bu kapsamda Merkez ve çevresini oluşturan mahallelerden oluşan alanda, 20.281 adet bina bulunur. Bir ve iki katlı binaların yoğun olarak konumlandığı alanda en fazla altı katlı binalar mevcuttur. Alan içindeki binaların % 48.28 'i tek katlı yapılardan oluşmaktadır, binaların % 7'sinde bodrum kat bulunmaktadır^{12,13} (Tablo 5).

9 http://www.toki.gov.tr/programlar/ihale/c_illist.asp?x_ilkodu=34 Erişim Tarihi: 25.06.2013

10 http://www.kiptas.com.tr/tr/projelerimiz/tamamlanan-projeler/hadimkoy-konutlari#tab_1 Erişim Tarihi: 25.06.2013

11 http://www.kiptas.com.tr/tr/projelerimiz/devam-eden-projeler/hadimkoy-konutlari-2-etap#tab_1 Erişim Tarihi: 25.06.2013

12 Şehir Planlama Müdürlüğü, 2009. Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Raporu

13 Arnavutköy Belediyesi, 2010. Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/1.000 ölçekli Uygulama İmar Plan Raporu

Tablo 5: Arnavutköy Merkez ve Çevresi Bina Kat Adedi

BİNA KAT ADEDİ	BİNA SAYISI	YÜZDESİ%
1	10.082	48.28
2	5.748	27.53
3	3.785	18.13
4	1.013	4.85
5	231	1.11
6	22	0.11
TOPLAM	20.881	100

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi,2010. Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/1.000 ölçekli Uygulama İmar Plan Raporu

Arnavutköy Merkez ve Çevresi içinde bulunan binaların cinsi; betonarme, yığma, taşınabilir materyal ve ahşap malzemelerden oluşmaktadır. 2.0881 adet binanın % 70.59 'u betonarme, % 28 'si ise yığmadır. Alan içinde betonarme yapılar daha çok tüm alan içine yayılmış durumda iken, yığma yapılar daha çok eski yerleşim dokusu içinde yer alır (Tablo 6).

Tablo6: Arnavutköy Merkez ve Çevresi Bina Yapım Cinsi

BİNA YAPIM CİNSİ	BİNA SAYISI	YÜZDESİ%
Betonarme	1.4739	70.59
Yığma	5.847	28.00
Taşınabilir	123	0.59
Ahşap	12	0.06
Diğer	161	0.77
TOPLAM	2.0881	100.00

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi,2010. Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/1.000 ölçekli Uygulama İmar Plan Raporu

Alan içindeki mevcut binaların yapı kalitesi bakımından, iyi orta, kötü ve harabe olarak ayrıldığında, toplam binaların % 50. 77'sinin kötü, % 33.69 'u orta ve % 8.94 'ü iyi durumda olduğu görülür. (Tablo 7).

Tablo 7: Arnavutköy Merkez ve Çevresi Bina Durumu

BİNA DURUMU	BİNA SAYISI	YÜZDESİ%
İyi	1.867	8.94
Orta	7.034	33.69
Kötü	10.601	50.77
Harabe	217	1.04
Diğer ve İnşaat halindeki binalar	1.162	5.56
TOPLAM	2.0881	100.00

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi,2010. Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/1.000 ölçekli Uygulama İmar Plan Raporu

Alan içindeki binaların % 67.75'lik bir kısmı konut olarak kullanılması ile birlikte alan için % 15.24'lik bir oranda müstemilat bulunur. İnşaat halindeki binaların toplam binaları oranı % 7.95 iken, yalnız ticaret fonksiyonuna sahip binalar % 1.70'lik bir orana sahip bulunmaktadır. Merkez ve çevresindeki donatı alanı ise, % 1'lik bir orana sahiptir (Tablo 8).

Tablo 8: Arnavutköy Merkez ve Çevresi Bina Kullanımı

BİNA KULLANIMI	BİNA SAYISI	YÜZDESİ%
Konut	14.147	67.75
Konut+Ticaret	835	4.00
Ticaret	355	1.70
Donatı	149	0.71
Müstemilat	3.182	15.24
Boş İnşaat	1.660	7.95
İmalat	409	1.96
Diğer	144	0.69
TOPLAM	2.0881	100.00

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi,2010. Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/1.000 ölçekli Uygulama İmar Plan Raporu

3. PARK VE REKREASYON ALANLARI

Arnavutköy ilçesi sahip olduğu ekolojik özellikleri ve nispeten korunmuş, doğal güzellikleri ile İstanbul'un birçok ilçesinden daha avantajlı bir konumdadır. Ancak hızlı bir kentleşme süreci içersin de olan ilçenin sahip olduğu aktif yeşil alanlar mevcutta ve gelecekte kentlilerin rekreasyon ihtiyaçlarının karşılanması bakımından yetersiz kalmaktadır. İlçe bütünü için yapılan planlama çalışmalarında bu eksikliğin giderilmesi adına plan kararları alınmıştır.

3.1. Orman İçi Mesire Alanları

İlçe bütünü içinde 8 adet mesire alanı bulunur. Orman Bölge Müdürlüklerine bağlı Orman İşletme şeflikleri tarafından işletilen bu alanlar, mevcut durumda Arnavutköy ilçe sınırları içindeki kentliler dışında tüm İstanbul'un rekreasyon ihtiyaçlarını karşılar niteliktedir.

28578 sayılı Mesire Yerleri Yönetmeliği kapsamında mesire alanları üç tipe (A,B,C Tipi) ayrılır. Arnavutköy ilçe sınırları içersin de B ve C tipine ait mesire alanları bulunmaktadır. İlgili yönetmelikte geçen tanımla B tipi mesire alanı *"Toplumsal çeşitli dinlenme, eğlenme ve spor ihtiyaçlarını karşılamak, yurdun güzelliğine katkı*

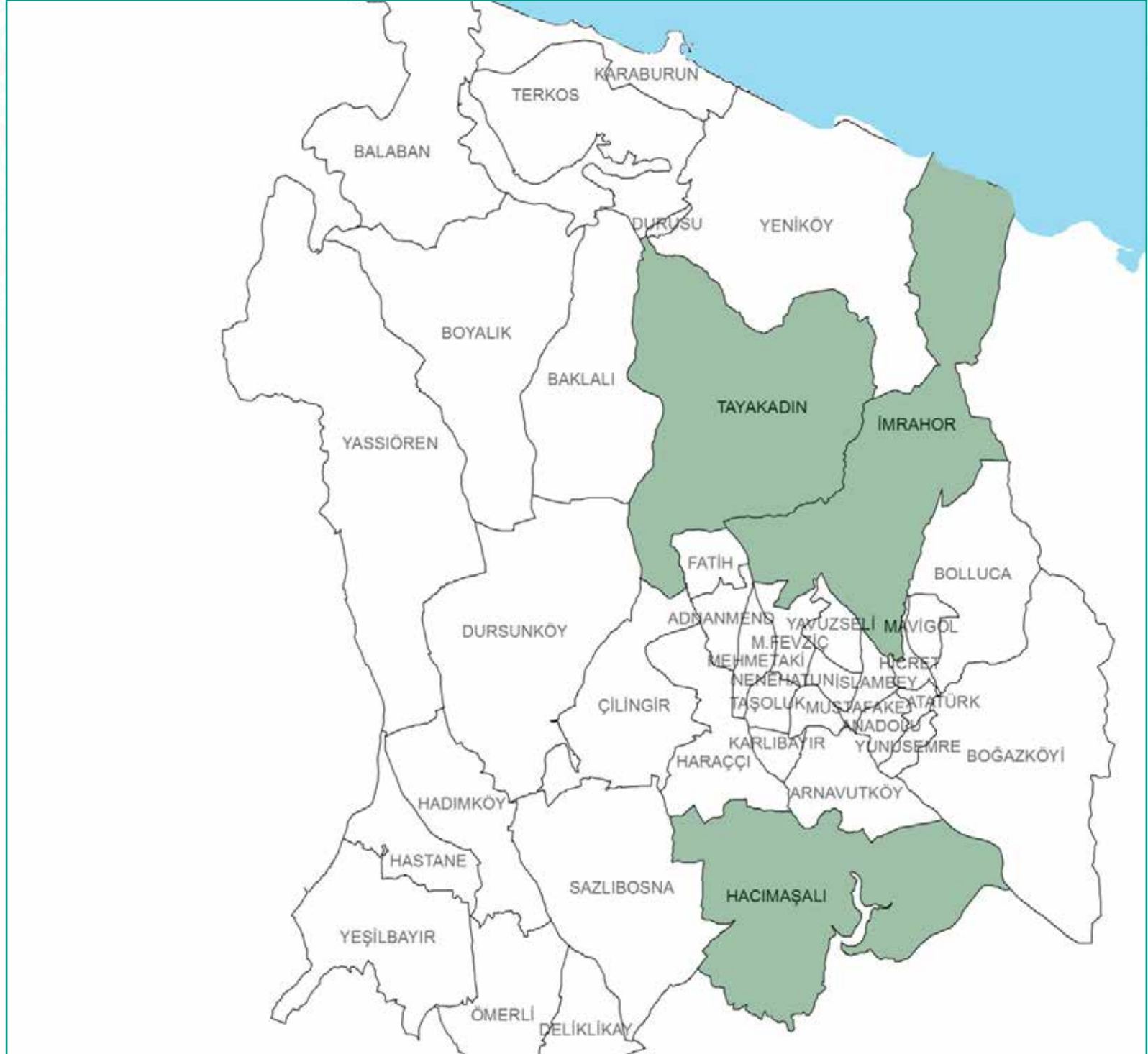
*sağlamak ve turistik hareketlere imkân vermek maksadıyla yerleşim merkezlerinin çevresinde veya rekreasyonel kaynak değerlerine ve yüksek ziyaretçi potansiyeline sahip, sadece günübirlik kullanım imkânı sağlayan kır lokantası, kır kahvesi, yöresel ürünler sergi ve satış yeri, piknik üniteleri, kameriye gibi diğer rekreasyonel yapı ve tesisleri ihtiva eden mesire yerleri"*¹⁴ olarak açıklanmaktadır. Bu kapsamda Arnavutköy ilçe sınırları içinde üç adet B tipi Mesire Alanı bulunmaktadır. Bunlar İmrahor, Tayakadın ve Şamlar mesire alanlarıdır (Tablo 9) (Şekil 7).

Tablo 9: Arnavutköy İlçe Sınırları içindeki B Tipi Mesire Alanları

MESİRE ALANI ADI	İŞLETME MÜDÜRLÜĞÜ	MAHALLE	ALAN (HA)
İmrahor	İstanbul	İmrahor	25
Tayakadın	İstanbul	Tayakadın	16
Şamlar (Hacımaşalı)	İstanbul	Hacımaşalı	335

Kaynak: IMP, 2006. İstanbul Büyükşehir Nazım İmar planı Analitik Etüdler İşi

14 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/03/20130305-9.htm> Erişim tarihi 23.06.2013

Şekil 7. B Tipi Mesire Alanlarının Bulunduğu Mahalleler

İmrahor Mesire Yeri

Bolluca ve Mavi göl mahallerine yakın bir konumda, İmrahor mahallesi sınırları içinde bulunan mesire alanı; Mesire Yerleri Yönetmeliği kapsamında B Tipi mesire alanı özelliğine sahiptir. Mesire alanı içinde İmrahor göleti bulunmaktadır. Daha çok Meşe

türlerinin hâkim olduğu alanda, gelişme çağı bakımından genç türler bulunmaktadır. İstanbul Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı olan alanın büyüklüğü, 25 hektardır (Fotoğraf 1).

Fotoğraf 1: İmrahor B Tipi Mesire Alanı

Kaynak: Gafa Ajans Fotoğraf Arşivi

Tayakadın Mesire Alanı

Tayakadın mahallesinde bulunan Tayakadın mesire alanı İstanbul Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı bulunmaktadır. B tipi mesire alan özelliğine sahip olan alan 16 hektar büyüklüğündedir. Alan içinde ibrelî ve yapraklı ağaç türleri bulunmaktadır. İbrelî ağaç türlerinden Sahil Çamı, Fıstık Çamı ve Karaçam hâkim türler iken yapraklı olarak meşe türleri alan içinde yaygın şekilde bulunmaktadır (Fotoğraf 2).

Fotoğraf 2: Tayakadın Mesire Alanı

Kaynak: Gafa Ajans Fotoğraf Arşivi

Şamlar (Hacımaşlı) Mesire Alanı

Hacımaşlı mahallesinde yer alan mesire alanı, İstanbul Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı bulunmaktadır. İbrelî türlerin hâkim olduğu alanda en sık görülen bitki türü, kızılçam ve Karaçamdır. 335 hektarlık bir alana sahip olan mesire yeri ilçe sınırında konumlanması nedeniyle Arnavutköy kadar Başakşehir'in de rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamaktadır (Fotoğraf 3).

Fotoğraf 3: Şamlı (Hacımaşlı) Mesire Alanı

Kaynak: Gafa Ajans Fotoğraf Arşivi

İlçe sınırları içinde ayrıca C tipi mesire alanları da bulunmaktadır. Mesire alanları yönetmeliğine göre; *“Toplumsal çeşitli dinlenme, eğlenme ve spor ihtiyaçlarını karşılamak, yurdun güzelliğine katkı sağlamak ve turistik hareketlere imkân vermek maksadıyla kaynak değeri ve ziyaretçi potansiyeli orta ve düşük yoğunlukta olan, günübirlik mahallî ihtiyaçları karşılamak maksadıyla, piknik üniteleri, yöresel ürünler sergi ve satış yeri, “kameriye” ve diğer “rekreasyonel” yapı ve tesisleri ihtiva eden mesire yerleri”* olarak tanımlanmıştır. Bu kapsamda Arnavutköy’de beş adet C tipi mesire alanı bulunmaktadır. Bunlar; Baklalı, Balaban, Bolluca, Taşoluk ve Tayakadın mesire alanlarıdır (Tablo 10) (Şekil 8).

Tablo 10: Arnavutköy İlçe Sınırları içindeki C Tipi Mesire Alanları

MESİRE ALANI ADI	İŞLETME MÜDÜRLÜĞÜ	MAHALLE	MEVKİ	ALAN (HA)
Baklalı	Çatalca	Baklalı	Germealtı	4,5
Balaban	Çatalca	Balaban	Değirmen Tepesi	3,95
Bolluca	İstanbul	Bolluca	Yazla	5
Taşoluk	İstanbul	İmrahor	Çardaktepe	4,70
Tayakadın	İstanbul	Tayakadın	Akaydın Çeşme	3,30

Kaynak: IMP, 2006. İstanbul Büyükşehir Nazım İmar planı Analitik Etütler İş

Şekil 8: C Tipi Mesire Alanlarının Bulunduğu Mahalleler

Baklalı Mesire Alanı

Baklalı mahallesi, Germealtı mevkiinde bulunan mesire alanı; Çatalca Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı bulunmaktadır. 4,5 hektarlık alana sahip olan mesire alanın C tipi mesire alanı özelliğindedir (Fotoğraf 4).

Fotoğraf 4: Baklalı Mesire Alanı

Kaynak: <http://www.arnavutkoy.bel.tr/icerik/34/250/baklali-mesire-yeri.aspx>

Balaban Mesire Alanı

Balaban mahalle sınırları içinde, Değirmen tepe mevkiinde bulunan mesire alanı, Terkos gölünün kenarında yer almaktadır. Meşe türlerinin yaygın olarak bulunduğu alan, Çatalca Orman İşletme Müdürlüğüne bağlıdır. 3,95 hektarlık yüzölçümüne sahip olan alan, C tipi mesire alan özelliğindedir (Fotoğraf 5).

Fotoğraf 5: Balaban Mesire Alanı

Kaynak: http://www.arnavutkoy.bel.tr/Files/assets/galleries/photos/Balaban-Mesire-Yeri/14_800.jpg

Bolluca Mesire Alanı

Bolluca Mahallesi Yazla mevkiinde yer alan mesire alanı, İstanbul Orman İşletme Müdürlüğüne bağlıdır. 5 hektarlık alana sahip olan mesire alanı, C tipi orman mesire alanıdır (Fotoğraf 6).

Fotoğraf 6: Bolluca Mesire Alanı

Kaynak: http://www.arnavutkoy.bel.tr/Files/assets/galleries/photos/Bolluca-Mesire-Yeri/IMG_0101_800.jpg

Taşoluk Mesire Alanı

İmrakor mahallesi Çardaktepe mevkiinde yer alan mesire alanı, İstanbul orman İşletme müdürlüğüne bağlıdır. 4,70 hektarlık alana sahip olan mesire alanında bitki türü olarak Karaçam ve Sahilçamı yoğun olarak bulunmaktadır (Fotoğraf 7).

Fotoğraf 7:Taşoluk Mesire Alanı

Kaynak: http://www.arnavutkoy.bel.tr/Files/assets/galleries/photos/Tasoluk-Mesire-Yeri/11_800.jpg

Tayakadın Mesire Alanı

Tayakadın mahallesinde yer alan ikinci mesire alanıdır. Akaydın mevkiinde bulunan mesire alanı C tipi mesire alan özelliğine sahiptir. İstanbul Orman İşletme müdürlüğüne bağlı olan alan 3,30 hektarlık bir yüzölçümüne sahiptir.

3.2. Kent içi Park Alanları

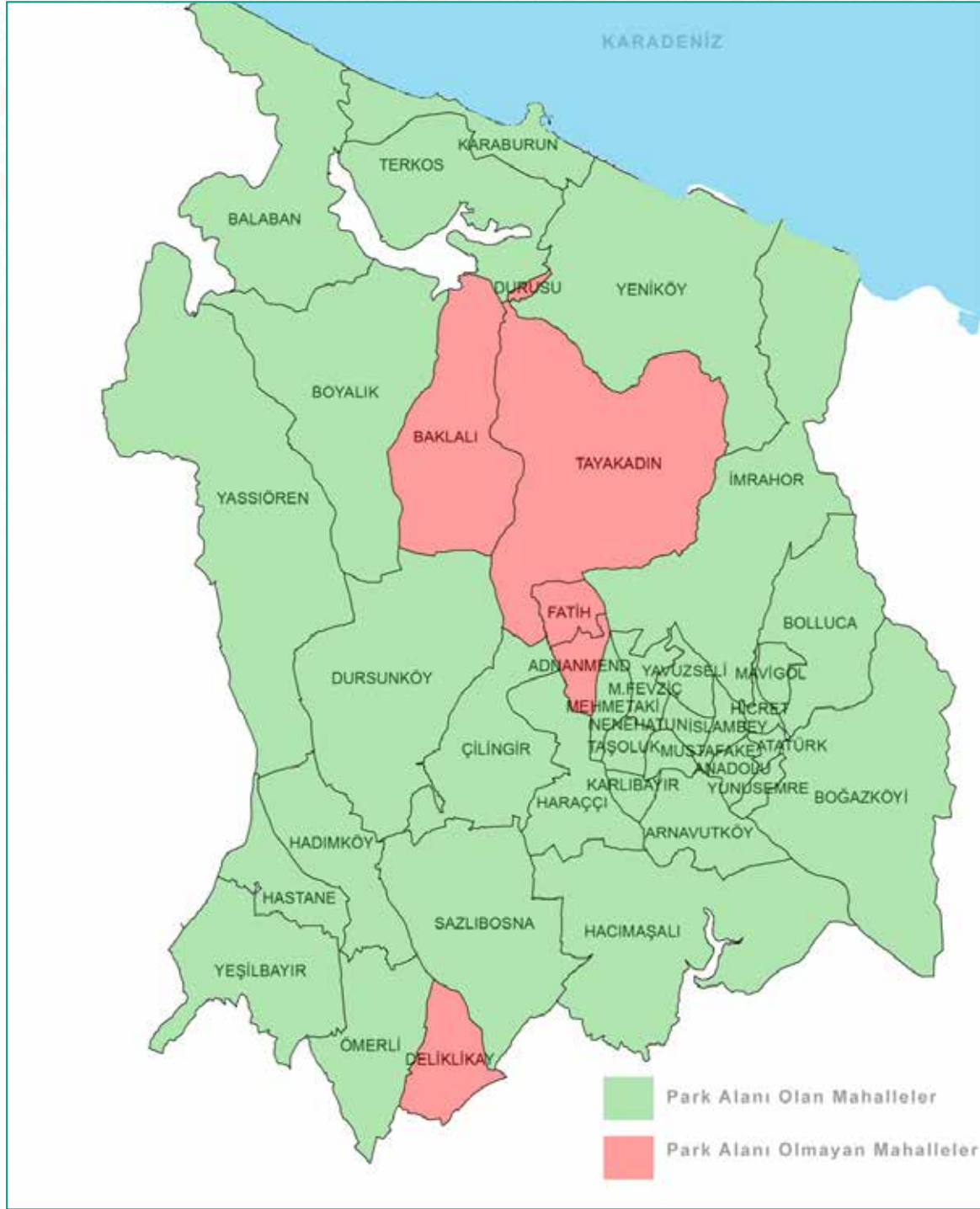
Arnavutköy ilçesin de 80 adet park alanı bulunmaktadır¹⁵. İlçe sınırları içindeki 34 mahalle içinde park alanı mevcut iken (Anadolu, Arnavutköy Merkez, Atatürk, Balaban, Boğazköy, Bolluca, Boyalık, Çilingir, Dursunköy, Hacımaşalı, Hadımköy, Haratçı, Hastane, Hicret, İmrakor, İslambey, Karaburun, Karlıbayır, Mavigöl, Mehmet Akif Ersoy, M. Fevzi Çakmak, Mustafa Kemal Paşa, Nenehatun, Ömerli, Sazlıbosna, Taşoluk, Terkos, Yassıören, Yavuz Selim, Yeniköy, Yeşilbayır, Yunus Emre), 6 mahallede (Durusu, Baklalı, Tayakadın, Fatih, Adnan Menderes ve Delikli-kaya) park alanı bulunmamaktadır (Şekil 9) (Tablo 11).

Fotoğraf 8: Cevher Dudayev Park Alanı

Kaynak: Gafa Ajans Arşivi

15 Arnavutköy Belediyesi,2013. Arnavutköy Belediyesi Kent Rehberi

Şekil 9: Arnavutköy İlçe Sınırları İçindeki Park Alanları

Tablo 11: Arnavutköy ilçe sınırlarındaki park alanları

MAHALLE	ADET	PARK ADI
Anadolu	4	Âşık Veysel Parkı
		Engelliler Parkı
		Mimoza Parkı
		Şehit Er Sebahattin Akgül Parkı
Arnavutköy Merkez	7	Ali Şendir Parkı
		Kozlar Parkı
		Atatürk Parkı
		İstiklal Parkı
		Mevlana Parkı
		Hasan Kayım Parkı
		Balkan Türkleri Parkı
Atatürk	1	Şirin Parkı
Balaban	1	Musa Ağa Parkı
Boğazköy	3	Necip Fazıl Parkı
		Fetih Parkı
		Şehit Er Tuncay Türken Parkı
Bolluca	1	Şeyh Şamil Parkı
Boyalık	1	Boyalık Parkı
Çilingir	1	Çilingir Meydan Parkı
Dursunköy	1	Dursunköy Parkı
Hacımaşalı	1	Hacımaşalı Parkı
Hadımköy	3	Barbaros Parkı
		Kazım Öztürk Parkı
		Şakayık Parkı
Haraççı	3	Akşemsettin Parkı
		Şehit Er Savaş Koyun Parkı
		Gardenya Parkı

Hastane	4	Kemal Angın Parkı
		Koca Yusuf Parkı
		Esad Gülemek Parkı
		Astsubay Ahmet Çatalbaş Parkı
Hicret	2	Hicret parkı
		Bolluca parkı
İmrahor	1	Şehit er musa tikicieri parkı
İslambey	4	Manolya Parkı
		Hanzade Parkı
		Şüheda Parkı
		Mehmet Özbahçeci Parkı
Karaburun	3	Turgut Özal Parkı
		Nevbahar Parkı
		Erguvan Parkı
Karlıbayır	3	Karlıbayır Parkı
		Gülistan Parkı
		Hasan Tahsin Parkı
Mavigöl	2	Ulubatlı hasan parkı
		23 Nisan Egemenlik Parkı
Mehmet Akif Ersoy	1	Cumhuriyet Parkı
M.Fevzi Çakmak	4	M.Fevzi Çakmak Trafik Eğitim Parkı
		Şelale Parkı
		Muhsin Yazıcıoğlu Parkı
		Akçay Parkı
Mustafa Kemal Paşa	5	Yahya Kemal Parkı
		Melisa Parkı
		Açelya Parkı
		Sıtkı Şefika Üzümlü Parkı
		Şehit Polis Bünyamin Bütün

Nenehatun	4	Şehit Polis Hüseyin Ağaydın Parkı
		Adnan Menderes Parkı
		Nenhatun Parkı
		Şehit Er Adil Yıldız Parkı
Ömerli	1	Ömerli Parkı
Sazlıbosna	1	Sazlıbosna Parkı
Taşoluk	6	Taşoluk Meydan Parkı
		Hamidiye Parkı
		Ramazan Güngör Parkı
		Yel Değirmeni Parkı
		Saray Parkı
		Mustafa Yeşil Parkı
Terkos	3	Hanımeli Parkı
		Nihat Kaya Parkı
		Terkos Parkı
Yassıören	2	Yassıören Parkı
		Gazi Mustafa Kemal Parkı
Yavuz Selim	3	Yavuz Selim Parkı
		Şehir ER İLYAS BOZKIR PARKI
		Şehit Polis İlhami Çetindere
Yeniköy	1	Yeniköy Parkı
Yeşilbayır	1	Hürriyet Parkı
Yunus Emre	2	Mehmet Akif Ersoy Parkı
		Yunus Emre Parkı

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi,2013. Arnavutköy Belediyesi Kent Rehberi

7 adet park alanı ile en fazla park alanına sahip mahallesi Arnavutköy merkez mahallesindedir. Bunu 6 parkla Taşoluk Mahallesi izlemektedir. İlçe bütünü içinde, Yeşilbayır, Yeniköy, Sazlıbosna, Ömerli, Mehmet Akif Ersoy, İmrahor, Hacımaşalı, Dursunköy, Çilingir, Boyalık, Bolluca, Balaban, ve Atatürk mahalleleri bir adet park alanına sahiptirler.

Fotoğraf 9: Hadımköy Çınar Ağaçları

Kaynak: Gafa Ajans Arşivi

4. İLÇESİNDEKİ KENT PLANLAMA

Arnavutköy ilçesinde yürürlükte olan, İstanbul 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan 1/5000 Nazım İmar Planları ve ilçe belediyesinin plan ve proje müdürlüğünce yapılmış olan 1/1000 ölçekli planlar mevcuttur.

4.1. İstanbul Çevre Düzeni Planında Arnavutköy

Öncelikli olarak 2009 t.t.'li 1/100000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni planında doğal alanların, havza alanlarının, doğa odaklı turizm alanlarının ve çevresel sürdürülebilirlik açısından kritik öneme sahip alanların yoğun olduğu bir bölge olarak öne çıkmaktadır (Şekil 10).

Şekil 10: 2009 T.T. 1/100000 Ölçekli

İstanbul Çevre Düzeni Planı Arnavutköy İlçesi

Kaynak: İBB,2009. 1/100000 ölçekli Çevre Düzeni Planı

Çevre Düzeni Planına16 bakıldığında, havza alan sınırları arasında kalan ilçede koruma odaklı kararların yoğunlaştığı görülür. İlçe Terkos, Büyükçekmece ve Sazlıdere gölleri havza sınırı arasındadır. İlçenin; kentin çeperinde bulunması, düşük yoğunluklu bir yapılaşma ve nüfusa sahip olması gibi etkenler, ilçenin doğal kaynaklarının korunabilmesine imkân vermiştir. “Tarımsal Niteliği Korunacak Alanlar” lejandı ise ilçenin doğal özellikleriyle uyumlu bir tampon mekanizma olarak öngörülmekte olup, kentsel alanın en büyük bölümünü oluşturur. Diğer yandan plana göre, ekolojik turizm alanlarının varlığı ile sanayi, ilçedeki ekonomik gelişimin öncüsüdür. Mevcut sanayinin havza

sınırlarına dayanmış olması, çevre düzeni planındaki tarım tampon mekanizmasıyla çözüldüğü de anlaşılr. ÇDP’de, gelişme alanlarının ilçenin güneyinde, Sazlıdere barajının hemen sınırında bulunduğu fark edilir. Arnavutköy kent merkezi ise, tüm bu doğal alanların ve havzaların ortasında konumlanmış olup, plan tarafından getirilen “kentsel spor ve yeşil alanlar” ile büyük yeşil alanlarla üç parçaya ayrılır.

4.2. Nazım İmar Planlarında Arnavutköy

İlçeyi ilgilendiren, 1996 yılından itibaren yapılmış olan 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planları bulunur. Planlar aşağıda sıralanmıştır (Tablo 12).

Tablo12: Arnavutköy İlçesinde Yapılan Nazım İmar ve Revizyon Nazım İmar Planları Listesi

Plan Adı	Onama
Hadımköy Yeşilbayır Bölgesi NİP1	11.02.2013
Tayakadın Köyü NİP	16.08.2012
Ömerli-Deliklikaya Bölgesi NİP	17.04.2012
Derbent Mevkii NİP	17.04.2012
Hadımköy Merkez Bölgesi NİP	17.01.2012
Hadımköy Sanayi Bölgesi NİP	22.11.2010
Arnavutköy Merkez ve Çevresi RNİP2	21.04.2010
Hacımaşlı Köyü NİP	21.04.2010
Durusu Balaban Köyü NİP	05.03.2009
Boyalık Köyü NİP	05.03.2009
Balaban Köyü NİP	05.03.2009
Boyalık Köyü NİP	05.03.2009
Baklalı Köyü NİP	05.03.2009
Taşoluk TOKİ NİP	31.12.2007
Durusu Boyalık 4 Pafta NİP	07.12.2007
Durusu İSKİ Hizmet Alanı NİP	18.10.2007
GOP Çilingir NİP	18.08.2007
Arnavutköy KIPTAŞ NİP	28.07.2007
Hadımköy NİP	17.04.2007

16 İBB,2009. 1/100000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı

Durusu Boyalık Köyü Deliyunus NİP	23.09.2005
Durusupark Revizyon NİP	23.09.2005
Bolluca Bel. Gelişme Alanları RNİP	07.11.2003
Yassiören Akpınar Çiftliği NİP	08.10.2003
Durusu 1. Ve 2. Etap NİP	22.07.2003
Bolluca Bel. Yerleşik Alanları RNİP	24.12.2001
Haraççı Türkköşe Mevkii RNİP	05.02.2001
Haraççı Karaçalılar Mevkii NİP	25.12.1996

Kaynak: İBB Şehir Planlama Müdürlüğü ile Arnavutköy Belediyesi Plan Raporlarından Derlenmiştir.

Nazım İmar Planları incelendiğinde genel anlamda birbirini destekler nitelikteki iki özelliğe vurgu yaptıkları göze çarpar: ilçenin doğal kaynaklarca zengin özel konumunun korunması ve ekolojik sürdürülebilirliğin sağlanması. Bu bağlamda tüm planlarda sürdürülebilirliğe aykırı yapılaşmanın engellenmesi ve mevcuttaki korunacak alanların rehabilite edilerek yasa-yönetmeliklere uyulması en önemli kararlar arasındadır. İkinci olarak ilçenin tarımsal niteliğinin korunması, ÇDP ile uyumlu olarak 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planlarında da tekrarlanır. Böylelikle ilçenin yapılaşmasına ve nüfus artışına bir sınır getirilmek istenir. Bunlara ek olarak NİP'larındaki ortaklaşan diğer bir nokta, yaşam kalitesinin artırılmasına yapılan vurgudur.

2010 yılı onaylı 1/5000 ölçekli Arnavutköy Merkez ve Çevresi Nazım İmar Planı'nın plan raporunda, vizyonun ekolojik sürdürülebilirliği hedeflediği, amacın ise doğal kaynakların korumasına, koruma - kullanma dengesinin sağlanmasına yönelik politikaları içerdiği görülür. Su havzalarının ve göl alanlarının bulunduğu bu ilçe için en önemli konunun ekolojik kaynakların korunması şeklinde seçilmesi bilimsel ve etik açılarından en önemli gereklilik halini almıştır. Arnavutköy ilçesiyle ilgili yapılan planlar ve oluşturulan projeler; komşu olduğu Büyükçekmece ve Terkos gölleri ile Sazlıdere baraj göllerinden oluşan doğal alanların varlığı nedeniyle, bütün olarak İstanbul metropolünün etkiler ve kentin bütününü ilgilendirir. Dolayısıyla 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı'nın ekolojik değerleri, sürdürülebilirlik ilkelerini temel amaçlar olarak belirlemesi bütün İstanbul metropolü açısından oldukça değerlidir. Planın hedeflerine bakıldığında, doğal alanlar

üzerindeki yerleşim baskısının azaltılması ile nüfusun kademeli biçimde dağıtılması en önemli bileşenler olarak ortaya konduğu görülür. Kentsel donatıların arttırılması, konut ve ulaşım konularında daha etkin müdahalelerin yapılması ile yaşam kalitesinin yükseltilmesi hedeflenerek, havza şartları nedeniyle de sanayinin desantralizasyonun gerçekleştirilmesi amaçlar. Planın hedefleri raporda aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

“ Havzada yer alan yerleşim alanları için orman alanları, tarım alanları, havza mutlak ve kısa mesafe kuşakları, dere koruma kuşakları ve askeri alanlar dışında kalan planlanacak bölgelerdeki nüfus yoğunluklarının ve emsal değerlerinin içme suyunu kirletmeyecek düzeye getirilmesi,

• Nüfusun dengeli bir biçimde dağılımını sağlayacak şekilde nüfus yoğunluklarının bir kademelenmeyle dengelenmesi,

• Orman ve tarım alanları ile dere koruma kuşaklarının doğal ve ekolojik değerlerinin korunarak, üzerlerindeki yapılaşma baskısının engellenmesi,

• Doğal kaynaklar üzerindeki yanlış ve amaç dışı kullanımların kaldırılması ve gerekli önlemlerin alınması,

• Planlama alanında havza şartları nedeniyle sanayinin ve havza koşullarına uyumsuz fonksiyonların desantralizasyonu,

• Mevcut konut alanlarındaki fiziksel / mekânsal, ekonomik ve sosyal koşulların iyileştirilmesi,

• Bölgedeki kentsel donatıların nicelik ve nitelik olarak yetersizliğinin giderilmesi, nüfusun ihtiyacı olan gerekli ve yeterli donatının sağlanması,

• Mevcut ulaşım yapısının planlama alanı bütününde oluşturulan ulaşım kademelenmesi şemasıyla uyumlu olacak şekilde düzenlenmesi ve ulaşım entegrasyonunun güçlendirilmesidir.”¹⁷

Plana ilişkin, amaç ve hedeflerle tam uyum gösteren 13 adet “planlama kriteri” belirlenmiştir. Bu kriterlerin 7 tanesinin doğal kaynakları korumayla, mevcutta koruma ilkelerine aykırı tüm mekânsal yansımaların yasa ve yönetmeliklere göre düzenlenme-

17 Şehir Planlama Müdürlüğü, 2009. Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Raporu.

Fotoğraf 10: Sazlıbosna Barajı

Kaynak: Gafa Ajans Arşivi

siyle ilgili olduğu görülür. Amaç-hedeflerle paralel, ÇDP'ye uygun olarak hazırlanan planlama kriterleri aşağıdaki gibidir.

“ Sürdürülebilirlik ilkesi kapsamında havza alanının bir bütün halinde değerlendirilmesi

• İSKİ İçme Suyu Havzaları Koruma ve Kontrol Yönetmeliği ve üst ölçekli planlarla uyumlu, havzayı ve doğal kaynakları koruyan ve fiziki-sosyal yaşam koşullarını geliştiren bir planlama yaklaşımının benimsenmesi

• 5747 sayılı yasa ile ilçe olan Arnavutköy ilçesinin bütününe de hizmet edecek bir merkez olarak planlanması,

• Yapılaşma koşullarının İSKİ Havza Yönetmeliği ve havza koşulları çerçevesinde değerlendirilerek, nüfusun barınma ihtiyacını karşılayacak, yapı yoğunluğunun artmasını engelleyecek, dengeli bir kademelenme ile dağılımını sağlayacak şekilde belirlenmesi

• İlgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüş, öneri ve taleplerinin göz önüne alınması

• Meskûn ve gelişme konut alanlarında fiziksel açıdan sağlıklı yaşam koşullarına sahip nüfusun ihtiyaçlarına yönelik her türlü yeterli ve nitelikli donatı alanlarının sağlanması

• Yapılan analiz çalışmalarıyla ortaya çıkan sonuçlara yönelik çözüm üretilmesi ve bu çözümlere yönelik mekânsal yansımalarının sağlanması

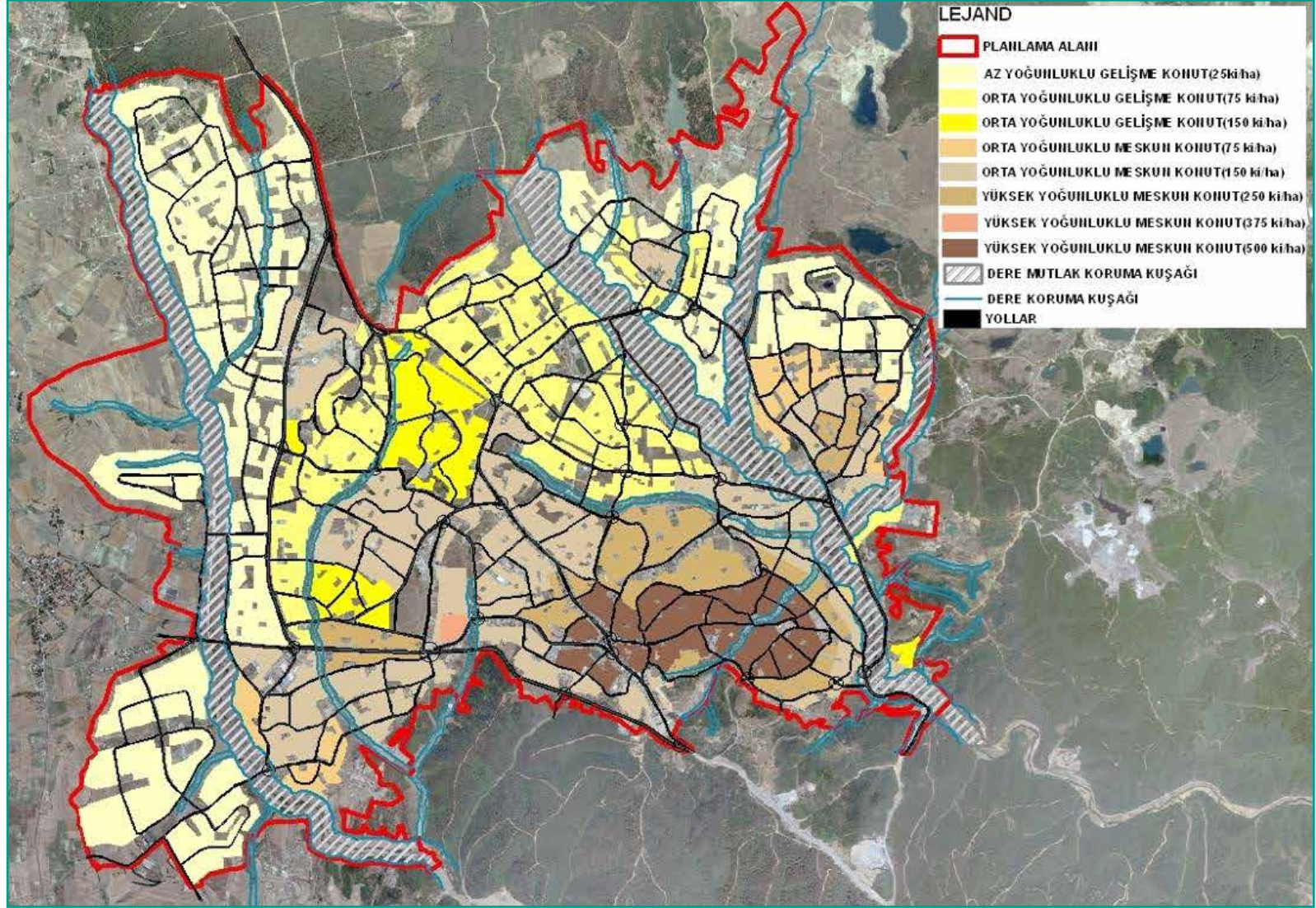
• Tarım, mera, orman ve dere mutlak koruma alanları korunarak, bu alanlar ile yerleşme arasında tampon bölgeler oluşturulmalı, yerleşme baskısı engellenmelidir.

• Dere yatakları, erozyona tabi alanlar yapılaşmaya kapatılmalı ve yeşil alan olarak planlanmalıdır.

• Planlama alanı İSKİ İçmesuyu Havza Yönetmeliği'ne aykırı fonksiyon ve yapılaşmalardan arındırılmalıdır.

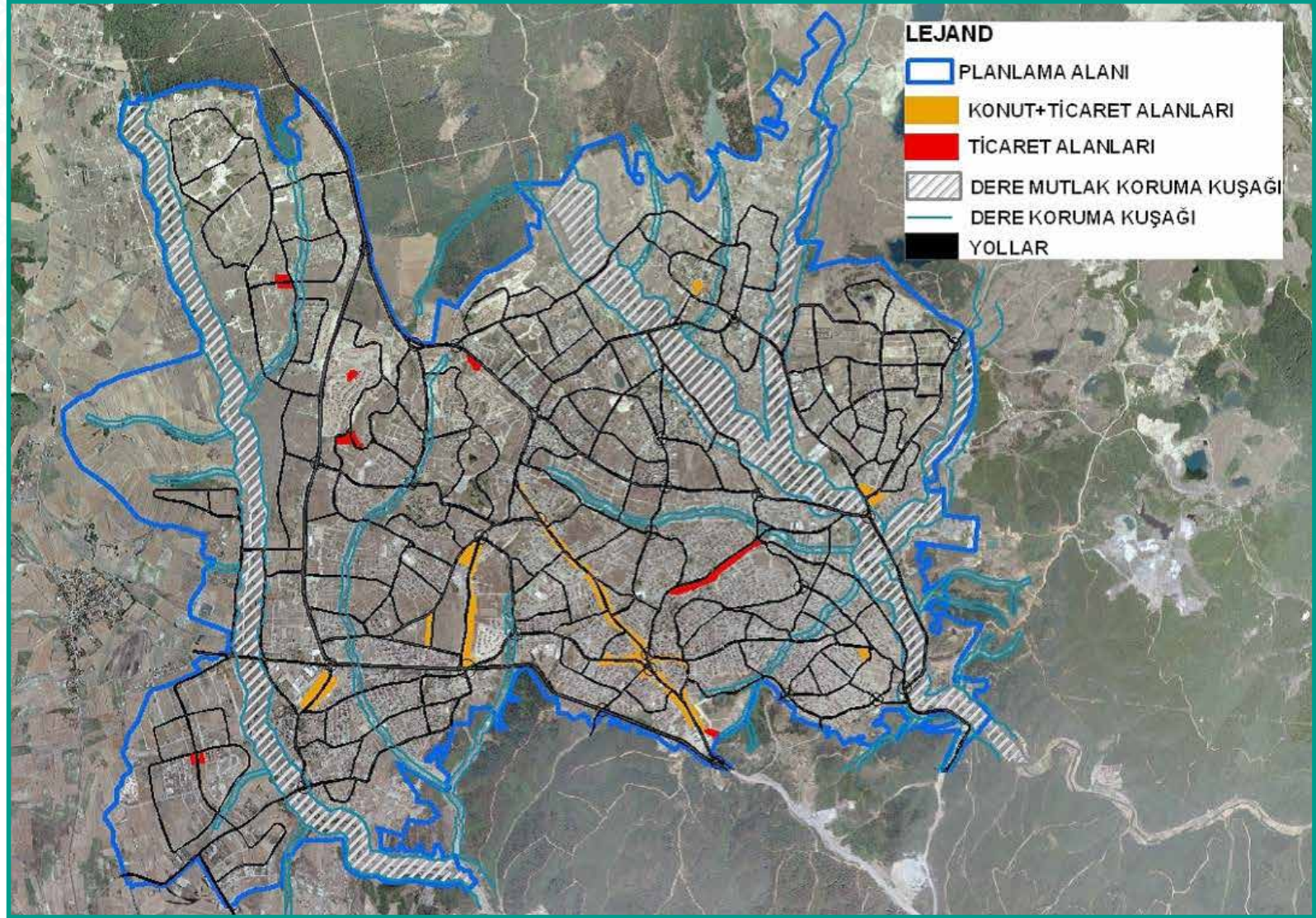
• Yerleşme içerisinde doğal kaynaklarla (orman, dere yatakları, vb.) bütünleşen yeşil alanlar planlanmalı ve yeşil koridor niteliği taşıyan bu alanların sürekliliği sağlanmalıdır.

• Meskûn ve gelişme konut alanlarında yapılacak düzenlemelerde fiziksel açıdan sağlıklı yaşam koşullarına sahip; nüfusun ihtiyaç duyacağı her türlü kentsel ve sosyal donatıyı barındıran yerleşmeler tasarlanmalıdır.

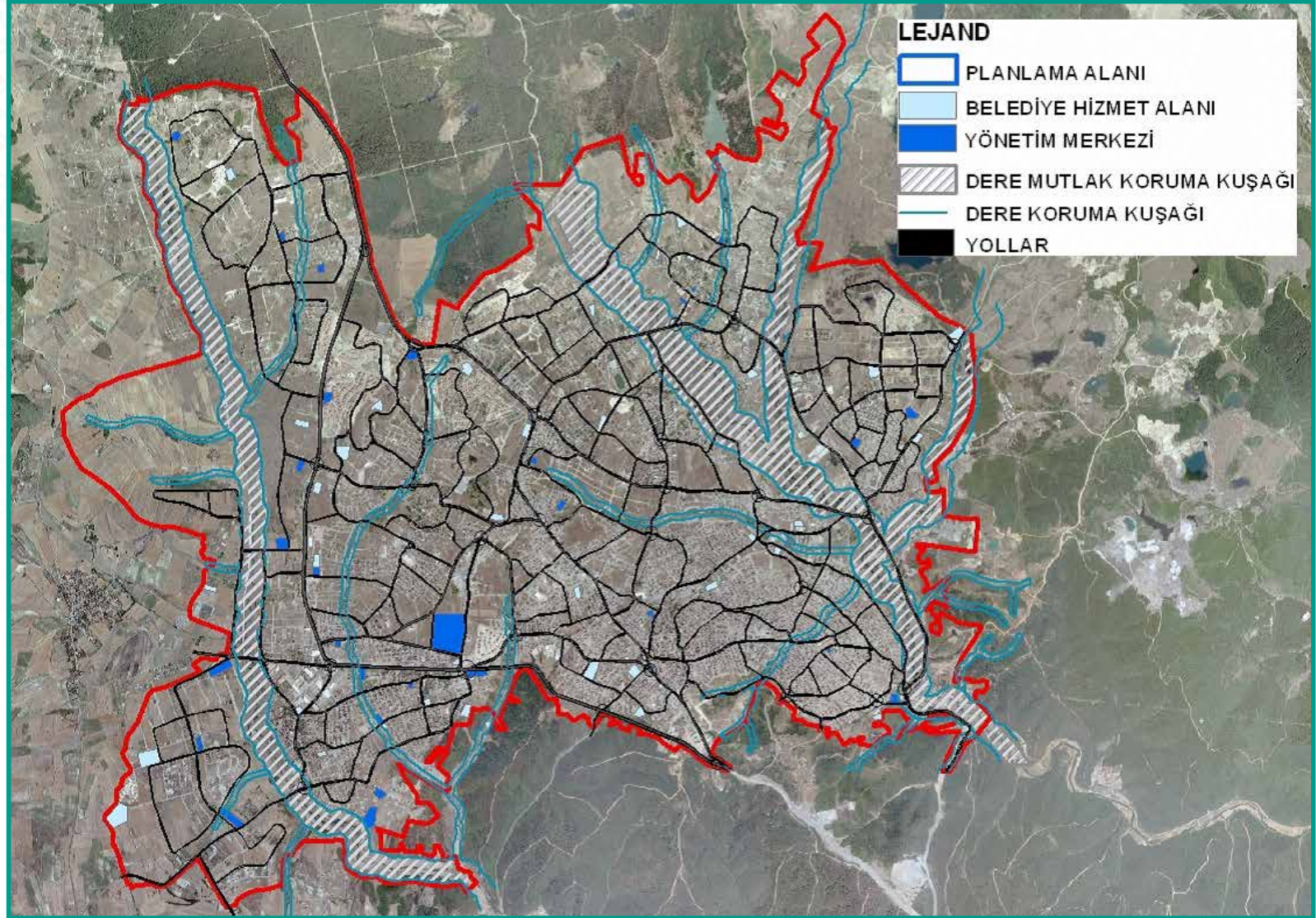
Şekil 11: Meskûn ve Gelişme Konut Alanları Yoğunluk Kademelenmesi

Kaynak: Şehir Planlama Müdürlüğü,2009.Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Raporu

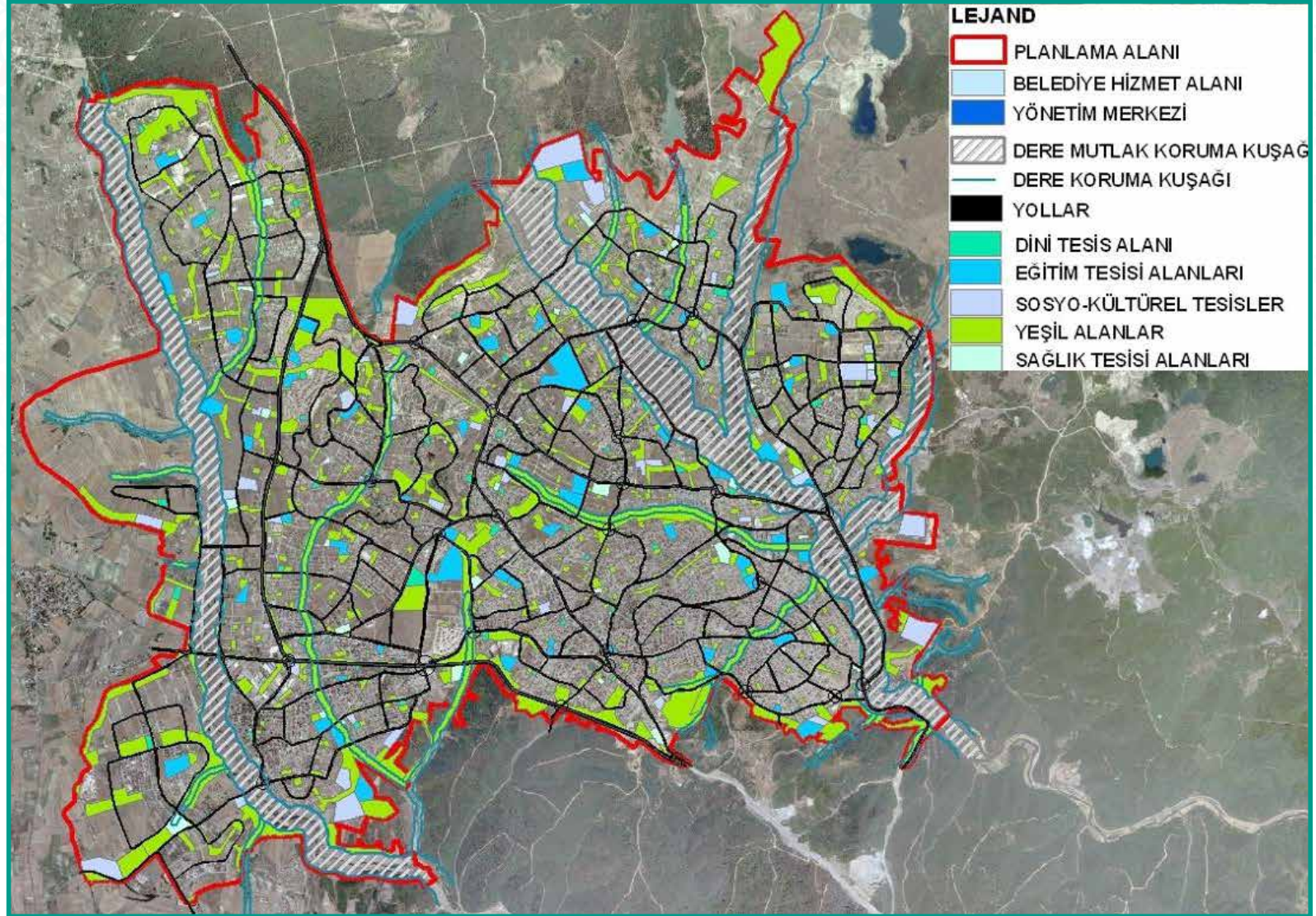
Şekil 12: Planda Öngörülen Ticaret Alanları

Kaynak: Şehir Planlama Müdürlüğü, 2009. Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Raporu.

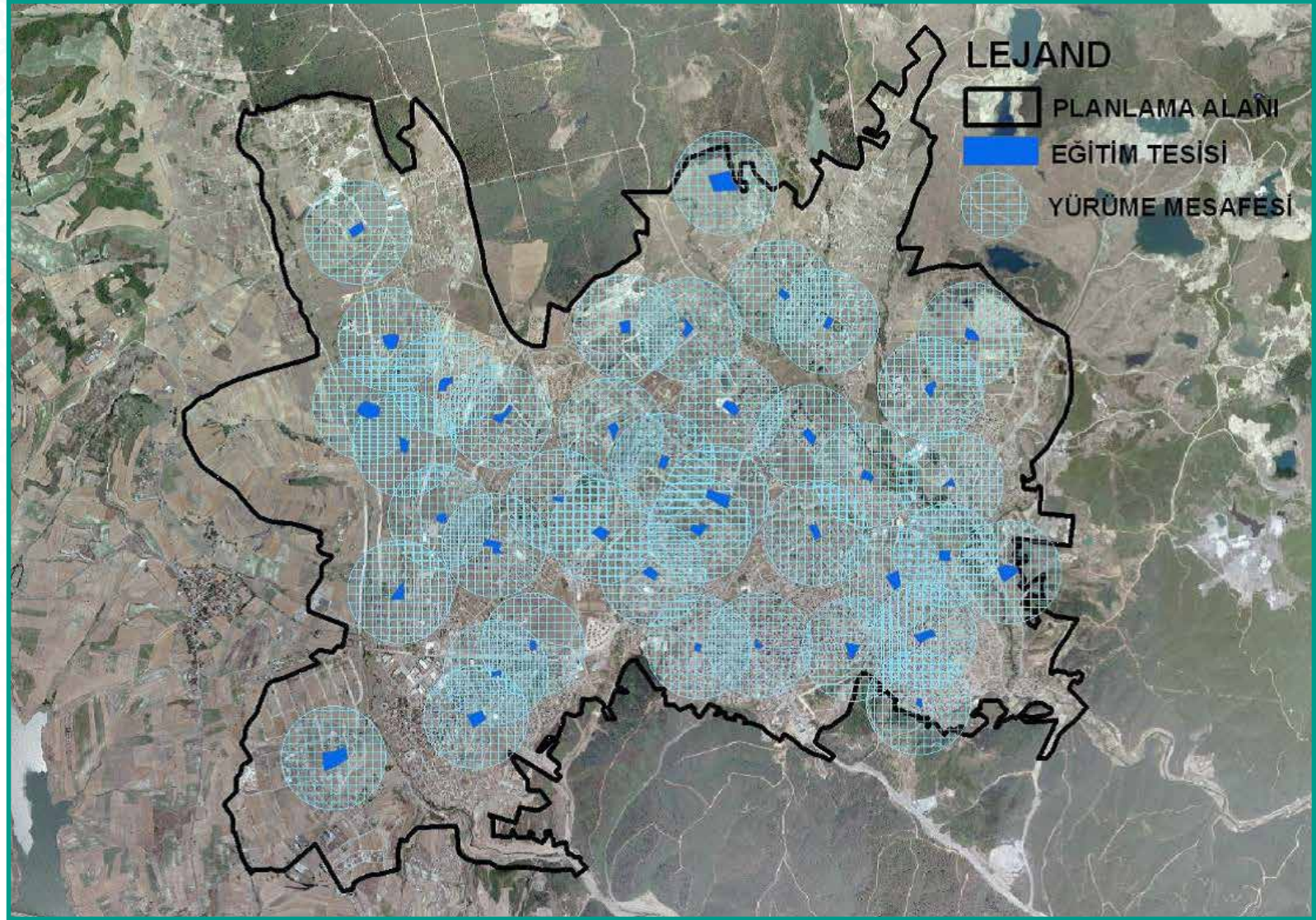
Şekil 13: Planda Öngörülen İdari Tesis Alanları

Kaynak: Şehir Planlama Müdürlüğü, 2009. Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Raporu.

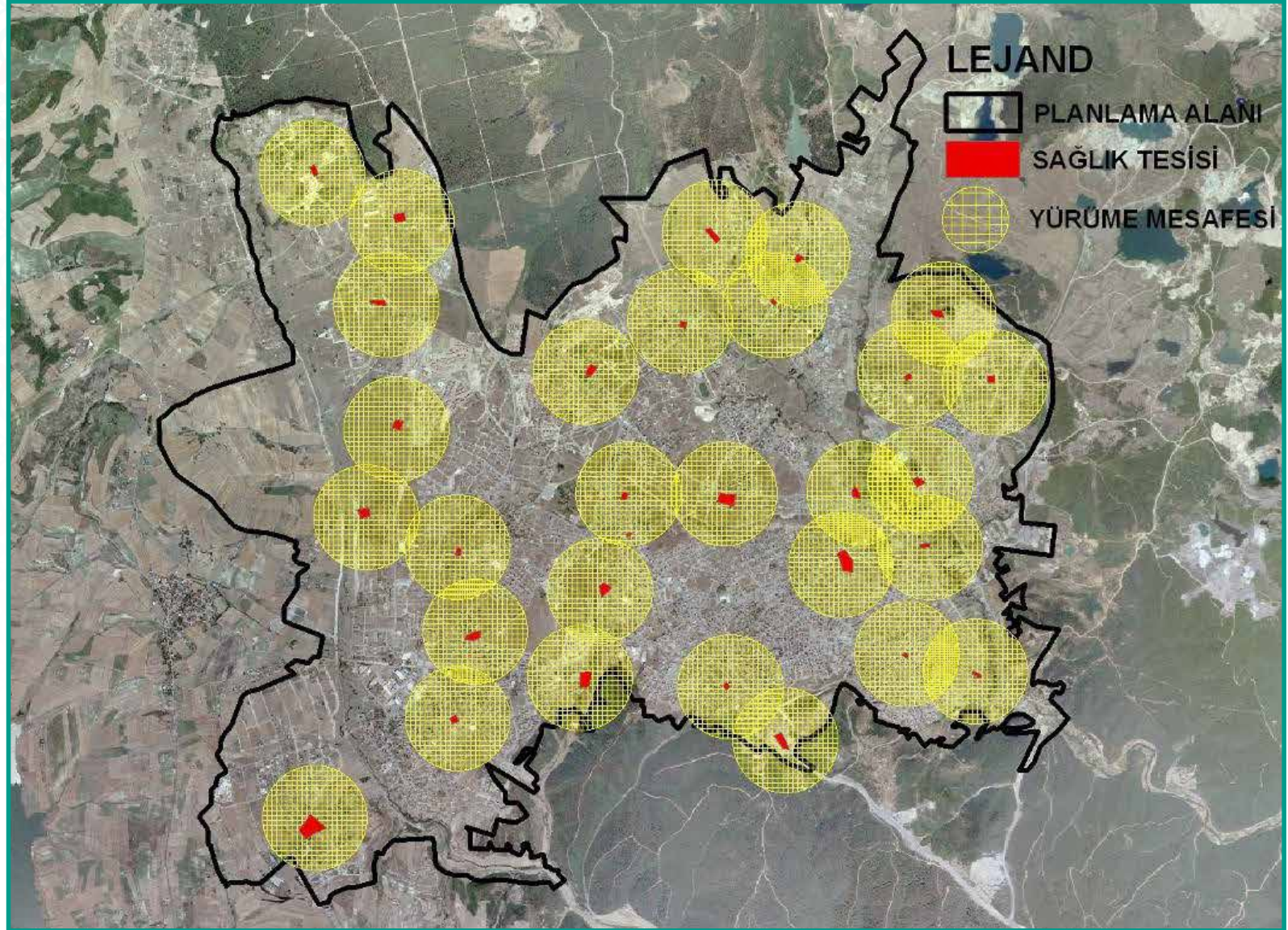
Şekil14: Planda Öngörülen Kentsel ve Sosyal Donatı Alanları

Kaynak: Şehir Planlama Müdürlüğü, 2009. Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Raporu.

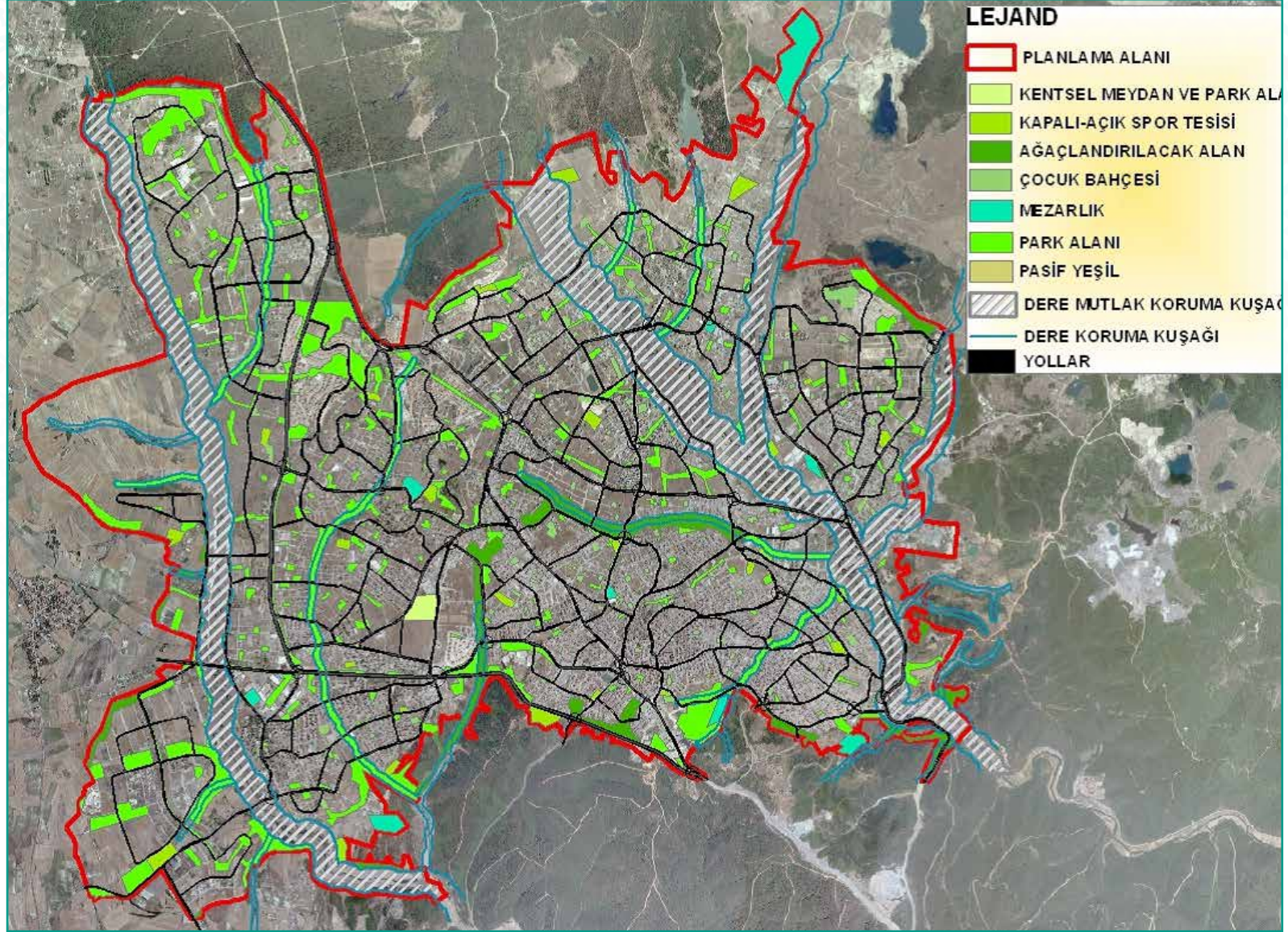
Şekil 15: Planda Öngörülen İlköğretim Alanları ve Yürüme Mesafeleri

Kaynak: Şehir Planlama Müdürlüğü, 2009. Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Raporu

Şekil 16: Planda Öngörülen Sağlık Tesis Alanları ve Yürüme Mesafeleri

Kaynak: Şehir Planlama Müdürlüğü, 2009. Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Raporu

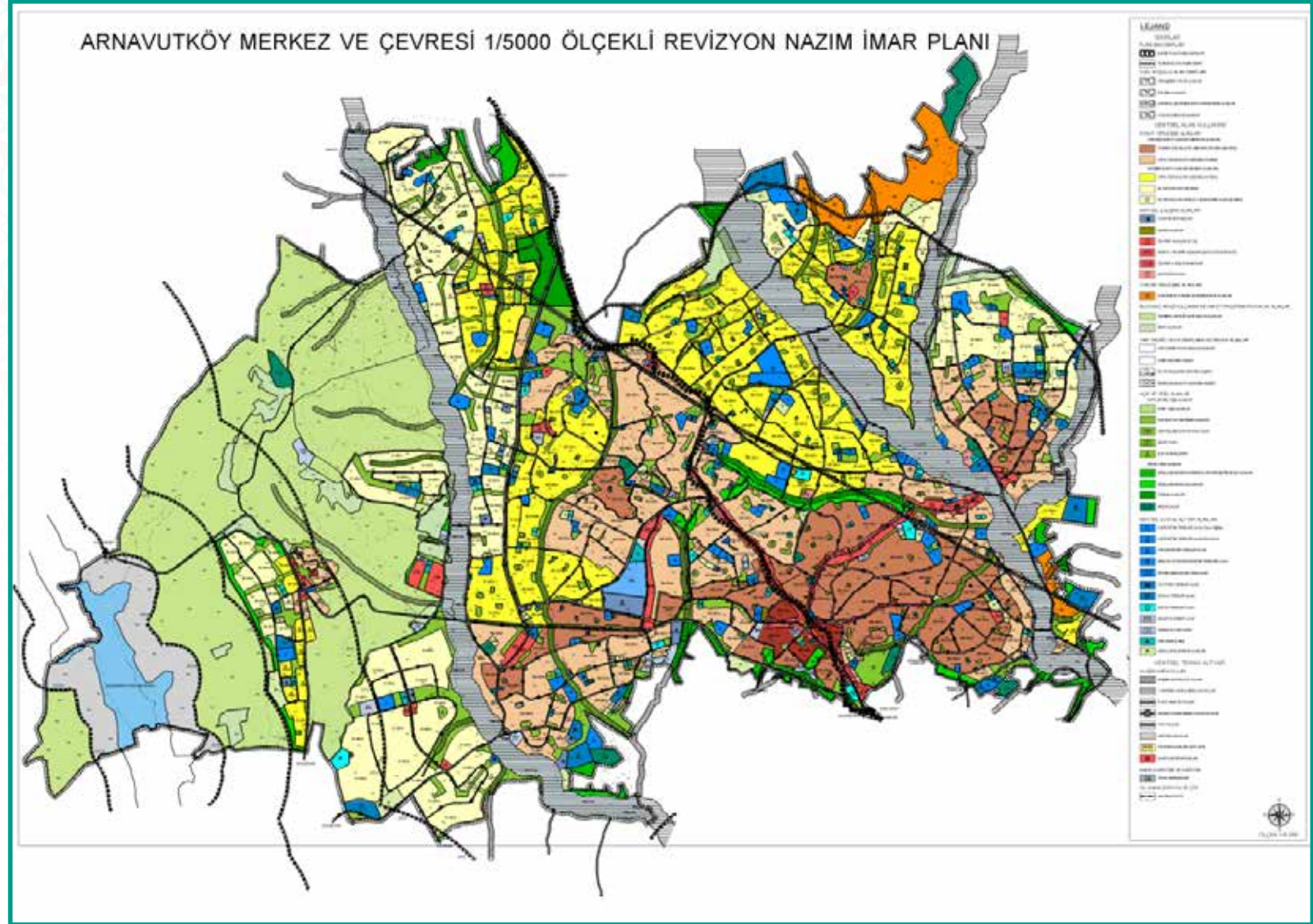

Şekil 17 Yeşil Alanlar

Kaynak: Şehir Planlama Müdürlüğü, 2009. Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Raporu.

Sonuç olarak, Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planı Arnavutköy Merkez ile etrafındaki Boğazköy, Bolluca, Taşoluk ve Haraççı yerleşmelerini kapsar. Söz konusu plan fiziki dokunun yanı sıra; ekonomik, kültürel, sosyal gereksinimleri karşılayacak politika ve stratejileri belirler, kent siste-

min çalışmasını sağlayacak ulaşım, fonksiyon kararlarını ilişkilendirir, doğal alanların yönlendirmesini sağlar. Bu yaklaşımla, yasa ve yönetmeliklerce belirlenen havza koşullarına uygunluk sağlanarak, çevre yerleşmelerin de birbiriyle ilişkisinin gözetildiği görülür (Şekil 18).

Şekil 18: 2010 tarihli ve 1/5000 ölçekli RNİP

Kaynak: Şehir Planlama Müdürlüğü, 2009. Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Raporu

4.3. Uygulama İmar Planlarında Arnavutköy

1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planları ise kısaca dört tematik başlık altında toparlanabilir: Sanayi alanlarına ilişkin planlar, merkez

ve çevre alanlarına ilişkin planlar, çeper mahalleler ile kırsal nitelikli alanların planları. İlçedeki Uygulama İmar Planları tarihe göre aşağıda listelenmiştir (Tablo 13).

Tablo13: Arnavutköy ilçesi 1/1000 Uygulama İmar Planları

PLAN ADI	ONAMA
Balaban Köyü UİP	01.02.2013
Boyalık Köyü 1/1000 ölçekli UİP	10.09.2012
Hadımköy Merkez Bölgesi I. Etap UİP	28.05.2012
Durusupark Deliyunus Çiftliği Mevkii UİP	25.11.2011
Hadımköy Sanayi Bölgesi II. Etap UİP	08.05.2011
Hadımköy Sanayi Bölgesi I. Etap UİP	14.03.2011
Arnavutköy Merkez ve Çevresi UİP	14.06.2010
Taşoluk TOKİ UİP	31.12.2007
Hadımköy UİP	17.04.2007
Bolluca Bel. Gelişme Alanları UİP	07.11.2003
Durusu 1. Ve 2. Etap UİP	22.07.2003
Bolluca Bel. Yerleşik Alanları UİP	24.12.2001
Karaburun UİP	18.01.1996

Arnavutköy merkez ve çevresine yönelik olarak 2010 yılının Nisan ayında yapılan 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı'ndan hemen 2 ay sonra, Haziran ayında 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planları hazırlanmıştır.

Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı'nın sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde havza şartlarına uygun bir planlama yaklaşımıyla ele alındığı görülür. Aynı zamanda plan raporunda, yaşam kalitesinin yükseltilmesi, kentsel fiziki mekânın iyileştirilmesi konuları birincil hedeflerdir. Planın temelde 5 hedefi bulunmaktadır:

“HEDEF1: Doğal çevreye uyumlu, doğal ve yapay eşikleri dikkate alan kent makroformunun oluşturulması

HEDEF2: Kentin ekolojik ortamıyla sürdürülebilirlik ilişkilerinin korunması ve geliştirilmesi

HEDEF3: Afetlere Karşı Duyarlı Kentsel Gelişmeyi Sağlamak

HEDEF4: Ulaşım Kararlarını Plan Kararları ile Uyumlu Olarak Geliştirmek

HEDEF5:Yerleşim Alanlarında Mekânsal Kaliteyi Yükseltmek”¹⁹

Hedeflerin yanı sıra, planda insan odaklı olan iki temel ilke belirlenmiştir: Kentsel Gelişmeyi Sürdürülebilir Çevre İlkelerine Göre Yönlendirmek ve Yaşam kalitesini yükseltmek.

Planlamaya konu olan bütün kentsel alanı gösteren şemalar ile 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı'nın paralel olduğu açıktır. Bunun yanı sıra, 1/1000 ölçekli UİP'da, ulaşım, konut, ticaret alanlarında ayrıntılı saptamalar yapılmış, çeşitlilik genel şema anlamında da artırılmıştır. Planda, çeşitli yoğunluklardaki alanlar için maksimum kat adetleri ile emsaller belirlenmiş, bütüncül ancak her ayrıcalıklı bölgenin özelliklerine uygun bir plan ortaya çıkarılmıştır.

Sonuç olarak Arnavutköy, İstanbul içerisinde planlama sürecinin en kapsamlı olarak ele alındığı belediyelerden biridir. İlçede, plan hiyerarşisini bozmadan, çevresel sürdürülebilirlik ilkeleri dâhilinde geliştirilen planlarla kentin sağlıklı biçimde gelişmesi sağlanır. Böylelikle, metropoliten ölçekteki meselelerle ilişkili su havzalarının korunmasından, kent içi ulaşım ve bisiklet yollarının tasarım kriterlerine, tarım alanlarından en küçük parseldeki imar koşullarına kadar tüm ayrıntılar göz önünde bulundurularak planlar hazırlanmaya devam edilmektedir.

¹⁹ Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı Raporu, Gülnur KADAY-İFÇİ, Ahmet TEMEL, 2010

Kaynaklar:

- Arnavutköy Belediyesi 2010. Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/1.000 ölçekli Uygulama İmar Plan Raporu
- Arnavutköy Belediyesi,2013. Arnavutköy Belediyesi Kent Rehberi
- İBB, 2009. 1/100000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı
- İstanbul Bölgesi 3. Havalimanı ÇED Raporu, 2013
- İMP, 2006. İstanbul Büyükşehir Nazım İmar planı Analitik Etüdler İş
- MSGSU,2009. Yayınlanmamış Araştırma Raporu, MSGSÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Planlama Atölyesi 4
- Keleş, Ruşen,2007. Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi, Ankara, s:27.
- Şehir Planlama Müdürlüğü,2009.Arnavutköy Merkez ve Çevresi 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Raporu
- http://www.arnavutkoy.bel.tr/Files/assets/galleries/photos/Tasoluk-Mesire-Yeri/11_800.jpg
- http://www.arnavutkoy.bel.tr/Files/assets/galleries/photos/Bolluca-Mesire-Yeri/IMG_0101_800.jpg
- http://www.arnavutkoy.bel.tr/Files/assets/galleries/photos/Balaban-Mesire-Yeri/14_800.jpg
- <http://www.arnavutkoy.bel.tr/icerik/34/250/baklali-mesire-yeri.aspx>
- http://www.arnavutkoy.bel.tr/Files/assets/galleries/photos/Hac%C4%B1masl%C4%B1-Mesire-Yeri/IMG_0004_800.jpg
- http://www.arnavutkoy.bel.tr/Files/assets/galleries/photos/Tayakad%C4%B1n-Mesire-Teri1/14_800.jpg
- [http://www.arnavutkoy.bel.tr/Files/assets/galleries/photos/%C4%B0mrahor-Mesire-Yeri/%C4%B0mrahor%20Mesire%20Yeri%20\(19\)_800.jpg](http://www.arnavutkoy.bel.tr/Files/assets/galleries/photos/%C4%B0mrahor-Mesire-Yeri/%C4%B0mrahor%20Mesire%20Yeri%20(19)_800.jpg)
- <http://www.ibb.gov.tr/tr-tr/pages/haber.aspx?new-sid=15773#.UcwOSvnlZn8> Erişim tarihi: 25.06.2013
- http://www.kiptas.com.tr/tr/projelerimiz/tamamlanan-projeler/hadimkoy-konutlari#tab_1 Erişim Tarihi: 25.06.2013
- http://www.kiptas.com.tr/tr/projelerimiz/devam-eden-projeler/hadimkoy-konutlari-2-etap#tab_1 Erişim Tarihi: 25.06.2013
- http://www.kiptas.com.tr/tr/projelerimiz/devam-eden-projeler/arnavutkoy-konutlari#tab_1 Erişim Tarihi: 25.06.2013
- <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/03/20130305-9.htm> Erişim tarihi 23.06.2013
- http://www.toki.gov.tr/programlar/ihale/c_illist.asp?x_ilkodu=34 Erişim Tarihi: 25.06.2013
- http://www.toki.gov.tr/programlar/ihale/c_illist.asp?x_ilkodu=34 Erişim Tarihi: 25.06.2013

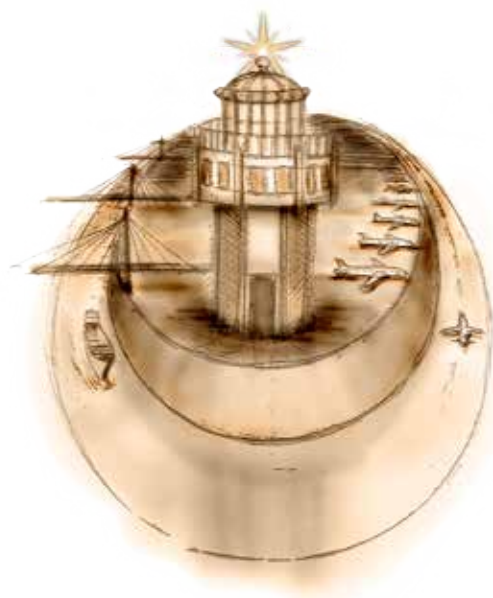
Son Notlar

- 1 NİP: 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı
- 2 RNİP: 1/5000 ölçekli Revizyon Nazım İmar Planı

Fotoğraf 11: Hadımköy Anıt Ağaçlar

Kaynak: Gafa Ajans Arşivi

Arnavutköy, demografik özellikleri bakımından çeşitli ve
değişken bir yapıya sahiptir.

4. BÖLÜM

Demografi

Cumhuriyet Döneminde
ARNAVUTKÖY

NÜFUS VE SOSYAL YAŞAM

Yerleşim tarihi 1000 yıl kadar gerilere götürülen bölgenin kayıtlarda Arnavutköy adıyla anılmasına 19.yüzyılın ortalarından itibaren rastlanılmaktadır. Bölgeye yerleşen Arnavut asıllı bir kişiden hareketle bu ismi aldığı söylenen bölge, Osmanlı döneminde daha ziyade Rum asıllı tebaanın yoğunluklu olarak yaşam sürdürdüğü bir alan olarak dikkat çekmiştir. Dönemin Arnavut köyünde yaklaşık olarak 180 haneden oluşan Rum asıllı köylülerin ikamet ettiği bilinmektedir. Ancak Cumhuriyet'in kurulmasıyla beraber, Türkiye ile Yunanistan arasında gerçekleşen nüfus mübadelesi sonucunda bu durum değişmiş; 1923 yılında Yunanistan'ın Drama bölgesinden getirilen Türkler Arnavutköy ve civarına yerleştirilmişlerdir. Türkler, bu bölgeye yerleşim esnasında Rum köylüleri ile 2 ay beraber yaşamışlar; daha sonra Rum köylüler anlaşma gereği Yunanistan'a göç etmişlerdir¹. 1939 yılına kadar düzgün bir yolu olmaması nedeniyle İstanbul'la olan bağı zayıf olan bölgenin "Eski Edirne Asfaltı" olarak isimlendirilen yolun yapılmasıyla birlikte cazibesi artmış, bölgede yaşayan insan sayısı her geçen gün katlanarak çoğalmıştır.

50'li yıllara kadar Yunanistan ve Bulgaristan'dan mübadele sonucunda gelen Türk muhacir ailelerin yerleştiği bölge, görece homojen bir kültür yapısına sahip gözükmemektedir. Fakat 50'lerden itibaren yoğunlaşan kentleşme hareketlerine bağlı olarak Anadolu'nun değişik şehirlerinden gelen yeni demografik unsurları da içine alan bölge farklı yerel kültürlerin iç içe geçtiği, heterojen ve zengin bir nüfus birikimine ev sahipliği yapmaya başlamıştır. Demografik yapıdaki büyüme ve çeşitlenme, bölgenin 1987 yılında belde statüsü kazanmasıyla birlikte daha da belirginleşmiş; beledi hizmetlerin artması bölgeye olan talebi yoğunlaştırmıştır.

Fotoğraf 1: Kalabalık / İnsan Topluluğu

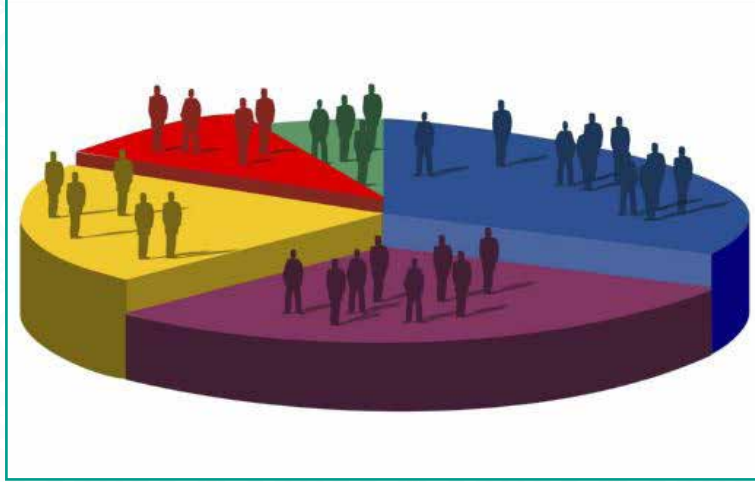
Kaynak: http://www.loadtr.com/463125-kalabalik%C4%B1k-insan_toplulu%C4%9Fu.htm Erişim: 04.07.2013.

Öte yandan sahip olduğu doğal güzellikler nedeniyle tercih edilen bir sayfiye yer olması bölgenin yazlıkçıların çoğunlukla tercih ettiği bir yer olmasını sağlamıştır. Böylece nüfus katlanarak büyümüş, nihayetinde bölge, 06 Mart 2008 yılında çıkarılan 5747 Sayılı "Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun" ile ilçe statüsünü elde etmiştir. 32 mahalle ve 8 köyden oluşan günümüz Arnavutköy'ü demografik özellikleri bakımından çeşitli ve değişken bir yapıya sahiptir.

1. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER:

Demografik özellikler başlığı altında, ilçe nüfusunun büyüklüğü ve artış hızı hakkında yıllara göre genel değerlendirmeler yapıp, arkasından yaş, medeni durum, cinsiyet, eğitim ve nüfusa kayıtlı olunan iller bağlamında detaylı bilgilere yer verilecektir. İlk olarak ilçe nüfusunun yıllara göre artışına bakacak olursak aşağıda yer alan tablo 1'de olduğu gibi bir dağılımla karşılaşılacaktır.

1 http://tr.wikipedia.org/wiki/Arnavutk%C3%B6y,_%C4%B0stanbul, Erişim: 24.06.2013.

Şekil 1: Nüfus Dağılımı

Kaynak: <http://endlessabroad.com.tr/wp-content/uploads/2011/07/demografi.jpg> Erişim: 09.06.2013.

1.1. NÜFUSUN YILLARA GÖRE GENEL DAĞILIMI:

Arnavutköy'e ait verileri İstanbul'daki diğer ilçelerin nüfuslarıyla kıyasladığımız vakit Arnavutköy'ün nüfus büyüklüğü bakımından 39 ilçe arasında 31. sırada yer aldığı görülmektedir. Bunun yanında ilçenin yüz ölçüm bakımından da oldukça geniş bir alana sahip olması, km²'ye düşen kişi sayısının da düşük olmasına neden olmaktadır. Bu durum Arnavutköy'ü, nüfus yoğunluğu bakımından oldukça sıkıntılı bir süreç yaşayan İstanbul'da müstesna bir yere taşımaktadır.

Tablo 1: Arnavutköy Nüfusunun Yıllara Göre Artışı

Yıllara Göre Nüfus Artışı		
Yıllar	Toplam Nüfus	%
2008	163.510	-
2009	175.871	7,56%
2010	188.011	6,90%
2011	198.230	5,44%
2012	206.299	4,07%

Kaynak: <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>, Erişim: 15.04.2013.

Arnavutköy'ün nüfus artışı ile ilgili değerlendirmelerde bulunma- yı bölgenin ilçe statüsünü kazandığı tarih olan 2008 yılıyla başlatmak daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Zira bu tarihlerden önceki rakam- lar sağlıklı bir şekilde elimizde bulunmamaktadır. Öte yandan 2008 yılı öncesinde adrese dayalı nüfus kayıt sistemi olmadığından eldeki verilerin çoğu da gerçeği yansıtmamaktadır. Bu nedenle ilçe nüfusu 2008 yılından itibaren bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

Bu yaklaşıma göre Arnavutköy'ün ilçe olduğu tarih olan 2008'deki nüfusunun 163.510 olduğu görülmektedir. İlerleyen yıl- lardaki nüfus ise kayda değer biçimde büyümüştür. Söz gelimi ilçe nüfusu, 2009 yılında bir önceki yıla oranla 12361 kişi artarak % 7,56 oranında büyürken, takip eden yıllarda bu seyir daha düşük olmakla beraber İstanbul'un genel nüfus artışından kat be kat fazla gerçekleşmiştir. Öyle ki TÜİK verileri ışığında ilçenin nüfus artışı 2010 yılında bir önceki yıla göre 12140 kişi ile % 6,9 oranında; 2011 yılında 10219 kişi ile % 5,44 oranında; 2012'de ise 8069 kişi artarak % 4,07 oranında gerçekleşmiştir². Oranlarda son yıllarda görülen düşüslere rağmen ilçe nüfusunun gerçekte, hızla büyüdüğü orta- dır. Büyüme ise iç dinamiklerden ziyade göç yoluyla gelen unsurlar nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Başka bir şekilde ifade edecek olur- sak bölge nüfusu, İstanbul'un diğer ilçelerinden ve Anadolu'nun farklı şehirlerinden göç almayı sürdürmektedir. Hatta ilçenin say- fıye alanlarının (yazlık konutlar) çokluğu göz önünde tutulursa gerçek nüfusun –özellikle yaz aylarında- daha fazla olduğu iddia edilebilir. Bölge ile ilgili son gelişmeler³ dikkate alındığında takip eden yıllarda nüfusun çok daha da artacağı ortadadır.

Arnavutköy nüfusunun yıllara göre artışını ve genel olarak bu ar- tışın nedenlerini yukarıdaki gibi ortaya koyduktan sonra söz konusu nüfusun cinsiyete ve yaşam alanlarına göre nasıl bir dağılım içeri- sinde olduğunu da incelemekte yarar vardır. Zira sosyal yapıyı anla- mak ve sosyal yaşamı çözümlemek bir bakıma nüfusun cinsiyet ve kır-kent dağılımının nasıl olduğunu bilmekten geçmektedir. Aşağıda görülen tablo 2'de bu durum ortaya konulmaya çalışılmıştır.

² İstanbul'un genel nüfusu bir önceki yıla oranla 2009 yılında % 1,78 oranında; 2010 yılında % 2,64 oranında; 2011 yılında % 1,72 oranında; 2012 yılında ise % 2,76 oranında gerçekleşmiştir. (2012 TÜİK verileri- Erişim: 04.05.2013)

³ Kanal İstanbul Projesi, 3. Havalimanı Projesi ve 3. Boğaz Köprüsü'nün uzantısı olan bağlantı yollarının bölgeden geçecek olması gibi.

Tablo 2: Arnavutköy Nüfusunun Cinsiyete ve Yaşam Alanlarına Göre Yıllık Dağılımı

Yıllar	İlçe Merkezi					Köyler					Toplam				
	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	Erkek	%	Kadın	%	Toplam
2008	80.743	52	75.590	48	156.333	3.696	51	3.481	49	7.177	84.439	52	79.071	48	163.510
2009	86.741	52	81.380	48	168.121	3.969	51	3.781	49	7.750	90.710	52	85.161	48	175.871
2010	92.570	51	87.510	49	180.080	4.092	52	3.839	48	7.931	96.662	51	91.349	49	188.011
2011	97.856	51	92.391	49	190.247	4.104	51	3.879	49	7.983	101.960	51	96.270	49	198.230
2012	101.713	51	96.452	49	198.165	4.211	52	3.923	48	8.134	105.924	51	100.375	49	206.299

Kaynak: <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>, Erişim: 15.04.2013.

Yukarıdaki tablodan hareketle ilk olarak Arnavutköy nüfusunun cinsiyet dengesi açısından yıllık dağılımına baktığımızda, son beş yıl boyunca erkek nüfusunun kadın nüfusundan kayda değer biçimde fazla olduğu gözükmemektedir. Öyle ki 2008 ve 2009 yıllarında erkek nüfusu, % 52 civarında olduğu gözükürken aynı yıllarda kadın nüfusu % 48 civarında gözükmemektedir. Dolayısıyla söz konusu yıllar açısından kadın nüfusunun % 4 civarında fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu durum 2010, 2011 ve 2012 yıllarında da aynı erkekler lehine gerçekleşmiş; fakat erkek nüfusu ile kadın nüfusu arasındaki fark % 2 civarına düşmüştür.

Şekil 2: Nüfusun Kadın ve Erkek Oranlarına Göre Dağılımı

Kaynak: <http://www.dursunbey.gov.tr/haberler/914/Nufus-Cuzdani-islemleri.html>, Erişim: 04.07.2013.

Nüfusa, kır-kent dağılımı bağlamında baktığımızda ise Arnavutköy'deki nüfusun İstanbul'un diğer ilçelerinden farklı olarak kırsal nüfus bakımından yüksek bir durumda olduğu görülmektedir. Fakat 2008'den itibaren kentsel alanlarda yaşayan nüfusun, her geçen yıl arttığı görülmektedir. Bu artışta iç dinamiklerden çok ilçe dışından gelen göçlerin etkili olduğu ifade edilebilir. Kırsal alanlarda yaşayan nüfus ise az da olsa artış göstermektedir.

1.2. NÜFUSUN YAŞA GÖRE DAĞILIMI:

Nüfus konusunda yapılan çalışmalarda hangi yaş aralığının çocuk; hangi yaş aralığının genç; hangi yaş aralığının orta yaş; hangi yaş aralığının ise yaşlı olarak değerlendirildiği farklılık arz etmektedir. Genellikle 0-14 yaş aralığının çocukluk evresini oluşturduğu varsayılırken, genç evresinin 15 yaşından itibaren başladığı düşünülmektedir. Söz gelimi Eurostat verilerinde 15-24 yaş aralığı gençlik grubuna dâhil edilirken, alt gruplar 15-19 ve 20-24 şeklinde belirlenmiştir. Fakat kimi uluslararası kuruluşlar ise eğitimde kalma sürelerini de dikkate alarak 25-29 yaş grubundaki kişileri de genç grubunda değerlendirmişlerdir⁴. Yine değişiklik göstermekle beraber 30-49 arası orta yaş; yukarı grupta yer alanlar ise yaşlı olarak değerlendirilmektedir.

⁴ Nurhan Yentürk; Cem Başlevent, Gençlik Çalışmaları Birimi Araştırmaları Raporu: Türkiye'de Genç İşsizliği, İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2007., s.3.

Bu yaklaşımdan hareketle Arnavutköy'ün nüfusunu yaşa göre değerlendirecek olursak Tablo 3'deki gibi bir sonuçla karşı karşıya kalınmaktadır.

Tablo 3: Arnavutköy Nüfusunun Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Arnavutköy Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Nüfus					
Yaş grubu	Erkek	%	Kadın	%	Toplam
0-4	11.478	52	10.601	48	22.079
5-9	11.176	52	10.507	48	21.683
10-14	10.689	51	10.191	49	20.880
15-19	9.653	52	8.803	48	18.456
20-24	7.711	46	9.020	54	16.731
25-29	10.220	51	9.895	49	20.115
30-34	10.957	53	9.727	47	20.684
35-39	8.646	54	7.276	46	15.922
40-44	6.446	53	5.692	47	12.138
45-49	5.686	52	5.252	48	10.938
50-54	4.458	52	4.036	48	8.494
55-59	3.419	52	3.154	48	6.573
60-64	2.239	50	2.223	50	4.462
65-69	1.296	48	1.410	52	2.706
70-74	790	42	1.082	58	1.872
75-79	585	45	728	55	1.313
80-84	327	39	516	61	843
85-89	121	38	200	62	321
90+	27	30	62	70	89
Toplam	105.924	51	100.375	49	206.299

Kaynak: http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_turkiye_il_ilce_yasgr.RDF&p_il1=34&p_ilce1=2048&p_kod=3&p_yil=2012&p_dil=1&desformat=html, Erişim: 18.04.2013.

Arnavutköy'deki nüfusun yaşa göre dağılımına baktığımız zaman çocukluk dönemi olarak değerlendirebileceğimiz 0-14 yaş arası nüfusun 64. 642 kişi olduğu gözükmemektedir. Bu rakamın genel nüfus içerisindeki oranı ise yaklaşık olarak % 31'e tekabül etmektedir. Gençlik evresi olarak değerlendirilebilecek 15-29 yaş grubunda yer alan nüfusun büyüklüğü ise 55. 302 kişi ile yaklaşık olarak % 27 olarak tespit edilmiştir. Orta yaş grubunda değerlendirilecek nüfus (30-49) ise 59.682 kişi ile % 29 civarındadır. Geriye kalan nüfus (50+) ise 26.673 kişi ile % 13 civarında bir oranla yaşlı olarak kabul edilen grubu temsil etmektedir.

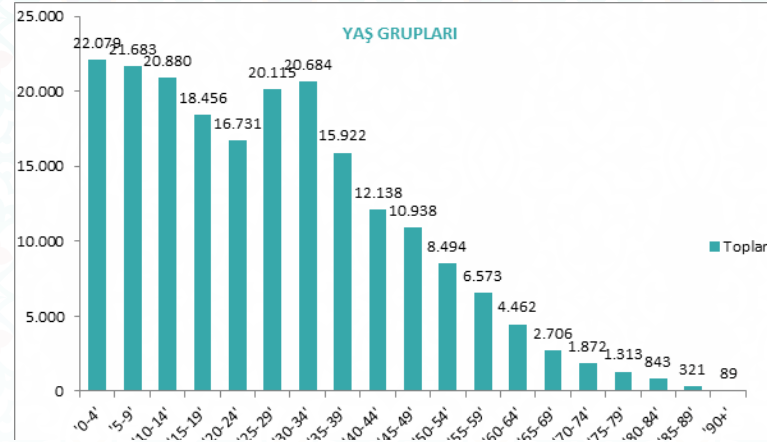

Şekil 3: Nüfusun Yaş Göre Dağılımı

Bu veriler doğrultusunda Arnavutköy'deki nüfusun 29 ve altı aralığında yer alan genç ve dinamik bir nüfusa sahip olduğu söylenebilir. 29 yaş ve altı nüfusun genel dağılım içerisindeki payı ise 119.944 kişi ile % 58 civarındadır. Bu yaş grubunun oranı, Türkiye'nin genel nüfusu içerisinde ve İstanbul nüfusu içerisinde aynı grupta yer alan kişilerin oranından kayda değer biçimde fazladır. Üreten nüfus olarak değerlendirilen orta yaş grubunun (30-49) büyüklüğü ise Türkiye nüfusu içerisinde aynı oranda; İstanbul'un geneli bakımından ise biraz daha azdır.⁵

⁵ Türkiye'nin genel nüfusu içerisinde 29 yaş ve altı nüfus aralığının büyüklüğü yaklaşık olarak % 50 civarında; İstanbul'un nüfusu içerisinde ise 29 yaş ve altı aralığındaki nüfusun büyüklüğü % 39 civarındadır. Orta yaş grubunda yer alanların oranı ise Türkiye genelinde % 29; İstanbul genelinde ise % 33'tür. (2012 TÜİK verileri- Erişim: 04.05.2013)

Arnavutköy’de yaşayan nüfusun yaş gruplarına göre dağılımını gösteren aşağıdaki grafik durumu daha açık ve anlaşılır bir şekilde ortaya koymaktadır.

Grafik 1: Arnavutköy Nüfusunun Yaş Grubuna Göre Dağılım Piramidi

Kaynak: http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwervlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_turkiye_il_ilce_yasgr.RDF&p_il1=34&p_ilce1=2048&p_kod=3&p_yil=2012&p_dil=1&desformat=html , Erişim: 18.04.2013.

1.3. NÜFUSUN MEDENİ DURUMA GÖRE DAĞILIMI:

Medeni durum değerlendirmesinde alt yaş sınırı olarak TÜİK’in verileri doğrultusunda 15 yaş esas alınmıştır. Dolayısıyla yapılacak değerlendirmelerin 15+ yukarısı nüfus üzerinden ortaya konulduğunu ifade etmek yerinde olacaktır. Buna göre Arnavutköy’deki nüfusun cinsiyete ve medeni duruma göre dağılımı aşağıda Tablo 4’te görüldüğü gibidir.

Tablo 4: Arnavutköy Nüfusunun (15+ Yaş) Cinsiyete ve Medeni Duruma Göre Dağılımı

Cinsiyete ve Medeni Duruma Göre Nüfus					
Medeni Durum	Erkek	%	Kadın	%	Toplam
Hiç Evlenmedi	21.996	60	14.624	40	36.620
Evli	48.339	50	48.165	50	96.504
Boşandı	1.316	45	1.624	55	2.940
Eşi öldü	778	15	4.429	85	5.207
Toplam	72.429	51	68.842	49	141.271

Kaynak: <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>, Erişim: 16.04.2013.

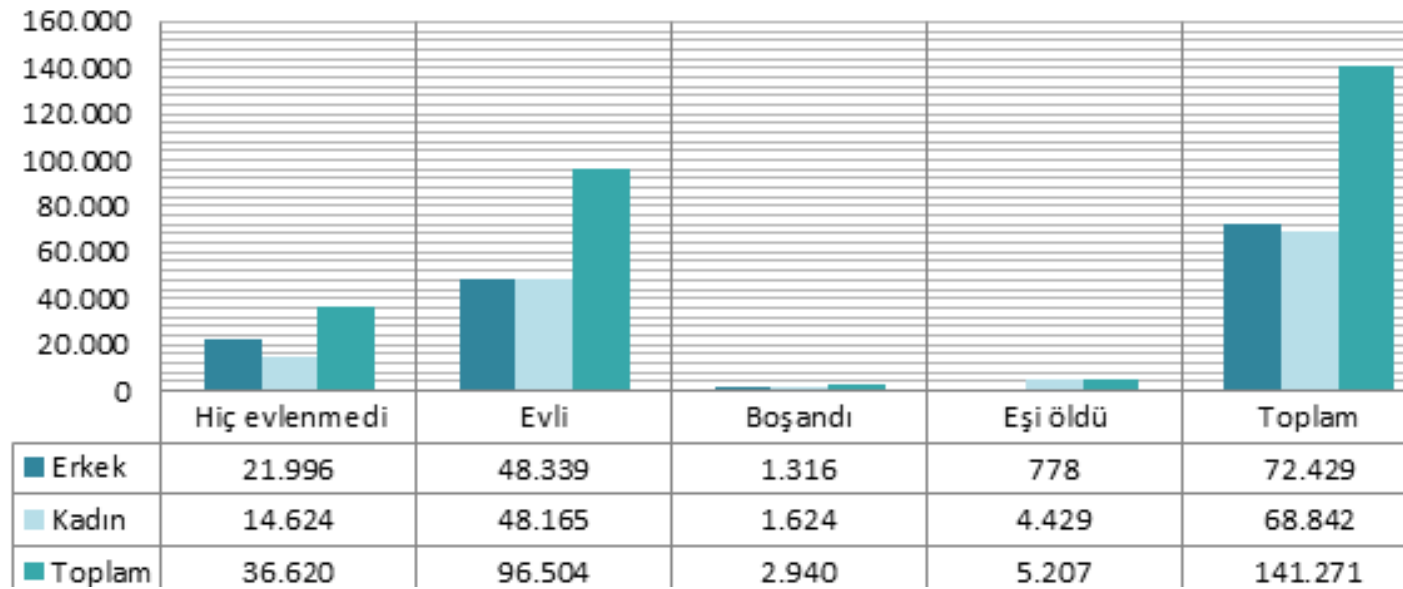
2004 yılında yapılan değişiklikle hem kızlar hem de erkekler için 17 yaş sınırı esas alınmaya başlasa da Eski Medeni Kanunu’na (EMK) göre evlenebilmek için erkeklerde 17, kızlarda ise 15 yaşını doldurmuş olma şartı aranıyordu. Bu yüzden olsa gerek TÜİK medeni durum tespitinde 15 yaş sınırını esas almıştır.

Buna göre 15 yaş ve yukarısında bulunan 141.271 kişinin 36.620’si % 26 ile hiç evlenmemiş; 96.504’ü % 68 ile evli; 2.940’ü % 2 ile boşanmış; 5.207’si ise % 4 ile eşi ölmüş şeklinde sıralanmaktadır. Bu rakamları cinsiyet bağlamında ele aldığımızda ise hiç evlenmeyenlerin oranı erkeklerde 21.996 ile % 60; kadınlarda ise 14.624 ile % 40 şeklinde tespit edilmiştir. Bu durum, kadınların hem yasal boşluklar, hem de geleneksel nedenlerin ileri sürülmesiyle erken yaşlarda evlendirildiğini göstermesi bakımından çarpıcıdır. Ancak söz konusu sonucun ortaya çıkmasında Türk toplumunun ataerkil olması ve erkeğe yüklenen sorumlulukların kadına göre yüksek olmasının da etkisi vardır. Zira evi geçindirme noktasında daha çok sorumluluk üstlenen erkeklerde evlenme yaşı da o oranda gecikmektedir.

Arnavutköy'deki nüfusun medeni duruma göre dağılımında ise kadınlar ve erkekler arasında eşit bir dağılımın olduğu göze çarpmaktadır. Öyle ki evli erkeklerin oranı 48.339 ile % 50'ye tekabül ederken; evli kadınların oranı 48.165 ile yine % 50'ye tekabül etmektedir. Ancak boşanan kadınların oranının erkeklerden fazla çıkması dikkate değerdir. Bu sonucun ortaya çıkmasında ise kentleşmeye bağlı olarak kadınların istihdam edilme olanaklarının artması sonucunda erkeğe olan bağımlılıklarının azalması, eğitimde görülen iyileşmeler, kişisel kararların önem kazanması, dünya görüşündeki değişimler ve toplumsal baskıların azalması gibi birçok neden etkili olabilmektedir. Bu nedenlere kentsel ortamda geçinmekte zorlanan çiftlerin birbirlerine olan tahammülsüzlükleri de eklenebilir. Bu genel nedenler kentsel alanların tamamında olduğu gibi Arnavutköy'de de etkili olmaktadır.

Arnavutköy'deki nüfusun cinsiyete ve medeni duruma göre dağılımını aşağıda yer alan Grafik 2'de daha açık ve anlaşılır bir şekilde görmek mümkündür.

Grafik 2: Arnavutköy Nüfusunun (15+ Yaş)

Cinsiyete ve Medeni Duruma Göre Grafiksel Dağılımı

Kaynak: <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>, Erişim: 16.04.2013.

1.4. NÜFUSUN EĞİTİM DURUMUNA GÖRE DAĞILIMI:

Genel olarak eğitim, kişiliğin gelişmesine yardımcı olan ve onu esas alan, bireyi yetişkin yaşamına hazırlayan, kişinin gerekli bilgi, beceri ve davranışları elde etmesini sağlayan bir süreç olarak tanımlanmaktadır⁶. Fakat bu tanıma göre eğitime, daha ziyade çocukluk ve gençlik dönemlerinde elde edilmesi gereken bir kazanım olarak dar bir anlam yüklenmiştir. Oysa eğitim, insan yaşamının her anını ilgilendiren; bu manada bireyi yenileyen, değiştiren ve geliştiren uzun bir süreci kapsamaktadır. Sosyalleşme olarak bilinen bu süreç, eğitim denilen olgunun daha geniş bir perspektifle tanımlanmasına imkân tanır.

Konuya bu çerçevede yaklaşıldığında eğitim durumu ile ilgili hususu farklı parametreler üzerinden değerlendirmek gerekir. Ancak böyle bir değerlendirme, bu çalışmanın sınırlarını aştığı gibi gerekli de değildir. Bu nedenledir ki eğitim durumu başlığı altında Arnavutköy'deki nüfusun okur-yazarlık oranları ve mezun olunan eğitim kurumları üzerinde durulacaktır.

6 Mahmut Tezcan, Eğitim Sosyolojisi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, 1985. s.4.

Tablo 5: Arnavutköy Nüfusunun (6+yaş)
Yaşam Alanı ve Cinsiyete Göre Okur-Yazarlık ve Eğitim Durumu

Yaşam Alanı ve Cinsiyete Göre Eğitim Durumu													
	İlçe Merkezi						Kırsal Alan						
Bitirilen Eğitim Düzeyi	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%	Genel Toplam
Okuma Yazma Bilmeyen	1.308	20	5.336	80	6.644	100	54	20	213	80	267	100	6911
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	20.995	48	23.021	52	44.016	100	571	47	650	53	1.221	100	45237
İlkokul Mezunu	19.483	45	23.777	55	43.260	100	1.271	48	1.400	52	2.671	100	45931
İlköğretim Mezunu	23.624	59	16.440	41	40.064	100	814	57	619	43	1.433	100	41497
Ortaokul veya Dengi Okul Mezunu	3.516	64	1.948	36	5.464	100	253	64	141	36	394	100	5858
Lise veya Dengi Okul Mezunu	10.989	61	6.915	39	17.904	100	577	66	302	34	879	100	18783
Yüksekokul veya Fakülte Mezunu	3.510	61	2.229	39	5.739	100	167	62	102	38	269	100	6008
Yüksek Lisans Mezunu	180	64	103	36	283	100	13	81	3	19	16	100	299
Doktora Mezunu	40	56	31	44	71	100	2	67	1	33	3	100	74
Bilinmeyen	4.363	53	3.918	47	8.281	100	171	52	156	48	327	100	8608
Toplam	88.008	51	83.718	49	171.726	100	3.893	52	3.587	48	7.480	100	179.206

Kaynak: <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>, Erişim: 16.04.2013.

Türkiye’de okula başlamanın yaşı, yasal olarak 6 şeklinde belirlendiği için TÜİK de verilerini bu esasa göre oluşturmaktadır. Dolayısıyla Arnavutköy’deki nüfusun okur-yazarlık ve eğitim durumuna göre dağılımı tüm Türkiye’de olduğu gibi 6 yaş ve yukarısı üzerinden hesaplanmıştır.

Arnavutköy’ün 6 yaş ve yukarısı nüfusunun toplamı 179. 206 olarak tespit edilmiştir. Bu rakam içerisinde okuma yazma bilmeyenler, 6. 911 kişi ile % 3. 8’e tekabül ederken okuma-yazma bilen, fakat okula gitmeyenlerin sayısı 45. 237 ile % 25. 2 oranında oldukça yüksektir. Bu grup, ilkokul mezunlarından sonra en yüksek paya sahip grubu oluşturmaktadır. Dolayısıyla Arnavutköy’de hiçbir şekilde okula gitmeyenlerin payı yaklaşık olarak % 29’a tekabül etmektedir.

Herhangi bir okuldan mezun olanların oranı ise % 71 olarak görülmektedir. Bu oranı eğitim-öğretim kademelerine göre da-

ğıttığımızda en büyük paya sahip olanlar 45. 931 kişi ile % 25. 6 oranında ilkokul mezunlarıdır. İlkokul mezunlarını ise 41. 497 kişi ile % 25. 3 oranında ilköğretim mezunları (İlk ve orta kısmın birleştirilmesi ile mezun olanlar) takip etmektedir. Büyüklük bakımından üçüncü sırada yer alan lise ve dengi okul mezunlarının oranı ise 18. 783 kişi ile % 10. 4 oranındadır. Üniversite mezunları, 6. 008 kişi ile % 3. 4 oranında küçük bir grubu oluştururken; mastır ve yukarısı eğitim alanların oranı sadece % 0. 2 ile en düşük gruba denk gelmektedir. Bu veriler doğrultusunda en kalabalık grubu ortaokul ve dengi okullardan mezun olanlar oluşturmaktadır.

Okur-yazarlık ve eğitim durumuna cinsiyet açısından bakıldığında ise tüm Türkiye’de olduğu gibi erkeklerin kadınlardan oldukça iyi durumda olduğu görülmektedir.

Tablo 6: Arnavutköy Nüfusunun Yaş Grubu (6+Yaş) ve Cinsiyete Göre Okur-Yazarlık ve Eğitim Durumu

Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Eğitim Durumu												
Yaş Grubu	Cinsiyet	Okuma Yazma Bilmeyen	Okuma Yazma Bilen Fakat bir Okul Bitirmeyen	İlkokul Mezunu	İlköğretim Mezunu	Ortaokul veya Dengi Okul Mezunu	Lise veya Dengi Okul Mezunu	Y. Okul veya Fakülte Mezunu	Yüksek Lisans Mezunu	Doktora Mezunu	Bilinmeyen	Toplam
6-13	Erkek	1	17.203		114						17	17.335
	Kadın	1	16.291		147						20	16.459
14-17	Erkek	6	1.004		6.998		42				23	8.073
	Kadın	7	1.431		5.852		57				43	7.390
18-21	Erkek	66	599		3.259		1.516	168			165	5.773
	Kadın	202	1.282		3.248		1.561	125			405	6.823
22-24	Erkek	124	771		2.217		1.519	512	2		466	5.611
	Kadın	302	1.120		1.903		1.206	487	3		547	5.568
25-29	Erkek	160	656	1.875	2.822	112	2.227	915	25		1.410	10.202
	Kadın	460	701	3.692	1.981	88	1.468	810	24	2	617	9.843
30-34	Erkek	134	334	3.278	2.600	761	2.194	791	57	6	774	10.929
	Kadın	329	427	4.920	1.341	537	1.230	423	45	8	436	9.696
35-39	Erkek	50	115	3.151	2.103	777	1.549	546	39	10	291	8.631
	Kadın	237	298	4.051	1.006	453	728	235	12	7	221	7.248
40-44	Erkek	39	67	2.409	1.788	640	985	298	25	6	177	6.434
	Kadın	289	320	3.240	780	328	372	118	10	6	211	5.674
45-49	Erkek	59	101	2.421	1.416	584	680	186	17	11	202	5.677
	Kadın	471	379	3.027	482	257	270	61	5	4	274	5.230
50-54	Erkek	87	123	2.385	680	359	438	97	18	5	255	4.447
	Kadın	532	357	2.319	207	152	158	30	3	4	262	4.024
55-59	Erkek	134	139	2.060	303	254	235	63	2	2	220	3.412
	Kadın	637	356	1.588	85	104	96	16	3	1	257	3.143
60-64	Erkek	123	123	1.385	98	129	105	58	5	1	210	2.237
	Kadın	620	245	956	17	72	38	13	1		253	2.215
'65 +'	Erkek	379	331	1.790	40	153	76	43	3	1	324	3.140
	Kadın	1.462	464	1.384	10	98	33	13			528	3.992
	Toplam	6.911	45.237	45.931	41.497	5.858	18.783	6.008	299	74	8.608	179.206

Kaynak: <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>, Erişim: 16.04.2013.

Nüfusun yaş grubuna göre nasıl bir eğitim-öğretime sahip olduğunu gösteren Tablo 6'ya göre maalesef iyi bir sonuçla karşılaşamamaktadır. Böyle bir sonucun ortaya çıkmasında ilçenin Anadolu'nun farklı bölgelerinden göç eden yoksul kesimlerle büyümüş olmasının yanında yeni bir ilçe olduğu için fırsat eşitliğinden yeterince yararlanamamış olmasının da etkisi büyüktür.

Bilindiği gibi 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile Türkiye'deki eğitim-öğretimde önemli gelişmeler yaşanmıştır. Söz konusu kanun, sekiz yıllık eğitimi benimsemiş ancak, geçici bir maddeyle ortaokul bu zorunluluğun dışında tutulmuştur. Sonraki yıllarda ise bu durumun değiştirilebilmesi için 16.08.1997 tarihinde çıkarılan 4386 sayılı yasayla ortaokulu da içine alan sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasına geçilmiştir.

Uygulamanın nedenleri ve sonuçlarıyla ilgili tartışmalar bir yana Arnavutköy nüfusu içerisinde 1997 yılında okula başlama yaşında olanlar dâhil 8 yıllık zorunlu ilköğretimi bitirmiş olması gerekenlerin (14-34 yaş aralığı) toplamı, 70.212 ile % 39 civarındadır. Bu nüfus aralığının eğitim-öğretim seviyesine baktığımızda 9.359 kişinin hiçbir şekilde okula gitmediği görülmektedir. Dolayısıyla 14-34 yaş aralığında bulunan kişilerin % 13,3'üne yasalarla aykırı bir şekilde eğitim öğretim hakkından mahrum kaldığı söylenebilir.

Lise mezunlarının 18-39 yaş aralığında yoğunlaştıkları gözükmektedir. Yüksekokul ve yukarısında eğitim alanların ise 18 ile 49 yaş aralığında yığıldığı söylenebilir. Genç satılabilecek kuşakların 50 ve yukarısı yaşta olanlardan daha eğitilmiş olması ilçede yaşayan nüfusun eğitim-öğretim açısından her geçen gün daha iyi bir noktaya geldiğini göstermesi bakımından önemlidir.

1.5. NÜFUSUN KÜTÜĞE KAYITLI OLUNAN İLE GÖRE DAĞILIMI:

Bir bölgede yaşayan kişilerin hangi ilin kütüğüne kayıtlı olduğu gerçeği, sanılanın aksine birçok bakımdan önem arz etmektedir. Zira birbirine benzeyen insanların oluşturduğu kimlik (hemşehrilik) günümüz kentleşmesinde son derece önemsenmekte, kentlerin ekonomik, kültürel ve siyasal bakımlardan şekillenmesinde belirleyici olabilmektedir. Öyle ki göç hareketleri neticesinde problemlerini aşabilme ve kente tutunabilme adına dayanışma ve yardımlaşma

duygusunu öne çıkaran göçmenler, hemşehri kimliğini diğer kimliklerinin önüne geçirebilmektedir.⁷

Nüfusa kayıtlı olunan ilin esas alınmasıyla oluşturulan bu kimliğin Arnavutköy nüfusu içerisinde nasıl bir dağılım sergilediğini aşağıdaki tabloda görmek mümkündür.

Tablo 7: Arnavutköy'de İkamet Edenlerin Nüfusa Kayıtlı Olduğu İlk 10 İle Göre Dağılımı

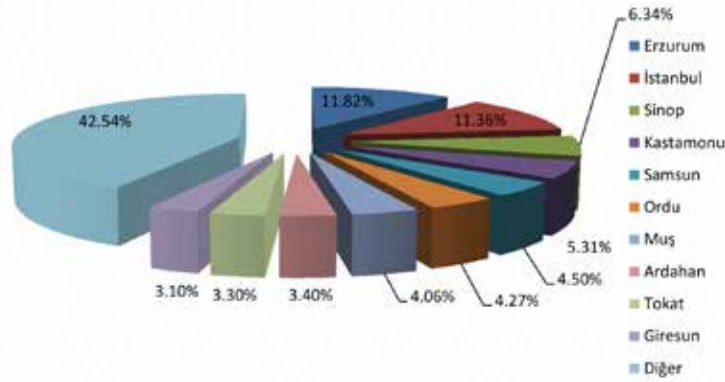
Sıra	Nüfusa Kayıtlı Olunan İl	Nüfus	%
1	Erzurum	24.375	11,82
2	İstanbul	23.433	11,36
3	Sinop	13.070	6,34
4	Kastamonu	10.961	5,31
5	Samsun	9.292	4,50
6	Ordu	8.799	4,27
7	Muş	8.375	4,06
8	Ardahan	7.009	3,40
9	Tokat	6.809	3,30
10	Giresun	6.397	3,10
İlk 10 İle Kayıtlı Nüfus Toplamı		118.520	57,46
Diğer illere Kayıtlı Olanların Nüfus Toplamı		87779	42,54

Kaynak: http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwervlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_ikametedilen_ilce10sonrasi.RDF&p_kod=2&p_ikil1=34&p_ikilce1=2048&p_yil=2012&p_dil=1&desformat=html, Erişim: 19.04.2013.

Arnavutköy'de ikamet edenlerin nüfus kütüğüne kayıtlı olduğu yeri gösteren Tablo 7'ye göre ilk sırada 24.375 kişi ile % 11,82 oranında Erzurumluların yer aldığı anlaşılmaktadır. İkinci sırada ise 23.433 kişi ile % 11,36 oranında İstanbul kütüğüne kayıtlı olan kişiler bulunmaktadır. Bu kişilerin çoğunlukla Arnavutköy'ün yerlisi sayılabilecek mübadele sonrası muhacirlerden; bir kısmının ise diğer kentlerden gelen ve kütüğünü daha sonra buraya aldırarak göçmenlerden oluştuğu düşünülmektedir. Üçüncü sıraya yerleşenler ise 13.070 kişi ile

⁷ Geniş bilgi için Bkz. Nail Yılmaz, Hemşehri Kimliği, Beta Yayınları, İstanbul, 2008.

% 6. 34 oranında Sinoplulardır. Geri kalan nüfusun nüfus kütüğüne kayıtlı oldukları illere gelince bunlar; büyüklüklerine göre Kastamonu (% 5. 31), Samsun (% 4. 50), Ordu (% 4. 27), Muş (% 4. 06), Ardahan (% 3. 40), Tokat (% 3. 30) ve Giresun (% 3. 10) biçiminde sıralanmaktadır. Bu iller dışında kalan kentlerin nüfusuna kayıtlı olanların toplamı nüfusuna gelince 87779 kişi ile % 42. 54 oranında oldukları görülmektedir. Hemşehri gruplarının genel nüfus içerisindeki payını aşağıdaki Tablo 4’de daha açık bir şekilde gözlemlemek mümkündür.

Grafik 4: Arnavutköy’de İkamet Edenlerin

Nüfusa Kayıtlı Olduğu İle Göre Yüzdelik Dağılımı

Kaynak: http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwserverlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_ikametedilen_ilce10sonrasi.RDF&p_kod=2&p_ikil1=34&p_ikilce1=2048&p_yil=2012&p_dil=1&desformat=html, Erişim: 19.04.2013.

Bu dağılıma göre Arnavutköy’deki nüfusunun il bazında en çok % 11. 82 ile Erzurumlulardan oluştuğu; bölge bazında ise ağırlıklı olarak % 26.82 oranında Karadenizlilerden (Sinop, Kastamonu, Samsun, Ordu, Tokat, Giresun) oluştuğu görülmektedir. Göçmenlerin geldikleri iller düşünüldüğünde ise Arnavutköy nüfusunun Karadeniz Bölgesi’nin sahip olduğu demografik bileşenlere daha yakın bir profil sergilediği söylenilebilir. Sosyal yaşamda söz konusu kültürün ağırlıklı olarak hissedilmesine ilçenin Karadeniz kıyısında olmasının da önemli katkı sağladığı iddia edilebilir.

Nüfusa kayıtlı olunan illere göre şekillenen hemşehri kimliklerinin Arnavutköy nüfusu içerisinde nasıl bir dağılım sergilediğini gösteren genel dağılım ise aşağıdaki Tablo 8’de görüldüğü gibidir.

Tablo 8: Arnavutköy’de İkamet Edenlerin Nüfusa Kayıtlı Olduğu İllere Göre Yüzdelik Dağılımı

Sıra	Nüfusa Kayıtlı Olunan İl	Nüfus	%
1	Erzurum	24375	11,82
2	İstanbul	23433	11,36
3	Sinop	13070	6,34
4	Kastamonu	10961	5,31
5	Samsun	9292	4,50
6	Ordu	8799	4,27
7	Muş	8375	4,06
8	Ardahan	7009	3,40
9	Tokat	6809	3,30
10	Giresun	6397	3,10
11	Trabzon	6203	3,01
12	Sivas	5762	2,79
13	Bingöl	5585	2,71
14	Kars	5058	2,45
15	Malatya	4480	2,17
16	Van	4437	2,15
17	Ağrı	4069	1,97
18	Amasya	3501	1,70
19	Bitlis	2823	1,37
20	Adıyaman	2465	1,19
21	Bartın	2304	1,12
22	Zonguldak	1927	0,93
23	Çankırı	1838	0,89
24	Çorum	1793	0,87
25	Yozgat	1706	0,83
26	Diyarbakır	1535	0,74

27	Siirt	1522	0,74
28	Kahramanmaraş	1341	0,65
29	Kayseri	1337	0,65
30	Kırklareli	1307	0,63
31	Elazığ	1279	0,62
32	Rize	1187	0,58
33	Erzincan	1165	0,56
34	Sakarya	1152	0,56
35	Karabük	1150	0,56
36	Konya	1129	0,55
37	Iğdır	1091	0,53
38	Aksaray	945	0,46
39	Bayburt	943	0,46
40	Edirne	858	0,42
41	Gümüşhane	855	0,41
42	Niğde	771	0,37
43	Nevşehir	756	0,37
44	Çanakkale	730	0,35
45	Şanlıurfa	706	0,34
46	Tekirdağ	696	0,34
47	Mardin	670	0,32
48	Artvin	615	0,30
49	Balıkesir	604	0,29
50	Batman	587	0,28
51	Hatay	570	0,28
52	Adana	576	0,28
53	Ankara	492	0,24
54	Düzce	482	0,23
55	Gaziantep	462	0,22
56	Bursa	448	0,22
57	Kırıkkale	431	0,21

58	Isparta	411	0,20
59	Manisa	385	0,19
60	Afyonkarahisar	378	0,18
61	Mersin	374	0,18
62	Tunceli	332	0,16
63	Kocaeli	304	0,15
64	İzmir	286	0,14
65	Bolu	273	0,13
66	Kırşehir	232	0,11
67	Osmaniye	216	0,10
68	Kütahya	205	0,10
69	Eskişehir	200	0,10
70	Karaman	193	0,09
71	Denizli	173	0,08
72	Aydın	163	0,08
73	Hakkâri	137	0,07
74	Antalya	133	0,06
75	Yalova	111	0,05
76	Muğla	109	0,05
77	Bilecik	105	0,05
78	Kilis	91	0,04
79	Uşak	79	0,04
80	Şırnak	69	0,03
81	Burdur	68	0,03

Kaynak: http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_ikametedilen_ilce10sonrasi.RDF&p_kod=2&p_ikil1=34&p_ikilce1=2048&p_yil=2012&p_dil=1&desformat=html, Erişim: 19.04.2013.

2. SİYASAL YAŞAM

Siyasal yaşam başlığı altında Arnavutköy'deki seçmenlerin temel özellikleri ile ilgili bir değerlendirme yapılmaya çalışılacaktır. Bu değerlendirmede ise Arnavutköy'ün ilçe olduğu tarihten (2008) sonra yapılan seçimler ile halk oylaması esas alınacaktır.

Bu yaklaşıma göre Arnavutköy'ün ilçe olmasından sonra yapılan ilk seçim 29 Mart 2009 tarihinde yapılan yerel seçim olacaktır.

Tablo 9: Siyasal Partilerin
29 Mart 2009 Yerel Seçimlerinde Almış Oldukları Oy Oranları

Yerel Seçimler Oy Dağılımı /29 Mart 2009		
Siyasal Partiler	Oy Sayısı	%
AK PARTİ	32.664	41.6
MHP	11.896	15.2
SP	10.072	12.8
DTP	9.244	11.8
DP	6.091	7.8
CHP	5.804	7.4
Diğer Partiler	2.634	3.2
TOPLAM	78.408	100

Kaynak: <http://secim.haberler.com/2009/sonuc.asp?il=arnavutkoy> Erişim: 31.05.2013.

Mart 2009'da yapılan yerel seçimlerin sonucunu gösteren Tablo 8'e bakıldığında o yıl itibarıyla ilçedeki seçmen sayısının toplam olarak 78.408 kişi olduğu görülmektedir. Oyların partilere göre dağılımında ise 32.664 kişi ile % 41.6 oranında oy alan Ak Parti birinci sıraya; 11.896 kişi ile % 15.2 oranında oy alan MHP ikinci sıraya; 10.072 kişi ile % 12.8 oranında oy alan Saadet Partisi ise üçüncü sıraya yerleşmiştir. Geri kalan oylar ise DTP (% 11.8); Demokrat Parti (7.8); CHP (% 7.8) ve toplamda % 3.2 oranında oy alan diğer partiler arasında paylaşılmıştır. Bu sonuç, Arnavutköy'deki seçmen profilinin muhafazakâr bir yapı sergilediği anlamına gelmektedir.

Elbette ki oyların bu şekilde dağılımı olmasında adayların kişisel özelliklerinin son derece etkili olduğu gerçeği bilinmektedir. Bu nedenle sağ-muhafazakâr oyların yüksek çıkmasında aday profile-

rinin önemli olduğu iddia edilebilir. Ancak Arnavutköy'ün ilçe olmasından sonra 11 Haziran 2011 yapılan milletvekilliği genel seçimi ve 12 Eylül 2010 yılında yapılan anayasa değişikliği halk oylaması sonuçlarına göre de sağ-muhafazakâr oyların katlanarak çoğaldığı görülmektedir. Bu verilerden hareketle Arnavutköy'de yaşayan mevcut seçmenlerin daha ziyade sağ-muhafazakâr bir görünüm sergilediklerini iddia etmek yanlış olmayacaktır.

Tablo 10: Arnavutköy Belediyesi Meclis Üyeliklerinin Dağılımı

Siyasal Yaşam /Belediye Meclis Üyeliklerinin Dağılımı				
Siyasal Partiler	Erkek	Kadın	Toplam	%
AK PARTİ	22	4	26	83.9
MHP	3	-	3	9.7
SAADET PARTİSİ	1	-	1	3.2
DTP	-	1	1	3.2
TOPLAM	26	5	31	100

Kaynak: <http://www.arnavutkoy.bel.tr/kategori/15/0/belediye-meclisi.aspx>, Erişim: 11.05.2013.

Arnavutköy'deki demografik yapıyı yerel siyaset açısından değerlendirebilmek için baktığımız belediye meclis üyeliklerinde ise AK Parti çoğunluğu elinde bulundurmaktadır. Öyle ki 31 belediye meclis üyesinin 22 tanesi AK Parti'den seçilmiştir. Bu sonuca göre AK Parti, % 83.9 ile etkin bir konumda yer almaktadır. İkinci sırada ise 3 meclis üyesi ile MHP yer almaktadır. Saadet Partisi ve DTP ise birer meclis üyesi ile temsil edilmektedir.

Belediye meclis üyeliklerinin cinsiyete göre dağılımında ise 26 erkek meclis üyesine karşın 5 tane kadın belediye meclis üyesi bulunmaktadır. Başka bir şekilde ifade edecek olursak erkek seçmenlerin % 83.9; kadın seçmenler ise % 16.1 oranında temsil edilmektedir. Genel nüfus oranlarına göre kadınların % 52 ile (Bkz. Tablo 3) çoğunluğu oluşturduğu görülen Arnavutköy nüfusu için kadınların temsil oranının oldukça düşük olduğu ifade edilebilir. Ancak oranlar İstanbul'un diğer ilçeleri ile kıyaslandığında küçümsenmeyecek durumdadır. Söz gelimi kadınların oranının % 53.2 ile erkeklerden daha fazla olduğu Beşiktaş'ta⁸ kadınların belediye meclisindeki temsil oranı sadece 6.5'dir⁹.

⁸ http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_turkiye_il_ilce_yasgr.RDF&p_il=34&p_ilce1=1166&p_kod=3&p_yil=2012&p_dil=1&desformat=html Erişim: 12.05.2013.

⁹ Beşiktaş Belediyesi Meclis Üyeleri, <http://www.besiktas.bel.tr/AltSayfa.aspx?ID=6106> Erişim:

Arnavutköy Belediye Meclisi Üyelerinin diğer demografik özellikleri ise aşağıdaki tabloda görüldüğü gibidir.

Tablo 11: Arnavutköy Belediyesi Meclis Üyelerinin Demografik Profili

KÜTÜĞE KAYITLI OLUNAN İLLER	İstanbul: 8 Üye
	Tokat, Trabzon, Erzurum, Malatya, Erzincan: 2'ser Üye
	Sivas, Tekirdağ, Sinop, Samsun, Rize, Muş, Kayseri, Kastamonu, Düzce, Çankırı, Bingöl, Ardahan: 1'rer Üye
EĞİTİM SEVİYELERİ	Üniversite Mezunu: 14 Üye
	Ortaokul Mezunu: 2 Üye
	Lise Mezunu: 7 Üye
	İlkokul Mezunu: 8 Üye
YAŞ ARALIKLARI	30-40 Yaş Aralığı: 10 Üye
	41-50 Yaş Aralığı: 12 Üye
	50+ Yaş Aralığı 9 Üye
MESLEKLER	Ticaret: 12 Üye
	Yönetici: 4 Üye
	Serbest: 4 Üye
	Mühendis / Emekli: 3'er Üye
	Mali Müşavir: 2 Üye
	Avukat, Ev Hanımı, Yazar: 1'rer Üye

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Verileri

Tablo 11'de açıkça görüldüğü gibi Arnavutköy Belediye Meclis Üyeleri'nin şekillenmesinde hemşehri kimliğinin etkili olmadığı görülmektedir. Gerçi İstanbul nüfusuna kayıtlı olan üyeler 8 kişi ile çoğunluktadır. Ancak il bazında ilk 10'da yer alan illerin kütüğüne kayıtlı olan meclis üyelerinin etkin bir sayıda olduğu söylenilemez. Örneğin nüfus büyüklüğü bakımından ilk sırada yer alan Erzurumlular sadece 2 meclis üyesi çıkarabilmişlerdir.

Meclis üyelerinin eğitim durumuna göre dağılımında ise 14 kişi ile çoğunluğun üniversite mezunu olduğu; 8 üye ile ikinci sırada ilkokul mezunlarının; üçüncü sırada 7 kişi ile lise mezunlarının bulunduğu görülmektedir.

Yaş aralığına gelince meclis üyelerinin 30 ve yukarısı yaş aralığında yer aldığı anlaşılmaktadır. Nüfusunun 93. 077 kişi ile % 51. 9 ile 30 yaşının altında olduğu dikkate alınırsa, bu durumun genç nüfusun lehine döndürülmesi gerektiği söylenilebilir.

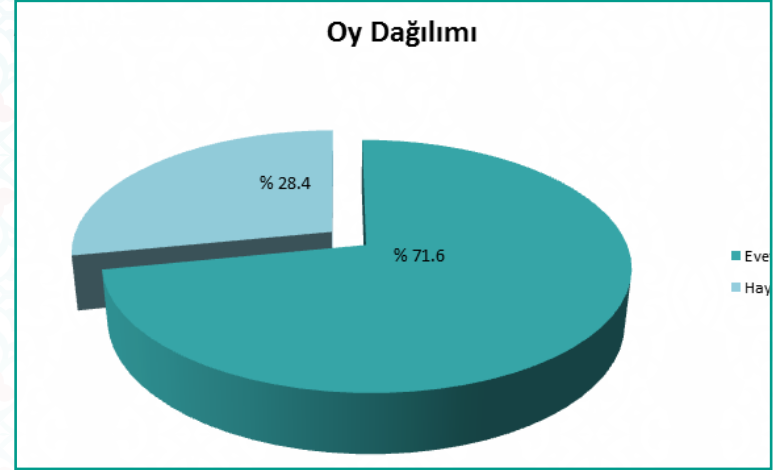
Son olarak, mesleki durumlarına baktığımız meclis üyelerinin çoğunlukla ticaretle uğraştıkları (12 kişi) görülmektedir.

Şekil 4: Seçim

Arnavutköy'deki seçmenlerin profilini anlamada kullanacağımız bir diğer gelişme de 12 Eylül 2010 yılında 1982 Anayasası'nın bazı maddelerinin değiştirilmesi yönünde yapılan halk oylaması olacaktır. Yüksek Seçim Kurulu'nun verilerine göre 2010 yılının Eylül ayı itibarıyla Arnavutköy İlçesi'ndeki toplam seçmen sayısı 113.002 kişi olarak tespit edilmiştir. Ancak 12 Eylül 2010 yılında yapılan Anayasa Değişikliği Referandumu'nda oy kullanan seçmenlerin sayısı 85.344 kişi olarak gerçekleşmiştir. Geçerli oyların sayısı 83.252 iken geçersiz oyların sayısı ise 20.92 şeklinde olduğu görülmektedir¹⁰.

Esas olanın geçerli oyların dağılımı olduğu gerçeğinden hareketle oluşturulan grafiğe göre oyların dağılım aşağıdaki gibidir.

Grafik 5: 12 Eylül 2010 Yılında Yapılan

Kaynak: <http://www.ysk.gov.tr/ysk/Referandum2010/istanbul.pdf> adresinden elde edilen verilerden hazırlanmıştır. Erişim: 31.05.2013.

Grafikte görüldüğü gibi Arnavutköy'de 2010 Anayasa değişikliğine evet diyenlerin oranı % 71.6 ile son derece yüksek bir paya sahiptir. Anayasa değişikliğinin özgürlükleri arttırmak için yapıldığı dikkate alınırsa bu oranlardan hareketle, Arnavutköy'deki seçmenlerin Türkiye ve İstanbul geneline göre daha özgürlükçü bir tutum sergilediğini ifade etmek mümkündür. Öyle ki referandum sonuçlarına göre Türkiye genelinde anayasa değişikliğine evet diyenlerin oranı % 57.88; İstanbul genelinde ise % 54.3 şeklinde tezahür etmiştir.

Şekil 5: Oylama

¹⁰ <http://www.ysk.gov.tr/ysk/Referandum2010/istanbul.pdf> Erişim: 31.05.2013.

Arnavutköy'deki seçmenlerin tutumunu gösteren son gelişme ise 12 Haziran 2011 yılında yapılan 24. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri olmuştur. Seçim sonuçlarına göre ise aşağıda Tablo 12'de görüldüğü gibi bir durum ortaya çıkmıştır.

Tablo 12: Siyasal Partilerin 12 Haziran 2011 Milletvekili Genel Seçiminde Almış Oldukları Oy Oranları

Genel Seçimler Oy Dağılımı /12 Haziran 2011		
Siyasal Partiler	Oy Sayısı	%
AK PARTİ	62.914	62,1
CHP	14.519	14,3
MHP	10.441	10,3
Bağımsız	6.814	6,7
Diğer Partiler	6.608	6,5
TOPLAM	101.296	100

Kaynak: <http://secim.haberler.com/2009/sonuc.asp?il=arnavutkoy> Erişim: 31.05.2013.

Arnavutköy'de yaşayan seçmenlerin 2011 milletvekili genel seçimi nasıl bir tutum sergilediğine baktığımızda ilk sıraya 62. 914 kişi ile % 62. 1 oranında yine Ak Parti'nin yerleştiği görülmektedir. Bu seçimde aldığı sonuçla, 2009 yılında yapılan yerel seçimlerde aldığı oyu neredeyse % 20 oranında arttırdığı görülen Ak Parti'nin, ilçenin siyasal hayatında en belirleyici aktör olduğu söylenebilir. Nitekim Ak Parti'nin önerisiyle halk oylamasına sunulan 2010 yılı anayasa değişikliği oylamasında da Arnavutköy'de evet diyenlerin oranı % 71. 6 ile yine oldukça yüksek çıkmıştır.

2011 Milletvekilliği Genel Seçimlerinde ikinci sıraya yerleşen parti ise 14.519 kişinin desteğiyle % 14. 3 oranında oy alan CHP olmuştur. Ancak AK Parti'nin aldığı oy CHP'nin aldığı oy neredeyse 4. 5 katıdır. Aslında Ak Parti ile CHP arasındaki oy farkı Mart 2009 yılında yapılan yerel seçimlerde daha belirgin bir şekilde görülmektedir. Öyle ki yerel seçimlerde 32.664 oy alan AK Parti, 5.804 seçmenin oyunu alan CHP'nin yaklaşık olarak 5,5 katı oy almıştır. (Bkz. Tablo: 9)

3. OKULLAŞMA VE EĞİTİM

Şekil 6: Eğitim-Öğretim

Arnavutköy'deki nüfusun, eğitim-öğretim durumuna göre nasıl bir dağılım gösterdiğini yukarıda demografik özellikleri ele alırken ayrıntılı bir biçimde incelemiş idik¹¹. Bu başlık altında ise Arnavutköy'deki nüfusun eğitim-öğretim durumunu daha açık bir şekilde anlamamızı sağlayacak okullaşma oranını irdedeceğiz. Bu manada Arnavutköy'de faaliyet gösteren eğitim ve öğretim kurumlarının resmi ve özel kurum ayrımı bağlamında nasıl dağıldığı ile bu kurumların niteliksel olarak (kademesine) nasıl bir görünüm sergilediği önem arz etmektedir.

İlk olarak Arnavutköy'de faaliyet gösteren resmi eğitim ve öğretim kurumlarına baktığımızda söz konusu kurumların aşağıdaki gibi bir görünüm sergiledikleri belirlenmiştir.

¹¹ Bkz. Nüfusun Eğitim Durumuna Göre Dağılımını Gösteren Tablolar.

Tablo 13: Arnavutköy'deki Resmi Eğitim ve Öğretim Kurumları

Eğitim ve Öğretim Kurumunun Adı	Sayı
Anaokulu	2
İlkokul	37
Ortaokul	36
Lise	3
Anadolu Lisesi	3
Anadolu İmam Hatip Lisesi	2
Ticaret Meslek Lisesi	2
Kız Teknik Eğitim ve Meslek Lisesi	1
Çok Programlı Lise	1
Özel Eğitim-İş Uygulama Merkezi	3
Rehberlik ve Araştırma Merkezi	1
Halk Eğitim Merkezi	1
Mesleki Eğitim Merkezi	1
TOPLAM	93

Kaynak: <https://mebbis.meb.gov.tr/KurumListesi.aspx> Erişim: 12.05. 2013.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın verilerine göre Arnavutköy'de 2 adet anaokulu; 37 ilkokul; 36 ortaokul; ticaret meslek, imam-hatip, teknik meslek ve çok programlı lise gibi farklı alanlarda eğitim veren 12 adet de lise olduğu görülmektedir. Bunlar dışında ilçede, daha ziyade yetişkin bireylerin ve özel eğitim gerektiren dezavantajlı grupların yararlandığı farklı eğitim-öğretim kurumları da mevcuttur.

Arnavutköy'ün nüfusunu yaş bakımından incelediğimizde 5-9 yaş grubundaki kişilerin 21. 683 kişi olduğu görülmektedir. Bu grubun ilkokul (4 yıl) çağındaki çocuklar olduğu düşünüldüğünde okul başına düşen öğrenci sayısının 586 kişi olduğu tespit edilecektir. Ortaokul çağındaki 20. 880 kişiyi (10-14 yaş grubu) ise ilçede bulunan 36 orta öğretim okuluna dağıttığımızda okul başına düşen öğrenci sayısının 580 olduğu görülecektir. İlçede bulunan lise çağındaki nüfusu (18.456) mevcut liselere (12 tane)

dağıttığımız zaman ise 1538 öğrenci sayısına ulaşılabacaktır.¹² Bu veriler ilçenin ilk, orta ve lise düzeyindeki okullaşmasının iyi durumda olduğunu göstermesi bakımından anlamlıdır. Hatta özel sektöre ait farklı kademelerdeki eğitim kurumları göz önüne alındığında, ilçedeki okullaşmanın oldukça iyi durumda dahi olduğu savunulabilir. Aşağıdaki tablo 14'de de görüldüğü gibi farklı kademedeki 30 adet özel eğitim ve öğretim kurumunu da göz önünde tutarsak Arnavutköy'ün okullaşma konusunda bir sıkıntı yaşamadığı ortadadır.

Tablo 14: Arnavutköy'deki Özel Eğitim ve Öğretim Kurumları

Eğitim ve Öğretim Kurumunun Adı	Sayı
Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	8
Anaokulu	5
Sürücü Kursu	9
Mesleki Eğitim Kursu	2
Yurt	41
TOPLAM	30

Kaynak: <https://mebbis.meb.gov.tr/KurumListesi.aspx> Erişim: 12.05.2013.

Arnavutköy'deki özel eğitim ve öğretim kurumlarına baktığımızda engelli çocukların eğitim ve öğretimi konusunda hizmet üreten 8 adet özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinin varlığı görülmektedir. Öte yandan 5 adet tam donanımlı anaokulu ile ilk ve orta kademedeki öğrencileri sınavlara ve derslere hazırlayan 6 adet de dersane bulunmaktadır. Eğitim-öğretim kurumları yanında toplam kapasitesi 421 yataklı olan ve orta öğretimdeki erkek öğrencilerin hizmetine sunulan 4 adet de yurt binası bulunmaktadır. Bu yurtlar özellikle Arnavutköy'ün kırsal kesiminden gelen öğrencilerin barınmasına tahsis edildiği için eğitim-öğretim oranlarının artmasında ciddi katkılar sağlamaktadır.

Ayrıca ifade etmek gerekirse ilçede, daha ziyade yetişkinlere hizmet veren 2 adet mesleki eğitim kursu ile 9 adet de sürücü kursunun olduğu tespit edilmiştir.

¹² Bkz. Tablo 3. İlçedeki nüfusun yaş ve cinsiyete göre dağılımını gösteren tablo.

4. SAĞLIK

Fotoğraf 2: Arnavutköy Devlet Hastanesi

Kaynak: http://www.arnavutkoydh.gov.tr/index.php?id=binamizin_dis_gorunumu Erişim: 09.06.2013

Bir kentin demografik yapısı ve sosyal yaşamıyla ilgili fikir yürütmenin önemli parametrelerinden bir tanesi de sağlık alanında yapılan icraatlardır. Bu çerçevede Arnavutköy'deki sağlık hizmetlerinin ve sağlık kurumlarının ne durumda olduğunu gösteren verilere bakmakta yarar vardır.

Tablo 15: Arnavutköy'deki Sağlık Kurumları ve Durumu

Sağlık Kurumları ve Durumu		
Sağlık Kurumları	Sayı	Yatak Sayısı
Devlet Hastanesi	1	210
Özel Hastane	1	32
Sağlık Ocağı	10	
Dispanser ve Klinikler	6	
TOPLAM	18	242

Kaynak: <http://www.arnavutkoy.bel.tr/kategori/243/2/saglik-kurumlari.aspx> Erişim: 12.05.2013.

Arnavutköy'de biri devlet hastanesi olmak üzere 2 adet hastane bulunmaktadır. Bu hastanelerden devlet hastanesi olanı 210 yatak kapasiteli; özel hastane statüsünde olanı ise 32 yatak kapasitelidir. Hastanelerin dışında 10 adet sağlık ocağı; 6 tane de dispanser bulunmaktadır. Bu verilere göre Arnavutköy'deki hastane ve sağlık kurumlarının yeterli düzeyde olduğu söylenilemez. Zira nüfusu 206. 299 gibi çoğu il nüfusundan büyük bir ilçenin daha büyük ve donanımlı sağlık kuruluşlarına olan ihtiyaç olduğu ortadadır.

5. KÜLTÜR VE SANAT

Kültür ve sanat konusunda Arnavutköy ilçesinde takdire şayan bir çabanın olduğunu ifade etmek mümkündür. Resmi kurum ve kuruluşların yanında sivil toplum kuruluşları ancak daha ziyade belediyeye ait kurum ve kuruluşlar bu konuda son derece duyarlılardır. Kaldı ki belediyeler, 5393 Belediye Kanunu'nun kendilerine tanıdığı yetki ve sorumluluklar çerçevesinde bu bakımdan aktif rol üstlenmek zorundadırlar. Zira belediyeler, 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 3. maddesine göre belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlüdürler. Öte yandan aynı kanunun 13. maddesi uyarınca belediyeler, hemşerileri arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunmasıyla ilgili gerekli çalışmaları da yapmak; 14. madde uyarınca da kültür, sanat, turizm ve tanıtım hizmetleri ile tarihi dokunun korunmasında görev üstlenmektedirler.¹³

Kanunun belediyelere yüklediği bu tür yetki ve sorumlulukların da bir gereği olarak Arnavutköy Belediyesi, İstanbul'un en yeni ilçelerinden biri olmasına rağmen çok sayıda kültür ve sanat merkezi açmıştır. Bu merkezlerde, yerel kültürün tanıtılmasından el sanatlarının tanıtımına; şiir dinletilerinden müzik şölenlerine; bilimsel toplantılardan sahne sanatlarına kadar akla gelebilecek her alanda birçok faaliyet yürütmektedir. Yıl içerisinde dağılan bu tür kültür ve sanat faaliyetleri yanında bir de gelenekselleşen "Arnavutköy Kültür ve Sanat Festivali" vardır. Gün geçtikçe daha nitelikli hale gelen festival bu tür faaliyetlerin bir arada yapılabilmesi bakımından oldukça önem arz etmektedir. Genel olarak kültür ve sanatsal alanda faaliyet gösteren bu tür kurum ve kuruluşlara baktığımızda Tablo 16'daki gibi bir sonuç ortaya çıkmaktadır.

¹³ 5393 Sayılı Belediye Kanunu.

Tablo 16: Arnavutköy'de Kültür ve Sanatsal Alanda Hizmet Üreten Kurum ve Kuruluşlar

Kurumlar		Sayı
Tiyatro (Açık Hava Tiyatrosu)		1
Kültür Merkezi		5
Gençlik Merkezi		7
Engelliler ve Yaşlılar Merkezi		1
Semt Konağı		2
Kütüphane (Gençlik Merkezi Sanal Kütüphanesi)		1
Müze		2
Dini Yapı	Cami	117
	Cem evi	2
Medya (Yerel Gazete, Dergi, Bülten, İnternet Yayıncılığı)		-
TOPLAM		138

Kaynak: <http://www.arnavutkoy.bel.tr/kategori/8/0/kulturvesanat.aspx> 12.05.2013.

Bu verilerden hareketle Arnavutköy'de, kültür ve sanatsal alanda hizmet üreten yeterli sayıda merkez bulunduğunu söylemek mümkündür. Ancak Arnavutköy Belediyesi'nin bu konuda izlediği politikalara bakılırsa kültür ve sanat merkezlerinin daha da artacağı anlaşılmaktadır.

Arnavutköy'de bulunan mevcut kültür ve sanat merkezlerinin neler olduğuna baktığımızda toplam olarak 16 tane merkez olduğu görülmektedir. Bu merkezlerden biri açık hava tiyatrosu şeklinde hizmet verirken; 5 tanesi ise animasyon, tiyatro gibi sahne sanatları ve film gösterilerinin yapıldığı; panel, konferans, sunum ve seminer tarzı bilimsel toplantıların düzenlendiği; bir yandan da başta geleneksel el sanatları ve müzik kursları olmak üzere eğitimlerin verildiği nitelikli mekânlardır. Bu merkezlere ek olarak daha ziyade geç kuşaklara hizmet veren 7 adet gençlik merkezi (ARGEM) ile daha ziyade engelli ve yaşlılar gibi dezavantajlı gruplara hizmet veren 1 adet de engelli ve yaşlılar merkezi (AYEM) bulunmaktadır. Yine benzer faaliyetler yapan 2 adet semt konağının olduğunu da belirtmek gerekir.

Fotoğraf 3: Kadın Kültür ve Sanat Merkezi

Kaynak: <http://www.arnavutkoy.bel.tr/icerik/46/170/kadin-kultur-ve-sanat-merkezi.aspx>
Erişim: 22.07.2013.

Kültürel ve sanatsal yaşam başlığı çerçevesinde değerlendirebileceğimiz bir diğer husus da ilçenin özelliklerini yansıtmaya bakımından önem arz eden müze konusudur. Arnavutköy, sahip olduğu zengin bitki örtüsü yanında çeşitli türden yaban hayvanları için de doğal yaşam alanı olma özelliği göstermektedir. Bölgenin bu özelliğinden hareketle Durusu Doğal Yaşam Parkı içerisinde bir adet av müzesi oluşturulmuştur. Dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan/avlanan yaklaşık 200 hayvan türünün örneklerinin sergilendiği av müzesinde hayvanların doğal yaşam alanları başarılı bir biçimde aynen yansıtılmaya çalışılmıştır.

Öte yandan ilçenin İstanbul'un en önemli su kaynaklarına ev sahipliği yapmasından hareketle İBB tarafından Arnavutköy'de bir de Su Müzesi oluşturulmaya başlanmıştır.

Fotoğraf 4: Durusu Su Müzesi

Kaynak: <http://www.arnavutkoy.bel.tr/icerik/35/253/ibb-durusu-su-muzesi.aspx>
Erişim: 13.06.2013.

Söz konusu su müzesi, Terkos Gölü'nden su basmak için 1883 yılında yaptırılan Durusu'daki Su Pompa İstasyonu'nun müzeye dönüştürülmesiyle oluşturulacaktır. Geçmişten günümüze suyun serüveninin yansıtılacağı müzede, su ve kültürü ile ilgili ürünler ile vatandaşların el ürünlerini satabilecekleri bir de mağaza kurulacaktır.¹⁴

Fotoğraf 5: Durusu Su Müzesi'nden Bir Görünüm

Kaynak: İSKİ Arşivi.

Bu tür kültür-sanat kurumları dışında ilçede, dini yaşamın göstergesi konumunda olan toplam olarak 117 adet de cami bulunmaktadır. Bu camiler ibadet merkezleri olmanın yanında başta Kur'an eğitimi olmak üzere ilçe sakinlerinin dini eğitim ihtiyacını gideren eğitim merkezleri görevini de üstlenmişlerdir. İstanbul'un en büyük camilerinden biri olma unvanını taşıyan "Yeşil Cami" de Arnavutköy sınırları içerisinde yer almaktadır. Hem mimari hem de kapasite açısından oldukça dikkat çeken Yeşil Cami, 2003 yılında ibadete açılmıştır. 3.500 m2 iç kullanım alanıyla 12 bin kişinin aynı anda ibadet edebilmesine imkân tanıyan cami; bünyesinde Kur'an kursu, konferans salonu ve farklı sosyal faaliyetlerin yapılabildiği önemli bir kültür mekânıdır.

Camiler dışında iki tane de cem evinin bulunduğu ilçede, hoşgörü ikliminin hâkim olduğu bir dini yaşam mevcuttur.

¹⁴ <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Pages/Haber.aspx?NewsID=17117#.UcYY6HBrPIU>, Erişim: 20.06.2013.

Fotoğraf 6: Yeşil Cami

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Bu başlık altında son olarak üzerinde duracağımız konu ise, Arnavutköy'de yayın hayatını sürdüren yerel medya olacaktır.

İlçede irili ufaklı çok sayıda gazete, dergi ve internet yayıncılığı yapan medya kuruluşu mevcuttur. Bu kuruluşlar bölgenin sesini duyurmak ve bölge sorunlarına çözüm üretilmesini sağlamak noktasında destek olmak yanında, Arnavutköy'deki kültür ve yayın hayatına da canlılık getirmektedir. Belediyenin çıkardığı ve oldukça nitelikli yayın yapan dergi ve bülten dışında Arnavutköy Gazetesi, Arnavutköyden.com, Arnavutköy Fm ve Arnavutköy Can Fm bu yayın organlarından sadece birkaçıdır.

6. SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLENMELERİ

Demokratik sosyal yaşamın vazgeçilmez unsurlarından biri de sivil toplum örgütlenmeleridir. Zira sivil toplum örgütlenmeleri ekonomik, kültürel ve siyasal işlevlerinin yanı sıra; devlet ile toplum arasındaki ilişkinin biçimlenmesinde de önemli roller üstlenen müstesna kurumlardır. Ancak söz konusu kurumların işlevselliği aktif ve üretken bir yapıda olması ile de yakından alakalıdır. Bu kurumlar dernek, vakıf, meslek örgütü ve platformlar şeklinde kendini gösterebilir. Arnavutköy’de bulunan sivil toplum örgütlenmelerine baktığımızda Tablo 17’de görüldüğü gibi daha ziyade dernek şeklinde örgütlendikleri görülmektedir.

Şekil 7: Sivil Toplum

	Sivil Toplum Örgütlenmelerinin Niteliği							
Sivil Toplum Örgütü	Cami	Cem evi	Bölgesel	İş ve Meslek	Kültür-Sanat	Eğitim	Diğer	Toplam
Dernek	72	2	51	14	7	7	7	160

Tablo 17: Arnavutköy’deki Sivil Toplum Örgütlenmeleri

Kaynak: <http://www.arnavutkoy.bel.tr/erehber/480/1/sosyal-dernekler.aspx> , Erişim: 12.05.2013.

Arnavutköy’de toplam olarak 160 adet dernek bulunmaktadır. Bu derneklerin 72 tanesi cami derneği olup daha ziyade cami cemaati ve etrafında faaliyet göstermektedir. İlk başta cami inşaatının yapılması ve sonraki zamanlarda mevcut binaların korunup yaşatılmasını hedefleyen bu derneklerin işlevleri oldukça sınırlıdır. Arnavutköy’de benzer işlevler üstlenmiş 2 adet de cem evi derneği bulunmaktadır.

Dini işlevler üstlenmiş bulunan bu tür dernekler dışında en yoğun şekilde bulunan bir diğer örgütlenme şekli de bölgesel nitelikli sivil toplum kuruluşlarıdır. Kendini köy, ilçe, il ve bölge adını kullanarak konumlandırmış bulunan 51 dernek, Arnavutköy’de yaşayan hemşehrilerini kültürel, ekonomik ve siyasal bakımlardan örgütleyerek aralarında yardımlaşma ve dayanışmayı örgütleyen kapalı bir cemaat görünümündedir.

Bu tür dernekleşmeler dışında değişik iş ve meslek kollarını temsil eden 14 adet mesleki derneğin bulunduğu Arnavutköy’de 7 adet kültür ve sanat derneği ile 7 adet de eğitim derneği bulunmaktadır. Öte yandan farklı alanlarda hizmet üreten 7 adet dernek daha bulunmaktadır.

7. SPORİF YAŞAM VE REKREASYON ALANLARI

Spor, kentsel alanlarda sağlıklı yaşam açısından olmazsa olmaz faaliyetlerin başında gelmektedir. Zira kentsel yaşamın neden olduğu biyolojik, psikolojik ve fiziksel problemlerin bertaraf edilmesi, biraz da spor ve rekreasyon alanlarının bireylere sunacağı imkanlarla mümkün olacaktır. Bu bakımdan spor olanakları başta olmak üzere ilçedeki rekreasyon alanlarının neler olduğuna bakmak gerekmektedir.

Tablo 18: Arnavutköy’de Bulunan Spor Kulüpleri ve Sportif Tesisler

Spor Kulüpleri ve Tesisler	Sayı
Spor Kulübü	162
Halı Saha	1
Stat	4
Kapalı Spor Salonu	2
Okullara Ait Spor salonu	2
TOPLAM	25

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Kent Bilgi Sistemi Verilerinden Derlenmiştir, 07.05.2013.

Tablo 18'e göre Arnavutköy'de toplam olarak 16 adet spor kulübünün bulunduğu görülmektedir. Söz konusu kulüplerden bir tanesi Arnavutköy Belediyesi'nce, geri kalanlar ise çoğunlukla ilçede bulunan köy tüzel kişilikleri aracılığıyla kurulmuştur.

Spor kulüpleri dışında 1 adet halı saha; 4 tane stat; 2 tane spor salonu, iki tane de ilk ve orta öğretim okullarına ait spor salonu bulunmaktadır.

Fotoğraf 7: Hasan Doğan Stadi

Kaynak: (<http://www.arnavutkoy.bel.tr/icerik/351/1250/hasan-dogan-stadi.aspx>)
Erişim: 09.06.2013

Sakinlerine spor yapma imkânı sunan bu tür tesisler dışında; boş zamanların değerlendirildiği, dağ sporları ve yürüyüş gibi farklı sportif faaliyetlerin icra edildiği, öte yandan eğlenme, dinlenme ve piknik yapma amacıyla kullanılan bol miktarda rekreatif alanı bulunmaktadır. Örneğin Baklalı, Balaban, Bolluca, Durusu, Hacımaşlı, İmrahor, Taşoluk, Tayakadın ve Yassiören gibi rekreatif alanlar, başta Arnavutköy olmak üzere yakın ilçelere, hatta İstanbul'un tamamına hizmet veren önemli rekreasyon alanları olarak dikkat çekmektedir.

8. KIRSAL ALANLAR (KÖYLER)

Arnavutköy'e bağlı Baklalı, Balaban, Boyalık, Hacımaşlı, Karaburun, Tayakadın, Yassiören ve Yeniköy olmak üzere toplam 8 tane köy bulunmaktadır. Söz konusu köyler 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülerek şehre dâhil edilse de hali hazırda Türk köy tipinin belirgin özelliklerini muhafaza etmektedirler. Öyle ki köylerde ikamet eden nüfusun bir kısmı yakın bölgedeki sanayi tesislerinde çalışmakta; ancak ekseri çoğunluğu köyün sahip olduğu özellikler doğrultusunda tarım, hayvancılık, balıkçılık ve ormancılıkla uğraşmaktadırlar. Söz gelimi Baklalı Köyü'nün genç nüfusu Hadımköy'deki sanayi kuruluşlarında iş bulurken; Balaban Köyü sakinleri ormandan kestikleri ağaçlardan odun kömürü elde etmekte ve ormandan çamfıstığı toplamaktadırlar. Benzer şekilde göl ve denize kıyısı bulunan köylerde yaşayanlar ise balıkçılıkla meşgul olmaktadır. Kırsal alanların çoğunda olduğu gibi (gizli) işsizlik problemi, Arnavutköy'e bağlı köylerde de kendini hissettirmekte; bu da farklı sosyal problemleri beraberinde getirmektedir. Daha ziyade sakin bir şekilde sürdürülen yaşam, köy ve çevresine yerleşen yazlıkçılar sayesinde nüfus, özellikle yaz aylarında hareketlenmektedir. Köylerde yaşayan nüfusun ortak bir özelliği de özellikle İSKİ, İtfaiye gibi belediye kuruluşları başta olmak üzere Ulaştırma Bakanlığı'na bağlı Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü ve Bağ-Kur'dan emekli olmuş çok sayıda kişinin bulunmasıdır.¹⁵

Eğitiminin ilk kısımlarına genellikle köylerinde devam eden öğrenciler, orta, lise ve dengi eğitimlerini başta Arnavutköy ilçe merkezi olmak üzere yakın ilçe merkezlerinde sürdürmektedirler.

Market, kahvehane, berber ve emlakçı gibi daimi ticari kuruluşlar yanında kimi köylerde (Boyalık) de semt pazarı da kurulmaktadır. Kent merkezlerine olan ulaşımın ise genellikle özel araçlarla yapılmaktadır. Ancak bazı köylere (Balaban, Boyalık, Karaburun, İETT otobüslerinin de seferleri mevcuttur.

¹⁵ İstanbul'un Köyleri, İstanbul İl Özel İdaresi Yay. İstanbul, 2011, s. 48-63.

Kaynakça:

1. 5393 Sayılı Belediye Kanunu.
2. Arnavutköy Belediyesi Kent Bilgi Sistemi Verileri.
3. http://tr.wikipedia.org/wiki/Arnavutk%C3%B6y,_%C4%B0stanbul
4. <http://endlessabroad.com.tr/wp-content/uploads/2011/07/demografi.jpg>
5. <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>
6. http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_turkiye_il_ilce_yasgr.RDF&p_il1=34&p_ilce1=2048&p_kod=3&p_yil=2012&p_dil=1&desformat=html
7. <http://www.arnavutkoy.bel.tr/kategori/15/0/belediye-meclisi.aspx>
8. <http://www.besiktas.bel.tr/AltSayfa.aspx?ID=6106>
9. <http://www.ysk.gov.tr/ysk/Referandum2010/istanbul.pdf>
10. <http://secim.haberler.com/2009/sonuc.asp?il=arnavutkoy>
11. <https://mebbis.meb.gov.tr/KurumListesi.aspx>
12. <http://www.meb.gov.tr/iletisim/yurtlar/yurtlar.asp?IL=%DDSTANBUL>
13. http://www.arnavutkoydh.gov.tr/index.php?id=binamin_zin_dis_gorunumu
14. <http://www.arnavutkoy.bel.tr/kategori/243/2/saglik-kurumlari.aspx>
15. <http://www.arnavutkoy.bel.tr/kategori/8/0/kulturvesanat.aspx>
16. <http://www.arnavutkoy.bel.tr/icerik/46/166/bolluca-genclik-ve-kultur-merkezi.aspx>
17. <http://www.arnavutkoy.bel.tr/icerik/35/253/ibb-durusu-su-muzesi.aspx>
18. <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Pages/Haber.aspx?NewsID=17117#.UcYY6HBrPIU>
19. http://www.zaman.com.tr/cuma_bir-alti-minare-de-arnavutkoyde_1118434.html
20. <http://www.arnavutkoy.bel.tr/erehber/480/1/sosyal-dernekler.aspx>
21. <http://www.arnavutkoy.bel.tr/erehber/482/1/spor-klpleri.aspx>
22. <http://www.arnavutkoy.bel.tr/icerik/351/1250/hasan-dogan-stadi.aspx>
23. <http://www.dursunbey.gov.tr/haberler/914/Nufus-Cuzdani-islemleri.html>,
24. İstanbul'un Köyleri, İstanbul İl Özel İdaresi Yay. İstanbul, 2011.
25. Tezcan, Mahmut Eğitim Sosyolojisi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, 1985.
26. Yentürk; Nurhan, Başlevent, Cem, Gençlik Çalışmaları Birimi Araştırmaları Raporu: Türkiye'de Genç İşsizliği, İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2007.
27. Yılmaz, Nail Hemşehri Kimliği, Beta Yayınları, İstanbul, 2008.

Son Notlar

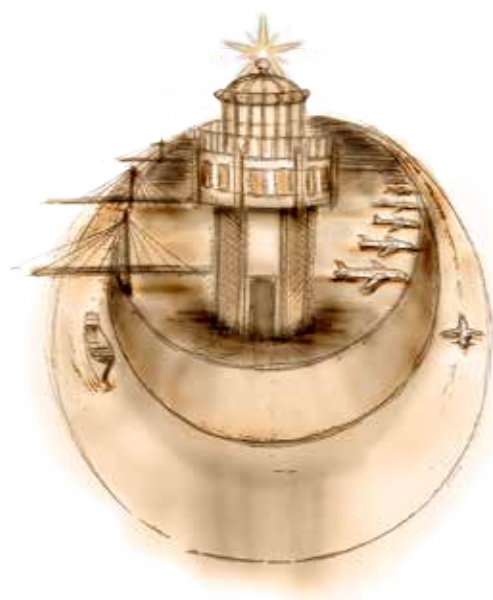
1 <http://www.meb.gov.tr/iletisim/yurtlar/yurtlar.asp?IL=%DDSTANBUL> ,Erişim: 12.05.2013.

2 Bu veri <http://www.arnavutkoy.bel.tr/erehber/482/1/spor-klpleri.aspx> adresinden mükerrer kulüp isimleri değiştirilerek elde edilmiştir. Erişim: 12.05.2013.

1980'li yıllarda Arnavutköy'de Ulusal Bayram Kutlamaları

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi

İstanbul'un yoğun göç almaya başladığı 1950lerden bu yana demografik ve iktisadi dönüşümün en yoğun etki gösterdiği ilçelerden biri de Arnavutköy olmuştur.

5. BÖLÜM

Ekonomi

Cumhuriyet Döneminde
ARNAVUTKÖY

EKONOMİK YAPI

İstanbul'un son yıllarda gerek nüfus artışı gerekse iktisadi büyüme açısından belirgin bir büyüme gösteren Arnavutköy ilçesinin göstermiş olduğu ekonomik dönüşüm, aslında İstanbul'un diğer ilçelerinin göstermiş olduğu ekonomik dönüşüm ile büyük benzerlikler taşımaktadır. Özellikle son yıllarda ilçe olan diğer yerleşim birimleri ile Arnavutköy arasındaki benzerlikler oldukça belirgindir. İstanbul'un yoğun olarak göç almaya başladığı 1950'lerden itibaren merkezdeki ilçelerden başlayarak çevreye doğru yayılan, hem Avrupa yakasındaki hem de Anadolu yakasındaki demografik ve iktisadi dönüşümün son 20 yılda en fazla etki gösterdiği bölgelerden biri de Arnavutköy ve çevresi olmuştur. İstanbul'da yapılması planlanan yatırımlar ve Türkiye'nin büyüme potansiyeli göz önünde bulundurulduğunda, Arnavutköy'ün yakın gelecekte iktisadi olarak öneminin mutlak bir biçimde artacağı açıkça görülecektir.

Şekil 1: Ekonomik Gösterge

Kaynak: <http://www.ahi-ka.org.tr/index.php?page=haber&id=277> Erişim: 15.07.2013.

Diğer birçok ilçede olduğu gibi Arnavutköy'ün iktisadi yapısı üzerinde de İstanbul'daki büyümenin yol açtığı genişleme ihtiyacı ve yoğun göç önemli rol oynamıştır. İstanbul'un diğer pek çok ilçesinin yıllar boyunca ve kademeli bir şekilde yaşadığı göç olgusu, son 25 yıldaki dönüşüm incelendiğinde Arnavutköy'de

ani bir çok şekilde gerçekleştiği görülecektir. Belde iken yaklaşık 60 bin nüfusa sahip olan Arnavutköy'ün, günümüzde 206 bin nüfusuyla nasıl bir nüfus büyümesi yaşadığı görülebilir. Bu kadar köklü bir demografik dönüşümün iktisadi açıdan da Arnavutköy'ü önemli ölçüde değiştirdiğini söylemek mümkündür. Yoğun göçlerin başladığı 1980'li yıllarda İstanbul hinterlandındaki diğer birçok yerleşim yeri gibi tarım ekonomisinin ağırlık taşıdığı bölgenin, günümüzde iktisadi etkinlikler açısından çeşitlilik kazandığı bir gerçektir. Tarımın Arnavutköy için nispi önemi sürmekle birlikte diğer sektörlerin gösterdiği büyümenin, gelecekte tarımın ilçe için önemini azaltması diğer birçok ilçenin İstanbul'un kentleşme sürecindeki tecrübeleri düşünüldüğünde beklenen bir gelişme olacaktır.

Yukarıda da belirtildiği üzere hızlı nüfus artışı Arnavutköy'de önemli değişimlere yol açmıştır. İktisadi yatırım kararları alınırken mevcut nüfus yapısının yanı sıra gelecekteki nüfus yapısının da dikkate alınması gereklidir. Aşağıda da görüldüğü üzere Arnavutköy kalkınmakta olan birçok yerin gösterdiği bir nüfus hareketini göstermektedir. Önce çok hızlı bir nüfus artışını takip eden durağan bir dönemin ardından nüfus artışı durma noktasına kadar gelebilmektedir. Dolayısıyla ekonomik kararlar alınırken gelecekteki muhtemel talepler de öngörülmelidir. Kısa ve orta vadede Arnavutköy ekonomisi genç nüfusunu eğitmek ve onlara yeterli istihdam olanakları sağlamak sorunuyla karşı karşıyadır. Uzun vadede ise yaşlanan nüfusun gerektirdiği sağlık ve sosyal hizmet altyapısının karşılanması öncelikli olacaktır.

Tablo 1: Arnavutköy'ün Karşılaştırmalı Nüfus Yapısı

	ARNAVUTKÖY		İSTANBUL		TÜRKİYE	
	Yıllık Nüfus Miktarı	Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)	Yıllık Nüfus Miktarı	Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)	Yıllık Nüfus Miktarı	Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)
1985	27.281	21,58	5.842.985	4,19	50.664.458	2,49
1990	56.720	10,57	7.309.190	4,48	56.473.035	2,18
2000	116.666	5,02	10.018.735	2,59	67.803.927	1,31 (*)
2008	163.510	--	12.697.164	--	71.517.100	--

Kaynak: <http://www.arnavutkoy.bel.tr/icerik/632/1738/demografik-yapi.aspx>

2008 yılında Gaziosmanpaşa'ya bağlı bir belde iken ilçe statüsü kazanan Arnavutköy, belde olduğu dönemlerde de bugün yaşadığı iktisadi dönüşümün nüvelerini taşımakta olduğunu görmekteyiz. Coğrafi konumu, göçle gelen hızlı nüfus artışı ve iktisadi büyüme Arnavutköy'ün bağlı bulunduğu Gaziosmanpaşa'dan ayrılarak ilçe olmasında belirleyici olmuştur. Bu tercih de, yalnızca ilçe merkezinin değil etrafındaki alanların taşıdığı iktisadi potansiyelin de önemini akılda tutmak gerekmektedir. İktisadi açıdan yüksek bir potansiyel barındıran Arnavutköy ilçesi, İstanbul'un özellikle eski ilçelerini yakalamak adına henüz başlangıç aşamasında gözükmektedir. Dolayısıyla Arnavutköy'ün iktisadi yapısının değerlendirilmesi mevcut yapıyla birlikte gelecekteki muhtemel gelişmeleri de açıklamaya yönelmelidir.

Görece az nüfusu, yoğun ormanlık alanları, verimli tarım arazileri, sulama açısından sahip olduğu göller, barajlar ve göletler gibi imkanlarla bir metropol ilçe olarak Arnavutköy, İstanbul'un diğer ilçelerine göre ekonomik gelişme potansiyeli açısından birçok avantaja sahiptir. Bununla birlikte mevcut potansiyelin yalnızca ekonomik alanda değerlendirilmesi Arnavutköy için olumsuz sonuçlara yol açabilecektir. Ekonomik büyüme yalnız başına düşünülmemeli ve sürdürülebilir bir ekonomik büyüme hedeflenmelidir. Sürdürülebilirlik yalnızca ekonomide değil diğer tüm alanlarda da göz önünde bulundurulmalıdır. Sürdürülebilir bir kentsel gelişmenin sağlanabilmesi adına Arnavutköy Belediyesi'nin gerekli gördüğü aşamalar şu şekildedir:¹

1. Mekânsal Gelişimi Gerçekleştirme,
2. Toplumsal Gelişime Katkı Sağlamak,
3. Ekonomik Gelişimi Desteklemek.

Bu sıralama oldukça sağlıklı gözükmektedir. Uzun yıllardır göç alan İstanbul'un diğer ilçelerine bakıldığında, aniden başlayan ekonomik büyümenin diğer aşamaları peşinden sürüklediği ve bu aşamaların ne yazık ki birçok ilçede sağlıklı bir biçimde yaşandığı bilinmektedir. Ekonomik gelişmenin sıralamada öne alınması sonraki yıllarda telafisi güç olumsuzluklara sebep olacağından, mekânsal ve toplumsal gelişmeyi öncelikli olarak gerçekleştirmek son derece isabetli olacaktır. Arnavutköy ekonomisinin temelini oluşturan sanayi, tarım ve turizmi incelemiden önce ekonomik altyapının önemli bileşenleri olan ulaşım ve eğitimin ekonomik bağlamda değerlendirilmesi faydalı olacaktır.

1 Arnavutköy Belediyesi, 2009 Faaliyet Raporu, 2010, s. 38.

1. ULAŞIM VE EKONOMİ

İktisadi yapı bağlamında yapılacak değerlendirilmelerin başlangıç noktası ulaşım ve erişilebilirlik imkânları olacaktır. İlçenin 2008 yılından itibaren gösterdiği iktisadi gelişmenin başlıca tetikleyicisi olarak inşa edilen duble yollar gösterilmektedir.² Yeni inşa edilen yolların getirdiği ticari hareketlilik birçok kamu ve özel sektör kuruluşunu bölgeye çekmiş ve başlayan harekete yeni bir ivme kazandırmıştır. Bununla birlikte iktisadi açıdan hayati önem taşıyan ulaşım bakımında Arnavutköy diğer ilçelere göre dezavantajlı bir konumdadır. Özellikle ilçeye bağlı bazı yerleşim birimleri ulaşım açısından zorluklar taşımaktadır. İstanbul'un ilçelerini rekabet gücü yönünden inceleyen bir araştırma, Arnavutköy'ün ulaşım ve erişilebilirlik endeksinde, 39 ilçe arasında 36. sırada olduğunu göstermektedir.³ Bu durum, bölgedeki iktisadi gelişmeyi de olumsuz etkilemektedir. Projesi hazır bulunan veya inşası süren Beşiktaş/İspartakule/Hadımköy ve Hasdal-Karaburun yolu gibi çalışmalar ilçenin iktisadi gelişmesi açısından önem taşımaktadır.

Şekil 2: 3. Köprü ve Bağlantı Yolları

<http://www.gercekgundem.com/?p=546300> Erişim: 14.07.2013.

2 Arnavutköy Yaşam Kültürü Dergisi, Sayı 2, Ocak-Nisan 2008, s. 18.

3 Murat Şeker vd., İstanbul Rekabet Endeksi: 39 İlçe, İstanbul Kalkınma Ajansı, İstanbul, s.23.

Ulaşım bakımından üzerinde önemle durulması gereken bir diğer nokta da, Arnavutköy'e komşu ilçelere yönelik ulaşım çalışmalarının ilçe açısından da önem taşımasıdır. Özellikle raylı ulaşım konusunda İstanbul çapında yapılan çalışmaların Arnavutköy'e yansımaları olumlu olacaktır. Raylı ulaşımın sağlayacağı başlıca katkı bireysel ulaşımı kolaylaştırarak bölgedeki konut piyasasını canlandırması olacaktır. İstanbul'un diğer ilçelerine göre kitlesel konut yapımına elveren arazilerin mevcudiyeti nedeniyle ulaşım sorunlarına getirilecek çözümlerin bölgenin iktisadi gelişmesine sağlayacağı katma değer oldukça yüksek görülmektedir.

Gerek Arnavutköy'ün gerekse bölgedeki diğer ilçelerin iktisadi yapısı üzerinde köklü dönüşümlerde bulunacak bir diğer ulaşım çalışması da, İstanbul'daki 3. havalimanının bölgede inşa edilmesidir. İhalesi tamamlanmış bulunan projenin bölgenin çehresini tamamıyla değiştirmesi beklenmektedir. İstanbul'un uluslararası uçuşlarda bir transfer noktası olarak önem kazanmasına yol açacak proje kapsamında 150 milyon yolcu kapasiteli bir havalimanı ile uluslararası transfer yolcuları için çeşitli alışveriş olanakları sunulacaktır. İlçenin Yeniköy, İmrahor ve Tayakadın mahallelerini kapsayan proje ilçenin toplam yüzölçümünün yaklaşık % 12'sini kapsayacaktır. Arnavutköy'ün günümüzdeki iktisadi ve demografik yapısı göz önünde bulundurulduğunda böyle bir projenin ilçenin çehresini bütünüyle değiştireceği açıktır.

Şekil 3: Arnavutköy Havaalanı

Arnavutköy Belediyesi'nin vizyonunda yer alan turizm, kültür ve yükseköğrenim alanlarının tümünün gelişmesi öncelikle ulaşım imkânlarının gelişmesine bağlıdır. Ulaşımın gelişmesi yalnızca Arnavutköy ile İstanbul'un geri kalanı arasındaki bağlantının sağlanması değildir. İlçe çapında sağlıklı bir ekonomik büyümenin sağlanması için ilçenin kendi içindeki ulaşım ağının da ekonomik gelişme taleplerine cevap verecek şekilde oluşturulması gerekmektedir.

Fotoğraf 1: Yeni Havaalanı ve 3. Köprü İnşaatı

Kaynak: <http://ekonomi.milliyet.com.tr/rasat-in-gozunden-3-kopru-insaat/ekonomi/de-tay/1752339/default.htm?ShowPageSkin=1> Erişim: 20.08.2013

2. EĞİTİM VE EKONOMİ

Ekonomik gelişmenin sağlanmasında en önemli araçların başında eğitim gelmektedir. Diğer tüm şartların uygun olduğu durumlarda bile nitelikli işgücünün eksikliği tüm sektörlerde gelişmenin önündeki en büyük engeldir. Sağlıklı bir ekonomik büyüme için eğitilmiş bir nüfus şarttır. Ekonomik gelişmesini son yıllarda yaptığı atılımlarla gerçekleştiren Arnavutköy'ün eğitilmiş nüfus, özellikle de üniversite mezunu nüfus açısından sıkıntı içinde olduğu görülmektedir. Bu durum yeni kurulmuş ve kalkınma sürecine henüz başlamış bir ilçe için şaşırtıcı değildir. Nüfusun % 78,3 'ü en fazla ilköğretim mezunu olduğu ilçede nüfusun yalnızca % 1,2'si üniversite mezunudur.⁴ Bu durum ekonomik büyümenin önünde engel oluşturmaktadır. Bununla birlikte ilçe nüfusunun % 22,5'inin örgün eğitimdeki çocuklardan oluşması, ilçenin potansiyelini göstermesi açısından önemlidir.

4 <http://www.arnavutkoy.bel.tr/icerik/633/1739/egitim-durumu.aspx>

Yakın gelecekte eğitimli nüfusun toplam ilçe nüfusu içerisindeki payının artacağı açıkça görülmektedir. Eğitimin ekonomi üzerindeki etkisinin doğrudan görüldüğü başlıca alan mesleki eğitimidir. Arnavutköy ekonomisinde önemli bir yere sahip olan ve gelecekte daha da büyümesi beklenen sanayi kuruluşlarının ihtiyaç duydukları nitelikli elemanların ilçede ikamet eden insanlardan temin edilmesi, ilçenin ekonomik büyümesini hızlandıracaktır. Bunun başlıca yolu da meslek liselerinin hem nicelik hem de nitelik yönünden geliştirilmesidir. Aşağıdaki tabloda, Arnavutköy’de yer meslek liselerine bakıldığında öğretmen başına düşen öğrenci sayısının liseden liseye büyük farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Bu oranların bulunduğu bir yapıda sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli elemanların yetiştirilmesi zordur. Arnavutköy’ün ekonomik büyümesinin temelini oluşturacak nitelikli işgücünün sağlanması için mevcut ve yeni kurulacak meslek liselerinin eğitim kalitelerinin geliştirilmesi için merkezi ve yerel yönetimlerin yanında istihdamı sağlayacak sanayi kuruluşlarının da fikirlerinin dikkate alınması gereklidir.

Tablo 2: Arnavutköy’de Sanayiye Dönük Mesleki Eğitim Veren Kuruluşların Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayıları⁵

OKUL ADI	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı	Derslik Başına Öğrenci Sayısı	Öğretmen Başına Öğrenci Sayısı
Arnavutköy Kız Teknik ve Kız Meslek Lisesi	1095	55	26	42.11	19,90
Bolluca İMKB Ticaret Meslek Lisesi	951	40	24	39.62	23.77
Hacı Şamil Şayir Mesleki Eğitim Merkezi	320	12	5	64	26.66
Hadımköy İbrahim Özaydın Çok Programlı Lisesi ¹	847	19	14	61	45
Örfi Çetinkaya Anadolu Teknik Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi	967	59	20	48,35	16,38
Meslek Liseleri	4180	185	89	--	--

Kaynak: Tabloda yer alan okulların web sayfalarından 2012 yılı için derlenmiştir.

Arnavutköy Belediyesi’nin vizyonunda, turizm ve kültürle birlikte atıfta bulunduğu yükseköğrenim kenti olma isteği, aslında eğitimin nitelikli işgücü sağlama dışındaki faydalarının da önemsendiğini göstermektedir. Günümüzde Türkiye’nin birçok il ve ilçesi, bünyelerinde bulundurdıkları yükseköğrenim kurumları sayesinde önemli ekonomik kazanımlar elde etmişlerdir. Yükseköğrenim kurumlarının kurulması çok sayıda genç nüfusun o bölgeye yerleşmesine, ticaretin ve konut piyasasının gelişimine yapacağı katkı yanında bölgedeki sanayi kuruluşlarının insan kaynakları ihtiyaçlarını karşılayarak ekonomik potansiyelin bütünüyle karşılanmasını sağlayacaktır. Ayrıca üniversiteler bünyesinde kurulacak teknokentler doğrudan istihdam kaynağı olacaklardır. Yükseköğrenim kurumları genellikle çok sayıda yapıdan oluşan, içerisinde sosyal donatı alanları bulunan kampüslerden oluşmaktadırlar. Arnavutköy’ün yükseköğrenim kurumlarının kurulması açısından en avantajlı olduğu alan kampüs olmaya elverişli alanların mevcudiyetidir. Çok sayıda yükseköğrenim kurumunun bulunduğu İstanbul’da, Arnavutköy, ulaşım imkânların da gelişmesiyle birlikte yükseköğrenim kurumları cazip bir bölge olacaktır.

Fotoğraf 2: Arnavutköy’den Genel Bir Görünüm

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

⁵ Mehmet Akif Ersoy Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi’ne ait herhangi bir bilgiye ulaşılammıştır.

Merkezi hükümet tarafından sunulan örgün eğitim hizmetlerinin yanında yerel yönetimlerin eğitime verdikleri destekler de önem taşımaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (İSMEK) Arnavutköy, Bolluca, Hadımköy ve Taşoluk'ta yer alan kurslarıyla birçok branşta ilçe insanına hizmet vermektedir.⁶ Arnavutköy Belediyesi'nin yürüttüğü Yaşlı ve Engelli Merkezi de, İŞKUR'la koordineli özellikle engelli vatandaşlar için istihdama yönelik önemli mesleki eğitim imkânları sunmaktadır.⁷

3. SANAYİ

İstanbul'un gösterdiği ekonomik büyüme neticesinde fabrika ve imalathanelerin geçmişte olduğu gibi şehir merkezinden batıya ve doğuya doğru taşınması olgusu, Arnavutköy'ün önceki yıllarda belde olarak bağlı bulunduğu Gaziosmanpaşa ilçesinde olduğu gibi Arnavutköy'ün gelişmesinde ve bir ilçe olarak ortaya çıkışında önemli bir rol oynadığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda Ar-

navutköy'de sanayinin gelişimi Gaziosmanpaşa örneği ile büyük benzerlikler taşımaktadır. Arnavutköy'deki endüstriyel gelişimin Gaziosmanpaşa'ya göre en ayırt edici özelliği sürecin hızı olmuştur. Gaziosmanpaşa'da 1950'lerde başlayan bu süreç günümüze kadar belirli bir tempoda sürerken Arnavutköy'ün büyük ölçüde son 20 yılın bir eseridir⁸

Fotoğraf 3: Sanayi Tesisleri

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Arnavutköy'deki sanayinin dağılımına bakıldığında işletmelerin önemli bir kısmının Hadımköy ve çevresinde yoğunlaştığı görülecektir. 40 farklı işkolunda 108 firmanın faaliyet gösterdiği ilçede, gerek demiryolu gerekse karayolu ulaşımında sahip olduğu avantajlarla Hadımköy ideal bir sanayi bölgesi olarak öne çıkmaktadır. İlçede bulunan 108 tesisin 84'ü Hadımköy'de, 24'ü ise Arnavutköy'de yer almaktadır. Tesis yoğunluğu bakımından önde olan Hadımköy, istihdam açısından da belirgin bir şekilde öndedir. 7497 kişilik toplam istihdamın 6595'i Hadımköy'de iken geri kalan 902 kişi Arnavutköy'de istihdam edilmiştir.⁹ Sanayinin Hadımköy ve civarında yoğunlaşmasının kümelenmeden kaynaklanan faydaları dışında ilçenin geri kalan kısmının ekolojik dengesinin bozulmaması ve buna bağlı olarak yaşam kalitesinin düşmesinin engellenmesi gibi birtakım faydaları olacaktır.

6 <http://ismek.ibb.gov.tr/ism/kurs.asp>

7 Arnavutköy Bülteni, Ocak 2013, Sayı 7, s. 4.

8 Kürşat Ekrem, Cumhuriyet'in 50. Yılında İlçeleriyle İstanbul, Kahrman Yayınları, İstanbul, 1973, s. 297.

9 <http://www.arnavutkoy.bel.tr/icerik/634/1740/ekonomik-durum.aspx>

Tablo 3: Arnavutköy'deki Sanayi Tesislerinin Meslek (İş) Kollarına Göre Dağılımı

Sıra No	Meslek (İş) Kolu	İşletme Sayısı	Çalışan Sayısı
1	Kara Taşıtları	5	2.719
2	Çorap	3	428
3	İplik	2	340
4	Metalden Ev ve İşyeri Gereçleri	3	376
5	Dış Giyim	4	726
6	Basın ve Yayım	5	350
7	Ev Aletleri ve Elektrikli Donanımlar	2	125
8	Dar Dokuma ve Konfeksiyon	5	153
9	İç Giyim	6	185
10	Metal İşleme, Şekillendirme ve Kaplama	1	67
11	Sabun ve Kozmetik	2	67
12	Soğuk Çekme, Şekillendirme, Tel, Çivi ve Cıvata	2	85
13	Bakır, Bakır Alaşımları ve Diğer Demir Dışı Metaller	2	70
14	Isıtma, Soğutma ve Havalandırma	5	131
15	Kablo ve Gereçleri	3	83
16	Hazır Beton ve İnşaat Amaçlı Beton Mamulleri	1	45
17	Triko ve Örmeye Kumaş	3	92
18	Dokuma	3	100
19	Kakaolu ve Şekerli Mamuller	1	38
20	Plastik Budünöz ve Vakum Mamulleri	2	47
21	Demir Çelik, Hadde Mamulleri ve Boru	2	70
22	Kağıt, Mukavva ve Ambalaj	3	93
23	Alüminyum ve Yarı Mamulleri	3	61
24	Muhtelif Kimya	4	82
25	Plastik Enjeksiyon Mamulleri	4	79
26	Genel Amaçlı Makine ve Aksam	6	183
27	Büro ve Mağaza Mobilyaları	2	62
28	Kauçuk	3	56

29	Boya ve Vernik	1	21
30	Özel Amaçlı Makine	5	61
31	Giyim Eşyası Dışındaki Tekstil Mamulleri ve Endüstriyel Tekstil	2	35
32	Tül, Dantel ve Nakış	1	15
33	Cam ve Cam Mamulleri	1	12
34	Öğütülmüş Tahıl ve Unlu Mamuller	1	11
35	Aydınlatma Donanımları	2	44
36	Temel Kimya	2	27
37	Et, Balık ve Süt Mamulleri	1	73
38	Hırdavat ve Kalıp	2	231
39	Ayakkabı ve Yan	1	10
40	Aydınlatma Donanımları	2	44
TOPLAM		108	7.497

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası, Temmuz 2009.

Yukarıdaki tabladan da anlaşılacağı üzere Arnavutköy'de faaliyet gösteren 40 işkolunun birçoğunun başlıca ortak yanı son tüketiciye yönelik üretimde bulunmalarıdır. En fazla istihdama sahip kara taşıtları işkolunun ise diğer tüm sanayi dallarına hizmet sağlayan bir işkolu olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle tekstil ve makine sanayi dallarının hem işletme sayısı hem de istihdam bakımından ön sırada oldukları görülmektedir. Kimya ve metal sanayi dallarının da ilçe için önem taşıdığı anlaşılmaktadır. Arnavutköy, İstanbul gibi kalabalık bir şehirde son tüketiciye yönelik mamullerin üretim yeri olarak önemli avantajlar taşımaktadır. Ayrıca çeşitli nedenlerle artık İstanbul'un daha merkezi ilçelerinde üretilemeyen ürünler için de Arnavutköy uygun bir tercih olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte özellikle Hadımköy'ün sahip olduğu lokasyon ve Türkiye'nin hedef ihracat marketleri için uygunluğu da ilçeyi ihracat açısından avantajlı kılmaktadır.

Sanayideki avantajlarına rağmen Arnavutköy'ünde İstanbul'un diğer ilçelerinin yaşadığı birtakım süreçleri yaşaması mümkündür. İktisadi büyümenin getirdiği nüfus baskısı ve konut alanlarının giderek daha yüksek fiyatlarda talep görmesi fabrikaların yerlerini yavaş yavaş konut alanlarına bırakmasına yol açması beklenebilir. Böyle bir kentsel dönüşümün yol açacağı maliyetleri dikkate alarak sanayi bölgelerinin tercihinde dikkatli olunmalıdır.

İlçede faaliyet gösteren ticari işletmeler yoğun bir şekilde Arnavutköy merkezinde ve Hadımköy'de faaliyet göstermektedir. 308 farklı meslek kolunda faaliyet gösteren ticari işletmelerin 443 tanesi Arnavutköy'de 381 tanesi de Hadımköy'de bulunmaktadır. İlçenin ekonomik gelişimiyle birlikte ticari işletmelerin sayısında artış beklenebilir.¹⁰ Özellikle planlanan havaalanının büyük bir aktarma birimi olarak tasarlanması ve yolcular için çeşitli alışveriş imkânlarının sunulması neticesinde Arnavutköy'de ticaret büyük boyutlara ulaşacaktır. Günümüzde ise Arnavutköy Belediyesi'nin ilçedeki ticareti düzenlemek adına gösterdiği zabıta faaliyetleri yanında alışverişin daha sağlıklı bir ortamda Pazar yerlerinin düzenlemesine gidilmektedir. Bolluca'da gerçekleştirilen kapalı pazar alanı projesi, içinde barındırdığı kafeler, mutfaklar, su depoları ve sosyal donatılarla modern anlamda bir pazar yeri olacaktır.¹¹

4. TARIM

Sanayi ve ticaretteki gelişmelere rağmen Arnavutköy hala tarımın ekonomisinde önemli bir yer tuttuğu bir İstanbul ilçesidir. İstanbul'un 1950'lerden beri yaşadığı göç ve büyüme sürecinde şehrin tarımsal alanları yavaş yavaş azalarak toplam yüzölçümü içerisinde düşük bir düzeye gelmiştir. Fakat Arnavutköy orman alanlarının ve tarım alanlarının kapsadığı alan bakımından diğer ilçelerden farklılıklar göstermektedir. İlçe topraklarının yarısından biraz fazlasını (% 52) oluşturan 259,4 km² lik ormanlık alanın yanında yüzölçümünün % 35'ini teşkil eden 176,4 km²lik tarım alanına sahiptir. Bununla birlikte diğer ilçelerde de görülen mera alanlarının yasa dışı olarak imara açılması özellikle Taşoluk, Haraççı ve Bolluca bölgelerinde önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.¹²

10 <http://www.arnavutkoy.bel.tr/icerik/634/1740/ekonomik-durum.aspx>

11 Arnavutköy Bülteni, Sayı 8, Şubat 2012, s. 7.

12 <http://www.arnavutkoy.bel.tr/icerik/634/1740/ekonomik-durum.aspx>

Tablo 4: Arnavutköy'deki Tarım Arazilerinin Kullanım Amacına ve Niteliğine Göre Dağılımı

Arazi Cinsi	Alan (Ha)
Çayır Alanı	35
Meyvelik Alan	66
Sebzelik Alan	666
Tarla Alanı	6.630
Mera Alanı	2.233
Kullanılmayan Alanlar	8.010
TOPLAM	17.604

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi, Park ve Bahçeler Müdürlüğü, Temmuz 2009.

Tarım alanlarının kullanım amaçlarına göre bakıldığında kullanılan alanlar istisna tutulduğunda tarla olarak kullanılan alanların en ön sırada yer aldığı görülecektir. İkinci sırada ise mera alanları yer almaktadır. Tarım arazisi olarak kullanılan alanlarda ekimi yapılan başlıca ürünler buğday ve ayçiçeğidir. Bu ürünler genel olarak Trakya bölgesinde en sık ekimi yapılan ürünlerdir. Aynı şekilde arpa, mısır, yulaf, fiğ ve küçük çaplı olarak ekilen diğer ürünler de Trakya bölgesindeki genel eğilimle benzerlikler taşımaktadır.

Fotoğraf 4: Tarım Alanları

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Tablo 4: Arnavutköy'de Üretilen Başlıca Tarım Ürünleri

Ürün Adı	Alan (ha)	Oran (%)
Buğday	2.890	43,6
Ayçiçeği	2.687	40,5
Arpa	323	4,9
Mısır	307	4,6
Yulaf	140	2
Fiğ	109	1,6
Diğerleri (Kanola, korunga vb.)	174	2,8
TOPLAM	6.630	100

Kaynak: <http://www.arnavutkoy.bel.tr/icerik/634/1740/ekonomik-durum.aspx>

Tarımsal tercihlerde bölgede eskiden beri yoğun bir şekilde gerçekleştirilen hayvancılık faaliyetinin de ihtiyaçları dikkate alınmaktadır. İlçede günümüzde de hayvancılık önemli bir geçim kaynağı olma özelliğini sürdürmektedir. 1150 ailenin 14800 büyükbaş hayvan sahibi olduğu 2008 yılında 96 ailenin 12200 adet küçükbaş hayvanı bulunmaktaydı. İlçedeki büyükbaş hayvan sayısı aynı dönemde İstanbul'da yetiştirilen 58351 büyükbaş hayvanın % 25.28'ini oluşturmaktaydı.¹³ Bu oran görece olarak yüksek gözükmeyle birlikte İstanbul gibi büyük bir şehrin ihtiyacını karşılamaktan uzaktır. Ayrıca tarım alanlarının giderek daha fazla imara açılması ve arazi değerlerinin aşırı yükselmesi neticesinde Türkiye'nin birçok yöresinde olduğu gibi hayvancılığın gerilemesi beklenebilir. Arnavutköy'de hayvancılığın varlığını sürdürebilmesi için hayvancılığın küçük aile işletmelerinde çıkarak büyük işletmeler tarafından gerçekleştirilen bir faaliyet olması gerekmektedir. Ayrıca özellikle süt ve süt ürünlerinde yaşanacak markalaşma, ilçenin sahip olduğu coğrafi avantajlar göz önünde bulundurulduğunda, önemli faydalar sağlayacaktır.

¹³ <http://www.tarim.gen.tr/istatistikler.asp?istatistik=15&islem=haritagoster>

Fotoğraf 5: Sazlıdere Barajı

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

5. TURİZM

Arnavutköy, gerek kendi sahip olduğu doğal güzellikler gerekse diğer birtakım tarihi ve turistik bölgelere olan yakınlığı nedeniyle “Bacasız Ekonomi” olarak kabul edilen turizm açısından önemli avantajlara sahiptir. İstanbul gibi kalabalık bir şehrin sıkıntılarından kısa bir süre için olsa da kurtulmak isteyen insanlar için başlıca bir tercih konumundaki Arnavutköy’ün turizm pastasından yeterli derecede pay aldığını söylemek mümkün değildir. Su sporları balıkçılık orman ürünleri

Terkos Gölü’ne Karadeniz’e kıyısı bulunan ilçenin su sporları ve yaz turizmi açısından avantajlı olduğu açıktır. Bu alandaki yatırımların artmasıyla ekonomik anlamda sağlanacak katma değer ilçeye önemli katkılar sağlaması beklenebilir. Bu konudaki potansiyelin değerlendirilmesi ilçedeki doğal güzelliklerin tanıtılmasına bağlıdır. Özellikle Terkos Gölü’ndeki yabani hayatın tanıtılması ilçe açısından elzemdir. Su sporları ve yaz turizmi yanında özellikle İstanbul’da yaşayanların değerlendirebileceği amatör balıkçılık imkânları da önemlidir. Tüm bu potansiyelin etkin kullanımı bütüncül bir bakış açısını gerektirmektedir.

Günümüzde ilçenin en önemli turizm geliri, sahip olduğu mesire alanlarında günübirlik turlarla İstanbul’un diğer ilçelerinden gelen insanların yaptıkları harcamalardır. Bu mesire yerleri, İstanbul gibi bir metropolün hemen yanı başında turizm açısından önemli bir avantaj olmakla birlikte bu durumu sadece bir gelir getirici kaynak olarak görmek yanlıştır. İlçedeki başlıca mesire yerleri Baklalı, Balaban, Bolluca, Durusu ve Hacımaşlı’dır. Ticaret hayatına getireceği canlılık ve insan hareketliliği sayesinde elde edilecek gelirin yanında çok büyük bir kitleye sunulacak temizlik, su ve ulaşım gibi altyapı hizmetlerinin de birer gider oldukları unutulmamalıdır. Yerel yönetimlerin kısıtlı mali kaynaklarının çok sayıda ziyaretçinin ziyaret ettiği bu alanların temizliği ve bakımı konusunda yetersiz kalmaktadır. Birçok bölgede bu sebeple önemli bir gelir kaynağı konumundaki bu alanlardan istenilen etkinlikte faydalanılamamaktadır.

Piknik alanlarında daha etkin bir şekilde yararlanmak adına öncelikle pikniğe açık alanların tespit edilmesi ve diğer alanlarda piknik yapılmasına müsaade edilmemesi gerekmektedir. Belirlenen

piknik alanlarından en azından belirli maliyetlerin karşılanması için ücretli hale getirilmesi yerel yönetimin üzerindeki mali baskıyı azaltacaktır. Buna karşılık yerel yönetimin temel altyapıları bu alanlarda inşa etmesi gerekmektedir. Ayrıca günübirlik gezilere katılacak

grupların mal ve hizmet kalitesinin denetlenmesi de yerel yönetimlerin sorumluluğu altındadır. Yeterli denetimin sağlanamaması ziyaretçiler arasında memnuniyetsizlik yaratarak alternatif mekânların tercihini gündeme getirebilecektir.

Fotoğraf 6: Terkos Gölü

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Kaynakça:

Arnavutköy Bülteni, Sayı 8, Şubat 2012,

Arnavutköy Bülteni, Ocak 2013, Sayı 7.

Arnavutköy Belediyesi, 2009 Faaliyet Raporu, 2010.

Arnavutköy Belediyesi, Park ve Bahçeler Müdürlüğü, Temmuz 2009.

Arnavutköy Yaşam Kültürü Dergisi, Sayı 2, Ocak-Nisan 2008.

Ekrem, Cumhuriyet'in 50. Yılında İlçeleriyle İstanbul, Kahraman Yayınları, İstanbul, 1973.

<http://ismek.ibb.gov.tr/ism/kurs.asp>

<http://www.arnavutkoy.bel.tr/icerik/633/1739/egitim-durumu.aspx>

<http://www.arnavutkoy.bel.tr/icerik/634/1740/ekonomik-durum.aspx>

<http://www.tarim.gen.tr/istatistikler.asp?istatistik=15&islem=haritagoster>

<http://www.arnavutkoy.bel.tr/icerik/632/1738/demografik-yapi.aspx>

<http://www.ahi-ka.org.tr/index.php?page=haber&id=277>

<http://www.gercekgundem.com/?p=546300>

İstanbul Sanayi Odası, Temmuz 2009.

Kürşat Ekrem, Cumhuriyet'in 50. Yılında İlçeleriyle İstanbul, Kahraman Yayınları, İstanbul, 1973.

Murat Şeker vd., İstanbul Rekabet Endeksi: 39 İlçe, İstanbul Kalkınma Ajansı, İstanbul.

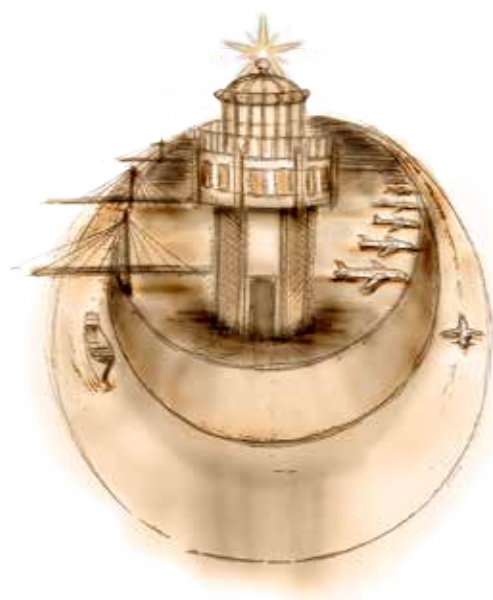
Son Notlar

1 2009 yılına ait veridir.

Mavi Göl

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi

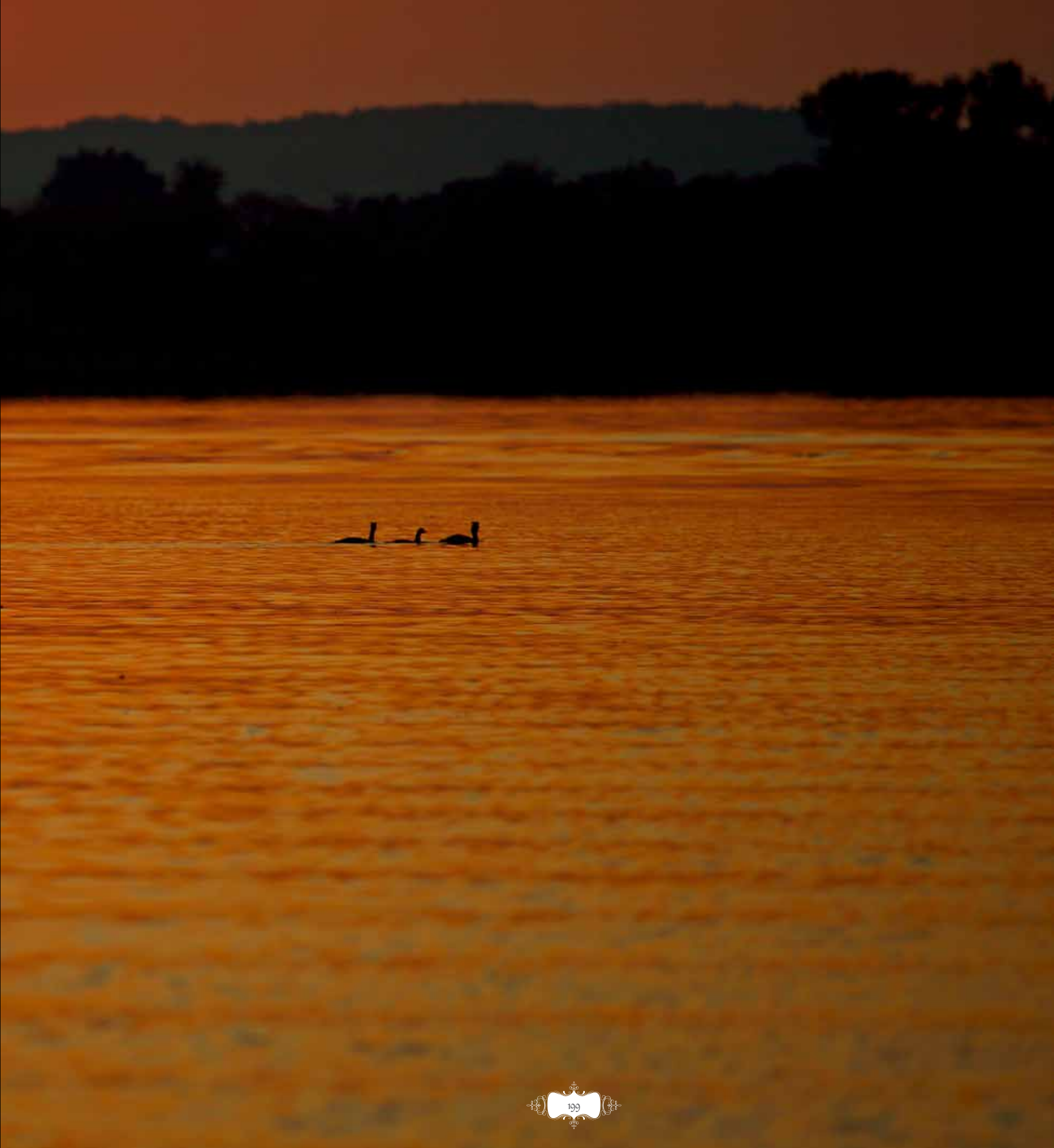

1987 yılında kurulan Arnavutköy Belediyesi 2004 yılında büyükşehir sınırları içine alınmış ve “ilk kademe belediyesi” statüsünü kazanmıştır. 2008 yılında ise İstanbul’un dördüncü büyük ilçe belediyesi haline gelmiştir.

6. BÖLÜM

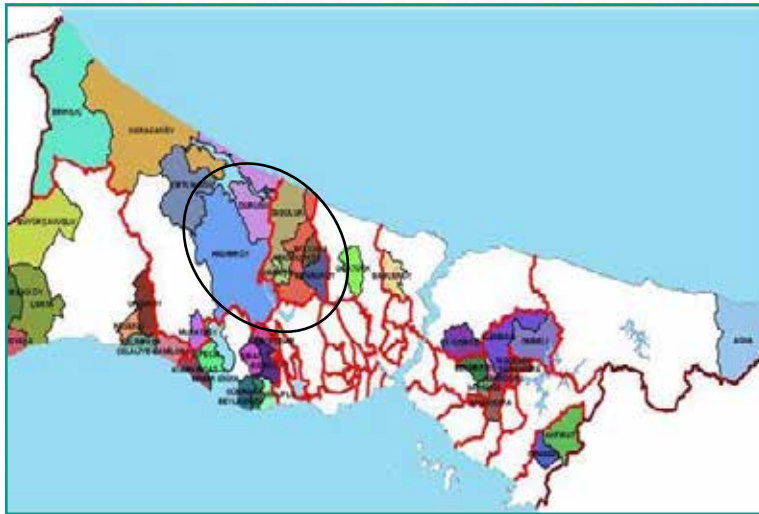
Yönetim

Cumhuriyet Döneminde
ARNAVUTKÖY

5747 sayılı “Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”¹ ile birlikte Boğazköy, Bolluca, Durusu, Haraççı, Hadımköy ve Taşoluk belediyeleri Arnavutköy Belediyesi’ne ilhak edilmiş (5747, md. 1/17), Çatalca’ya bağlı Bahşayış Mahallesi ile Çatalca ve Gaziosmanpaşa ilçelerinin sınırları içinde bulunan 8 orman köyü² ve Küçükçekmece İlçesi’ne bağlı Şamlar Köyü’nün Sazlıdere Baraj Gölü’nün kuzeyinde kalan kısmı Arnavutköy sınırları içine dâhil edilmiştir. (Bkz. 5747, 15 sayılı liste) (Bkz. Harita 2)

**Harita 2: Arnavutköy Belediyesi'ne İlhak Edilen 6 Belediye
(Boğazköy, Bolluca, Durusu, Hadımköy, Haraççı, Taşoluk)**

Yeni kurulan Arnavutköy İlçesi İstanbul'un 39 ilçesinden biri hâline gelirken, ilçe topraklarının tamamı Arnavutköy İlçe Belediyesi'nin hizmet alanı olarak kabul edilmiştir. (5747, md. 1/17). Böylece Arnavutköy yaklaşık 45 yıl bağlı kaldığı Gaziosmanpaşa'dan ayrılarak müstakil ilçe hâline gelmiştir. Toplam 506,52 km² yüzölçüme sahip olan ilçe, İstanbul'un arazi büyüklüğü bakımından dördüncü büyük ilçesi olmuştur. (Bkz. Harita 3)

1 "Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun", Kanun No. 5747, Tarih: 06.03.2008, Resmî Gazete, Sayı: 26.824, Tarih: 22.03.2008.

2 Çatalca İlçesi'nin Baklalı, Balaban, Boyalık, Karaburun ve Yassören orman köyleri; Gaziosmanpaşa İlçesi'nin Hacımaşlı, Tayakadın ve Yeniköy orman köyleri.

Harita 3: 5747 Sayılı Kanunla Kurulan Arnavutköy İlçesi (pembe renkli bölge)

5747 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte Arnavutköy İlçesi sınırları içinde kalan orman köyleri hariç olmak üzere, diğer bütün köylerin tüzel kişiliği kaldırılmış ve mahalleye dönüştürülmüştür. Orman köyü statüsünü koruyan köyler ise şunlardır: Baklalı, Balabanburun, Boyalık, Hacımaşlı, Karaburun, Tayakadın, Yassıören, Yeniköy. (Bkz. 5747, 15 sayılı liste)

Fotoğraf 1: Arnavutköy'den Bir Görünüm

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

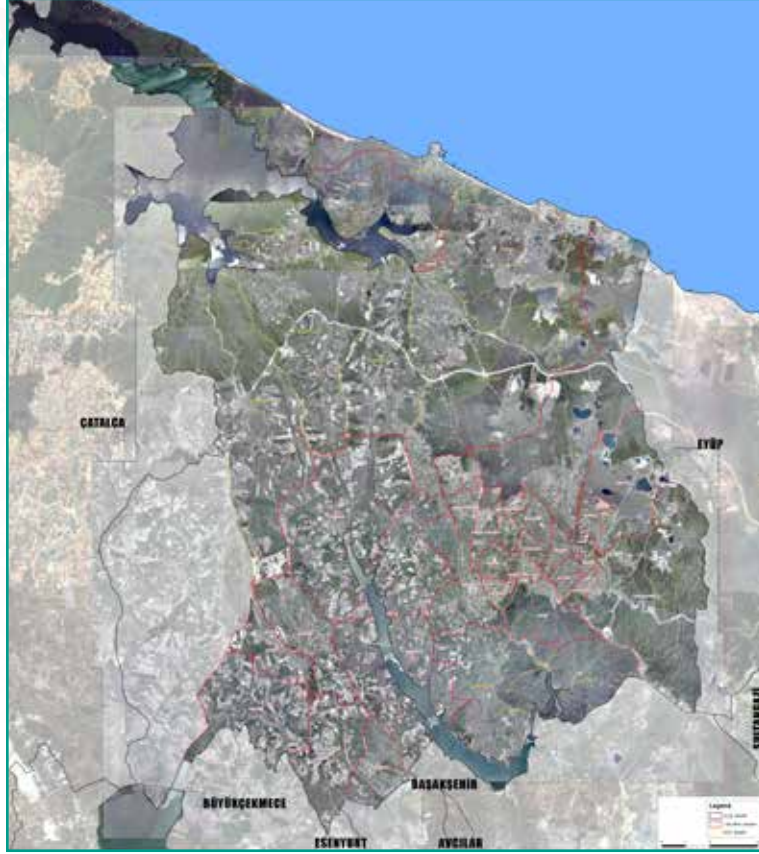
5747 sayılı kanunla Arnavutköy İlçesi'ne bağlanan Nakkaş (46,78 km²) ve Bahşayış (9,46 km²) mahalleleri 6360 sayılı "Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve 26 İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"³ ile Çatalca İlçesi'ne bağlanmıştır (6360, md. 2). Böylece ilçenin yüzölçümü 56,24 km² küçülerek 450,28 km² olmuştur (Bkz. Harita 4). Buna rağmen Arnavutköy İstanbul'un dördüncü büyük ilçesi olma özelliğini korumuştur.

3 "Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve 26 İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", Kanun No. 6360, Tarih: 12.11.2012, Resmi Gazete, Sayı: 28.489, Tarih: 06.12.2012.

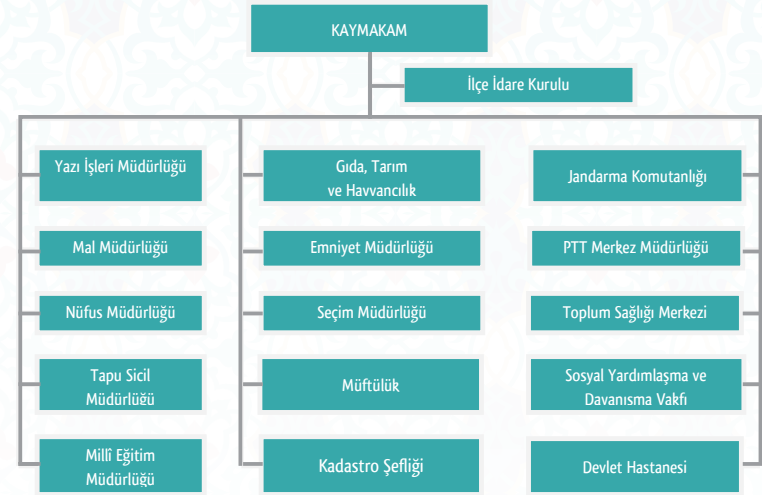

2. MÜLKÎ YÖNETİM

Arnavutköy İlçesi mülki yönetimi 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nda⁴ düzenlenmiş olup kaymakam, ilçe idare kurulu ve ilçe müdürlüklerinden oluşur (Bkz. Şekil 1).

Harita 4: Nakkaş ve Bahşıyş Mahallelerinin Ayrılması Sonrası İlçe Sınırları

Şekil 1: Mülki Yönetim (2013)

Kaynak: http://www.arnavutkoy.gov.tr/default_B0.aspx?content=55, erişim: 18.05.2013.

2.1. Kaymakam

Kaymakam ilçe genel idaresinin başı ve mercii olup ilçede hükümetin temsilcisidir. (5442, md. 27) Kaymakam içişleri bakanının teklifi, başbakanın kararı ve cumhurbaşkanının onayı ile atanır, görevlerini valinin gözetim ve denetimi altında yürütür. Kaymakam ilçede dirlik ve düzeni sağlamakla yükümlüdür. Ayrıca, kanun, tüzük, yönetmelik ve hükümet kararlarının yayınlanmasını ve uygulanmasını sağlar, valinin emir ve talimatlarını yerine getirir. (Eryılmaz, 2012: 156) Bunların dışında 5442 sayılı kanun ve diğer mevzuatla kaymakamlara birçok görev ve yetki verilmiştir.

⁴ "İl İdaresi Kanunu", Kanun No. 5442, Tarih: 10.06.1949, Resmî Gazete, Sayı: 7.236, Tarih: 18.06.1949.

Fotoğraf 2: Kaymakamlık Hizmet Binası

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

2.2. İlçe İdare Kurulu

İlçe idare kurulu kaymakamın başkanlığı altında yazı işleri müdürü, mal müdürü, sağlık müdürü, millî eğitim müdürü ile gıda, tarım ve hayvancılık müdüründen oluşur. İlçe idare kurulunun üyesi olmayan ilçe müdürleri, kendi birimlerine ait idarî ve istişarî işlerin görüşülmesinde üye sıfatıyla kurul toplantılarına katılır, gerekli izahatı yapar ve oylamaya iştirak eder. İlçe idare kurulu üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve oylamaya katılanların çoğunluğu ile karar alır. Oylamada eşitlik olması hâlinde, başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılır. İlçe idare kurulunun almış olduğu kararlara karşı il idare kurulu itiraz edilir. (5442, md. 58, 59, 60, 61, 65)

2.3. İlçe Müdürlükleri ve Diğer İdarî Birimler

İlçe mülkî yönetimine bağlı müdürlükler ve diğer birimler ile bunların temel görevleri aşağıda maddeler hâlinde gösterilmiştir:

- Yazı İşleri Müdürlüğü: Kaymakamlığın iç ve dış yazışmalarını yürütmek ve arşivi yönetmek.
- Mal Müdürlüğü: Kaymakamlığın ve ilçede bulunan diğer genel yönetim hizmet birimlerinin gelir, gider, ecrimisil, kiralama, tahsis, muhakemat, muhasebe ve ayniyat işlerini yürütmek.
- Nüfus Müdürlüğü: Nüfus ve vatandaşlık hizmetlerini yürütmek.
- Tapu Sicil Müdürlüğü: İlçe sınırları içinde bulunan gayrimenkullere dair satış, bağış, ipotek, intikal, taksim, trampa, intifa hakkı vb. işlemlerini yürütmek.
- Millî Eğitim Müdürlüğü: Okul öncesi eğitim, ilk ve orta öğretim kurumlarında eğitim hizmetlerinin yürütülmesini sağlamak.
- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü: Gıda denetimi, hijyen, bitki sağlığı, hayvan sağlığı, karantina, eğitim ve bilinçlendirme, mera hizmetleri, tarımın ve hayvancılığın geliştirilmesi vb. hizmetleri yürütmek.
- Emniyet Müdürlüğü: İlçede huzur, asayiş ve kamu güvenliğini sağlamak, trafik hizmetlerini yönetmek.

Fotoğraf 3: İlçe Emniyet Müdürlüğü Hizmet Binası
Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Fotoğraf 4: İlçe Jandarma Komutanlığı Hizmet Binası
Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

- Seçim Müdürlüğü: Genel seçimler, ara seçimler, sendika organ seçimleri, oda organ seçimleri ve siyasî parti organ seçimlerini gözetlemek, denetlemek ve mevzuata uygun bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak.
- PTT Merkez Müdürlüğü: Posta sevk, tasnif ve dağıtım işlerini yapmak.
- Müftülük: İslâm dininin inançları, ibadet ve ahlâk esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek.⁵
- Jandarma Komutanlığı: Jandarmanın yetkili olduğu yerlerde huzur, asayiş ve kamu güvenliğini sağlamak, trafik hizmetlerini yönetmek.

- Kadastro Şefliği: Taşınmaz mallara dair aplikasyon, parselin yerinde gösterilmesi, plan örneği çıkarılması, cins değişikliği ve tevhid işlemlerini yürütmek.
- Toplum Sağlığı Merkezi: Sağlıkla ilgili risk ve sorunları belirlemek, planlama ve uygulama yapmak, birinci basamak koruyucu, iyileştirici ve rehabilite edici sağlık hizmetlerini yürütmek, diğer sağlık kuruluşları arasında koordinasyon sağlamak.⁶
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı: İhtiyaç sahibi vatandaşlara sosyal yardım yapmak, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler almak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmek.⁷
- Devlet Hastanesi: İkinci basamak sağlık hizmetleri sunmak.

5 "Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun", Kanun No. 633, Tarih: 22.06.1965, Resmi Gazete, Sayı: 12.038, Tarih: 02.07.1965.

6 http://www.ailehekimligi.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=315:toplum-sal-merkezleri, erişim: 18.05.2013.

7 <http://www.istanbul.gov.tr/Default.aspx?pid=400>, erişim: 18.05.2013.

Fotoğraf 5: Devlet Hastanesi

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

3. ARNAVUTKÖY BELEDİYESİ

3.1. Belediyenin Tanımı, Özellikleri ve Hukukî Dayanakları

Kentsel alanlardaki yerel hizmetlerin yürütülmesi amacıyla oluşturulmuş bulunan belediye, bir kentsel yerel yönetim birimidir. (Barrat ve Downs, 1988: 1) Belediye, belirli bir coğrafi mekânda yaşayan insanların, yerel nitelikli ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan, karar organı doğrudan halk tarafından seçilerek oluşturulan, tüzel kişiliğe, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu yönetim birimi olarak tanımlanabilir. Bir yerel yönetim kuruluşu olan belediyenin kuruluşu, görevleri, organları, malî yapısı, işleyişi ve merkezî idare ile ilişkisi ülkeden ülkeye göre değişebilmektedir.

Belediyeleri diğer kamu kurum ve kuruluşlarından ayıran belli başlı özellikler şöyle sıralanabilir:

1. Belediyeler, karar organı ve yürütme organı doğrudan halk tarafından seçilen yerel yönetim kuruluşlarıdır.
2. Belediyeler idarî ve malî özerkliğe sahiptir.
3. Belediyeler kâr amacı gütmeyen bir hizmet kuruluşlarıdır.
4. Belediyeler çok katmanlı hiyerarşik-bürokratik kuruluşlardır: Türkiye’de belediyeler anayasal kuruluşlardır. Anayasa’nın 123. maddesine göre, “İdarenin kuruluş ve görevleri merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanmaktadır”. Bu hüküm, Türkiye’de kamu yönetim sistemini iki kanatlı bir yapı üzerine oturtmuştur (Soysal, 1993: 226) (Bkz. Şekil 2). Sistemin bir tarafında “merkezden yönetim kuruluşları”, diğer tarafında ise “yerinden yönetim kuruluşları” bulunmaktadır. Bu yapı içerisinde “yerinden yönetim kuruluşları” arasında yer alan belediyeler “coğrafi yerinden yönetim kuruluşu”dur (Giritli, 1998: 14).

Şekil 2: Belediyelerin Türk Kamu Yönetim Sistemindeki Yeri

1982 Anayasası'nın 127. maddesi belediyelere ilişkin genel esasları belirlemiştir. Bu madde, ülke belediye sistemine temel teşkil etmekte ve hukukî çerçevenin dayanağını oluşturmaktadır (Soysal, 1993: 227-228). 127. maddede belediyelerin genel hukukî konumu ile ilgili olarak çizilen çerçeve, Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Anayasa'da Belediyelerin Genel Hukukî Çerçevesi

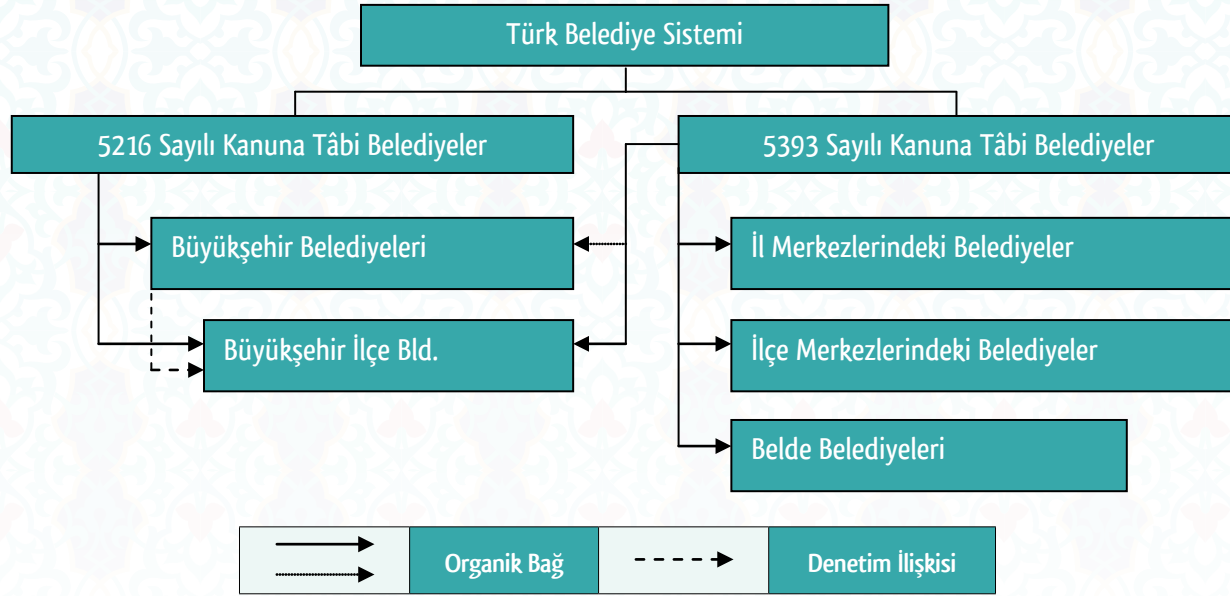
Kuruluş	Kanun yolu ile kuruluş
Görev	Yerel ortak ihtiyaçların karşılanması
Görev süresi	5 yıl (Bu süre 4 yıla kadar çekilebileceği gibi, 6 yıla kadar da uzayabilir)
Seçimler	Karar organları kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilir
Gelirler kaynakları	Görevleri ile orantılı
Denetim	Merkezî yönetimin idarî vesayet denetimi

Türk belediyeleri, dayandıkları organik kanunlar göz önünde bulundurularak başlıca iki kısma ayrılabilir (Bkz. Şekil 3).

Klasik Belediyeler (5393 sayılı Kanun'a tabi olan belediyeler): Belde belediyeleri, büyükşehir belediye teşkilatı bulunmayan yerlerde il ve ilçe merkezlerindeki belediyeler, büyükşehir teşkilatı bulunan yerlerde ilçe belediyeleri.

v. Büyükşehir Belediyeleri (5216 sayılı kanuna tâbi olan belediyeler): Büyükşehir belediyeleri, büyükşehir sınırları içinde bulunan ilçe belediyeleri.

Büyükşehir teşkilatı bulunan yerlerdeki ilçe belediyeleri, dikkat edileceği üzere hem 5216 hem de 5393 sayılı kanunlara tâbidir. Gerçekte büyükşehir belediyeleri de bazı belediye hizmetlerinin yürütülmesinde ve belediye süreçlerinin işleyişinde 5393 sayılı kanuna tâbidir. Ancak, bu bağlılık, ilçe belediyelerindeki kadar güçlü değildir. 5216 sayılı kanun büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasında oldukça kuvvetli bir otorite (denetim) ilişkisi kurmuştur. Söz konusu ilişki üst makam konumundaki büyükşehir belediyeleri lehine tesis edilmiştir (Bkz. Şekil 3).

Şekil 3: Türkiye’de Belediye Sistemi

Fotoğraf 6: Bolluca Hizmet Binası

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

3.2. Belediyelerin Görevleri

Belediyeler, siyasî, organik ve hizmetsel boyutları olan kamu kuruluşlarıdır. Bu yaklaşımdan hareketle, belediyelerin görevlerini genel olarak üç kısma ayırmak mümkündür (Barrat ve Downs, 1998: 8).

- i. **Siyasî görevler:** Yerel ihtiyaçların tespit edilmesi, amaç ve hedeflerin belirlenmesi, hizmetlerin hangi yol ve yöntemlerle karşılanacağını saptanması.
- ii. **Organik görevler:** Belediye teşkilatının hizmet gereklerine uygun olarak düzenlenmesi ve yönetilmesi.
- iii. **Hizmetsel görevler:** Yerel hizmetlerin, belirlenen amaç ve hedeflere uygun olarak yürütülmesi.

Siyasî görevler, planlama ve kontrol ağırlıklı görevler olup, genel olarak belediyenin üst kademe yönetimince yerine getirilmektedir. Organik görevler, kısmen planlama, kısmen de yürütme ve kontrol nitelikli olup, genel olarak orta kademe yönetimce yürütülmektedir. Hizmetsel görevler ise yürütme ağırlıklı olup, daha çok alt kademe yönetim ve belediye çalışanlarınca yerine getirilmektedir (Bkz. Şekil 4).

Diğer taraftan, belediye hizmetlerini (faaliyetlerini) kabaca iki ana kısma ayırmak mümkündür:

- i. **Günlük (rutin) hizmetler (faaliyetler):** Yürürlükteki mevzuatla belediyelere verilmiş ve normal şartlar altında her gün tekrar eden, “yürütme” ağırlıklı hizmetlerdir. Ruhsat verme; kamunun kullanımına açık yerlerde ve gıda üreten tesislerde denetim yapma; yol, kaldırım, su ve kanalizasyon şebekesi inşa etme/ettirme; günlük evrak trafiğini yönlendirme; gerekli evrakı hazırlama gibi hizmetler bu tür hizmetlere örnek olarak verilebilir. Günlük hizmetler, genel olarak belediye örgütünün alt kademe çalışanları tarafından yerine getirilir (Bkz. Şekil 4). Bu tür hizmetlerin yürütülmesinde geleneksel bürokratik yapılanma önemli sorunlara yolaçmadığı gibi, bir çok durumlarda yararlı da olabilmektedir.
- ii. **Stratejik hizmetler (faaliyetler):** Belediyenin genel hizmet politikasının, stratejisinin, vizyon ve misyonunun belirlenmesine, stratejik kararların alınmasına yönelik olup, “planlama ve kontrol” ağırlıklı hizmetlerdir. Belediyenin ulaşım, kentsel kalkınma, çevre, kültür, spor, eğitim, turizm vb. konular-

Şekil 4: Organik Fonksiyonlar ile Yönetim Kademeleri Arasındaki İlişki

	Planlama Yürütme Kontrol		
Üst kademe yönetimi (Siyasî görevler ağırlıklı)			
Orta kademe yönetimi (Organik görevler ağırlıklı)			
Alt kademe yönetimi (Hizmetsel görevler ağırlıklı)			

Kaynak: Ömer Dinçer, Yerel Yönetimler, Yayınlanmamış Çalışma, İstanbul, 1999, s. 11 ve John Barrat and John Downs, Organizing for Local Government: A Local Political Responsibility, Longman, 1988, s. 8'den yararlanılarak geliştirilmiştir.

da politika ve stratejilerinin belirlenmesi bu tür hizmetlere örnek olarak verilebilir. Stratejik hizmetler belediyenin üst kademe çalışanları tarafından yürütülür (Bkz. Şekil 4). Stratejik hizmetlerin yerine getirilmesi hızlı karar almayı ve esnek yönetim yapısını gerektirmektedir. Bu nedenle, geleneksel bürokrasinin katı, kurallara bağlı, kapalı, hiyerarşik ve büyük (geniş) örgüt yapısının stratejik hizmetlerin yürütülmesi ve uygulanması için uygun olmadığı söylenebilir.

Yukarıda yapılan genel nitelikli sınıflandırmaya ek olarak, konuya mevzuat açısından bakılacak olursa, Türk belediye mevzuatının, belediyelerin görev ve yetkilerinin belirlenmesinde “sayma” ve “genellik” ilkelerini” benimsediği söylenebilir. Buna göre, belediyelerin görev ve yetkileri mevzuatta genel hatlarıyla sayılmakta ve diğer toplumsal konulardaki faaliyetlerin icrası, belediyelerle ilgili temel ilkeler doğrultusunda belediyelerin takdirine bırakılmaktadır. Burada ölçü, belediyelerin, başka kurum ve kuruluşların tekeline bırakılmamış yerel hizmetleri yürütebilmeleridir. İl ve ilçe merkezlerindeki belediyeler ile belde belediyelerinin görev ve yetkileri 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda, büyükşehir belediyeleri ile büyükşehir sınırları dâhilinde bulunan ilçe belediyelerinin görev ve yetkileri 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’nda belirtilmiştir. Büyükşehir ilçe belediyelerinin görevleri aynı zamanda 5393 sayılı kanunun⁸ 14. maddesinde açıklanmıştır. Buna göre, belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000’i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar.

Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerekteğinde, öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.

8 “Belediye Kanunu”, Kanun No. 5393, Tarih: 03.07.2005, Resmi Gazete, Sayı: 25.874, Tarih: 13.07.2005

Fotoğraf 7: Taşoluk Hizmet Binası

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Belediyenin hak, yetki ve imtiyazları ise aynı kanunun 15. maddesinde sayılmıştır:

- i. Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak.
- ii. Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek.
- iii. Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek.
- iv. Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak.
- v. Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletletmek; kaynak sularını işletmek veya işletletmek.
- vi. Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletletmek.
- vii. Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak.
- viii. Mahallî müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşın-

maz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesis etmek.

- ix. Borç almak, bağış kabul etmek.
- x. Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işletletmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek.
- xi. Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek.
- xii. Gayrisihhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

Fotoğraf 8: Arnavutköy Hizmet Binası

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

1. Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek.
2. Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek.
3. Gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak.
4. Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiğı bütün işleri yürütmek.
5. (12.) bendde belirtilen gayrisihhî müesseselerden birinci sınıf olanların ruhsatlandırılması ve denetlenmesi, büyükşehir ve il merkez belediyeleri dışındaki yerlerde il özel idaresi tarafından yapılır.
6. Belediye, (5.), (6.) ve (7.) bentlerinde belirtilen hizmetleri Danıştayın görüşü ve İçişleri Bakanlığının kararıyla süresi kırk dokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir; toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceğı gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya 67 nci maddedeki esaslara göre hizmet satın alma yoluyla yerine getirebilir.
7. İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, meclis kararıyla; turizm, sağlık, sanayi ve ticaret yatırımlarının ve eğitim kurumlarının su, termal su, kanalizasyon, doğal gaz, yol ve aydınlatma gibi alt yapı çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir veya yaptırabilir, bunun karşılığında yapılan tesislere ortak olabilir; sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere İçişleri Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla arsa tahsis edebilir.
8. Belediye, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir.
9. Belediye mallarına karşı suç işleyenler Devlet malına karşı suç işlemiş sayılır. 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75 inci maddesi hükümleri belediye taşınmazları hakkında da uygulanır.
10. Belediyenin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları ile belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirleri haczedilemez.

Fotoğraf 9: Durusu Hizmet Binası

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

3.3. Arnavutköy Belediyesi'nin Kuruluşu ve Gelişimi

Arnavutköy Belediyesi 1987 yılında kurulmuştur. 2004 yılına kadar Gaziosmanpaşa İlçesi sınırları içinde "belde be-

lediyesi" statüsünde olan Arnavutköy, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 23 Temmuz 2004 tarihinde 25.531 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmasıyla birlikte, "ilk kademe belediyesi" statüsünü almış ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi

ile organik açıdan ilişkilendirilmiştir. Daha önce, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin kontrol ve koordinasyonunun dışında bulunan Arnavutköy, bu tarihten sonra 5216 sayılı kanuna tabi olmuş ve Büyükşehir Belediye Meclisi'nde de temsil edilmeye başlanmıştır.

Arnavutköy, 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 22 Mart 2008 tarihinde 26.824 sayılı Resmi Gazete'nin "mükerrer" sayısında yayımlanmasıyla "ilçe" statüsünü kazanmıştır.

Fotoğraf 10: Arnavutköy'de Bulunan Kapalı Yüzme Havuzu

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

3.4. Belediyenin Organları

Arnavutköy Belediyesi Belediye Meclisi, Belediye Encümeni ve Belediye Başkanı olmak üzere 3 organdan oluşmaktadır (Bkz. Şekil 5).

Şekil 5: Arnavutköy Belediyesi'nin Organları

3.4.1. Belediye Meclisi

Belediye meclisi belediyenin karar organı olup halk tarafından doğrudan seçilmektedir. Belediye başkanı meclisin de başkanıdır. Bununla birlikte, meclis seçim sonuçlarının Yüksek Seçim Kurulu tarafından ilanını takip eden beşinci günde belediye başkanının riyasetinde kendiliğinden toplanır. Meclis bu toplantıda, üyeleri arasından, gizli oyla meclis birinci ve ikinci başkan vekili ile en az iki kâtip üyeyi ilk iki yıl için görev yapmak üzere seçer. İlk iki yıldan sonra seçilecek başkanlık divanı yapılacak ilk mahallî idareler seçimlerine kadar görev yapar. Meclise belediye başkanı, katılamaması durumunda meclis birinci başkan vekili, onun da katılamaması durumunda ikinci başkan vekili başkanlık eder. Ancak yıllık faaliyet raporunun görüşüldüğü meclis toplantısı meclis başkan vekilinin başkanlığında yapılır. (5393, md. 19)

Belediye meclisi, her ayın ilk haftası, önceden kararlaştırdığı günde toplanır. Meclis, resmî tatile rastlayan günlerde çalışmasına ara verebilir. Belediye meclisi her yıl bir ay tatil kararı alabilir. Bütçe görüşmesine rastlayan toplantı süresi en çok yirmi gün, diğer toplantıların süresi en çok beş gündür. (5393, md. 20)

Belediye meclisinin temel görevleri şunlardır (5393, md. 18):

1. Meclis başkanlık divanı, encümen ve komisyon üyelerini seçmek.
2. Stratejik planı, performans programını, çalışma programını, bütçeyi, faaliyet raporunu ve kesin hesabı onaylamak.

3. Borçlanmaya karar vermek.
4. Taşınmaz mal alımına, satımına, kiralınmasına ve takasına karar vermek.
5. Belediye tarafından yürütülecek hizmetlerin ücret tarifesini belirlemek.
6. Şartlı bağışları kabul etmek.
7. Mevzuatla verilen diğer görevleri yapmak.

Belediye meclisi, gündemindeki konuları görüşerek karara bağlamak üzere, yılın bir ayı hariç olmak üzere, her ay düzenli olarak toplanır.

Fotoğraf 11: Arnavutköy Belediye Meclisi Toplantı Halinde (Taşoluk Hizmet Binası)

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

2009-2014 dönemi itibarı ile Arnavutköy Belediye Meclisi (belediye başkanı dâhil) toplam 32 üyeden oluşmaktadır. Üyelerden 27 tanesi Adalet ve Kalkınma Partisi, 3 tanesi Milliyetçi Hareket Partisi, 1 tanesi Saadet Partisi ve 1 tanesi de Barış ve Demokrasi Partisi üyesidir. Belediye, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi'nde ise Başkan dâhil 7 üye ile temsil edilmektedir.

3.4.2. Belediye Encümeni

Encümen, belediyenin danışma, yürütme ve koordinasyon organıdır. Belediye başkanı encümenin de başkanıdır. Belediye başkanının katılamadığı toplantılarda, başkanın görevlendireceği başkan yardımcısı veya encümen üyesi, encümene başkanlık eder. Encümen toplantılarına gündemdeki konularla ilgili olarak ilgili birim amirleri, belediye başkanı tarafından oy hakkı olmaksızın görüşleri alınmak üzere çağrılabilir. (5393, md. 33) Encümenin başlıca görevleri şunlardır (5393, md. 34):

1. Yatırım plânı ve çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip birlik meclisine görüş bildirmek.
2. Kamulaştırma işlemlerinin gerektirdiği kamu yararı kararını almak.
3. Kanunlarda öngörülen cezaları vermek.
4. Taşınmaz mal alımına, satımına, kiralınmasına ve takasına ilişkin meclis kararlarını uygulamak.
5. Mevzuatla verilen diğer görevleri yapmak

Arnavutköy Belediye Encümeni toplam 7 üyeden oluşmaktadır. Bu üyelerden 3 tanesi, belediye meclisi tarafından kendi üyeleri arasından her yıl seçimle belirlenirken, 3 tanesi de Belediye Başkanı tarafından atanmaktadır. Ancak, malî hizmetler müdürü encümenin doğal üyesidir. Encümen gündemindeki konuları görüşmek üzere her hafta düzenli olarak toplanır.

3.4.3. Belediye Başkanı

5393 sayılı kanunda (md. 37) “belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisi” olarak nitelenen başkan, doğrudan

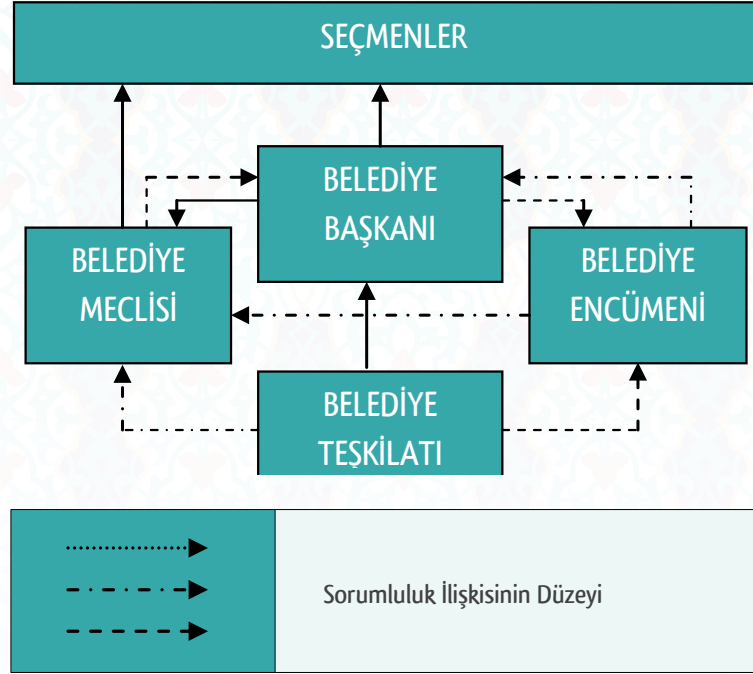
halk tarafından seçilerek göreve gelmektedir. Başkan, belediyenin yürütme organı konumdadır. Temel görevi meclisin ve encümenin aldığı kararların uygulanmasını sağlamaktır. Mevzuatla başkana verilen başlıca görevler şunlardır:

1. Yatırım plânı ve çalışma programı ile bütçeyi ve kesin hesabı hazırlamak, uygulamak, izlemek, değerlendirmek ve bunlarla ilgili olarak hazırlayacağı yıllık faaliyet raporunu meclise sunmak.
2. Belediye meclisine ve belediye encümenine başkanlık etmek, bunların aldığı kararları uygulamak.
3. Belediye personelini atamak.
4. Kanunlarla belediyeye verilen ve belediye meclisi veya belediye encümeni kararını gerektirmeyen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

3.4.4. Organlararası İlişkiler

Belediye organlarının kendi aralarındaki ilişkiler ise, farklı özellikler göstermektedir. Türk belediye sisteminde başkan ve meclis, doğrudan halk tarafından seçilmektedir. Bu nedenle, hem belediye başkanı ve hem de meclis üyeleri, icraatlarında teorik olarak seçmenlerin talep ve beklentilerine göre hareket etmek mecburiyetindedir. Dolayısıyla, seçmenler ile başkan ve seçmenler ile meclis arasında güçlü bir ilişkinin bulunması söz konusudur. Meclis ile başkan arasındaki ilişki ise başkana tanınan yetkiler dolayısıyla başkan lehinedir.

Diğer taraftan encümenin karma bir biçimde (seçimle ve atama ile) oluşması dolayısıyla, hem başkana, hem meclise hem de bunlar üzerinden seçmenlere karşı sorumludur. Belediye teşkilatının belediye organları ile ilişkisi ise farklı boyuttadır. Belediye teşkilatı bütünüyle başkanın yönetimi altındadır. Meclis-teşkilat ilişkisi daha çok denetleme ve düzenleme niteliğindedir. Buna karşılık, encümen-teşkilat ilişkisi, encümen üyelerinin yarısının belediye bürokratlarından oluşmasına rağmen meclise göre daha zayıftır (Bkz. Şekil 6).

Şekil 6: Klasik (5393 sayılı Kanuna Tâbi) Belediyelerde Organlar Arası İlişkiler

3.5. Teşkilat Yapısı

Türk belediyelerinde teşkilatlanma ve teşkilat yapısı, başta 5393 ve 5216 sayılı kanunlar olmak üzere, genel olarak Türk Kamu Yönetim Sistemini şekillendiren yasal düzenlemeler çerçevesinde biçimlenmektedir. Belediyeler kendi meclislerinin kararı ile iç teşkilatlarını düzenleyebilmektedir. Ancak, alınan kararların Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahallî İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik⁹ hükümlerine uygun olması gereklidir.

3.5.1. Dikey ve Yatay Kademelenme

Türk belediyelerinde teşkilat yapısı, hem dikey hem de yatay yönden farklılaşma özellikleri göstermektedir. Dikey farklılaşma, teşkilatın dikey yönde görev ve yetki farklılaşmasının veya karmaşıklaşmasının bir sonucudur. Dikey farklılaşma, hiyerarşik olarak kademeleşmeye ve bölünmeye neden olmaktadır (Dinçer, 1998: 216). Arnavutköy Belediyesi'nde başkan, başkan yardımcısı, müdür, şef ve memur olmak üzere, genel olarak 5 kademeli bir hiyerarşik yapı söz konusudur (Bkz. Şekil 7).

⁹ "Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahallî İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartları'na Dair Yönetmelik", Resmî Gazete, Sayı: 26.442, Tarih: 22.02.2007.

Şekil 7: Arnavutköy Belediyesi'nde Hiyerarşik Kademeler (2013)

Yatay farklılaşma, fonksiyonel farklılaşmanın bir sonucudur ve teşkilatın yatay yönde karmaşılaşması anlamına gelmektedir. Belediyelerde yatay farklılaşma, “fonksiyonel örgütlenme” ilkesine göre gerçekleşmektedir. Bu tür örgütlenmede, benzer veya aynı türden faaliyetler birlikte gruplandırılmakta, aynı üst birimin yetkisine bırakılmaktadır. Arnavutköy Belediyesi'nde 2013 yılı itibarıyla bulunan 21 müdürlük belediye başkanının yanı sıra 5 başkan yardımcısı arasında fonksiyonel olarak dağıtılmıştır (Bkz. Şekil 8).

Buna göre Özel Kalem Müdürlüğü doğrudan belediye başkanına bağlanmış, diğer müdürlüklerin 4 tanesi idarî işlerden sorumlu başkan yardımcısına, 2 tanesi malî işlerden sorumlu başkan yardımcısına, 6 tanesi planlama ve imardan sorumlu başkan yardımcısına, 4 tanesi çevre ve denetimden sorumlu başkan yardımcısına ve 4 tanesi de sağlık ve sosyal işlerden sorumlu başkan yardımcısına bağlanmıştır:

1. Belediye Başkan Yardımcılığı (İdarî İşler)

- a. Yazı İşleri Müdürlüğü
- b. İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü
- c. Teftiş Kurulu Müdürlüğü
- d. Hukuk İşleri Müdürlüğü

2. Belediye Başkan Yardımcılığı (Malî İşler)

- a. Malî Hizmetler Müdürlüğü
- b. Destek Hizmetleri Müdürlüğü

3. Belediye Başkan Yardımcılığı (Planlama ve İmar)

- a. İmar ve Şehircilik Müdürlüğü
- b. Plan ve Proje Müdürlüğü
- c. Emlak ve İstimlak Müdürlüğü
- d. Fen İşleri Müdürlüğü

- e. Bilgi-İşlem Müdürlüğü

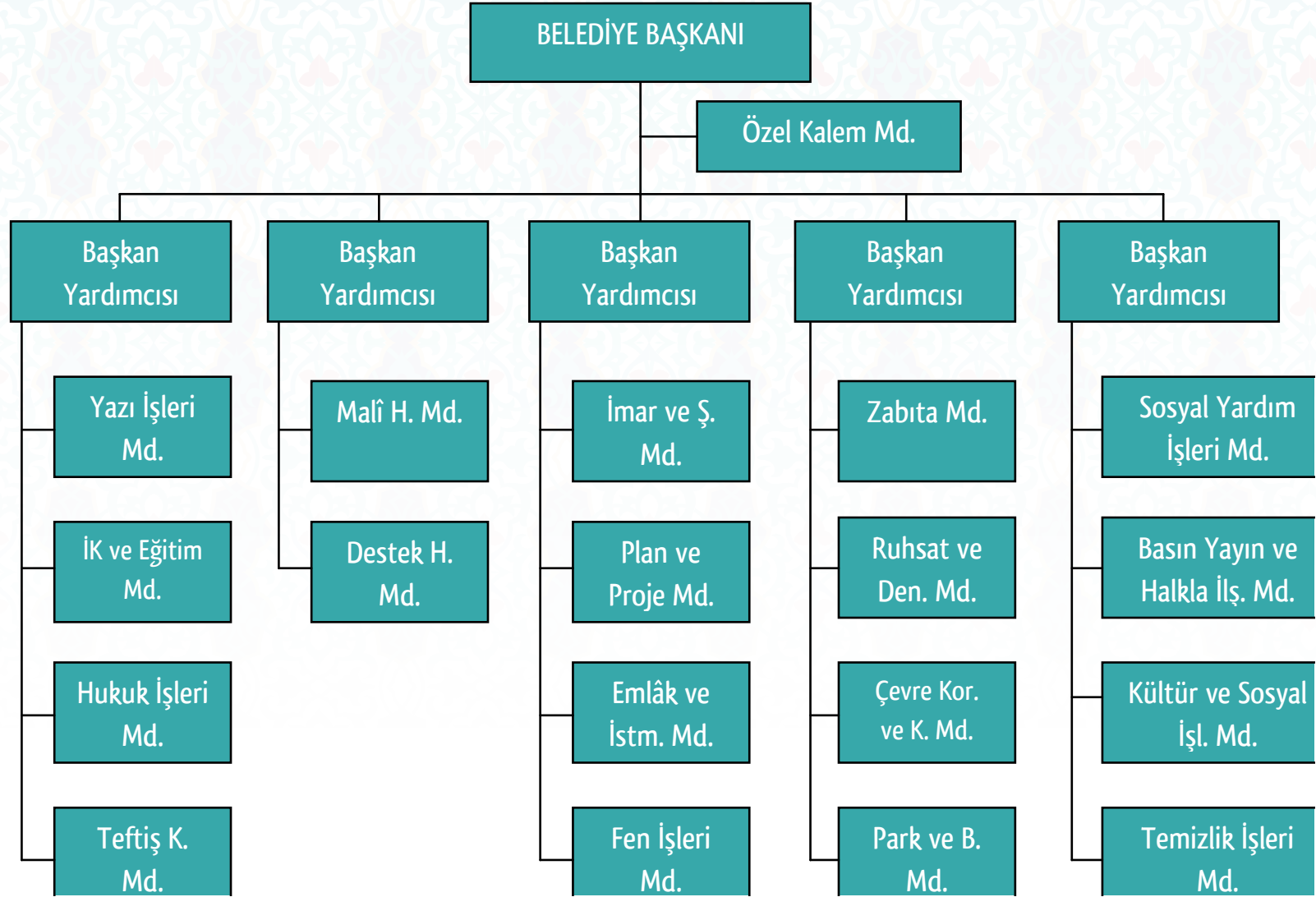
- f. Yapı Kontrol Müdürlüğü

4. Belediye Başkan Yardımcılığı (Çevre ve Denetim)

- a. Zabıta Müdürlüğü
- b. Ruhsat ve Denetim Müdürlüğü
- c. Çevre Koruma ve Kontrol Müdürlüğü
- d. Park ve Bahçeler Müdürlüğü

5. Belediye Başkan Yardımcılığı (Sağlık ve Sosyal Hizmetler)

- a. Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü
- b. Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü
- c. Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
- d. Temizlik İşleri Müdürlüğü

Şekil 8: Arnavutköy Belediyesi'nin Örgüt Yapısı (2013)

Müdürlükler yönetim fonksiyonları açısından “yatırımcı birimler”, “destek birimleri” ve “kurmay (danışma, denetim) birimleri” olmak üzere 3 ana gruba ayrılabilir (Bkz. Tablo 2)

Tablo 2: Müdürlüklerin Yönetim Fonksiyonları Açısından Dağılımı

Yönetim Fonksiyonu	Müdürlükler
Yatırımcı Birimler	Çevre Koruma ve Kontrol Müdürlüğü
	Emlâk ve İstimlâk Müdürlüğü
	Fen İşleri Müdürlüğü
	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü
	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
	Park ve Bahçeler Müdürlüğü
	Plan ve Proje Müdürlüğü
	Ruhsat ve Denetim Müdürlüğü
	Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü
	Temizlik İşleri Müdürlüğü
	Yapı Kontrol Müdürlüğü
	Zabıta Müdürlüğü
Destek Birimleri	Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü
	Bilgi-İşlem Müdürlüğü
	Destek Hizmetleri Müdürlüğü
	İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü
	Malî Hizmetler Müdürlüğü
	Özel Kalem Müdürlüğü
	Yazı İşleri Müdürlüğü
Kurmay (Danışma, Denetim) Birimleri	Hukuk İşleri Müdürlüğü
	Teftiş Kurulu Müdürlüğü

3.5.2. Müdürlüklerin Görevleri

Belediye örgütünü oluşturan birimlerin görevleri, yetkileri ve sorumlulukları, belediye meclisince kabul edilen yönetmeliklere göre belirlenmektedir. Belediye meclisi, belediyenin iç örgütlenmesini düzenlerken, kurulan birimlerle ilgili yönetmelikleri de kabul etmektedir. Söz konusu yönetmeliklerde ilgili birimin adı, görevi, kanunî dayanağı, birim çalışanlarının (müdür, şefler, memurlar, işçiler ve diğer personel) görevleri yer almaktadır. Birimler, meclis tarafından oluşturulan yönetmeliklerde çizilen esaslara göre çalışmaktadır. Arnavutköy Belediyesi’ni oluşturan birimlerin temel görevleri şöyledir:

Özel Kalem Müdürlüğü: Başkan’ın belediyeyi ilgilendiren konularda özel gündeminin düzenlenmesi, toplantı ve törenlerin organize edilmesi, belediyeyi oluşturan diğer birimlerden ve belediye dışı kurum ve kuruluşlardan gelen talep ve isteklerin Başkan’a ulaştırılması.

Yazı İşleri Müdürlüğü: Belediyeye gelen ve belediyeden çıkan resmi evrakların kayıt ve dağıtımı, Resmi Gazete’de yayınlanan belediyeyi ilgilendiren mevzuatın takip edilerek gerekli görülenlerin çoğaltılması ve dağıtımı, meclis ve encümen işlerinin takip edilmesi, nikâh işlerinin yapılması.

İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü: Belediyenin insan kaynaklarının özlük işlemlerinin yürütülmesi, personel atamaları, nakiller, görevlendirmeler, disiplin işlemleri, hizmet içi eğitim programlarının planlanması ve uygulanması, insan kaynakları sisteminin geliştirilmesi.

Hukuk İşleri Müdürlüğü: Belediye birimlerine hukuki konularda destek ve danışmanlık hizmetlerinin sunulması ve belediye davalarının takip edilmesi.

Teftiş Kurulu Müdürlüğü: Belediyeyi oluşturan birimlerin mevzuat hükümlerine uygun olarak çalışmaları konusunda gerekli teknik desteğin sağlanması, Başkan’ın talimatı ile gerekli inceleme ve soruşturmaların yapılması.

Malî Hizmetler Müdürlüğü: Belediyenin stratejik plan ve performans programının, bütçe ve kesin hesabının hazırlanması, gelirlerinin tahakkuk ve tahsil edilmesi, gelir kaynaklarının artırılması, muhasebe hizmetlerinin yürütülmesi, mali raporlarının hazırlanması, malî kanunlarla ilgili mevzuatın uygulanması konusunda Başkan'a ve harcama yetkililerine gerekli bilgilerin sağlanması.

Fotoğraf 12: Arnavutköy Hizmet Binasında İç Mekân (Tahsilât Birimi)

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Destek Hizmetleri Müdürlüğü: Belediyeye ait binaların tamiri, bakımı, onarımı, belediyeye ait taşıtların çalışır vaziyette tutulması, hizmet binalarının ve müştemilatının temizliği, personelin yemek ve servis ihtiyacının karşılanması.

İmar ve Şehircilik Müdürlüğü: İmar planlarının uygulanması, yapılaşmanın kontrolü, kentsel dönüşüm vb. çalışmaların yapılması.

Plan ve Proje Müdürlüğü: İmar planlarının hazırlanması, Belediye'nin ihtiyaç duyduğu her türlü yapım işine ait projenin yapılması.

Emlak ve İstimlak Müdürlüğü: Belediye emlakının yönetimi ve kamulaştırma işlemlerinin yapılması.

Fen İşleri Müdürlüğü: Belediyenin ihtiyaç duyduğu her türlü yatırımın gerçekleştirilmesi.

Zabıta Müdürlüğü: İlçede düzenin sağlanması amacıyla mevzuatla kendisine verilen görevlerin yürütülmesi.

Ruhsat ve Denetim Müdürlüğü: Belediye tarafından verilen her türlü ruhsata ilişkin işlemlerin yürütülmesi ve bu konuda gerekli kontrollerin yapılması.

Çevre Koruma ve Kontrol Müdürlüğü: İlçe sınırları içinde çevre kirliliğinin önlenmesi, çevrenin korunması ve geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması.

Park ve Bahçeler Müdürlüğü: İlçe sınırları içindeki parkların ve yeşil alanların korunması, geliştirilmesi, yenilerinin yapılması.

Sağlık İşleri Müdürlüğü: Belediye personeline sağlık hizmetlerinin sunulması, ilçede genel sağlığının korunmasına yönelik her türlü destekleyici çalışmanın yapılması.

Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü: Belediyenin basın-la ilişkilerinin kurulması, yazılı ve görsel basında yer alan haber, yorum ve bilgilerin derlenerek arşivlenmesi, belediye faaliyetlerinden gerekli olanların basın-yayın organlarında çıkmasının sağlanması.

Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü: Belediyenin kültür-sanat etkinliklerinin planlanması ve uygulanması, belediye tarafından yapılan sosyal yardım hizmetlerinin yürütülmesi.

Temizlik İşleri Müdürlüğü: Belediye sınırları içinde çöplerin toplanması, cadde ve sokakların temizliğinin sağlanması.

3.6. Arnavutköy Belediyesi'nin İnsan Kaynakları Yapısı

22.02.2007 tarihli ve 26.442 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahallî İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik'te Arnavutköy Belediyesi C-12 (300.000-399.999 nüfuslu belediyeler) grubuna dâhil edilmiştir. Bu grupta yer alan belediyelerin norm kadrosu ve organizasyon yapısı Tablo 3 'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Norm Kadro İlke ve Standartları Yönetmeliği'ne Göre Arnavutköy Belediyesi'ne Tahsis Edilen Kadrolar

C12 (300 000-399 999 Nüfuslu Belediyeler)		
Sıra No	Kadronun Adı	ADET
1	Belediye Başkan Yardımcısı (Memur)	4
2	Yazı İşleri Müdürü	1
3	Malî Hizmetler Müdürü	1
4	Fen İşleri Müdürü	1
5	İmar ve Şehircilik Müdürü	1
6	Teftiş Kurulu Müdürü	1
7	Temizlik İşleri Müdürü	1
8	Zabıta Müdürü	1
9	Hukuk İşleri Müdürü	1
10	Diğer Müdürler	14
11	Özel Kalem Müdürü	1
12	Uzman	5
13	Şef	22
14	Avukat	4
15	Müfettiş	6
16	Müfettiş Yardımcısı	2
17	Malî Hizmetler Uzmanı	6
18	Malî Hizmetler Uzman Yardımcısı	3
19	İdarî Personel	90
20	Teknik Personel	63
21	Sağlık Personeli	15
22	Yardımcı Hizmet Personeli	18
23	Zabıta Amiri	7
24	Zabıta Komiseri	14
25	Zabıta Memuru	84
26	Memur Kadroları Toplamı	366
27	Sürekli İşçi Kadroları Toplamı	183
28	Toplam Kadro Sayısı	549

Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik ile Arnavutköy Belediyesi'ne 4 adet (memur) başkan yardımcısı, 23 adet müdür, 5 adet uzman, 22 adet şef, 4 adet avukat, 6 adet müfettiş, 2 adet müfettiş yardımcısı, 6 adet malî hizmet uzmanı, 3 adet malî hizmetler uzman yardımcısı, 7 adet zabıta amiri, 14 adet zabıta komiseri, 84 adet zabıta memuru, 90 adet idarî personel, 63 adet teknik personel, 15 adet sağlık personeli ve 18 adet yardımcı hizmet personeli kadrosu tahsis edilmiştir. Toplam memur kadrosu 366, sürekli işçi kadrosu ise 183'tür.

Fotoğraf 13: Taşoluk Hizmet Binasında Çalışma Mekanı (Hukuk İşleri Müdürlüğü)

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Arnavutköy Belediyesi'nin insan kaynaklarının müdürlüklere göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir. Buna göre belediyede toplam 838 kişi çalışmaktadır. Bunların 122 tanesi memur, 131 tanesi işçi, 63 tanesi sözleşmeli personel ve 522 tanesi de hizmet alımı yoluyla istihdam edilen personeldir. (Bkz. Tablo 4)

Tablo 4: İnsan Kaynaklarının Müdürlüklere Göre Dağılımı (2013)

Müdürlük Adı	Memur	İşçi	Sözleşmeli P.	Hizmet Alımı	TOPLAM
Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler	1	6	2	75	84
Bilgi İşlem	1	2	2	12	17
Çevre Koruma ve Kontrol	5	5	1	0	11
Destek Hizmetleri	8	30	2	103	143
Emlak ve İstimlak	1	1	9	4	15
Fen İşleri	4	24	9	11	48
Hukuk İşleri	0	2	3	0	5
İmar ve Şehircilik	3	2	11	0	16
İnsan Kaynakları ve Eğitim	5	2	0	0	7
Kültür ve Sosyal İşler	2	1	1	63	67
Malî Hizmetler	21	10	0	0	31
Özel Kalem	4	13	1	0	18
Park ve Bahçeler	5	8	3	36	52
Plan ve Proje	9	1	5	0	15
Ruhsat ve Denetim	5	2	1	0	8
Sosyal Yardım İşleri	4	8	1	0	13
Teftiş Kurulu	1	0	0	0	1
Temizlik İşleri	3	3	1	197	204
Yapı Kontrol	3	0	10	0	13
Yazı İşleri	11	4	1	4	20
Zabıta	26	7	0	17	50
TOPLAM	122	131	63	522	838

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi, İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü, Mayıs 2013.

4. Arnavutköy'ün Mahalleleri

5747 sayılı kanunla birlikte orman köyü niteliğinde olmayan bütün köyler mahalleye dönüştürülmüş, orman köyleri ise 6360 sayılı kanunla birlikte mahalleye dönüştürülmüş, ancak bu kanunun 16. maddesi ile “mevzuatla orman köyleri ve orman köylüsüne tanınan hak, sorumluluk ve imtiyazlar orman köyü iken mahalleye dönüşen yerler için devam eder. Bir belediyeye katılarak mahalleye dönüşen köy, köy başlısı ve belediyelerce kullanılan mera, yaylak, kışlak gibi yerlerden bu mahalle sakinleri ve varsa diğer hak sahipleri 25/2/1998 tarihli ve 4342 sayılı Mera Kanunu hükümleri çerçevesinde yararlanmaya devam eder” hükmü getirilmiştir.

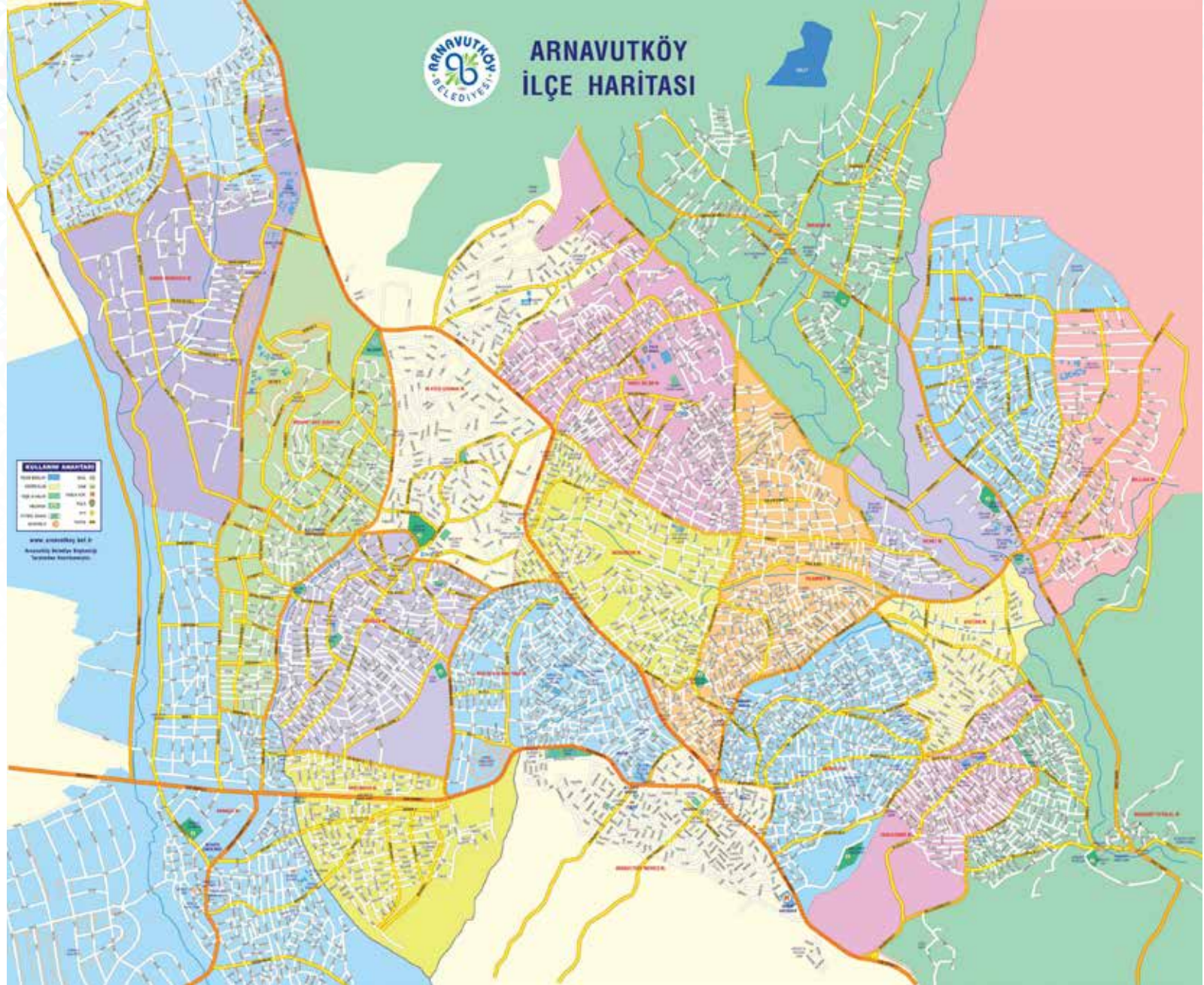
6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülen orman köyleri şunlardır: Baklalı, Balaban, Boyalık, Hacımaşlı, Karaburun, Tayakadın, Yassiören, Yeniköy (md. 1/4). Aynı kanunla Bahşayış ve Nakkaş mahallelerinin Çatalca'ya bağlanmasıyla birlikte mahalle sayısı 38'e düşmüştür (6360, md. 2).

Mahalle yönetimi iki ayrı organdan oluşmaktadır. Bunlar muhtar ve ihtiyar heyetidir. Muhtar ve ihtiyar heyeti üyeleri mahallede ikâmet eden seçmenler tarafından seçilerek oluşturulur. Mahalle ihtiyar heyetine toplam sekiz (8) üye seçilir. Oyların tasnifi sonucunda en çok oy alan dört üye asıl, geriye kalanlar ise yedek üye olur. (2972, md. 30, 32)

5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre (md. 9) belediye sınırları içinde mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, bölünmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesi, belediye meclisinin kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayı ile olur.

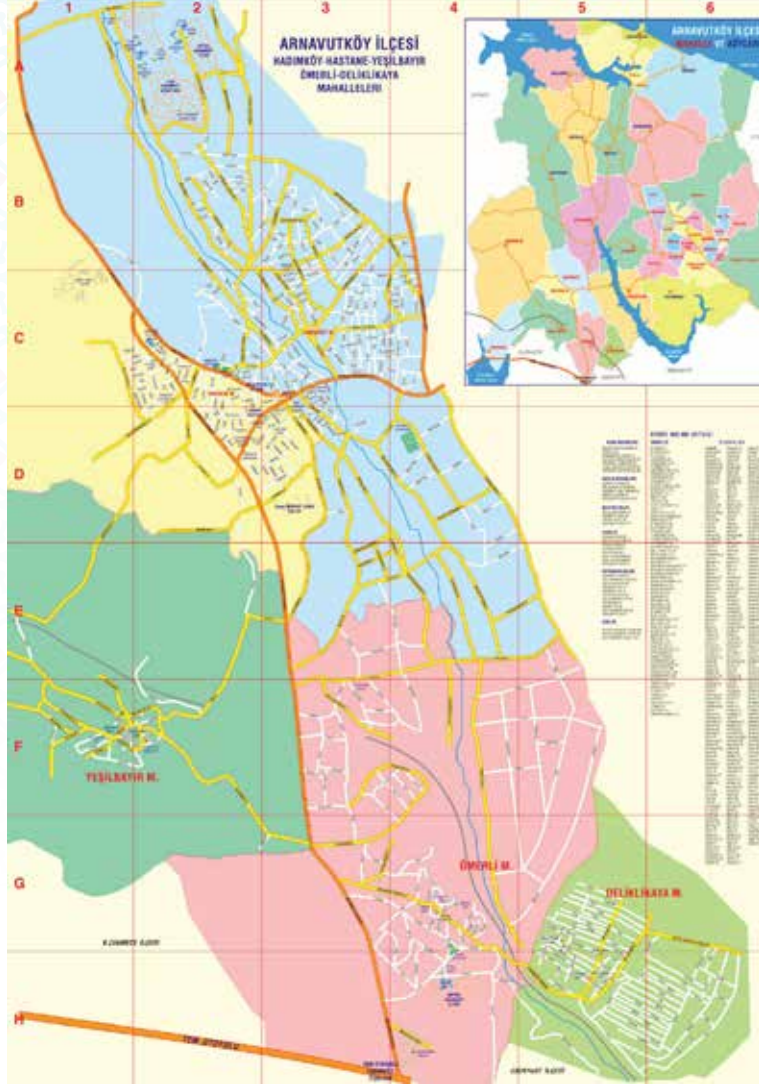
Muhtar, mahalle sâkinlerinin gönüllü katılımı ile ortak ihtiyaçları belirlemek, mahallenin hayat kalitesinin geliştirmek, belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ilişkilerinin yürütmek, mahalle ile ilgili konularda görüş bildirmek, diğer kurumlarla işbirliği yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmakla yükümlüdür. Belediye sınırları içinde nüfusu 500'ün altında mahalle kurulamaz. (5393, md. 9)

Belediye, mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması ve sorunlarının çözümü için bütçe imkânları ölçüsünde gerekli aynı yardım ve desteği sağlar; kararlarında mahallenin ortak isteklerini göz önünde bulundurur ve hizmetlerin mahallenin ortak ihtiyaçlarına uygun bir şekilde yürütülmesini sağlamaya çalışır. (5393, md. 9)

Harita 5: Arnavutköy'ün Mahalleleri

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi

Harita 5: Arnavutköy'ün Mahalleleri

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi

Harita 5: Arnavutköy'ün Mahalleleri

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi

Haziran 2013 itibarı ile Arnavutköy'de toplam 38 adet mahalle bulunmaktadır. Bunların adları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Arnavutköy'ün Mahalleleri (2013)

Sıra No	Adı	Sıra No	Adı	Sıra No	Adı	Sıra No	Adı
1	Adnan Menderes	11	Durusu	21	Karaburun	31	Taşoluk
2	Anadolu	12	Fatih	22	Karlıbayır	32	Tayakadın
3	Atatürk	13	Hacımaşlı	23	M. Akif Ersoy	33	Terkos
4	Baklalı	14	Hadımköy	24	M. Fevzi Çakmak	34	Yassören
5	Balaban	15	Haraççı	25	Mavigöl	35	Yavuz Selim
6	Bolluca	16	Hastane	26	Merkez	36	Yeniköy
7	Boyalık	17	Hicret	27	M. Kemal Paşa	37	Yeşilbayır
8	Çilingir	18	İmrahor	28	Nenehatun	38	Yunus Emre
9	Deliklikaya	19	İslâmbey	29	Ömerli		
10	Dursunköy	20	İstiklâl	30	Sazlıbosna		

Kaynak: http://www.arnavutkoy.gov.tr/default_B0.aspx?content=1008, erişim: 21.05.2013.

Fotoğraf 14: Semt Konağı (Anadolu Mahallesi)

Kaynak: Arnavutköy Belediyesi

Kaynaklar

1. Barrat, John and John Downs (1988), Organizing for Local Government: A Local Political Responsibility, Longman.
2. Bozlağan, Recep (2001), Belediyelerde Örgüt Geliştirme (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
3. Bozlağan, Recep (2005), Liderlik Yaklaşımları ve Belediyeler, (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği), İstanbul: Hayat Yayınları, ISBN: 975-6218-34-7.
4. Bozlağan, Recep (2009), “Örgütsel Yurttaşlık Davranışı ve Belediyelerde Yönetim Sorunu”, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, Sayı 56, İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi Yayını, 2009, ISSN: 1304-0103, ss. 261-285. (<http://www.iudergi.com/index.php/sosyalsiyaset>)
5. Bozlağan, Recep (2012), Arnavutköy Belediyesi Norm Kadro El Kitabı, Yayınlanmamış Çalışma, İstanbul.
6. Dinçer, Ömer (1998), Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası, 5. Baskı, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A. Ş..
7. Dinçer, Ömer (1999), Yerel Yönetimler, Yayınlanmamış Çalışma, İstanbul.
8. Eryılmaz, Bilal (2012), Kamu Yönetimi, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Kocaeli: Umuttepe Yayınları, ISBN: 978-605-5936-78-5.
9. Giritli, İsmet (1998), Türkiye’nin İdari Yapısı, 10. Basım, İstanbul: Der Yayınları.
10. Palabıyık, Hamit ve Şermin Atak (2002), “Türkiye’de Mahalle Yönetimi”, Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler, Ed. Bekir Parlak ve Hüseyin Özgür, İstanbul: Alfa, ISBN: 975-297-108-3, ss. 331-372.
11. Soysal, Mümtaz (1993), 100 Soruda Anayasanın Anlamı, 10. Baskı, İstanbul: Gerçek Yayınevi.
12. “Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahallî İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik”, Resmî Gazete, Sayı: 26.442, Tarih: 22.02.2007.
13. “Belediye Kanunu”, Kanun No. 5393, Tarih: 03.07.2005, Resmî Gazete, Sayı: 25.874, Tarih: 13.07.2005.
14. “Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahallî İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartları’na Dair Yönetmelik”, Resmî Gazete, Sayı: 26.442, Tarih: 22.02.2007.
15. “Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”, Kanun No. 5747, Tarih: 06.03.2008, Resmî Gazete, Sayı: 26.824, Tarih: 22.03.2008.
16. “Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun”, Kanun No. 633, Tarih: 22.06.1965, Resmî Gazete, Sayı: 12.038, Tarih: 02.07.1965.
17. “İl İdaresi Kanunu”, Kanun No. 5442, Tarih: 10.06.1949, Resmî Gazete, Sayı: 7.236, Tarih: 18.06.1949.
18. “Mahallî İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun”, Kanun No. 2972, Tarih: 18.01.1984, Resmî Gazete, Sayı: 18.285, Tarih: 18.01.1984.
19. “Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve 26 İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, Kanun No. 6360, Tarih: 12.11.2012, Resmî Gazete, Sayı: 28.489, Tarih: 06.12.2012.
20. http://www.ailehekimligi.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=315:toplum-sal-merkezleri, erişim: 18.05.2013.
21. http://www.arnavutkoy.gov.tr/default_B0.aspx?content=55, erişim: 18.05.2013.
22. http://www.arnavutkoy.gov.tr/default_B0.aspx?content=1008, erişim: 21.05.2013.
23. <http://www.istanbul.gov.tr/Default.aspx?pid=400>, erişim: 18.05.2013

EK 1

Dizin

A

Abdülhamid Bendi 14, 47, 57
 Abdülhamid Han 91
 Açıyla Parkı 132
 Adalet ve Kalkınma Partisi 219
 Adnan Menderes 118, 120, 130, 133, 230
 Ağaçlı 98
 Akçay Parkı 132
 Ak Parti 164, 167
 Akpınar 98, 122, 123, 135
 Akşemsettin Parkı 132
 Alibey 89
 Alibeyköy Barajı 89
 Alibeyköy Deresi 89
 Ali Paşa 53
 Ali Şendir Parkı 132
 Anadolu 26, 75, 85, 118, 120, 130, 132, 153, 154, 161, 168, 183, 186, 230
 Ankara 26, 110, 117, 146, 158, 163, 176
 Antik Çağ 25
 Arap 25
 Ardahan 161, 162, 165
 Arnavutluk 83
 Astsubay Ahmet Çatalbaş Parkı 132
 Âşık Veysel Parkı 132
 Atatürk 22, 68, 118, 120, 130, 132, 133, 230
 Avar 25
 Avrupa 35, 41, 72, 75, 76, 83, 85, 89, 92, 98, 103, 107, 110, 183, 232
 Ayatiryada 48
 Aydos 46

B

Baba Nakkaş 50, 51
 Bahçayış Tabyaları 47
 Bahşayış Mahallesi 58, 72, 202
 Baklalı 14, 42, 72, 103, 118, 128, 129, 130, 134, 175, 192, 202, 203, 227, 230
 Balaban 14, 42, 43, 72, 103, 118, 128, 129, 130, 132, 133, 134, 145, 146, 175, 192, 202, 227, 230
 Balıkesir 42, 163
 Balkanlar 35, 36, 61
 Balkan Savaşı 31, 41, 61
 Balkan Türkleri Parkı 132
 Barbaros Parkı 132
 Barış ve Demokrasi Partisi 219
 Başakşehir 71, 117, 128, 184
 Belgrad Ormanları 86, 107
 Bern Sözleşmesi 85, 86, 108
 Bizans 25, 101
 Boğazköy 14, 35, 38, 39, 40, 41, 47, 48, 49, 52, 72, 117, 118, 130, 132, 143, 201, 202
 Boğazköy Camii 14, 47, 48

Boğazköy Kilise Camisi 47
 Boğazköy Merkez Camii 52
 Bolluca 14, 31, 35, 38, 72, 103, 117, 118, 127, 128, 129, 130, 132, 133, 135, 143, 145, 146, 175, 186, 187, 189, 192, 201, 202, 209, 230
 Boyalık 42, 43, 72, 103, 118, 130, 132, 133, 134, 135, 145, 175, 202, 203, 227, 230
 Bulgar 25, 35, 36
 Bulgaristan 35, 36, 41, 42, 46, 98, 118, 153
 Büyükçekmece Gölü 71, 89, 107, 119

C

Cannes 98
 Celepköy 103
 Ceneviz Kalesi 43
 Cenevizler 43
 Cenevizliler 90
 CHP 164, 167
 Cumhuriyet 2, 6, 11, 18, 19, 24, 35, 40, 70, 116, 132, 152, 153, 182, 187, 194, 200
 Cumhuriyet Parkı 132
 Çakıl 89
 Çanakkale Savaşları 41, 61
 Çardaktepe 129, 130
 Çatalca 25, 28, 29, 31, 32, 33, 35, 36, 38, 41, 56, 58, 61, 71, 72, 74, 83, 85, 86, 89, 90, 117, 129, 202, 203, 227
 Çatalça 48
 Çınarlı Köy 51
 Çiftalan 98
 Çilingir 64, 118, 120, 130, 132, 133, 134, 230
 Çilingoz 98
 Çin Seddi 25

D

Deliorman 46
 Demokrat Parti 164
 Derkoz 25, 26
 Drama 36, 153
 Dursunköy 14, 47, 57, 64, 118, 130, 132, 133, 230
 Durusu 14, 25, 26, 35, 72, 82, 90, 101, 103, 117, 118, 130, 134, 135, 145, 171, 172, 175, 192, 201, 202, 216, 230
 Dünya Savaşı 41, 46, 61

E

Engelliler Parkı 132
 Ergene 76, 92
 Erguvan Parkı 132
 Esad Gülemek Parkı 132
 Esenyurt 71, 117
 Eski Edirne Asfaltı 72, 153
 Evliya Çelebi 25, 26, 38, 43
 Eyüp 21, 35, 38, 71, 117, 201

F

Fatih 9, 38, 40, 41, 46, 118, 130, 230
 Fatih Sultan Mehmet 9, 40, 46
 Fener 43, 108
 Feneryolu 86
 Fetih Parkı 132
 Filiboz 25
 Filiboz Çiftliği 25
 Filiboz Viranlığı 25
 Fransız 91, 92

G

Gardenya Parkı 132
 Gazi Mustafa Kemal Parkı 133
 Gaziosmanpaşa 21, 35, 72, 117, 184, 187, 201, 202, 216
 Giresun 161, 162
 Gülistan Parkı 132

H

Hacı Ahmet Ağa 43
 Hacımaşlı 14, 31, 42, 43, 57, 72, 103, 125, 128, 132, 134, 175, 192, 202, 203, 227, 230
 Hacımihaliç 43
 Hadımköy 14, 35, 41, 47, 56, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 72, 94, 117, 118, 121, 122, 123, 130, 132, 133, 134, 145, 147, 175, 184, 186, 187, 188, 189, 201, 202, 230
 Hadımköy Hastanesi 41, 61
 Hadımköy Şehitliği 47, 61, 63
 Hamidiye Parkı 133
 Hanımeli Parkı 133
 Hanzade Parkı 132
 Haraççı 14, 31, 32, 35, 38, 47, 64, 72, 117, 118, 132, 135, 143, 189, 201, 202, 230
 Haraççı Camii 47
 Hasan Kayım Parkı 132
 Hasan Tahsin Parkı 132
 Hasdal 184
 Hasköy 42
 Hicret 118, 120, 130, 132, 230
 Hisarbeyli 103
 Hürriyet Parkı 133
 Hüseyin Binbaşı 54

I

İl. Mehmet 25
 İspartakule 184
 İstranca 84, 89, 91, 92
 İETT 175
 İğneada 98
 İmrahor 14, 36, 103, 118, 120, 125, 127, 129, 130, 132, 133, 175, 185, 230
 İran 25, 83
 İSKİ 28, 30, 82, 89, 92, 103, 134, 136, 172, 175
 İslambey 118, 120, 130, 132
 İSMEK 187

İstanbul Boğazı 75, 83, 107
 İstanbul Büyükşehir Belediyesi 72, 82, 101, 134, 187, 216, 217, 232
 İstiklal Parkı 132
 İŞKUR 187

K

Kabe 43
 Kâğıthane 89, 91
 Karaburun 14, 28, 32, 42, 43, 44, 45, 47, 54, 55, 61, 64, 72, 79, 82, 90, 98, 101, 105, 108, 111, 118, 130, 132, 145, 175, 184, 202, 203, 227, 230
 Karadeniz 25, 26, 43, 72, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 81, 83, 84, 85, 86, 89, 91, 92, 98, 101, 103, 108, 110, 117, 162, 192
 Karasu 89
 Karlıbayır 118, 120, 130, 132, 230
 Kastamonu 46, 161, 162, 165
 Kastro 32, 98
 Kayabaşı 25, 57
 Kazıklı 90
 Kazım Öztürk Parkı 132
 Kemal Angın Parkı 132
 Kırklareli 92, 163
 Kısırkaya 98
 Kıyıköy 98
 Kilyos 98
 Kimsesizler Mezarlığı 108
 Kiptaş 121, 122, 123
 Koca Yusuf Parkı 132
 Konstantinopolis 25, 26
 Kozlar Parkı 132
 Kulakçayırı 90
 Küçükçekmece 35, 41, 72, 89, 94, 107, 117, 119, 202

M

Mahmut Çelebi 51
 Malatya 46, 162, 165
 Manolya Parkı 132
 Marsilya 52
 Mavigöl 118, 120, 130, 230
 Mehmet Akif Ersoy Parkı 133
 Mehmet Özbahçeci Parkı 132
 Melisa Parkı 132
 Mesozoyik 76
 Metamorfik 76
 Mevlana Parkı 132
 Mezopotamya 25
 Milliyetçi Hareket Partisi 219
 Mimoza Parkı 132
 Muhsin Yazıcıoğlu Parkı 132
 Musa Ağa Parkı 132
 Mustafa Kemal Paşa 118, 120, 121, 122, 130, 132
 Mustafa Solak 42
 Mustafa Yeşil Parkı 133

N

Nakkaş Köyü Camii 14, 47, 50
Nakkaş Yalnız Minare 14, 47, 50
Nazlıdere 89
Necip Fazıl Parkı 132
Nenehatun 118, 120, 130, 133, 230
Nenhatun Parkı 133
Nevbahar Parkı 132
Nihat Kaya Parkı 133

O

Ordu 161, 162
Osmanlı 11, 14, 18, 25, 26, 27, 28, 35, 36, 38, 41, 46, 47, 48, 51, 52, 54, 57, 58, 61, 72, 91, 153
Osmanlı Camii 14, 26, 27, 47, 52
Ömerli 47, 64, 107, 110, 118, 121, 122, 123, 130, 133, 134, 230
Ömerli Çeşme 47, 64
Ömerli Havzası 107
Ömer Osman-ı Can 50
Örencik 103

P

Paleozoyik 76
Patriyot 46
Pravada 42

R

Ramazan Güngör Parkı 133
Rendzinalar 75
Roma 25, 26, 27, 101
Romanya 42
Rum 31, 35, 38, 41, 46, 47, 48, 153

S

Saadet Partisi 164, 219
Samsun 161, 162, 165
Saraybosna 43
Saray Parkı 133
Sarıyer 35, 86, 98
Sazlıbosna 25, 31, 32, 35, 57, 94, 118, 130, 133, 136, 230
Sazlıdere 14, 71, 72, 83, 89, 94, 96, 103, 119, 120, 134, 135, 191, 202
Sazlıdere Barajı 14, 71, 72, 83, 89, 94, 119, 191
Selanik 36, 46
Selimbria 25
Seyahatnamesi 43
Sıtkı Şefika Üzümlü Parkı 132
Sibirya 83
Silivri 25, 26, 29, 86
Sinop 46, 161, 162, 165
Şakayık Parkı 132
Şamlar Köyü 72, 94, 96, 202
Şehit Er Adil Yıldız Parkı 133
Şehit Er Savaş Koyun Parkı 132

Şehit Er Sebahattin Akgül Parkı 132
Şehit Er Tuncay Türken Parkı 132
Şehit Polis Bünyamin Bütün 132
Şehit Polis Hüseyin Ağaydın Parkı 133
Şehit Polis İlhami Çetindere 133
Şelale Parkı 132
Şeyh Şamil Parkı 132
Şirin Parkı 132
Şumlu 46
Şüheda Parkı 132

T

Tahsin Özdil 43
Tanzimat 47
Taşoluk 14, 35, 38, 72, 103, 104, 117, 118, 120, 122, 128, 129, 130, 133, 134, 143, 145, 175, 187, 189, 201, 202, 212, 218, 226, 230
Tayakadın 14, 26, 31, 36, 42, 46, 72, 93, 103, 107, 118, 125, 128, 129, 130, 134, 175, 185, 202, 203, 227, 230
Teodosios 25, 26
Teodosios Surları 25
Terkos Gölü 25, 26, 27, 28, 43, 74, 75, 76, 83, 85, 86, 89, 90, 91, 92, 98, 100, 103, 107, 108, 110, 119, 172, 192, 193
Terkos Köyü 25, 90
Terkos Parkı 133
Tokat 161, 162, 165
Trakya 76, 98, 189
Trikos 14, 25, 41, 90
Trikos Kalesi 14, 25, 41
Turgut Özal Parkı 132
Türk 38, 41, 153, 157, 175, 208, 211, 219, 220
Türkköşe Çiftliği 46

U

Uluslararası Can Kurtarma Teşkilatı 43
Urfa 46

V

Varna 42

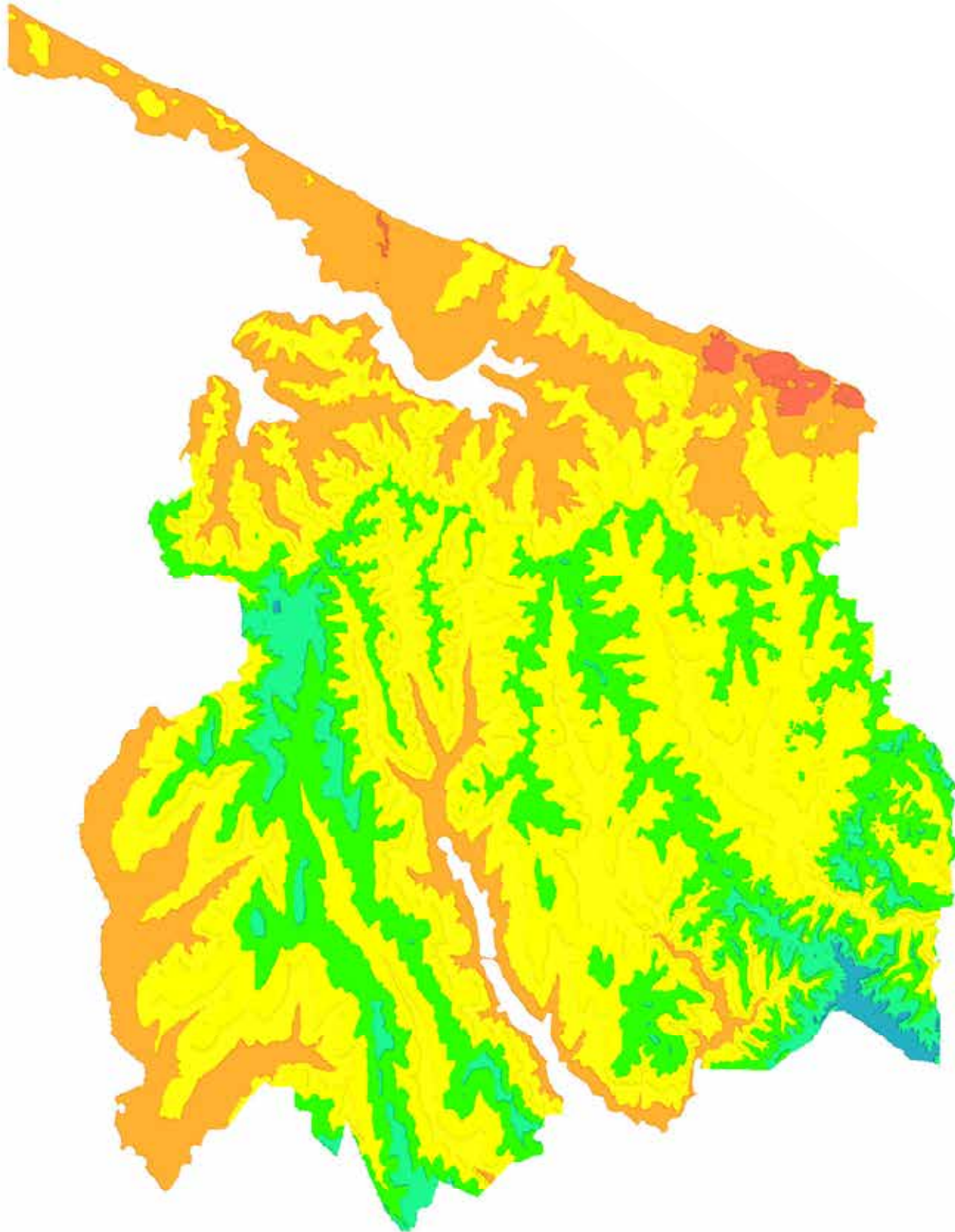
Y

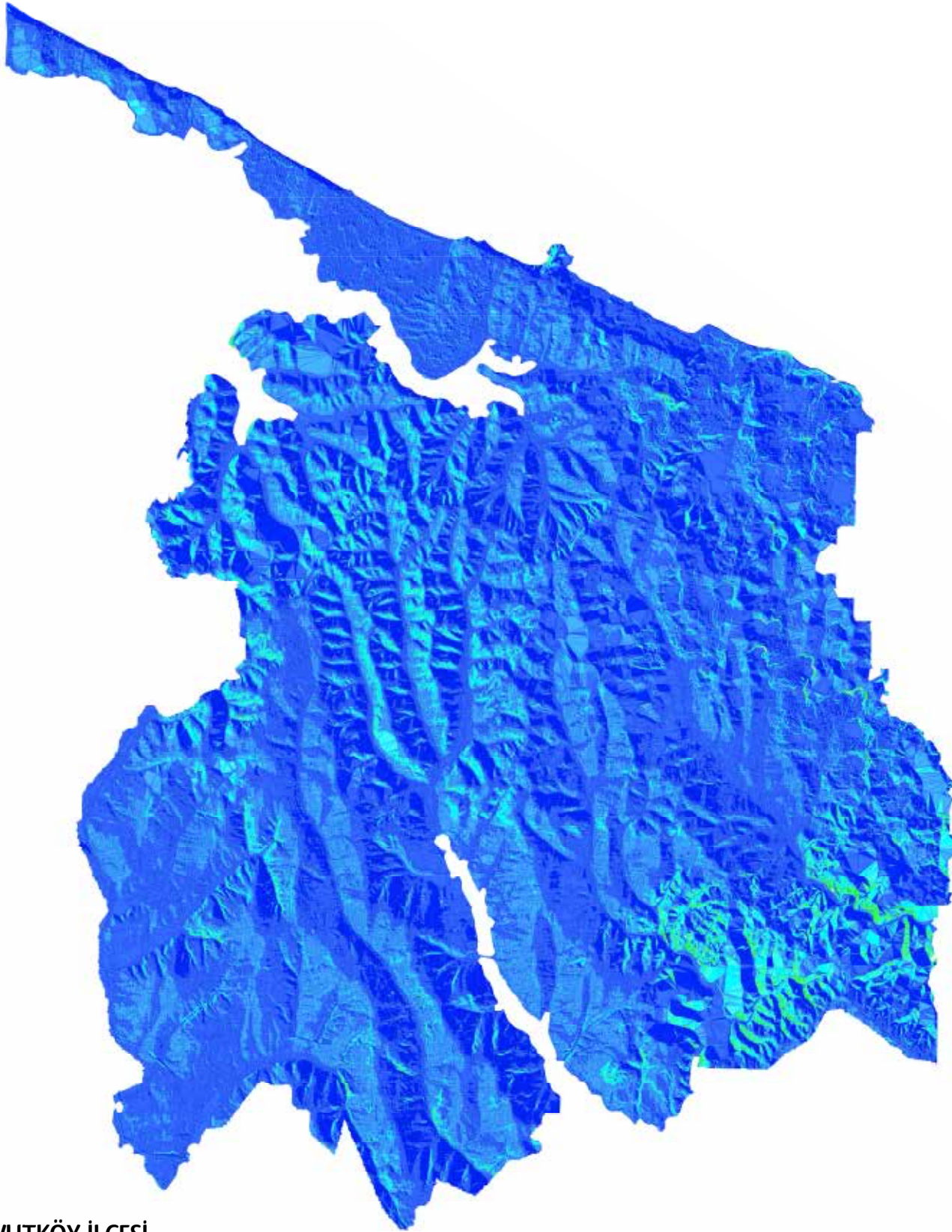
Yahya Kemal Parkı 132
Yalıköy 86, 98
Yassıören 14, 42, 46, 47, 53, 54, 72, 103, 117, 118, 130, 133, 135, 175, 202, 203, 227, 230
Yatsıvıran 46
Yavuz Selim 118, 120, 130, 133, 230
Yel Değirmeni Parkı 133
Yeniköy 42, 46, 72, 79, 82, 98, 118, 130, 133, 175, 185, 202, 203, 227, 230
Yeşil Cami 172
Yunanistan 36, 38, 41, 46, 118, 153
Yunus Emre 118, 120, 130, 133, 230
Yusuf Mümtaz Özkan 43
Yüzbaşı Muhyiddin Bey 44

ARNAVUTKÖY İLÇESİ YÜKSEKLİK HARİTASI

Harita 3: Arnavutköy İlçesinin Yükselti Haritası

Kaynak Arnavutköy Belediyesi

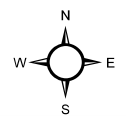

ARNAVUTKÖY İLÇESİ KABARTMA HARİTASI

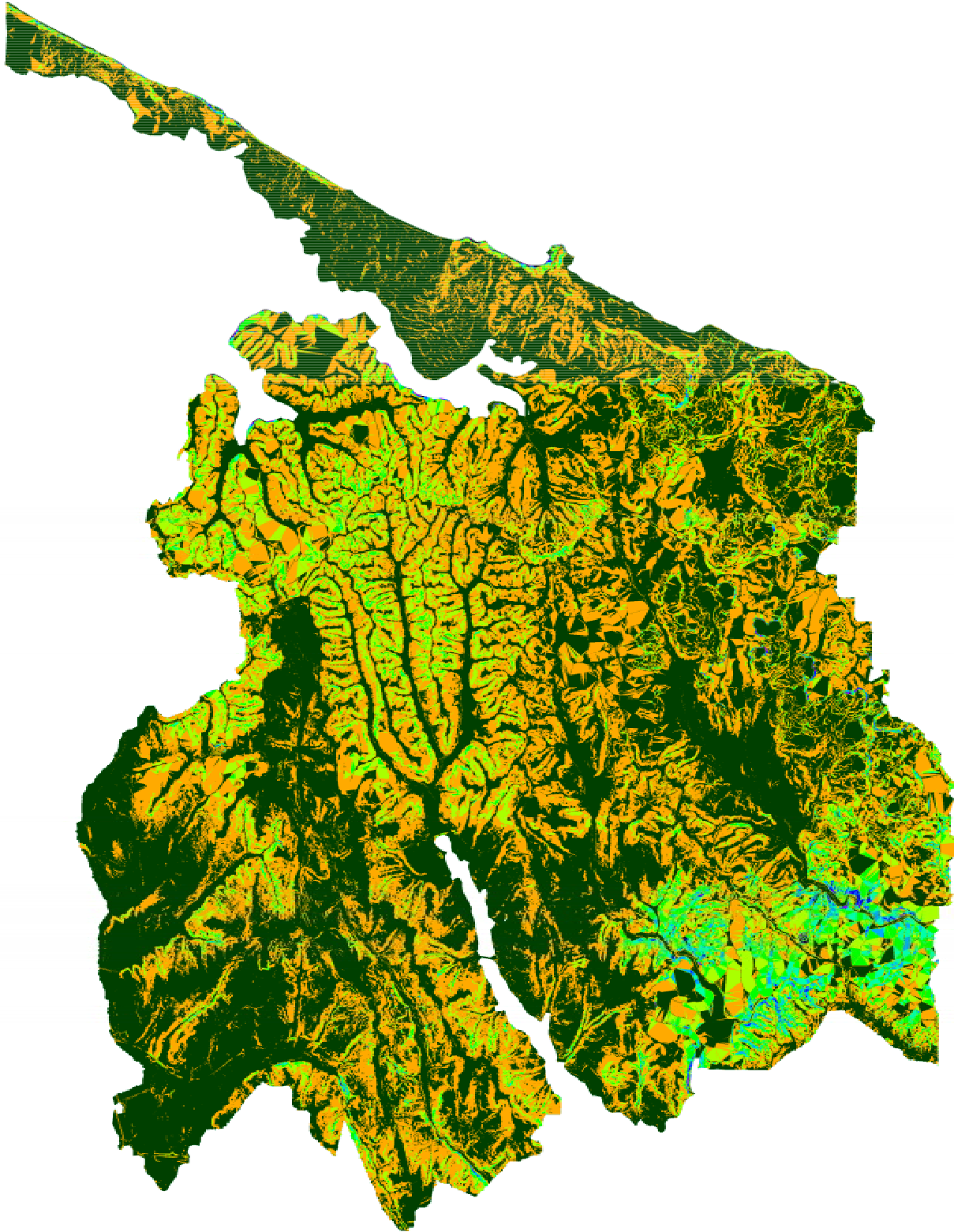
Harita 4: Arnavutköy İlçesinin Kabartma Haritası

Kaynak Arnavutköy Belediyesi

LEJANT

0 - 45
45.00000001 - 111
111.00000001 - 145
145.00000001 - 170
170.00000001 - 189
189.00000001 - 203
203.00000001 - 213
213.00000001 - 223
223.00000001 - 254

ARNAVUTKÖY İLÇESİ EĞİM HARİTASI

Harita 5: Arnavutköy İlçesinin EĞim Haritası

Kaynak Arnavutköy Belediyesi

EĞİTİM DEĞERLERİ

0 - 10
10 - 20
20 - 30
30 - 40
40 - 50
50 - 60
60 - 70
70 - 80
80 - 90

ARNAVUTKÖY İLÇESİ Y N HARİTASI

Harita 6: Arnavutköy İlçesinin Y n Haritası

Kaynak Arnavutköy Belediyesi

- DÜZ
- DOĞU
- KUZЕЙ DOĞU
- KUZЕЙ
- KUZЕЙ BATI
- BATI
- GÜNEY BATI
- GÜNEY
- GÜNEY DOĞU
- DEĞER YOK